

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE
“DEDİM-DEDİ”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÂHÂ TUNA KAYA

ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

KOCAELİ - 2008

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE
“DEDİM-DEDİ”**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÂHÂ TUNA KAYA

**ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : TÜRK HALKBİLİMİ**

DANIŞMAN: YRD. DOÇ. DR. IŞIL ALTUN

KOCAELİ – 2008

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE
“DEDİM-DEDİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Tâhâ Tuna KAYA

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Işıl ALTUN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarihi ve No: 02/07/2008-2008/19

Tez Jürisi:

Prof. Dr. İ. Güven
KAYA

Yrd. Doç. Dr. Işıl
ALTUN

Yrd. Doç. Dr. Hülya
ÇEVİRME

KOCAELİ - 2008

ÖN SÖZ

Âşık tarzı şiir geleneği, Türk şiirinin içerisinde sözlü kültürü yaşatan bir gelenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Sözlü kültür üzerine yapmak istediğimiz çalışmamızı söz konusu gelenek üzerine yöneltmemizin sebebi, bu geleneğin destan söyleyen ozan / baksı geleneğinden bugünkü âşıklık geleneğine kadar uzanan geniş bir zaman ve coğrafyaya sahip olup, yaşamaya devam etmesidir. Bu şiir geleneği içerisinde “dedim-dedi” üzerine çalışmamızın sebepleri ise bu konuya daha önce pek dikkat çekilmemiş ve az sayıda incelemesi yapılmış olması; sözlü kültürün içerisinde “söyleşme” özelliği taşıyarak bu kültürü belirgin şekilde yansıtması; bağlam ve kurgu açısından yapısalcı bir incelemeye gayet müsait olmasıdır.

Çalışmamızın öncelikli amacı, dedim-dedi şeklinde yazılan âşık tarzı şiirleri derlemek ve bütün bu şiirleri ileride konu üzerinde çalışmak isteyenlere kaynak teşkil edecek şekilde sunmak, tanıtmaktır. Bu amaçla taradığımız kaynaklardan 276 tane bu şekilde söylenmiş şiir tespit ettik. Yeni Türk şiiri, divan şiiri, anonim halk edebiyatı ürünlerinden örnek teşkil etmesi için derlediğimiz dedim-dedilerle birlikte bu sayı 306’ya ulaştı. Çalışmamızın ikincil amacı ise âşık tarzı şiir geleneği içerisinde dedim-dedi şeklinde yazılmış şiirleri biçimsel açıdan ve içerik yönünden incelemek, genel görüşlere varmak ve bunu sonuç olarak “dedim-dedi”nin tanımı yapabilmek için kullanmaktır.

Uzun araştırma ve incelemeler sonucunda ortaya çıkan bu çalışma altı ana bölüme ayrılmıştır: *Giriş, Âşık Tarzı Şiir Geleneği, Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Dedim-Dedi, Sonuç, Metinler ve Kaynaklar.*

Giriş bölümünde dedim-dedi kavramının ne olduğu, bu kavramı hangi araştırmacıların nasıl tanımladığı konularına değinilip, bugüne kadar bu konuda yapılmış birkaç çalışma üzerine değerlendirmelere yer verilmiştir.

Âşık Tarzı Şiir Geleneği bölümünde dedim-dedinin ait olduğu bu şiir geleneği hakkında genel bir tanıtma ve değerlendirme yapılmış, bu şiir geleneğinde şekil ve tür meselesi üzerine tahlil yapılmıştır.

Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Dedim-Dedi adını verdiğimiz ve çalışmamızın temelini teşkil eden bu bölümde tespit ettiğimiz dedim-dedilerin yapı ve konu açısından incelemeleri yapılmış, ayrıca diğer halk edebiyatı ürünleri ve şiir türleri ile

ilişkisi değerlendirilmiştir. “Yapılarına göre dedim-dediler” başlığı altında dedim-dedi şeklinde meydana getirilen âşık şiiri ürünleri; şiirde buldukları yerlere, dize sayılarına, ölçülerine ve ayaklarına göre olmak üzere dört başlık altında tahlil edilmiştir. Bu dört başlık içindeki alt başlıkların bir kısmında en az görülenden en çok görülene doğru bir sıralama izlenmiştir. Uyak düzenine ve uyak çeşitlerine göre değerlendirmeler için ayrı başlık kullanılmamış, bu konular ilgili alt başlıklarda aktarılmıştır. “Konularına göre dedim-dediler” başlığı altında ise söz konusu şiirler türlerine ayrılmış, birden fazla görülen konular ayrı ayrı başlıklandırılmıştır. Müstakil şekilde görülen konular ise “muhtelif” alt başlığı altında verilmiştir. Ana başlık altındaki üçüncü başlıkta dedim-dedinin diğer halk edebiyatı ürünleri ile ilişkisi saptanmaya çalışılmış, benzer şekilde meydana getirilen anonim halk şiirine ait ürünlerle bağlantı kurulmaya çalışılmıştır. Son başlıkta ise dedim-dedinin; eski Türk şiiri, divan şiiri ve yeni Türk şiiri olmak üzere diğer Türk şiir gelenekleri ile ilişkisi yapı ve içerik bakımından karşılaştırılarak verilmiştir.

Sonuç bölümünde biçimsel yönden ve içerik açısından incelediğimiz dedim-dedi şiir şekline dair genellemeleri içeren bilgiler verilmiş, ortaya çıkardığımız bu genellemeler üzerinden bir dedim-dedi tanımı yapılmaya çalışılmıştır.

Metinler bölümünde, araştırmamız boyunca derlediğimiz dedim-deiler verilirken çalışmada faydalanacağımız diğer şiir geleneklerine ait ürünlerle birlikte sıralanmışlardır. Bu sıralama yapılırken önce âşık tarzı şiir geleneğine ait olanlar, daha sonra anonim halk edebiyatına ait ürünler ile diğer Türk şiir geleneklerine ait olan dedim-dediler verilmiştir. Âşık tarzı şiir geleneğine ait olanlar verilirken ise sıralamada âşığın / halk şairinin “mahlas”ı esas alınmıştır. Mahlası âşık ile başlayan şairler, âşık haricinde kullandıkları mahlasları göz önünde bulundurularak sıralandırılmışlardır. Aynı şahsa ait şiirlerde ise şiirlerin “ayak”larına göre bir sıralama yapılmıştır. Âşık tarzı şiir geleneği içerisinde yalnızca kendisine âşık diyen kimselerin ürünleri değil, Besim Atalay, Bekir Sami Özsoy gibi âşıklık geleneği tarzında şiirler yazan şairlerin dedim-dedi şeklindeki şiirlerine de yer verilmiştir.

Kaynaklar bölümünde araştırmamız boyunca faydalandığımız yayınlar ve kişiler verilmiştir. Her ne kadar bu bölümde verdiğimiz yayınlar 300’e yakın olsa da taradığımız kitapların, süreli yayınların, tezlerin bunun en az birkaç katı olduğu söylenebilir. Her taranılan yayında bu şiir şekline rastlayamadığımız için kaynaklar bölümünde taradığımız her yayın gösterilmemiştir.

Çalışmamız boyunca APA (American Psychological Association) biçiminde bir kaynak gösterme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre metin içi kaynak gösterme yöntemi kullanılıp, kaynakça buna uygun olarak düzenlenmiştir. Bilinmeyeceğini düşündüğümüz yöresel sözcükler ya da açıklama / tanım gerektiren bazı kavramlar ise yıldızlı dipnot kullanılarak sayfa altında gösterilmiştir. Metin boyunca geçen terimler, ilk yazıldıkları yerde italik ile gösterilmiş, daha sonraki kullanımlarında ise herhangi özel bir biçim kullanılmamıştır. Bir ile on arasındaki sayılar yazıyla, ondan büyük olanlar ise rakamla verilmiştir. Çalışmamız içerisinde bunun tek istisnası biçimsel özellikleri ifade eden “7 heceli”, “6 + 5 duraklı” gibi ifadelerdir. Bunun dışında söylemek istediğimiz, bilimsel çalışmalarda çok rastlanmasa da şiirlerde “ımla” kullandığımızdır. Dedim-dedi kalıbıyla yazılan / söylenen şiirlerde hangi sözün kime ait olduğu ve kurguda nasıl yer ettiğini daha belirgin hâle getirmek için bütün şiirlerde imla işaretlerini kullandık. İmladan istifade etmemizin, ileride bu konu üzerinde çalışacak kişilerin de işini kolaylaştıracağını düşünmekteyiz.

Son olarak bu yoğun çalışma içerisinde, arşivlerinden faydalanma isteğimizi büyük cömertlikle karşılayan Dr. Hayrettin İvgin ve Prof. Dr. Erman Artun’a, sadece arşivi ve fikirleri ile değil sonsuz güveni ve desteğiyle yıllardır yanımda olan babam Dr. Doğan Kaya’ya ve kendi işlerini ertelemek pahasına benimle ilgilenip, sürekli zahmete soktuğum, bu çalışmanın ortaya çıkmasında da büyük emeği olan Yrd. Doç Dr. Işıl Altun’a şükranlarımı sunarım.

Tâhâ Tuna KAYA

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1
1. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİ.....	3
1.1. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNE GENEL BİR BAKIŞ	3
1.2. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE TÜR VE ŞEKİL MESELESİ.....	6
2. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE DEDİM-DEDİ.....	9
2.1. YAPILARINA GÖRE DEDİM-DEDİLER	12
2.1.1. Şiirde Buldukları Yerlere Göre Dedim-dediler	12
2.1.2. Dize Sayılarına Göre Dedim-dediler	19
2.1.2.1. Beyitlerle kurulu dedim-dediler	19
2.1.2.2. Dörtlüklerle kurulu dedim-dediler	20
2.1.3. Ölçülerine Göre Dedim-dediler	21
2.1.3.1. Aruz ölçüsüyle söylenmiş/yazılmış dedim-dediler	21
2.1.3.2. Hece ölçüsüyle söylenmiş/yazılmış dedim-dediler	22
2.1.4. Ayaklarına Göre Dedim-dediler.....	24
2.1.4.1. Tek ayaklı dedim-dediler	26
2.1.4.2. Döner ayaklı dedim-dediler	27
2.2. KONULARINA GÖRE DEDİM-DEDİLER	31
2.3. DEDİM-DEDİNİN DİĞER HALK EDEBİYATI ÜRÜNLERİ İLE İLİŞKİSİ	53
2.3.1. Halk Hikâyeleri ve Dedim-dedi	53
2.3.2. Türkülerde Dedim-dedi	54
2.3.3. Tekerlemelerde Dedim-dedi	55
2.3.4. Bilmecelerde Dedim-dedi.....	56
2.4. DEDİM-DEDİNİN DİĞER TÜRK ŞİİR GELENEKLERİ İLE İLİŞKİSİ	58
2.4.1. Eski Türk Şiirinde Dedim-dedi	58
2.4.2. Divan Şiirinde Dedim-dedi	60
2.4.3. Yeni Türk Şiirinde Dedim-dedi	62
SONUÇ.....	66
METİNLER	68
KAYNAKLAR	411
ÖZGEÇMİŞ	423

ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE “DEDİM-DEDİ”

ÖZET

Dedim-dedi, bir sözlü kültür örneği olarak âşık tarzı şiir geleneği içerisinde meydana getirilen bir şiir şeklidir. Bu çalışmada bu şiir şekli üzerine genel bir inceleme yapılmıştır. Öncelikli olarak dedim-dedi şeklinde yazılmış şiirleri tanıtmak amaçlanmış, daha sonra değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma dedim-dedi şeklindeki şiirlerin biçim ve konu açısından incelenmesi ile diğer halk edebiyatı ürünleri ve diğer Türk şiir gelenekleri içerisinde verilen örneklerle karşılaştırılmasını içermektedir.

Anahtar sözcükler: Sözlü kültür, âşık edebiyatı, dedim-dedi.

“DEDİM-DEDİ”
IN POETRY TRADITION OF ASİK STYLE

ABSTRACT

Dedim-dedi, as an oral culture sample, is a form of poem considering in poetry tradition of asik style. In this study, there is a general discussion on this subject. Firstly, it is aimed to introduce the poems written as a type of dedim-dedi, then some discussion and evaluation have been made. This study includes analysis of poems as a type of dedim-dedi; its verification on its subject; its comparative relation with other folk literature produces and the produces belonging to other Turkish poetry traditions.

Keywords: Oral culture, asik literature, dedim-dedi.

KISALTMALAR

AKM	: Atatürk Kùltür Merkezi
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren(ler)
Der.	: Derleyen(ler)
DK	: Doğan Kaya
EA	: Erman Artun
Haz.	: Hazırlayan(lar)
Hİ	: Hayrettin İvgin
TDK	: Türk Dil Kurumu
THE	: Türk Halk Edebiyatı
UTHE	: Uluslararası Türk Halk Edebiyatı
vb	: ve benzeri
vd	: ve diğerleri

GİRİŞ

Dedim-dedi Kavramı ve Dedim-dedi Üzerine Yapılan Çalışmalar

Genel olarak halk şiiri içerisinde yer verilen dedim-dedi, bu alanda çalışmalar yapmakta olan kişiler tarafından çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Doğan Kaya dedim-dedileri, “*Âşıkların başta aşk konusu olmak üzere hemen her konuda karşılıklı konuşma esasına dayalı söyledikleri şiir şekli.*” (2007, 211) olarak tanımlarken; Mehmet Yardımcı bu kavram hakkında şunları söylemektedir:

“Halk şiirinde yaygın olarak kullanılan bir biçim olup koşma ve semaillerdeki âşık ve sevgilinin (dedim-dedi ifadesine bağlı) karşılıklı söyleşmelerdir. ... Genellikle seven ile sevilen arasında geçen karşılıklı çekişmenin âşık tarafından dile getirilmesidir. Sevenin övgülerine, güzellemelerine karşılık sevilenin küçümsediği, böhürlenerek güzelliği ile övündüğü durumların ifadesidir. Sevilenin böyle böhürlenmesi sevenin sitemle karşılık vermesine neden olur. Dedim-Dedi’li şiirlerde iki sevgili dışında soyut ve somut varlıklar da kişileştirilerek işlenir. Masal unsurlarından büyük ölçüde yararlanır.” (Yardımcı, 1998: 192-193).

Hikmet Dizdaroğlu, dedim-dedilerin koşma şeklinde olduğunu ve bir gelenek haline geldiğini ayrıca şiire canlılık ve devinim getiren bir yol olduğunu da ifade etmektedir. (1980, 3).

Dedim-dedi şiir şeklinin ilk örneği *Divanü Lügati’t-Türk*’te olup 7 hecelidir. Bütün Türk şiir gelenekleri içerisindeki sahibi belli olan ilk örnek ise Kadı Burhaneddin’e aittir. Dedim-dedi şeklindeki ilk koşma ya da başka bir ifadeyle âşık tarzı şiir geleneğindeki ilk dedim-dedi örneği Pir Sultan’a aittir. Onu Tamaşvarlı Gazi Âşık Hasan ile Ercişli Emrah izler ki söz konusu şiirler “Metinler” bölümümüzde yer almaktadır. Bu şiir şekli divan şiirinde *müracâ’a* şeklinde adlandırılır.

Üzerinde ayrıntılı tarifler yapılmayıp birkaç örnekle geçiştirilen bu şiir şekli, halk edebiyatı araştırmacıları tarafından da pek incelenmemiştir. Çalışmamız boyunca incelediğimiz kaynaklarda doğrudan bu konuyu içeren sadece birkaç araştırmaya rastladık. Bu isimlerden birisi dedim-dediler üzerine birkaç bildiri ve makale sahibi, derlemeci-araştırmacı Hayrettin İvgin’dir. Bizim de kendisinin arşivinden istifade ettiğimiz İvgin’in bu konu üzerine kaleme aldığı iki bildirisi

vardır: *Dedim-Dedili Şiirlerin Halk Edebiyatı İçindeki Yeri ve Erzurumlu Emrah'a Mal Edilen Dedim-Dedili Şiir ve Halk Şiirinde Dedim-Dedi.*

İvgin dışında, Dilek Batislam, *Folklor / Edebiyat* dergisinde yayınladığı “Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Ortak Bir Söyleyiş Biçimi: Mürâca'a-Dedim-Dedi” adlı makalesiyle iki edebiyat alanındaki müşterek bir biçimi karşılaştırmalı olarak tanıtmıştır. Bu çalışmalarda sınırlı sayıda örnek verilmiş ve incelemeler hem biçim hem içerik hem de kurgu bakımından ayrıntılı gerçekleştirilmemiş olsa da bu şiir şeklini tanıtmayı başarıyla yerine getirdikleri söylenebilir.

Ayrıca Selçuk Üniversitesinde 2002 yılında yapılmış, “Türk Halk Şiirinde Dedim Dedi” başlıklı bir lisans bitirme tezini çalışmamızın sonlarına doğru tespit ettik. Ancak üzülecek söylemeliyiz ki Ersen Döğmeci adlı öğrenciye ait 83 sayfalık bu bitirme tezine ulaşamadık.

1. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİ

1.1. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNE GENEL BİR BAKIŞ

Âşık tarzı şiir geleneği -daha kapsamlı bir ifadeyle âşıklık geleneği veya âşık edebiyatı-, Şamanizm inancına sahip Türk toplumundan günümüze kadar ulaşan ve yaşamaya devam eden bir gelenektir. Geleneğe adını veren âşık, “*sazlı, sazsız, doğaçlama yoluyla, kalemlle, veya bu özelliklerin birkaçını birden taşıyan ve âşıklık geleneğine bağlı olarak şiir söyleyen halk sanatçısıdır.*” (Artun, 2005: 1).

XV. yüzyıl sonrası Anadolu’da *âşıklık* olarak yaşamaya başlayan geleneği doğru değerlendirebilmemiz için kökenine, kaynağına dair bilgilere sahip olmamız gerekir. Bu sürecin gelişimi şöyledir: İnanç olarak Şamanizmi benimsemiş olan toplumlarda, kutsal hüviyete sahip kişiler düşüncelerini, içinde buldukları ruh hallerini, güzel ve zihinlerde kalıcı sözlerle çevresindekilere aktarmaya çalışmakta idiler. Bu aktarımı kolaylaştırmak için kullanılan unsurlar ise ezgi ve ses-sözcük tekrarları idi. Nesirden ziyade nazma başlangıç teşkil edecek olan ilk dinî-edebî terennümler böyle meydana geldi. İlk ürünler olan mitlerin anlatımından başlayıp XV. yüzyıla gelinceye kadar âşıklık geleneğinin yerini iki gelenek tutuyordu. Bunlar, destan geleneği ile dinî-mistik edebiyat geleneği idi. Destan geleneğinin yegâne icracıları ozanlardı. Bugünkü hikâyeci âşıkların yaptıklarını şaman kültürünün hâkim olduğu devirlerde ozanlar yapıyordu. Ozanlar, duyduğu ve bildiği kahramanlık olaylarını, zaferleri, felaketleri ve toplumu yakından ilgilendiren meseleleri derleyip nazm etmek, düzüp koşmakla mükellefti. Bunu kopuz eşliğinde yaparlardı. Ozanların musannif olma özelliklerinin yanında anlatıcılık vasıfları da vardı. Ayrıca ozanlar, özel toplantılarda (düğün, şenlik...) da başka edebî türleri başarıyla uygulardı. (“Türk Ansiklopedisi,”: 54).

Çeşitli Türk boylarında kam (Altay), baksı, baksı, bahşi (Kırgız), oyun (Yakut), şaman (Tonguz), ozan (Oğuz) adlarıyla da anılan bu sanatçılar, toplum içinde etkili olup zaman zaman büyücülük ve hekimlik de yaparlardı. (Köprülü, 1989: 57).

Dinî- mistik halk edebiyatı geleneğine gelince, bu, sözlü bir gelenektir. XII. yüzyılda Ahmed Yesevî (? - 1166) ve onun müritleriyle başlayan bu gelenekte şiir, musiki ile birlikte düşünülmüş, birlikte icra edilmiştir. Bu, bir bakıma önceki

devirlerdeki şiir, musiki ve oyunun tezahürü gibiydi. Yesevî tarikatinde, Allah'a varma yolunda şiirler saz eşliğinde söyleniyor, kimi zaman da, müritler duydukları heyecanları dinî rakslarla ifade ediyorlardı. Toplantılarda söylenen hikmetler dil, vezin ve üslup bakımından, halk muhayyilesine uygun yapıdaydı.

Türklerin İslâmiyet'i kabulü sonrasında, ilim alanında ve sosyal alanda halkın üzerinde değişimler ortaya çıktı. İlim dili Arapça olurken, Farsça da edebî alanda ağırlığını hissettirdi. Türk şairleri, dille birlikte Fars ve Arapların kullandıkları aruz veznini ve şiir şekillerini de aldılar. Böylelikle Anadolu'da yavaş yavaş klasik edebiyat dönemi başladı. Fakat bilhassa kırsal kesimlerdeki sanatçılar kendi vezinleriyle yani hece vezniyle şiir söylemeye devam ettiler. Dolayısıyla Anadolu'da Klasik Türk Edebiyatı ve halk edebiyatı diye adlandırdığımız iki ayrı edebiyat vücut buldu.

Anadolu'da âşık edebiyatı önceleri dini motifler çerçevesinde gelişmeye başladı. Bunda, yukarıda sözünü ettiğimiz Ahmet Yesevî düşüncesi çerçevesinde, Diyar-ı Rum olarak adlandırılan Anadolu'da faaliyet gösteren Abdalan-ı Rum'un büyük oranda rolleri oldu. Dinî-mistik halk edebiyatı, birinci derecede; Kur'an, Peygamber kıssaları, evliya menkıbeleri gibi kaynaklardan beslendi.

Tarihi metinlerde Selçuklu ordusunda ozanlar, kopuz eşliğinde epik şiir söyleyip askerleri eğlendirdikleri kaydedilmiştir. Halkın yerleşik hayata geçmesiyle göçebe kültürün ürünü olan epik şiirin yerini yavaş yavaş âşık şiirinin aldığı söylenebilir. İslâm öncesi inanca ait pek çok motif ve unsur da İslâmî renge bürünerek şiirlerde kendisine yer bulmuştur. Bir başka deyişle, Anadolu'daki âşıklık geleneğinin, ozan-baksı geleneğinin zaman, zemin, düşünce, dünya görüşü ve inancın değişmesiyle şekillendiği, değişimle beraber yeni bir sanatçı tipi ve şiir tipinin ortaya çıktığı görüşü ileri sürülebilir. (Kaya, 2003: 4).

Âşıklık geleneğinin genel özelliklerini değerlendirecek olursak, şunları söyleyebiliriz: Âşıklık geleneği, kendilerine âşık, ozan, saz şairi denilen sanatçılar tarafından meydana getirilmiş bir sözlü kültür geleneğidir. Bu gelenek, beş yüz yılı aşan bir zamandan günümüze kadar gelen; Anadolu, Rumeli, Azerbaycan ve İran'da gelişen; bugün hâlâ bu yerlerde yaşamını sürdürmeye çalışan bir gelenektir. Geniş halk kitlelerinin derdine, inancına, heyecanına, ümitlerine dil ve duygu inceliğine cevap veren, birbirinden farklı çevrelere, çeşitli tarikat ve meslek mensuplarına, farklı beğeniye sahip insanlara seslenen, çeşitli zümreler arasındaki ortak bir

kültürdür. Âşıklar, *koşma*, *destan* ve *semai* adı verilen şiirlerle şiirlerini hece ölçüsüyle vücuda getirmişlerdir. Ancak XVII. yüzyıldan itibaren bazı âşıklar, divan şairleri gibi aruz ölçüsüyle de şiirler yazmışlardır. Temel birim olarak dörtlük kullanıldığı, ancak zaman zaman ikiliklerle yahut bentler halinde de ürünler ortaya konulduğu söylenebilir. Kullanılan dil oldukça sade, ve halk Türkçesidir. Tasvirler, mecazlar yapmaktan uzaktır ve halkın günlük hayatta kullandığı benzetme, yakıştırma, deyim, atasözü, yemin, tekrar sözleri vs. gibi kalıp ifadelerle sağlanmıştır. Halkın durumu, beklentisi, sevinci, acısı, yaşadığı olayları, kişiler ve diğer canlılar, tabiat, aşk hülasa halka ait bütün özellikler şiirlere konu edilmiştir. Âşıklar, geleneğin bir gereği olarak şiirlerinin sonunda mutlaka mahlas kullanmışlardır. Şiirler, saz eşliğinde terennüm edilmekle beraber, bazıları saz çalmamışlardır. Âşıkların pek çoğu şiirlerini irticalen söylemiştir. Pek çok âşık doğup büyüdüğü yerde kalmamış, sanatlarını ülkenin birçok yerini dolaşarak icra etmişlerdir. Kimi âşıklar hikâyeler gerek ustalarından öğrendiği, gerekse kendisinin tasnif ettiği hikâyeleri anlatarak halkı eğlendirme ve eğitime yoluna girmişlerdir.

1.2. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE TÜR VE ŞEKİL MESELESİ

Âşık tarzı şiir geleneği araştırmacıları ve bu gelenek üzerine kafa yoran akademisyenler, bu geleneğin incelenmesinde kullanılan *tip*, *şekil*, *biçim* ve *tür* kavramlarının tanımı, tespiti ve bunlara göre şiirlerin sınıflandırılması konusunda fikir birliğine varamamışlardır. Çok sayıda uyak düzenlerinin varlığı, hece-aruz ölçülerinden kaynaklanan çeşitlilik, dize sayılarına bağlı değişmeler gibi birçok biçimsel unsurun yanı sıra, bu gelenek içerisinde ortaya konulan ürünlerdeki sınırsız yakın konu çeşidinin olması ve bunların dışında bir de ezgi unsurunun varlığı, konuyu karmaşık hale getirmiş; bu alanın uzmanları onlara isim vermekte veya onları belli bir sınıflandırma içerisine sokmakta zorlanmıştır. Meydana getirilen ürünlere, hangi özelliğinden dolayı ne denileceği yıllarca cevabını aramış ve bu sorun sadece Âşık şiirine has olmayıp daha genel bakışla Halk şiirinin önemli meselelerinden birini oluşturmuştur. Biçimsel anlamda Halk şiiri kadar karmaşıklık göstermeyen Divan şiiri için böyle bir şey söz konusu değildir. Gazel, kaside, murabba, mesnevî, kıta vs. gibi ürünlerin tanımı yapılmış ve ürünler bu şekli unsurlara göre sınıflandırılmıştır.

Halk şiirinde *biçim* (şekil, eşkal, form, tarz, tip, yapı) ve *tür* (nev, enva) sınıflandırmaları konusunda ilk söz eden Ahmet Talat Onay'dır. Onay halk şiirini önce *şekillerine* (mısra, beyit, müfret, mesnevî, üçleme, dörtlüler, türkü ve enva'ı, murabba, kıt'a rübaî, koşma ve enva'ı, destan, satranç, mani ve enva'ı, semaî ve enva'ı, divan, gazel, kalenderî, müstezat, ayaklı, tekerleme, ninni...) ve *nev'ilerine* (dinî şiirler, büyük sözler, ahlakıyat, kahramanlık şiirleri, güzelleme, tasvir, hikâye, methiye, mersiye, hicviye, nazire, hezel, şathıyat, muamma ve aksamı...) göre olmak üzere iki grupta toplamış ve bu gruplandırmanın sonunda da "*Halk şiirlerinde yalnız eşkâl ve enva'a göre yapılacak tasnifler noksan olur. çünkü teganniye de nazar-ı itibare almak lâzımdır.*" (1928: 7) diyerek meselenin önemli bir kısmını oluşturan *ezgi* unsuruna dikkati çekmiştir. Buradan hareketle Onay, Halk şiiri ürünlerinin şekil, tür ve makam olmak üzere üç ana başlıkta sınıflandırılması gerektiğini belirtmiştir. Edebiyatımızda *Türk Edebiyatında Nazım* adlı eseriyle önemli bir çalışmayı ortaya koyan Hikmet İlaydın da eserinde; "*Halk edebiyatında tür adları aynı zamanda şekil adı olarak kullanılagelmiştir. Halbuki bu edebiyatta nazım şekillerinin sayısı pek azdır ve birçok türler ufak tefek farklarla, aynı nazım şekli içinde ifade edilmiştir. Bir*

türün başka başka şekillerle ifade edildiği nadirdir.” dedikten sonra bu bilgilerin dipnotundaki “*Halk edebiyatının türleri, nazım şekillerinden ziyade konularıyla veya konuyu ele alışlarıyla ‘edalarıyla) bir de besteleriyle ayırt edilir.*” (1964: 77) ifadesiyle bir bakıma Onay’ı destekler.

Halk şiiri içerisindeki diğer kavramları da incelemek yerine başlı başına *tür* kavramı üzerine kafa yoran ve irdeleyen ilk araştırmacı Hikmet Dizdaroğlu’dur. “*Halk şiirinde belirli kurallara bağlı nazım biçimleri yoktur... Halk şiirinde nazım biçimleri değil türler vardır.*” (1969: 45) diyerek açıkça biçimin değil türün var olduğunu savunur ve türlerin biçim yerine ezgileriyle farklılaşabileceği üzerinde durur ve “... türlerin kesin çizgileriyle birbirlerinden ayrılmadıklarını, daima bir ezginin eşliğinde söylendiklerini ve bu ezgilere göre adlandırıldıklarını bir kez daha hatırlatmayı yararlı buluyoruz.” (1969: 47) sözleriyle de tür genel başlığı içerisindeki farklılıkların ezgiden kaynaklandığı görüşünü destekleyerek ezgilerin, sınıflandırmadaki önemine işaret eder. Nitekim; “*Halk şairlerinin ‘mani, koşma, türkü, türkmani, varsağı gibi nevilerin arasındaki fark, kısmen şekillerine ve daha ziyade mahiyet-i musikilerine yani bestelerine aittir. Bunlardan meselâ türkü, Türklerin; türkmani Türkmenlerin, varsağı Varsakların hususî besteleriyle söylenen parçalarıdır...*” (2003, 293) diyen Fuad Köprülü de şiirlerin ezgilerine göre adlandırılabilirliği düşüncesindedir. Pertev Naili Boratav’ın düşüncesi de ezginin biçimi belirlemede önemli faktör olduğu yönündedir ve bu konuda şunları söyler: “... âşıkların şiirlerinde ve anonim halk şiirinde biçimi belirlemeden öğelerin sadece ölçü ve uyak düzeni olmadığını, ezginin de bunlara katılması gerektiğini ve biçimlerin bu üç öğeden, kimi kez her üçünün, kimi kez de ikisinin ortaklığı sonucu meydana çıkan nitelikler olduğunu ileri sürüyorum.” (1982, 157). Öcal Oğuz, Boratav’ın ezginin de biçimi belirleyebileceği fikrine katılmaz ve şekil kavramı konusunda şunları söyler: “*Boratav’ın ‘ezginin nazım şeklinin belirlenmesinde bir unsur olarak kullanılması gerektiği’ fikrine katılmak mümkün değildir. Dilimizde belirli bir anlamı olan ‘şekil’ kelimesine bu derece ikincil anlamlar yüklenmesini doğru bulmuyoruz. Düşüncemize göre Halk şiirinde ‘şekil’ dışardan görülebilir özellikleri içine almalıdır. Bu özellikler ise kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi (mısra, beyit veya dörtlük sayısının azlığı veya çokluğu) olabilir. Bu unsurları değerlendirdiğimiz zaman karşımıza çıkan belirgin ve kurallara bağlanabilen ayrıcalıkları bir ‘şekil’ adına bağlamak mümkün olabilir.*” (2001: 15).

Görüldüğü gibi Onay, İlaydın, Köprülü ve Boratav, ezginin, şiirin ne olduğunu belirlenmesinde ayırt edici bir öneme sahip olduğu fikrinde birleşirler. Mehmet Yardımcı da; “*Türler nazım şekillerinden ziyade konuları, konuları işleyiş tarzları ve besteleriyle ayırt edilirler.*” (2002, 329) diyerek onlara katılır. Halk şiiri ürünlerini sınıflandırmada kullanılan tür ve şekil kavramlarının farklılıklarını ve hangisinin neyi ihtiva ettiğini, Şeref Boyraz şu sözlerle ortaya koyar: “*Mısraların kümelenişi, mısra veya hece sayısı, kafiye düzeni ve hacim yönlerinden farklılık gösterenler şekil, şekli ne olursa olsun konu ve makam bakımından benzerlerinden ayrılanlar da türdür.*” (1996: 182).

Âşık tarzı şiir geleneğinde -daha geniş ifadeyle Halk şiirinde- tür ve şekil konusunda ileri sürülen fikirler bu çerçevededir. Görüldüğü gibi kimi araştırmacılar türün öneminden söz ederken kimileri de ezgiyi (beste, hava, makam, teganni) ayırt edici özellik olarak kabul etmektedir, ancak ortak bir noktada buluşamamışlardır.

Aktarılan bu açıklamalardan kesin bir tür, şekil sınıflandırması çıkaramıyor olsak da belirgin şekilde ayrımı yapılan şey “tür” ve “şekil / biçim” kavramlarının farklılığıdır. Buna göre *şekil* ve *biçim* yapısal özellikler olarak karşımıza çıkarken, *tür* kavramı doğrudan doğruya konu / içerik ile ilgili bir husus olarak değerlendirilmektedir. Bunu biçim / şekille karıştırmamak gerekir. Tür denilince şiirin yapısı değil muhtevası söz konusu olmalıdır. Dolayısıyla âşık şiiri, türlerine göre tasnif edilirken konuya bu açıdan bakılmalıdır.

2. ÂŞIK TARZI ŞİİR GELENEĞİNDE DEDİM-DEDİ

Âşık tarzı şiir geleneği içerisinde ele alacağımız dedim-dedinin öncelikle nasıl yazılması gerektiği ve bu şiir geleneğinde hangi yere konulacağını tespit etmemiz gerekir. Önceki başlıkta *tür* ve *şekil* meselelerini belirgin şekilde ayırdığımız göre, dedim-dedinin bir tür mü yoksa şekil mi olduğunu daha rahat belirleyebiliriz. Adlandırma meselesinde de konu üzerinde daha önce çalışmış olan kişilerin nasıl adlandırdığına bakmak da faydalı olacaktır. Buna göre Hayrettin İvgin'in bildirdikleri *Dedim-Dedili Şiirlerin Halk Edebiyatı İçindeki Yeri ve Erzurumlu Emrah'a Mal Edilen Dedim-Dedili Şiir ve Halk Şiirinde Dedim-Dedi* başlığını taşımaktadır. İvgin'in kullandığı "dedim-dedili şiir" ya da daha belirgin şekliyle "dedim-dedi" bizce de bu şiir şeklini adlandırmada kullanmamız gereken terimlerdir. Biz çalışmamız boyunca ağırlıklı olarak "dedim-dedi"yi kullanırken, şiir olduğunu vurgulamak istediğimiz (vurgulamamız gereken) bazı yerlerde de "dedim-dedili şiir" ifadesinden faydalandık. Ancak terim olarak tek şekilde çalışmalarda yer edinecekse "dedim-dedi" ifadesinden yanayız ki yayınlanmış olan pek çok alan çalışmasında da bu şiir şeklinde "dedim-dedi" denildiği görülür. Adını koyduktan sonra üzerinde durmak istediğimiz şey dedim-dedilerin bir tür mü yoksa şekil mi olduğu meselesidir. Bazı kaynaklarda "dedim-dedi türü" olarak geçse de, önceki başlıkta türün içeriğe ait bir sınıflandırma olduğunu belirtmiştik. "Dedim" ve "dedi" sözcüklerini bu şiir şekline ad olarak verdiğimiz göre, bu şiirin en belirgin özelliği şiirin konusu içeriği değil, şiirdeki bu sözcüklerin varlığıdır. Söz konusu şiirlerin dizelerinde farklı yerlerde bulunsalar da bu metinlerin, "dedim" ve "dedi" sözcüklerinin tekrarına dayanarak oluşturulması sebebiyle, bu şiir şeklinin birincil niteliğinin "yapı"ya ait olduğu söylenebilir. İlk bakışta, ya da ilk duyuştta fark edilen bu sözcük tekrarları, elbette şekle ait unsurlardır ve dedim-dedileri de bir şekil, bir biçim olarak nitelendirmek gerekir. Buna göre doğru olan dedim-dedilerin bir şiir türü değil, şiir şekli olduğudur ki dedim-dedi üzerine bir çalışması olan Dilek Batislam da makalesine *Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Ortak Bir Söyleyiş Biçimi: Mürâca'a-Dedim-Dedi* adını vererek bu şiiri *biçim* olarak nitelendirmiştir.

Âşık tarzı şiir geleneği içerisinde inceleyeceğimiz dedim-dedilerin biçimsel incelemesine geçmeden önce bu şiir şeklinin karıştırılabileceği bazı şiir şekillerini

tarif etmekte ve ayrımlarını yapmakta fayda görüyoruz. Âşık tarzı şiir geleneğinde dedim-dediye benzeyen ama esasında farklı olan kavramlar şunlardır:

Değişme: Bir karşılaşma çeşidi olup iki veya daha fazla âşığın herhangi bir konuda manzum olarak söyleşmesi, sohbet etmesidir. Değişmede galip gelme ve rakibe laf atma, takılma yoktur. Değişmede, verilen bir ayakla yahut âşıklardan birinin açacağı ayakla, duyguların, kanaatlerin, inançların, durumun, kabullerin, tavırların hülasa pek çok hasletlerin ortaya konulması söz konusudur. Âşık fasıllarında sözünü ettiğimiz *merhabalaşma*, *hatırlatma*, *serbest konulu tekellüm* ve *öğütleme* gibi pratikler hep değişme içinde mütalaa edilir. (Kaya, 2007: 236).

Âşıklar deyişmelerde “âşık der, dedi, der ki” gibi ifadeler kullansa da bu şiirler karşılaşma özelliği gösterip ve müstakil bir şiir niteliği taşımadığından dedim-dedi olarak değerlendirilemez.

Deyiştirme: İnsan dışı varlıkları konuşurma şeklinde ortaya konulan şiirlere verilen ad. Bu şiirlere “söyleştirme” de denilir. Şiirlerin hece sayısında belirli bir esas yoktur, ancak genellikle 8 ve 11 hecelidir. Şair ilgili varlıkları kendi duyuş ve düşünüşüne göre ele alır, hallerine tercüman olur. Bu şiirler “demeli / söyletme” tipinde şiirlerdir. (Kaya, 2007: 240).

Konuşturulan varlıkların her bir dörtlüğünden önce “dedi, der” gibi ifadeler yer alsa da bu sözcükler metnin bağlamı dışında yer aldığından, deyiştirmeler dedim-dedi şekli içerisine dâhil edilemezler.

Demeli ya da *Söyletme*: İnsan dışı varlıkların konuşturulması olup teşhis ve intak sanatının halk şiirindeki karşılığıdır. Gerek maddi gerekse manevi varlıklar (kişi, varlık, millet veya mevsimler) ile sohbet etme ve ya onları konuşurma şekli âşık edebiyatında zaman zaman şairlerin başvurduğu usullerdendir. Söz gelişi bu şiirlerde *Ruh ile Gönül*, *Ay ile Gün*, *Dağ ile Ova*, *Yaz ile Kış*, *Sağ ile Sol Melek*, *Yer ile Gök*, *Çoban ile Koyun*, *Yıldız ile Çiçek*, *İnsan ile Vatan*, *Su ile Ateş*, *Evli ile Bekâr*, *Gelin ile Kaynana*, *Kız ile Erkek*, *Karınca ile Arı*, *Dağ ile Deniz*, *Orman ile Çimen*, *Tilki ile Kurt*, *Avcı ile Ceylan*, *Kar ile Yağmur* konuşturulur ve her birisi bir dörtlükte diğerine karşılık verir. Bu şiirlere “demeli deyiş”, “demeli destan” yahut “söyletme” adı da verilir. (Kaya, 2007: 668).

*Kış dedi: “Mihrime bulunmaz çare,
Hükmetsem cihanı yakaram nara,
Nice aslanları salmışam tora,
Cebrim çohtu yüz min zehmim var benim.”*

*Bahar dedi: “Men gıymetsiz bahayam,
Sabalan yaylağı elevgâhıyam,
Cilveli kızların seyrangâhıyam
Can almağa nezaketim var benim.”*

Yukarıda yer alan demeli örneği, az önce bahsettiğimiz diğer kavramlardan farklı olarak metnin içerisinde “dedi, der, der ki” sözcüklerine sahiptir. Ancak gelenek içerisinde incelediğimiz dedim-dedilerdeki kurguya sahip olmadıklarından bu şiir şeklini de dedim-dedi olarak değerlendirmemek gerekir. Bu şiir şeklinde her dörtlük bir varlık tarafından söylenmektedir, sohbeta dayalı bir kurgu yerine burada daha çok karşılaşmaya benzeyen bir şiir şeklinin kullanıldığı söylenebilir. Bizim çalışmamızda da 172 ve 173 numaralı şiirler dedim-dediden ziyade demeli örneğinde ortaya konulmuş şiir şekilleridir.

2.1. YAPILARINA GÖRE DEDİM-DEDİLER

2.1.1. Şiirde Buldukları Yerlere Göre Dedim-dediler

Dedim-dedili şiirlere genel olarak “dedim-dedi” adı verilmişse de bu şekilde oluşturulan şiirlerde yalnızca *dedim* ve *dedi* sözcükleri görülmektedir. *Demek* eyleminden türeyen çeşitli sözcüklerle birlikte, *söylemek* ve *sormak* eylemleri de bu tarz şiirlerde çok sık da olmasa karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca şiirin ortaya çıktığı coğrafya, mekân ve zaman gibi dış unsurlar da bu sözcüklerin seçiminde ayrı bir önem kazanır. İleride daha ayrıntılı incelenecek olsa da burada kısaca *dedum*, *diydim*, *didüm*, *eydür*, *didi* gibi örnekleri sıralamak bu anlamda uygun olacaktır. Bütün bu çeşitlemelerin yanında bir de bu sözcüklerin kişiye ve zamana göre çekimlenmiş halleri ve bazı eklerle birlikte kullanımı karşımıza “dedim-dedi” kalıbı dışında pek çok kalıp çıkarmıştır. Bu kalıpların incelemelerine geçmeden önce, çalışmamız boyunca ulaşabildiğimiz tüm metinlerin içerisinden tespit ettiğimiz farklı kalıpları sıralamamız, kalıpların çeşitliliğini gösterebilmek adına faydalı olacaktır: *Dedim-dedi*, *dedi-dedim*, *dedim-dediler*, *dediler-dedim*, *dedim ki-dedi*, *dedim ki-dedi ki*, *dedim-dedi ki*, *dedi ki-dedim*, *dedi-dedi*, *dedi-dediler*, *dedim-dedin*, *dedim-deyiverdi*, *demiş-dedim*, *dedi-demedi*, *dedim-demedim*, *dedim-diyor*, *dedim-diyordu*, *deyince-dedi*, *dedim-der*, *der-der*, *dedim-söyledi*, *dedim-eydür*, *sordum-dedi*, *sordum-eydür*, *dedi-dedum*, *diydim-didi*, *didüm-didi*, *dedim*, *dedi*, *dediler*.

Yukarıda tespit edilen kalıplar şiir metninin içerisinde buldukları yerlere göre de farklılık göstermektedirler, kimi kalıplar her dizinin başında tekrar ettiği gibi, kimisi dörtlük sonlarında, kimisi ise metnin içerisinde karışık şekilde yinelenmektedir. Hem bu kalıpları ve diziliş farklılıklarını belirtmek hem de neden böyle bir farklılığa gereksinim duyulduğunu tespit etmek için bu kalıpları, en az kullanılanından en çok kullanılanına göre sınıflandırıp incelemek uygun olacaktır.

En çok iki şiirde görülen dedim-dedi kalıpları şunlardır:

Dediler: 1 numaralı şiirde yalnızca ayağında “dediler” kalıbı kullanılarak şiirdeki anlatım güçlendirilmiştir.

Dedim: Elimizdeki metinlerin 115 numaralı olanında konuşmanın tarafları olarak iki kişi görülmekte fakat yalnız birinci şahıs konuşmaktadır, karşısında yer

alan sevgilinin ise sadece davranışlarıyla bu ilişkiye karşılık verdiği görülür. Bu yüzden şair sadece “dedim” kalıbını kullanmıştır.

Dedi ki-dedim: 110 numaralı şiirde şair tek ayak kullanmış ve bu ayakta (**Dedi ki:** “İsten mi?” **dedim:** “Sen bilin.”) bu kalıptan istifade etmiştir.

Dedi-dediler: Metinler bölümünde yer alan 28 numaralı şiirde anlatıcı anlatımı hikâye ederken iki tane üçüncü şahıstan faydalanmış, ikincisi çoğul olduğu için dedim-dediler kalıbı en uygun kalıp olarak şiirde kendisine yer bulmuştur

Dedi-demedi: 71 numaralı şiirde anlatımdaki birinci şahsın, yârinden şikâyet ettiği görülür. Yârinden istediği sözleri duyamayan bu şahsın önce sevgilisinin kendisine reva gördüğü sözleri ve sonra söylemesini istediği sözleri sıralayıp ““*Diken*” **dedi**, “*Gül*” **demedi yar bana.**” örneğinde olduğu gibi bu kalıptan istifade etmiştir.

Der-der: Diğer üçüncü şahıs örneklerinde görüldüğü gibi bu kalıpta da iki tane üçüncü şahsın konuşması yer aldığı için “der-der” kalıbından faydalanılmıştır, elimizdeki tek örneği 175 numaralı şiirdir.

Dedim ki-dedi: “Dedim-dedi” kalıbıyla aynı şekilde kullanılan bu kalıbın tek örneği 42 numaralı şiirdir. Şiire biçimsel bir bakış açısıyla bakıldığında diğer “ki” bağlacını içeren kalıplarda olduğu gibi bu bağlacın ya vurgu yapılmak istendiğinden ya da -daha belirgin olarak- hece ölçüsünden kaynaklanan hece gereksinimden ötürü kullanıldığı görülmektedir.

Dedim-deyiverdi: 118 numaralı şiirde bu kalıp görülmektedir. Şairin hem anlatımı hareketlendirmek hem de dizeleri hece ölçüsüne uydurmak kaygısıyla “dedi” yerine “deyiverdi” sözcüğünü yeğlediği söylenebilir.

Dedim-demedim: Kurbanî’ye ait olan 144 numaralı şiirde, anlatımdaki birinci şahsın bir nevi kendisiyle dertleşmesi görülür. Sevdiğinden ne isteyip ne istememiş olduğunu anlatan bu şahsın dertleşmesinde şair “dedim-demedim” kalıbından faydalanmıştır.

Dedim-diyor: Sosyal-dinî bir tartışmayı içeren 268 numaralı şiirde, tartışmanın daha canlı tutulması adına “dedim-dedi” kalıbı, şimdiki zaman çekimi kullanılarak “dedim-diyor” kalıbına dönüşmüştür.

Dedim-diyordu: Elimizdeki 272 numaralı şiirde hikâye edilen konu, sadece içeriğiyle hikaye özelliği taşımaktan öte aynı zamanda eylem çekimi de şimdiki

zamanın hikayesi şeklinde kullanılmış, bu sayede anlatım şekil-içerik açısından bütünlük oluşturmuş güçlenmiştir.

Deyince-dedi: 275 numaralı şiirde “dedim-dedi” kalıbının, ölçü (hece) sebebiyle hece gereksiniminden “deyince-dedi (bana)” şeklinde kullanıldığı görülmektedir.

Dedim-der: Dedim-dedili şiirlerin ilk örneklerinden olan Kaygusuz Abdal’a ait 124 numaralı şiirde “dedim-dedi” kalıbının, ölçüye uygunluk bakımından “dedim-der” şeklinde yer aldığı söylenebilir.

Dedim-eydür: Metnin ortaya çıktığı “zaman” itibariyle dilinde ve dolayısıyla “dedim-dedi” kalıbında da değişiklikler görülmektedir. Bunun bir örneği de yine Kaygusuz’a ait olan 125 numaralı şiirdir. “Dedi” sözcüğünün de geçtiği şiirde genellikle “dedim-eydür” kalıbı görülmektedir.

Sordum-eydür: Çoğu kaynakta Yunus Emre’ye atfedilen “**sordum** sarı çiçeğe” adıyla bilinen ve bizim 265 numarayla kaydettiğimiz ilahi türündeki şiirde bu kalıptan faydalanılmıştır.

Demiş-dedim: 50 numaralı şiir üçüncü şahıs ve birinci şahıs ağızından bir konuşma içermektedir. Annesinin sözlerini, onun gönderdiği mektuptan, bize “demiş” kalıbını kullanarak aktaran anlatıcının, birinci şahıs ağızından da bu sözlere cevap verdirdiği görülmektedir.

Dedi-dedi (ki): Tespit edebildiğimiz dedim-dedili şiirlerden yalnızca 64 ve 74 numaralı olanı bu kalıbı içermektedir. 64 numaralı şiirde diyalog iki tane üçüncü şahıs (Hz. Süleyman ve karınca) ile oluşturulduğu için bu kalıptan faydalanılırken; 74 numaralı şiirde Feymanî’nin tek ayak olarak oluşturduğu ayakta (*Ne “Gelirim.” dedi, ne “Gelmem.” dedi.*) bu kalıptan faydalandığı görülmektedir.

Dedim-dedin: Bu kalıpla oluşturulan iki şiir, çalışmamızda 209 ve 241 numaralarda yer almaktadır. “Dedim-dedi” kalıbındaki, muhataba yönelik anlatım burada doğrudan ikinci şahsa kaymaktadır. Bu bağlamda ilginç olan, söyleşmenin/konuşmanın bize anlatıcı tarafından aktarılmaya gerek duyulmadan gayet doğal şekilde, âşık-maşuk arasında geçtiği şekilde, doğrudan sunulmasıdır.

Dediler-dedim: 94 ve 160 numaralı şiirde bu kalıp görülmektedir. İkisinde de birinci şahsın anlatımı ön planda olduğundan ve asıl konuyu teşkil ettiğinden, soru olarak soran şahıs -herhangi birileri olarak- üçüncü çoğul şahıs olarak kullanılmış ve böylelikle “dediler-dedim” kalıbından istifade edilmiştir.

Sordum-dedi: Elimizdeki iki şiirin birincisinde (14) Ozan Arif sosyal tenkit içeren anlatımında halka “sormuş” ve onların dertlerini şiir boyunca “dedi” sözünü kullanarak aktarmıştır. 201 numaralı şiirde de Pir Sultan yine dertleşmek için bu kalıbı kullanmış fakat o, insanlara değil tabiattaki varlıklara sorularını yöneltmiştir.

Dedi-dedum: “Dedim-dedi” kalıbının coğrafyaya göre nasıl değiştiğine güzel örnek 172 ve 173 numaralı şiirlerdir. Trabzon’dan derlenen ve atışma şeklinde söylenen bu metinlerde “dedim” sözünün, Karadeniz ağzıyla “dedum”a dönüştüğü görülür.

Diydım-didi: Yukarıdaki kalıpla benzer şekilde, geleneğin yaşadığı bölge farklılığından kaynaklı kalıptaki sözlerin değişmesine birer örnek de 161 ve 162 numaralı şiirlerdir. Molla Nefes’e ait bu şiirler, Türkmenistan şivesine uygun olarak “diydım-didi” şeklinde yazılmışlardır.

Bunlar dışında en çok görülen “dedim-dedi” kalıpları şunlardır:

Dedim ki-dedi ki: Elimizde yer alan şiirlerden 80, 136 ve 157 numaralı olanları bu kalıpla söylenmişlerdir. İleride “dedim-dedi” başlığına dâhil edilerek bahsedileceğinden burada sadece hangi şiirler olduğu belirtilmiştir. Hece ölçüsü sebebiyle hece sayısını denk getirmek amacıyla “ki” bağlacından faydalanılarak bu kalıbın oluşturulduğu düşünülebilir.

Dedim-dedi ki: Bir üstte yer alan kalıpta bahsedildiği üzere burada sadece bu kalıbın kullanıldığı şiirlere yer verilecektir. 10, 12, 104 ve 145 numaralı şiirler bu kalıpla yazılmışlardır.

Dedim-dedi-söyledi: Metinler bölümünde 55 ve 56 numaralarla verilen Ercişli Emrah’a ait olan “söyledi yok yok” redifli şiirler bu kalıpla oluşturulmuş en bilinen örneklerdir. Emrah’ın etkisinden ötürü daha sonraki dönemlerde de benzer redifli ve aynı kalıplı şiirler görülmektedir ki bunlardan Bedri Noyan’a ait olan 19 numarayla, Nesimî’ye ait olanı da 186 numarayla çalışmamızda yer almaktadır. Bunun haricinde heceyi denk getirmek için “dedi ki yok yok” şeklinde söylenen benzer şiirler bulunmaktadır ki Nesimî’nin şiiri aktarılırken bu benzer şiirlerden bahsedilmiştir.

Dedi-dedim: “Dedim-dedi” ilginç kalıplarından birini de “dedi-dedim” oluşturmaktadır. Zira gelenekte en çok görüldüğü şekli “dedim-dedi” olduğundan bu adla anılan bu şiir tarzında, adlandırmada yer aldığı sırayla birinci rol (âşık) birinci şahıs çekimiyle, ikinci rol (maşuk) ise üçüncü şahıs çekimiyle verildiği görülür. Gelenekte bu âşık rolünü üstlenen, erkek; sevgili ise kadındır. Bu gelenek öylesine

yer etmiştir ki kalıp tersine dönüp işte bu “dedi-dedim” şeklinde dönüştüğünde rollerin de yeri değişmektedir. Metinler bölümünde Daimî’ye ait olan sosyal-dinî eleştiri içeren 27 numaralı şiirini göz ardı edecek olursak geriye kalan dört şiir (88, 89, 190, 191) “kadın” âşıklara aittir. Geleneğe hep ikinci rolde olan kadın sevgilinin, söz konusu şiirlerde de yine ikinci role yerleştirilmiş olduğu görülür. Kadın âşık önce “dedi” kısmıyla erkeği konuşurmuş, daha sonra “kendisine” söz vermiştir. Bu örnek âşık tarzı şiir geleneğinde, geleneğin ne kadar sağlam ve sarsılmaz bir yapıyla gelecek kuşaklara aktarıldığını gösterir niteliktedir. Burada benzer davranışın Divan şiirinde de var olduğunu söylemekte fayda görmekteyiz. Mihrî Hatundan aldığımız, 294 numaralı verilen şiirde de “didi-didüm” kalıbının kullanıldığı görülmektedir.

Dedim-dediler: Bu kalıpta yazılan şiirler 2, 5, 16, 43, 44, 82, 121, 138, 167, 215, 262 numaralarıyla çalışmamızda kayıtlıdır. Genel olarak bakıldığında şiirlerin dert, yakına, şikâyet, sosyal eleştiri gibi konularda yazıldığı görülür ki bu içerik bu kalıbın neden bu şekilde kullanıldığını anlamamıza yardımcı olur. Âşığın almak istediği cevapların sorularını birinci şahıs ağzından topluluğa yöneltmesi ve konuyu tamamlar nitelikte ve yeterlilikte “birileri”nden cevap alması, ister istemez “dedim-dediler” kalıbını kullanmaya âşığı zorlamaktadır. Bu kalıbın kullanıldığı şiirlerde asıl rolün birinci şahsa ait olduğu ve içeriği tamamen kendisinin yönlendirdiği göze çarpmaktadır. Üçüncü çoğul şahısların sadece anlatımı tamamlamak için kullanılan “herhangi” birilerinden oluştuğu görülmektedir.

Yukarıda yer alan kalıpların kullanıldığı 55 şiir çıkarıldığında elimizdeki 221 -hatta “ki” bağlacıyla oluşturulanları da eklersek 230- şiirin “dedim-dedi” şeklinde söylendiği/yazıldığı görülmektedir. Bu bilgi, bu şiir şekline neden “dedim-dedi” denildiğine de cevap niteliğindedir. Âşık tarzı şiir geleneğinde Erzurumlu Emrah, Ercişli Emrah ve Gevheri gibi zirve isimlerin kullandığı bu kalıp, söz konusu âşıkların gelenek içerisinde yüzyıllar süren gücünün takiben başka âşıklar tarafından da sıkça kullanılmış ve ilk örneklerde görüldüğü şekillerle kullanılmıştır.

Dedim-dedilerdeki bu söz kalıpları rasgele kullanılmamıştır. Yukarıda diğer kalıpların bazılarında da bahsedildiği üzere bu kalıp sözler, metin içerisinde, bağlama bağlı olarak biçilen rollerin dağıtılmasında etkilidir.

“Şiirde Buldukları Yerlere Göre Dedim-dediler” başlığında inceleyeceğimiz diğer konu ise, yukarıda sıralanan kalıpların dizelerde, dörtlüklerde,

şiiirin tamamında nasıl konumlandırıldığıdır. Buna göre dedim-dedili şiiirler şu alt başlıklarda incelenebilir:

Her dizenin başında kullanılanlar: Başlıktan da anlaşılacağı üzere söz konusu şiiirin her dizesinin başında “dedim”, “dedi” veya türevi sözcüklerinin yer aldığı dedim-dedilerdir. Örnek:

Dedim: “Benim ile eylesen ülfet.”
Dedi: “Sim ü zersin olmaz muhabbet.”
Dedim: “Malım canım senin ey âfet.”
Dedi: “İnanmazsan kuru sohbettir.”

Her dizenin sonunda kullanılanlar: Şiiirin her dizesinin sonunda “dedim”, “dedi” veya türevi sözcüklerinin yer aldığı dedim-dedilerdir. Örnek:

“Başlık vereyim.” **dedim**,
“İnek miyim ben.” **dedi**.
“Gel bir öpeyim.” **dedim**,
“Nikâhsız vermem.” **dedi**.

Bir dizenin başında bir dizenin sonunla kullanılanlar: Başlıktan da anlaşılacağı üzere söz konusu şiiirin dizelerinde sırayla bir başa, bir sona “dedim”, “dedi” veya türevi sözcüklerinin getirilerek ortaya konan dedim-dedilerdir. Örnek:

Dedim: “Etek çok kısa.”
“Bundan sana ne.” **dedi**.
Dedim: “Dizinde olsa.”
“Böyle zamane.” **dedi**.

Her dizede iki kez kullanılanlar: Şiiirin her dizesinde “dedim”, “dedi” veya türevi sözcüklerinden iki tanesinin görüldüğü dedim-dedilerdir. Genellikle, dedim ve dedi sözcüklerinin kullanıldığı bu tarzda çok sayıda örnek vardır:

Dedim: “Daha gelmem.” **dedi:** “Darılmam.”
Dedim: “GÜLHANİ’ye?” **dedi:** “Sarılmam.”
Dedim: “Sevişmekten?” **dedi:** “Yorulmam.”
Dedim: “Bana varsan.” **dedi ki:** “Yok yok.”

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi ki:** “Fatma.”
Dedim: “Kimlerdensin?” **dedi:** “Uzatma.”
Dedim: “Ben FİDANÎ.” **dedi ki:** “Etme.”
Dedim: “Vakit geçti kız olmaz gayrı.”

İki dizede bir kullanılanlar: Genellikle her iki dize bir cümle olacak şekilde kullanılan dedim-dedilerdir. Örnek:

Dedim dosta: “Göster yüzün.”
Sebep nedir, ayan olmaz.
Dedi: “Perdelidir gözün,
Hak ayandır, nihan olmaz.”

Dedim: “ALÂADDİN,
Baştan ayağa pür ziya.”
Dedi: “Sen olma bî-hayâ,
Hayâsızda iman olmaz.”

***

Dedim: “N’ola güzel, gözler sürmeli,
Sırma saçlar örük örük örmeli.”
Dedi: “Rastık ile kalem sürmeli,
Güzel sürmesini çeken el gelsin.”

Dedim: “Dişlerin de sıralı mercan,
KUL MEHMET dertlidir, sen misin canan?”
Dedi: “Canan için dermandır bu can,
Posta gecikiyor söylen tel gelsin.”

Yalnızca ayak dizesinde kullanılanlar: Bu alt başlık da başta kullanılan, sonda kullanılan, iki sözcüğün birden kullanıldığı, tek ayak olarak aynen kullanılanlar gibi daha alt başlıklara ayrılabilirler. Aşağıda yer alan dedim-dediler her birine örnek teşkil etmektedir.

Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.” (tek ayak)

Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.” (tek ayak)

“Yüzündeki?” **dedim,** “Nurdur.” **dediler.** / “Özündeki?” **dedim,** “Nârdır.” **dediler.** / “Mutlak KUL KEMAL’e yârdır.” **dediler.**

Yüzün on beşlenmiş ay.” **dedim,** güldü. / Her günümüz bayram-toy.” **dedim,** güldü. / Çatılmış kaşların yay.” **dedim,** güldü.

Karışık şekilde kullanılanlar: Belli bir kural gözetmeyip kah başta kah sonda kah ortada ya da kah her dizede, kah dize içlerinde birkaç kez, kah her dörtlükte kullanılarak oluşturulan dedim-dedilerdir. Örnek:

Dedim: “Etme bana, bu genç yaşımda,
Aşkın yüreğimde, sevdan başımda.”
Dedi: “Ben seninim, gezme peşimde.”
Söz verdi sözünden döner mi bilmem?

Dedim: “Nere giden?” **dedi:** “Gelirim.”
Dedim: “Ben âşıkım.” **dedi:** “Bilirim.”
Dedim: “Yar yoluna birgün ölürüm.”
Günahım boynuna biner mi bilmem?

Seyrek şekilde kullanılanlar: Şiir boyunca her dörtlükte görülmeyip bazı dörtlüklerde dedim-dedili söyleyiş tarzının görüldüğü şiirlerdir. Özellikle destan tipinde görülen bu tarz şiirlere 24, 184, 222, 248, 252 numaralı şiirler örnek olarak gösterilebilir.

2.1.2. Dize Sayılarına Göre Dedim-dediler

Dedim-dedilerin şekli incelemesinde bakacağımız önemli bir konu da bu şiirlerin, “dize sayıları” bakımından nasıl farklılık gösterdiği. Çalışmamız boyunca tespit edebildiğimiz bütün metinlerin “dörtlüklerle” ve “beyitlerle” kurulu şekilde iki ana başlığa ayrıldığını belirtmeden önce, istisna olan bir şiirden bahsetmek gerekir. Metinler bölümünde 21 numarada yer alan ve Besim Atalay’a ait olan şiir ilk dörtlüğü göz ardı edilirse 5 (3+2) dizeden oluşan bir şiirdir. Bunun dışında kalan tüm şiirler iki başlık altında toplanabilir.

2.1.2.1. Beyitlerle kurulu dedim-dediler

Beyitlerle kurulu nazım şekilleri âşık tarzı şiir geleneğinde az görünüyorsa da özellikle önceki yüzyıllarda onunla paralel şekilde ilerleyen ve rağbet gören Divan şiirinin temel şekli unsuru olması, o dönemde yaşayan ve bu şiir geleneğinden etkilenen âşıkların var olması ve öğrenim görmüş âşıkların aruz kalıbını kullanıp ustalıklarını sergilemek istemesi sebeplerinden ötürü beyitlerle kurulu nazım şekillerine yer yer âşık tarzı şiir geleneğinde de rastlanmaktadır.

Âşık tarzı şiir geleneğine ait olan dedim-dedili şiirlere göz atıldığında da bu sebeplerin etkisiyle bazı şiirlerin bu şekilde yazıldığı görülmektedir. Elimizdeki şiirlerden 20, 29, 32, 43, 44, 47, 48, 62, 95, 101, 107, 124, 125, 147, 185, 192, 197 ve 265 numaralı olanları beyitlerle yazılmış dedim-dedilere örnek gösterilebilir. Bu 18 şiir incelendiğinde genel olarak XX. yüzyıl öncesi ya da XX. yüzyılın başlarında yaşayan halk şairleri tarafından söylendiği/yazıldığı görülmektedir. Şiirlerin ait olduğu Dertli, Eliğa Vahid, Hakî, Eşrefoğlu Rumî, Hıfzı, Kaygusuz Abdal, Nesimî, Pakî, Âşık Yunus gibi isimlerin tamamı yukarıda yaptığımız tespite uymaktadır. Aralarında sadece ikilik (beyit) düzenle ama hece vezniyle bu şiirleri oluşturanlar olsa da özellikle tahsil görmüş olanların aruz vezni kullanarak da bu tarzda şiirler

yazdığı söylenebilir. Beyitlerle yazılmış 18 şiirden tespit edebildiğimiz kadarıyla sekiz tanesi (32, 47, 62, 95, 101, 107, 147 ve 197 numaralı şiirler) aruz kalıbıyla ortaya konulmuştur. Aruz ile yazılmış olan bu şiirleri, “Ölçülerine Göre Dedim-dediler” bölümünde ayrıntılı olarak inceleneceğinden burada sadece değinmekle yetiniyoruz.

Beyitlerle kurulmuş olan dedim-dedilerin genelde nazım şekillerinden *gazel* ile yazıldığı görülür. Buna tek istisna 29 numaralı *Derdî*'ye ait olan şiirdir. Bu şiirin aa-bb-cc ... şeklinde uyaklanarak *mesnevi* biçiminde yazıldığı görülmektedir.

Aruz ile *gazel* biçiminde yazılan şiirlerden iki tanesi (107, 147) *musammat* özelliği gösterir. Bu iki şiir ana uyak haricinde her beyitin içerisinde iki tef'ileden oluşan iç uyaklara da sahiptir. Sözgelimi 107 numaralı *Huzurî*'ye ait şiirin, ikinci beytinde (Dedim: “La'l-i lebin *sükker*.” dedi: “Sükker değil *kevser*.” / Dedim: “Zülfün kokar *anber*.” dedi: “Müsk-i melahattir.”) *sükker* / *kevser* / *anber* sözcükleriyle iç uyaklar oluşturulmuştur.

2.1.2.2. Dörtlüklerle kurulu dedim-dediler

Âşık tarzı şiir geleneğinin temel yapı birimini oluşturan “dörtlük”, bu gelenek içerisinde ortaya konulmuş olan bütün şiirlerde olduğu gibi dedim-dedili şiirlerde de ağırlık taşımaktadır. Dörtlüklerle kurulan dedim-dedili şiirler, yukarıda belirttiğimiz 5 dizeli bir şiir ve beyitlerle kurulu olan 18 şiirin haricindeki bütün şiirleri kapsamaktadır. Buradan hareketle, dörtlüklerle kurulu dedim-dedilerin kesin sayısının ufak bir hesapla 255 olduğu söylenebilir. Geleneği devam ettirmeye çalışan halk şairlerinin bu tarzda koydukları örneklerde “dedim-dedi” kalıbının bozulmamasına gayret etmeleri gibi, biçimsel olarak şiirlerini dörtlükle inşa etmelerinde de geleneği bozmamak kaygısının ön plana çıktığı ileri sürülebilir.

Dörtlüklerle kurulu dedim-dedilerde dörtlükler genellikle koşma tipinde, aab (abab) – cccb – dddb ... şeklinde uyaklanmıştır. Bu genellemeye uymayan yedi şiir vardır. 81 ve 237 numaralı şiirler *dörtleme** şeklinde yazılmıştır. Şiirin uyak düzeni aaaa – bbbb – cccc şeklinde devam etmektedir. Kadın halk şairlerinden Şahinî'ye ait olan 237 numaralı şiirin ikinci ve dördüncü dörtlükleri şu şekilde uyaklanmıştır: “vurdu / kurdu / durdu/ vardı, saklarım / aklarım / yoklarım/ haklarım”. Ayrıca 127,

---

* dörtleme: Dörtlüklerin her biri kendi arasında ve ayrı kafiyede olan şiir şekli. (Kaya, 2007: 256)

128, 176 ve 232 numaralı şiirler koşma tipinde olmayıp, bu şiirlerde abab – cdcd – efef ... gibi bir uyak düzeni göze çarpmaktadır. Örneğin Sırrı Yinanç'a ait olan 232 numaralı şiirin ilk iki dördlüğünün son sözcükleri “karışık / esti / barışık / kesti, takmışsın / yüzerim / yakmışsın / gezerim” şeklinde yukarıda verilen düzene göre uyaklanmıştır. Rabia Zorlu'ya ait 204 numaralı şiirin ise hepsinden farklı olarak xaxa – xbx – şeklinde uyaklandığı görülür. Bu uyak düzeninin şairin teknik yönünün zayıf olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Dörtlüklerin birinci ve üçüncü dizelerini uyaklamadan şiirini oluşturan şair nispeten şiirini daha rahat meydana getirmiştir. Bütün bunların dışında âşık tarzı şiir geleneğinde az rastlanan *mani* tipindeki şiirlerin dedim-dedili şiirlerde hiç görülmediğini belirtmemiz gerekir.

2.1.3. Ölçülerine Göre Dedim-dediler

Türk şiir geleneğinin başlangıcından sonuna kadar görülen iki ana ölçü şekli hece ve aruz ölçüleridir. Çalışmamızda yer verdiğimiz bütün metinlerin, yeni edebiyat ürünleri kısmında ölçüsüz olarak yazılan şiirler dışında -ki bu şiirleri zaten âşık tarzı şiir geleneği dışında tutuyoruz- bu iki ölçüyle (hece veya aruz) yazıldığı / söylendiği görülmektedir.

2.1.3.1. Aruz ölçüsüyle söylenmiş/yazılmış dedim-dediler

Âşık tarzı şiir geleneğinde baskın olarak hece ölçüsü görülüyor olsa da aruz ölçüsüyle de yazılan şiirler mevcuttur. Aruz ölçüsünün kalıplarına göre farklılık gösteren bu şekiller âşık tarzı şiir geleneğinde *divan*, *semaî*, *kalenderî*, *selis*, *satranç* ve *vezn-i aher* adlarıyla anılmaktadır (Kaya, 2007: 101).

Aruz ölçüsüyle yazılmış olan dedim-dedili şiirlerden tespit edebildiklerimizin hepsi aynı zamanda beyitlerle kurulu olan dedim-dediler başlığına girmektedir. “Beyitlerle kurulu dedim-dediler” başlığında da bahsedilen, aruz ölçüsüyle yazılmış sekiz dedim-dedili şiir şunlardır: 32, 47, 62, 95, 101, 107, 147 ve 197. Bu sekiz şiir incelendiğinde *vezn-i aher*, *satranç*, *kalenderî* ve *divan* biçiminde oluşturulan bir şiir görülmemiştir. Şiirlerden 47 ve 101 numaralı olanları *selis* biçiminde yazılmıştır. Aruzun *fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lün* kalıbıyla yazılan bu şiirlerden birincisi Eliğa Vahit'e, diğeri ise Hıfzı'ya aittir. Eliğa'nın şiiri kalıba tam uygun

şekilde yazılmış olsa da Hıfzı'nınkinde önemli bir farklılık göze çarpmaktadır. Dize başlarındaki “dedim” ve “dedi” sözcükleri ölçüyü bozmaktadır. Bu sözcükler bağlam dışı düşünülduğünde geriye kalan 12 hecenin *fe i lâ tün / fe i lâ tün / fe i lâ tün* kalıbıyla yazıldığı görülmektedir. Geriye kalan altı şiir semaî biçiminde yani *me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün* kalıbıyla ortaya konmuştur. Dertli, Eşrefoğlu Rumî, Hakî, Pakî, Huzurî ve M. Emin Kıratoğlu'na ait bu şiirlerde kısmen aruz hataları görülse de ölçüyü genel olarak bozan bir yapıya rastlanılmamıştır. Kalıba uygun şekilde yazılmış Hakî'nin şiirinin (95) ilk dizesi şöyledir: “Dedim dilber / senin vechin / neden ki böy / le tâbiştir”.

Aruzla yazılan sekiz dedim-dedi şiirinin *muhammes*, *müseddes* ya da *mesnevi* biçimlerinde görülmeyip, istisnasız *gazel* uyak düzeniyle yazılmış olduğunu da belirtmek gerekir.

2.1.3.2. Hece ölçüsüyle söylenmiş/yazılmış dedim-dediler

Âşık tarzı şiir geleneğinin genelinde olduğu üzere dedim-dedili şiirlerde de hece ölçüsü hâkimdir. Bir üst başlıkta belirtilen sekiz şiir dışında kalan 268 şiir de buna uygun olarak hece ölçüsüyle söylenmiş/yazılmıştır. Âşık tarzı şiir geleneğinde en çok kullanılan hece ölçülerinin 11 ve 8 heceli ölçüler olması bizim çalışmamızda da karşılaştığımız bir gerçektir. İncelediğimiz hece ölçülü şiirlerin dört tanesi 7 heceli, 46 tanesi 8 heceli, 215 tanesi 11 heceli, bir tanesi 12 heceli, iki tanesi 13 heceli, yedi tanesi 14 heceli ve bir tanesi 16 heceli ölçülerle ortaya konulmuştur.

7 hece ölçülü dedim-dediler: Metinler bölümünde yer alan 127, 128, 172 ve 173 numaralı şiirler bu ölçüyle yazılmışlardır. Bu şiirlerden ikisi Kemalî Bülbül'e ait olup diğerleri atışma tarzında bir derlemeden alınmıştır. 172 ve 173 numaralı bu atışmalarda her iki dize ayrı bir şahsa aittir, metindeki dedim ve dedi sözcükleri bağlam dışı unsurlar olarak değerlendirilip çıkarıldığında şiirin 7 hece ölçüsüyle oluştuğu görülür. Ama bu sözcükler de metne dahil edildiğinde dizelerin 9-7-9-7 gibi hece düzensizliği içerisinde olduğu görülmektedir. Söz konusu iki şiir dizeleri birleştirildiğinde 14 (7+7) heceli şekilde de yazılabilir.

8 hece ölçülü dedim-dediler: 11 heceli şiirler dışında en çok görülen hece ölçüsüdür. Dedim-dedilerin 46 tanesi 8 heceli ölçü ile kurulmuştur. Bu ölçü ile kurulan şiirler genellikle 4 + 4 ya da 5 + 3 duraklı şekilde yazılmıştır. 46 şiir

içerisinde Murat Çobanoğlu'na ait, çalışmamızda 165 numarayla kayıtlı şiir 4 + 4 durakla yazılmış 8 heceli ölçüye örnek gösterilebilir. Bu şiirin ilk dördlüğü şöyledir: *Dedim: "Güzel, kervan mısın?" / Dedi: "Yola geledim."* / *Dedim: "Mecnun bilir misin?" / Dedi: "Çöle geledim."* Ertuğrul Şakar'a ait 61 numaralı şiirin ilk mısralarında bağlam dışı unsur olarak dedim ve dedi sözcükleri görülmektedir. Bu sözcüklerle beraber bu şiirin ilk mısraları 2 + 8 halini alıp 10 heceye dönüşmektedir. Kalıp sözcüklerin kullanımı konusunda kendisini şartlandıran şair, şiirini oluştururken iç metni kusursuz şekilde 8 heceyle oluşturmuş; ama konuşma metninin kimlere ait olduğunu belirtmek adına, dedim ve dedi sözcüklerini dörtlüklerin başına yerleştirmiştir.

11 hece ölçülü dedim-dediler: Âşık tarzı şiir geleneğinde en çok görülen hece ölçüsü olması sebebiyle, dedim-dedilerde de en çok karşımıza çıkan ölçü 11 heceli ölçü olmuştur. Âşık tarzında yazılmış olan eldeki 276 dedim-dediden 215 tanesi 11 hecelidir. Aynı ölçüde yazılan diğer şekil ve türlerde de görüldüğü üzere bu ölçüde baskın olan duraklar 6 + 5 ve 4 + 4 + 3 şeklindedir. Bu şiirlerin hemen hepsi de koşma tipinde düzülmüştür.

12 hece ölçülü dedim-dediler: Tespit edip çalışmamızda yer verdiğimiz dedim-dedilerden yalnız bir tanesinin 12 heceli ölçüyle yazıldığı/söylendiği görülmektedir. 133 numarada kayıtlı ve Kul Ahmet'e ait olan bu şiir, âşık tarzı şiir geleneğinde de az görülen 12 hece ölçülü şiirlere örnek gösterilebilir. Bu şiirin ilk dördlüğü şöyledir: *Dedim: "Kaşın zülfikar mı?" dedi ki: "Yay."* / *Dedim: "Cemalin ne güzel!" dedi ki: "Ay."* / *Dedim: "Seni seviyorum."* dedi ki: "Vay!" / *Dedim: "Elde gönliün var mı?" dedi: "Yok yok."*

13 hece ölçülü dedim-dediler: Metinler bölümünde verdiğimiz şiirlerden 137 ve 224 numaralı olanları bu ölçüyle ortaya konmuştur. İlki Kul Halil'e, ikincisi ise Kadimî'ye ait olan bu şiirlerde dikkati çeken şey, mısra başlarında yer alan iki heceli "dedim" ve "dedi" sözcüklerinin, ölçüyü 2 + 11 şeklinde eklemeli olarak değiştirdikleridir. Bu sözcükler konuşma içeren metinde bağlam dışı unsurlar olarak nitelendirilip göz ardı edildiğinde şiirin konusunun geçtiği asıl metninin 11 heceden müteşekkil olduğu görülmektedir. Şiiri oluşturan âşıklar sanki önce söyleşi metnini düzmüşler daha sonra birinci ve üçüncü şahsa ait olan cümlelerin başlarına dedim ve dedi sözcüklerini getirmişlerdir. Bu elbette bilinçli olarak, elde kâğıt kalemle somut şekilde yapılan bir uygulamadan ziyade, daha art planda âşığın şiir

kurgusunu yaparken doğal olarak meydana getirdiği bir şekildir. Kadimî'ye ait şiirin (224) ilk dörtlüğü şöyledir: *Dedim: "Suna boylum, kara göziün yay kaşın."* / *Dedi: "Nice âşıkları dile düşürdü."* / *Dedim: "Sütten beyaz, nakış nakış bu döşün."* / *Dedi: "Nice Mecnunları çöle düşürdü."*

14 hece ölçülü dedim-dediler: Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerden 20, 29, 124, 161, 162, 192 ve 265 numaralı şiirler olmak üzere yedi tanesi 14 heceli ölçüyle yazılmışlardır. Türkmen halk şairi Molla Nefes'e ait 161 ve 162 numarada kayıtlı yedekli şiirler dışındaki beş şiir de beyitlerle kurulu şekilde yazılmışlardır. Çok hece içeren ölçülerin genellikle aruz kalıbı yardımıyla divan şiirinde kullanıldığı düşünülürse; âşık tarzı şiir geleneğine has örnekler vermeye çalışan halk şairlerinin, aruz kullanmasa da en azından hece sayısı karşılığını kullanarak, beyitlerle buna yakın bir tarzda şiirlerini meydana getirdikleri söylenebilir. Bu başlık altında yer alan beş şiir de bu şekilde beyitlerle yazılmış fakat hece ölçüsüyle kurulmuş şiirlere örnek gösterilebilir.

16 hece ölçülü dedim-dediler: 48 numarada kayıtlı Eliğa Vahit'e ait olan şiir 16 heceli ölçüyle ortaya konmuştur. 16 heceli şiirlerin öncelikle *semaî* biçimiyle yani aruzla yazıldığı düşünülebilir, ancak elimizdeki bu şiir bu biçime uygunluk göstermemektedir. Şiir 8 + 8 durakla, beyitlerle yazılmıştır ki buradan hareketle aldığımız kaynaktan dörtlüklerle ve 8 heceli ölçüyle verilen, Kaygusuz Abdal'a ait 125 numaralı şiirin de 8 + 8 duraklı, 16 heceyle yazılmış, beyitlerden oluşan bir şiir olduğu ileri sürülebilir.

2.1.4. Ayaklarına Göre Dedim-dediler

Yapılarına göre sınıflandırıp tahlil ettiğimiz dedim-dedileri son olarak ayaklarına göre inceleyeceğiz. İncelemeye geçmeden önce *uyak*, *ayak* ve *redif* terimlerinin ne olduğunu açıklamakta fayda görüyoruz

Uyak: Şiirde ahengi ve anlam zenginliğini sağlamak için, dizelerin başında, ortasında veya sonunda, esas alınan belli seslerle tesis edilen ses benzerliğidir. (Kaya, 2003: 65).

Redif: Kafiye den sonra gelen ve aynen tekrarlanan ek yahut kelimelerdir. (Kaya, 2003: 65).

Ayak: Âşık şiirinde genellikle ilk dördlüğün ikinci dizisinde başlatılan, bütün dörtlüklerin son dizelerinde yarım, tam, zengin hatta cinaslı kafiyelerle vücuda getirilen yahut dizenin tamamında aynen tekrarlanan sözlerle oluşturulan ve dörtlüklerin mihengi durumunda olan kafiye. (Kaya, 2007: 116).

Redifin tanımında da görüldüğü üzere önemli olan “uyak”tan sonra geliyor olmasıdır ki *sözde redif** kavramı da bu tanıma uymadığı için ortaya çıkmıştır. Ayrıca dize başlarında tekrar eden ve uyaktan önce geldiği açıkça belli olan sözcüklerin de redif olarak değerlendirilmemesi gerektiğini söylemek gerekir.

Diğer Türk şiir geleneklerinde, kimi araştırmacıların “ana uyak / baş kafiye” biçiminde tanımladıkları kavrama, âşık tarzı şiir geleneğinde *ayak* denilmektedir. “Kafiye” sözcüğü gelenek içerisinde çok yer bulmayıp bunun yerine ayak sözcüğü tercih edilmiştir. “Kafiye” sözcüğü için Saim Sakaoğlu “Âşık edebiyatımızdaki karşılığı ayaktır.” (Sakaoğlu, 1991: 302) derken, benzer şekilde Feyzi Halıcı da “Halk şiirinde kafiye karşılığında ayak terimi kullanılmaktadır.” (Halıcı, 1992: 8) demektedir. Sözcüğün *uyak* sözcüğüyle söyleyiş benzerliği, etimoloji açısından bu sözcüklerin benzer kökten türeyip, yakın anlamlar taşıdığını düşünmemize sebep olmaktadır.

Ayağın olduğu dizelerde uyaklı söz, genellikle uyak+redif şeklinde dizenin herhangi bir yerinde görülür. Örneğine çok rastlanmasa da dize sonunda redif olmadan sadece ayağın bulunduğu ayaklar da yok değildir. Ayağın olduğu dizelerde uyak, dizenin genellikle ortasındadır. Ama dizenin başında veya sonunda da olabileceğini unutmamak gerekir. Ayaklar, ayakların özelliğine göre *tek ayak*, *döner ayak* ve *cinaslı ayak* olmak üzere üç başlıkta incelenebilir.

Dedim-dedileri bu üç ayağa göre incelemeye geçmeden evvel, *ayaksız* olan ya da *sözde redif* içeren şiirlerden bahsetmekte fayda olacaktır.

Âşık tarzı şiir geleneğinin tamamında *teknik*, âşığın elinden geldiği kadar kusursuz şekilde yerine getirilmeye çalışılsa da bazen teknik zayıflıktan kaynaklanan bazen de şiiri oluşturan kişinin anlamı tekniğe yeğlemesinden ötürü biçimsel anlamda kusurlar görülebilir. Uyaklarda ve rediflerde görülen kusurlar da bu iki sebebe bağlanabilir. Çalışmamızda inceleyeceğim olduğumuz dedim-dedili şiirlerin bazılarında da bu kusurlar göze çarpmaktadır. Toplam 22 şiirde (12, 13, 42, 55, 56,

---

* “Sözde redif” kavramı Doğan Kaya’nın çalışmalarıyla tanınmış ve kabul görmüştür. D. Kaya terimi şöyle tanımlamaktadır: “Şiirde redifin olmadığı durumlarda redif fonksiyonunu gören ek yahut kelimelere verilen ad.” (Kaya, 2007, 670)

60, 83, 116, 128, 134, 137, 145, 146, 149, 152, 170, 186, 218, 220, 259, 260 ve 268 numaralı şiirler) ya sadece sözde redif kullanıldığı ya da ana uyak ve redifin hiç kullanılmadığı görülür. Örnek vermek gerekirse Ercişli Emrah'a ait 55 numarada kayıtlı şiirde dörtlüklerin son dizeleri şu şekildedir:

*Dedim: "Gelsen sürek." söyledi: "Yoh yoh."
Dedim: "Öpmelisen." söyledi: "Yoh yoh."
Dedim: "Emmelisen." söyledi: "Yoh yoh."
Dedim: "Gucmalısan." söyledi: "Yoh yoh."
Dedim: "Gelsen gedek." söyledi: "Yoh yoh."*

Görüldüğü üzere şiirin son dizelerinde uyak teşkil edecek bir ayaktan söz edilemez. "Söyledi yoh yoh" bölümü ise redif gibi görünse de, redifin tanımında yer alan mutlak bir "uyak" varlığı, bu sözcükleri redif diye adlandırmamızı engeller. Uyağın olmadığı bir yerde rediften söz edilemeyeceğinden, bu sözcüklerin bütününe sözde redif denilebilir. Sözde redife örnek teşkil eden bu şiirden sonra *ayaksız* diye adlandırabileceğimiz bir şiire göz atalım. 116 numaralı şiirin dörtlüklerinin son dizeleri şu şekildedir:

*Dedim: "Ucuz bir şey.." dedi ki: "Yok yok."
Dedi: "Olmasa da öyledir e mi?"
En değerli semti etmez on TL."
Güldü, dedi: "Artık utanan yok yok."*

Görüldüğü üzere son dizelerde uyak olarak bir bütünlük yoktur. Âşık, ayağı denk getirip devam ettirememiş bu yüzden ayağı olmayan bir şiir ortaya koymuştur. Yukarıda sıralanan, ayaksız olup sözde redif içeren 22 şiir dışarıda bırakıldığında görülen üç çeşit ayak şunlardır: *Tek ayak, döner ayak ve cinaslı ayak*.

2.1.4.1. Tek ayaklı dedim-dediler

Bütün dörtlüklerin sonunda aynen kullanılan ayağa *tek ayak* adı verilmektedir. Bu terim Divan şiirinin bazı şekillerinde yer alan *nakaratin* Âşık şiirindeki karşılığıdır. (Kaya, 2007: 705)

Çalışmamızda yer verdiğimiz dedim-dedilerden 16 tanesi (11, 72, 74, 109, 110, 111, 114, 121, 160, 187, 191, 226, 238, 239, 257 ve 258) tek ayakla oluşturulmuş şiirlerdir. Dedim-dedilerin özelliğinden kaynaklanarak bu örneklerin çoğunun dedim-dedi sözcüklerini içeren bir cümle olduğu söylenebilir. Örnek vermek gerekirse Şazî'ye ait 238 numaralı şiirin ayağı *Dedim: "Gelir misin?"*

söyledi: “Yok yok.” dizesinden oluşmaktadır. 160 numaralı şiirde ise Molla Cuma ayakta *Dediler*: “*Danışsan.*” *dedim*: “*Demerem.*” sözünü yineleyerek tek ayakta istifade etmiştir. Âşık Feymanî’ye ait 74 numaralı şiir ise dedi-dedi kalıbı kullanılarak *Ne “Gelirim.” dedi, ne “Gelmem.” dedi.* Sözüyle tek ayaklı şiir özelliği gösterir. Şiirin kurgusunda yer alan öykünün her dörtlük sonunda sonlanıp kalıp bir cümleyle bitirilmesi bağlama da son derece uygundur.

2.1.4.2. Döner ayaklı dedim-dediler

Aynı sesi içeren farklı sözcüklerle meydana getirilen ayaklara döner ayak denilmektedir. (Kaya, 2007: 253) Uyak derecelerinin zorluğuna göre ise *geniş ayak*, *dar ayak* ve *kapanık ayak* olmak üzere üçe ayrılır. Âşık tarzı şiir geleneğinde ürün verenler hem tekniklerinin iyi olduğunu göstermek hem de anlamı zenginleştirmek için genellikle döner ayakta faydalanırlar. Metinler kısmında verdiğimiz dedim-dedili şiirlerin tek ayaklı ve cinaslı olanları çıkartılığında geriye kalanların tamamının döner ayakla meydana getirildikleri görülür. Bütün şiirler içerisinde de bu ayağın kullanım oranı hayli yüksektir.

Tek ayak başlığında uyak çeşitlerinden bahsedilemeyeceğinden ve cinaslı uyağın kullanımı da başlı başına ayrı bir başlık gerektirdiğinden *zengin uyak*, *tam uyak*, *yarım uyak* ve *çeyrek uyak* gibi uyak çeşitlerini bu başlıkta değerlendirmek uygun olacaktır.

Zengin uyak, iki sestem fazla ses benzerliğine sahip uyak çeşidine denilmektedir. İncelediğimiz dedim-dediler içerisinde döner ayaklı olup zengin kafiye içeren şiir sayısı çok fazla değildir. Türkçe sözcüklere pek uygun olmayan bu uyak çeşidinin genellikle Arapça, Farsça sözcüklerle kurulduğu görülmektedir. Örneğin Âşık Daimî’ye ait olan 27 numaralı şiir döner ayaklıdır ve ayakta kullanılan “*eyvallah / estağfurullah / nurullah / maşallah / inşallah / Abdullah*” gibi Arapça sözcüklerle zengin uyaktan faydalanılmıştır. Aynı şekilde 143 numaralı şiirde de Farsça sözcüklerden istifade edilerek döner ayaklı ve zengin uyaklı bir şiir ortaya konmuştur. Söz konusu uyağı oluşturan sözcükler şunlardır: *behane / divane / bigane / hezane / efsane / pervane.*

Tam uyak, döner ayaklı dedim-dedilerin ayaklarında sıkça görülen bir uyak çeşididir. İki sesin benzerliğine dayanan bu ayak çeşidinin yarım uyaktan sonra en

çok kullanılan uyak çeşidi olduğu rahatlıkla söylenebilir. Onlarca örnek içerisinde 103, 113, 236 numaralı olan üç tanesini inceleyelim. Bayburtlu Hicranî'ye ait olan ilk şiirde (103) döner ayak, *kara / yara / sıra / ora / pare* sözcükleri kullanılarak tam uyakla oluşturulmuştur. 113 numaralı şiirde de İhsan Hınçer döner ayağı tam uyakla kullanmıştır. Söz konusu ayaktaki uyaklı sözcükler şunlardır: *hesap / bab / kitap / azap / yap*. Silleli Sürurî'ye ait olan 236 numaralı şiirde âşığın, *yar / nar / bergüzar / berhudar* sözcüklerini kullanarak tam uyaktan faydalandığı görülmektedir.

Âşık tarzı şiir geleneğinde en çok kullanılan uyak çeşidi şüphesiz yarım uyaktır. Tek ses benzerliğine dayanan bu uyağın çok kullanılmasının sebepleri, daha kolay ve çok sayıda sözcüğü uyak olarak kullanabilme ve bu sayede anlamı tekniğe kurban etmeden, daha rahat bir anlatım olanağı bulma olarak sıralanabilir. Gelenekte olduğu üzere, dedim-dedili şiirlerde de en çok rastlanılan uyak çeşidinin yarım uyak olduğu görülür. Yarım uyakta en çok faydalanılan sesler l, r ve n sesleridir. Bunun dışında hemen hemen çoğu sesin uyak olarak kullanıldığı görülür. Bu uyak çeşidinde yazılmış döner ayaklı dedim-dedilere iki örnek vermek yeterli olacaktır. Kendisi akademisyen olan ve âşık tarzı şiirde örnekler veren Bekir Sami Özsoy'a ait 223 numaralı şiirde r sesinden istifade edilerek yarım uyak kullanılmıştır. Ayaktaki sözcükler şunlardır: *varalım / kuralım / duralım / kıralım / soralım*. 228 numaralı şiirde Sefil Selimî de r sesini kullanarak ayağını yarım uyakla meydana getirmiştir. Bu şiirin döner ayağındaki sözcükler ise şunlardır: *hır / dar / kör / tor / kar / kor / hor / kir / şer / zır / zor*. Görüldüğü üzere tek sese dayanan benzerlik, âşığın çok sayıda ayak bulup daha fazla sayıda dörtlük içeren, rahat ve geniş anlatımlı bir metin ortaya koymasını sağlamıştır.

Âşık tarzı şiir geleneğindeki uyak çeşitlerinden biri de çeyrek uyaktır. Kimi kaynaklarda "kulak kafiyesi" olarak da geçen bu uyak çeşidi, dilbilimsel açıdan seslerin birbirlerine göre çıkış yerlerine yakın olmasından kaynaklanan benzerliğe dayanmaktadır. Şu sesler bu anlamda birbirlerine yakın sesleri oluşturmaktadırlar: ç-ş, n-l-r, z-s, g-ğ-v, m-n. Doğan Kaya bu seslerin, bu zamana kadar ya yarım uyak olarak değerlendirilmiş olduğunu ya da tamamen uyaksız diye nitelendirilip göz ardı edildiğini; hâlbuki bu seslerin uyak olabilecek kadar birbirleriyle benzeştiklerini; ancak yarım uyak olacak kadar da güçlü bir benzerliğe sahip olmadıklarını belirtmiş ve tam, yarım gibi terimlerden hareketle bu uyak çeşidine

çeyrek uyak adını vermiştir. (Kaya 2007, 394) Âşık tarzı şiir geleneğindeki pek çok şekilde görülen çeyrek uyak dedim-dedilerde de karşımıza çıkmaktadır. Döner ayaklı olan ve çeyrek uyağa örnek teşkil eden birkaç dedim-dedili şiiri burada inceleyim. Çeyrek uyağa örnek verebileceğimiz 40 numaralı şiirde *kara / yele / çöle / zare / yare / dâra* sözcüklerinde görüldüğü üzere r ve l sesleriyle çeyrek uyak yapılmıştır. Neriman Hesenzade'ye ait olan 183 numaralı şiirde ise z ve s sesleri yardımıyla çeyrek uyak kullanıldığını görülür. Bahsi geçen şiirin ayağındaki sözcükler sırasıyla şöyledir: *gezek / üzek / küsek / kesek*. 229 numaralı şiirde de r ve l sesleri çeyrek uyak olarak kullanılmıştır. Döner ayağı teşkil eden sözcükler şunlardır: *durursun / vurursun / alırsın / bulursun*. Bu uyak çeşidinden hareketle şunları da belirtmek gerekir: Çeyrek uyağın varlığının ardında sözlü kültür geleneği vardır. Genel olarak ele alındığında âşık tarzı şiirin yazılı değil, sözlü kültüre ait olduğu görülür. Sözlü gelenek içerisinde ürün veren halk şairleri, dilbilimsel, teknik, yapısal incelemelere girmeksizin gelenekten/ustadan öğrendiği gibi kulağına dayalı bir uyak anlayışa sahiptir. Çıkış yerleri birbirine yakın olan bu sesleri de birbirine benzeştirerek uyak olarak kullanmışlar, ortaya koydukları ürünün yazılı şeklini göz ardı etmişlerdir.

Döner ayaklı dedim-dedilerde son olarak elimizdeki bir *çifte ayak* örneğinden bahsetmek gerekir. Çifte ayak, âşıkların şiirde iki uyağı birden kullandıkları bir ayak çeşididir. Bu iki uyak aynı sesle yapılabildiği gibi farklı seslerle de yapılabilir. (Kaya, 2007, 196) Âşık genellikle üstünlüğünü göstermek, tekniğinin iyi olduğunu ispatlamak adına bu ayakta şiirler ortaya koymaktadır. Biçimsel incelemelerini yaptığımız dedim-dedili şiirlerin bir tanesinde çifte ayağa rastlanmıştır. Söz konusu şiir çalışmamızda 35 numara ile kayıtlıdır. Dertli Polat'a ait bu şiirde âşık, biri r diğeri ise ç sesiyle yapılmış iki tane yarım uyağtan oluşan bir çifte ayak meydana getirmiştir. Şiirin ayağı şu dizelerden oluşur:

*Dedim: "Yar kaçalım." dedi ki: "Yok yok."
Dedim: "Kar saçalım." dedi ki: "Yok yok."
Dedim: "Dur geçelim." dedi ki: "Yok yok."
Dedim: "Ver içelim." dedi ki: "Yok yok."
Dedim: "Sır açalım." dedi ki: "Yok yok."*

2.1.4.3. Cinaslı dedim-dediler

Cinas, yazılışları ve söylenişleri aynı fakat farklı anlamlara gelen sözlere denir. (Kaya, 2007: 185) Âşık tarzı şiir geleneğinde özellikle Doğu Anadolu, Azerbaycan ve Irak-İran Türkmenleri tarafından çokça kullanılan bu ayak şekli bulunduğu yöreye ve bağlı olduğu tipe göre farklı isimler almaktadır. Örneğin koşma tipindeki cinaslı şiirler *tecnis* adını alırken; cinaslı manilere Azerbaycan'da *bayatı*, Kerkük ve Urfa'da *hoyrat* adı verilmektedir.

Bizim çalışmamızı kapsayan dedim-dedilerde yedi adet, uyakları cinaslı olan şiir bulunmaktadır. Birkaç dördlüğü *türkü* olarak da söylenen Şarkışlalı Ağâhî'ye ait 6 numaralı şiirde "sürmeli" sözcüğü yedi farklı anlamda kullanılarak cinas yapılmıştır. 9 numaralı şiirde ise Azeri âşık Alı ayaktaki iki sözcüğü (Alısan ve salısan) ikişer anlamla kullanarak cinaslı uyaktan faydalanmıştır. 144 numaralı şiirde yine Azeri âşık Kurbanî'nin "yarala meni" sözüyle dört farklı cinas yaptığı görülmektedir. Cinas oluşturan sözler şunlardır: *Ateşten yar ala meni / Ohlayıp yarala meni / Ha sata yar ala meni / Çatdırsın yar ala meni*. İlginç olan şiirin iç uyaklarının da cinasla yapılmış olmasıdır. "Bahdı yar" ve "gül istedim" sözleriyle âşık gücüne güç katmak istercesine hem iç uyağı hem ana uyağı cinaslı olan bir şiir meydana getirmiştir. Benzer şekilde hem iç uyağı hem de ana uyağı cinaslı olan ve yine bir Azeri âşığa ait olan bir şiir de çalışmamızda 221 numara ile kayıtlıdır. Bu şiirde âşık Sadıklı, ana uyağı "tersa ne dedi" sözüyle dört farklı şekilde kullanırken, iç uyaklarda da "terse sir" ve "tohundu" sözleriyle cinas yapmıştır. Birbiriyle benzerlik gösteren ve zaman dizgisine göre ilkinin Sadık'a ait olduğunu düşündüğümüz 219 ve 230 numaralı şiirde "kanarya" sözüyle cinas yapılmıştır. Dört farklı anlamın yüklendiği bu söz dizelerinde şöyle geçmektedir: "*Adın nedir?*" dedi: "*Kanarya.*" / *O bülbülse, ben de kanarya. / Dişlersen sonra kanar ya! / SADIK dostum bana kanar ya!* Metinler bölümünün sonlarında 276 numara ile verilen ve kime ait olduğu bilinmeyen bir şiirde de "özünüz" sözünden oluşan cinaslı ayak dört farklı anlamda kullanılmıştır. Bahsi geçen dizeler şunlardır: "*Beledsen, gabagca özün üz.*" dedi. / "*Sen mene vermisen özün üz.*" dedi. / "*Goydunuz gaydamı özünüz.*" dedi. / "*Ahtar tap elinle özün üz.*" dedi. Azeri âşikların diğer şiirlerinde olduğu gibi bunda da "çoh dile" ve "o lalam" sözleriyle iç uyakların da cinaslı kullanıldıkları görülür.

2.2. KONULARINA GÖRE DEDİM-DEDİLER

Biçimsel incelemesini yaptığımız ve bu bakımdan çeşitlilik gösteren dedim-dedilerin, konularına göre de farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Âşık tarzı şiir geleneği pek çok konuda yazılmış şiiri ihtiva eder. Öyle ki konuların sınırsız olduğunu söylemek pek de abartı olmaz. Halk sanatçıları olarak görülen âşıklar; aşktan ölüme, sosyal konulardan siyasî konulara, millî meselelerden dinî fikirlere kadar pek çok konuyu ihtiva eden ürünler meydana getirmişlerdir. Âşık tarzı şiir geleneğinde bu kadar konu çeşitliliğinin görülmesinin ardında şu sebeplerin olduğu ileri sürülebilir: Birincisi, yüzyıllar öncesinden gelen *ozan / baksı* hatta *şamanlığa* uzanan Türk geleneğinin parçası olarak, bu kişilerin bireysel kimliklerinden ziyade halka ait bir kimlik taşıyor olmasıdır. Joseph Campbell'in *İlkel Mitoloji* eserinde üzerinde sıklıkla durduğu üzere, mitlerden başlayıp destanlarla devam eden, yüzyıllar geçtikçe hikaye tasnif edip irticalen şiir söyleyen kişilere dönüşümleri boyunca, geleneğin bu tür temsilcileri “bireysel” bir bilincin ötesinde “geleneğin” ya da daha geniş ifadeyle “toplumun” bilincine sahip olmuşlardır. Çeşitli yollarla âşık / ozan adını almayı başarmış kişi artık bu görevi üstlenmek durumunda kalmış ve meydana getirdiği ürünleri toplumun bir yansıması olarak ortaya koymuşlardır. Bu genel sebepten sonra ikinci olarak daha özele indirgenmiş bir sebep akla gelmektedir. Sadece Anadolu sahasında “âşık” sıfatıyla yer edinin, ürünlerin ortaya konulduğu ve geleneğin başladığı dönemden itibaren bu geleneğe baktığımızda âşıkların sürekli bir mücadele ve sınav içerisinde oldukları görülür. İrticale dayanan bu gelenekte âşıktan sürekli iyi şiirler söylemek, güzel hikâye anlatmak, atışmada başarılı olmak, muamma çözmek gibi kendini ispatlaması gereken şeyler beklenir. Bu başarılı olunup bitiveren bir süreç değil, mesleği icra ettiği sürece karşısına çıkacak sınavlar bütünüdür. Sürekli bir sınav içerisinde olan âşık bu mücadelelerden sağlam çıkabilmek için kendisini bilgi açısından geliştirmelidir. Bu bilgi elbette hem yapıya hem içeriğe yönelik bilgidir. Ama özellikle atışmada başarılı olmak, muamma çözebilmek ve benzer pek çok sınavdan geçebilmesi için âşığın çok fazla konuda edinebildiği kadar bilgi edinmesi gerekir. Bu bağlamda denilebilir ki âşık; dinî, millî, sosyal, tarihî, siyasî, coğrafi, gündelik konuların hepsinde uzman olabilecek kadar bilgi sahibi olmalıdır. Bu konuda Umay Günay şunları söylemektedir:

“Bir âşıkta aranan bütün niteliklerle ve yeni bir kimlikle uyanan kişi önce kendi çevresinden başlayarak bütün memleketi gezerek kabiliyetlerini ve hünerini gittiği her yerde ispatlamak zorundadır. İki âşık karşılaştıklarında irticalen söylediği şiirlerinin kusursuzluğu yanında geleneğe bağlı zira törenindeki teknik bilgileri yerli yerinde kullanmak ve dinî konularda da bilgi sahibi olmak zorundadır.” (Günay, 1986 :23).

Burada bahsi geçen bilgi sahibi olma önkoşulu elbette sadece dinî konular için değil diğer konular için de geçerlidir. Meseleyi biraz somutlaştırmak adına bir âşık üzerinden örnek vermek faydalı olacaktır. Âşık Mevlüt İhsanî, çocuk yaşta gözlerini kaybedip tahsil görememiş olmasına rağmen, âşık olmanın gereğini yerine getirerek kendisini pek çok alanda geliştirmiştir. Musannifi olduğu hikâyelerde geçen yer adlarının çeşitliliği, o dönemde öğretim gören birisinin bile yetkin olamayacağı ölçüde coğrafya bilgisi içerir. (Altun, 2007: 101-103).

Mesleğini icra etmesi için önkoşul olarak pek çok bilgiye sahip olması gereken âşık, bu önkoşulu yerine getirdikten sonra da ister istemez bildiği ve söylemek istediği her konuda şiirler ortaya koymuştur. Şiirlerinde çok çeşitli bireysel ve toplumsal konuları dile getiren âşıkların en çok sözünü ettikleri konular aşk, tabiat, hasret, yiğitlik, ölüm, hayat, toplum, din, yakınma gibi temel konulardır.

Âşık tarzı şiir geleneği ürünlerini içeriklerine, yönelişlerine, doğa ve toplum karşısında aldıkları tavırlara göre çeşitli şekilde bölümlere ayırmak mümkündür. Bunlardan en çok görülenleri doğa, toplum ve kadere isyan konulu şiirler, dinî şiirler, âşığın kendini ve başkalarını eleştirdiği şiirler, ayaklanma şiirleri, eşkıyalık şiirleri, düzeni-zamanı şikâyet konulu şiirlerdir. Âşıklar aşk, doğa, gurbet, dert, kadın, öğüt, din ve tasavvuf konularının yanı sıra toplumsal çevreden öğeler alıp işlemişlerdir. (Artun, 2005: 155).

Böylesine çeşitli konuların işlendiği bir şiir geleneğine ait olan dedim-dediler de genele uygun olarak konu bakımından çeşitlilik göstermektedir. Bu başlık altında bu konular incelenirken, metnin içeriği ile ilintili olan “tür” kavramından hareketle bazı türler (öğütleme, şathiye, taşlama vs) de bu başlıkta ele alınacaktır. En çok görülen konular ve türler ayrı başlıklarda incelenirken, az sayıda görülen ama farklı içeriklere sahip konular da “muhtelif” başlığı altında çalışmamızda yer bulacaktır. Konularına göre dedim-dedileri bu başlıklarla

incelerken elimizdeki şiirlerde en çok görülen konudan diğerlerine doğru sıralama olacaktır.

Konulara göre incelemelere geçmeden önce şunları da söylemekte fayda görüyoruz. Dedim-dedilerin tamamına bakıldığında hepsi için “konuşma / sohbet” içeriyor deyip bunları tek başlıkta toplamak mümkündür. Fakat biçimsel incelemesini de yaptığımız bu şiirler adeta bir tiyatro metni ya da hikâye kurgulanır gibi kurgulandığından, içeriği de bu kurguda yer alan rollere ve sohbetin konusuna göre değişiklik arz etmektedir. Biz bu şiir metinlerini konularına göre ayırırken, kurguda yer alan rollere ve bu rollerin ağzından edilen sohbetin içeriğine bakacağız.

Muhabbet

Bu konuda verilen ürünleri incelemeye geçmeden önce bu başlık için neden “muhabbet” sözcüğünün seçildiğini açıklamakta fayda olacaktır. Muhabbet -Arapça dilbilgisine göre “mahabbet”- sözcüğünün sözlük anlamı “sevgi”dir. (Devellioğlu, 2000: 563). Arapça yine sevgi anlamına gelen “hubb” kökünden (Devellioğlu, 2000: 372) türetilmiş olan bu sözcük zamanla bu anlamından sıyrılarak Türkçe içerisinde “sohbet, konuşma, diyalog” gibi anlamlar kazanmıştır. Dedim-dedili şiirlerin yapısal incelemesinde dış çerçevedeki örgünün “konuşma/sohbet” üzerine kuruluyor olması bu sözcüğü seçmemizdeki birinci sebeptir. İkincisi ise dedim-dedi kalıpları göz ardı edilerek metnin sadece konuşma cümlelerinden oluşan iç yapısına ait içeriğin “sevgi / aşk” üzerine olmasıdır. “Muhabbet” sözcüğü hem dış yapıdaki “konuşma” üzerine kurulmuş şekli karşılayıp hem de bu konuşmanın içeriğini ifade edebildiği için biz, en çok görülen bu konuyu “muhabbet” başlığıyla vermeyi uygun gördük. Daha teknik bir ifadeyle dile getirmek gerekirse biz bu başlıkta; “dedim” sözlerini söyleyen ve metin kurgusunda birinci şahıs rolünü oynayan “âşık” ve genellikle “dedi” sözlerinin sahibi, üçüncü şahıs rolünü oynayan “âşığın sevgilisi” arasında geçen *sevgi* konulu şiirleri inceleyeceğiz.

Muhabbet konulu dedim-dediler, dedim-dedi geleneğinin de temelini oluşturmaktadır. Gerek divan edebiyatı gerekse âşık tarzı şiir geleneğinde görülen ve geleneğin temelini teşkil eden ilk örnekler hep bir konuşma halinde ve mutlaka âşık-maşuk ilişkisi içerisinde kurulan bir konuyu ihtiva eder niteliktedir. Geleneğin güçlü âşıklarının meydana getirdiği örnekleri incelemek, bu konunun nasıl işlendiğini anlamamız açısından faydalı olacaktır.

84 numarada kayıtlı, Gevherî'ye ait şiirden şu drtlg inceleyelim:

Dedim: "Dilber benim akıttın kanım."

Dedi: "Niçün dersin benim sultanım?"

Dedim: "Niçe verdi ince miyânın."

Dedi: "ok sarıldın kol yarasıdır."

Grldg üzere metin karşılıklı konuşmaya dayanan bir dış yapıya sahiptir. Bu kurgunun içeriğine baktığımızda ise bir âşık, bir de onun muhabbet duyduğu sevgili ve bu muhabbet üzerine inşa edilmiş bir konu vardır. Benzer ekilde Ercili Emrah'a ait 53 numaralı şiirin bir drtlgne bakalım:

Dedim: "Dilber yüzün mahı?"

Dedi: "Menim hublar ahı."

Dedim: "Ağlatma EMRAH'ı."

Dedi: "N'eynim kocalanmı."

Sevgilisiyle sohbet eden âşığın, sevgilisinden yüz bulamamasından kaynaklanan bir sıkıntı göze çarpmaktadır. İç yapıya ait olan görüşmenin konusu yine muhabbet / sevgidir.

Dış metin içerisinde yer alan sohbetin konusunun muhabbet / sevgi olmasının yanı sıra bir de bu i metin içerisinde muhabbetin farklı şekilde işlendiği de görülür. Daha belirgin ifade etmek gerekirse örneğin 117 numaralı şiirde, sevgilisiyle muhabbet eden âşık, sevgilisine millî özelliklerini, kimliği ortaya çıkaran sorular sormaktadır. Söz konusu şiirin  drtlg şöyledir:

Dedim: "Oğuzlar ne?" dedi: "Boyumdur."

Dedim: "Asalet ne?" dedi: "Soyumdur."

Dedim: "Güzellik ne?" dedi: "Huyumdur."

Dedim: "Aradığım sensin sevdiğim."

Dedim: "Ayyıldız ne?" dedi: "anımdır."

Dedim: "Boyası ne?" dedi: "Kanımdır."

Dedim: "Bedeli ne?" dedi: "Canımdır."

Dedim: "Ufuktaki gnsn sevdiğim."

Dedim: "Kimliğin ne?" dedi: "zmdr."

Dedim: "Sadakat ne?" dedi: "Sözümdür."

Dedim: "Korku bilmez? dedi: "Gözümdür."

Dedim: "Sanki sen de bensin sevdiğim."

Benzer bir kurgu da dinî niteliklerle rlm bir âşık-mauk sohbetine sahip olan 148 numaralı iirdir. Mahzunî erif'e ait olan bu iirden birkaç dörtlük u şekildedir:

Dedim: “Necef nerde?” dedi: “Özümdür.”
Dedim: “Kâbe nere?” dedi: “Gözümdür.”
Dedim: “Senet nedir?” dedi: “Sözümdür.”
“Yalancı, ikrarı bol.” dedi bana.

Dedim: “Namaz nedir?” dedi: “Niyazdır.”
Dedim: “Muhammet kim?” dedi: “Bir özdür.”
Dedim: “Sidret nedir?”, “Kapalı sözdür.”
“Canlı posta namaz kıl.” dedi bana.

Dedim: “Hayber nedir?”, “Nefsin kalesi.”
Dedim: “Matem nedir?”, “Sevenin yası.”
Dedim: “Adem kimdir?”, “Harabın hası.”
“Ara viranede bul.” dedi bana.

Metinler kısmında verdiğimiz âşık tarzı şiir geleneğine ait 276 dedim-dedinin yaklaşık 185 tanesi bu kurgu ve konu üzerine kurulmuştur. Bu yüzden yukarıdaki örneklerden onlarcasını rahatlıkla verebiliriz. Konuyu çok fazla uzatmamak adına buradaki iki örneği vermekle yetiniyoruz. Bu tür şiirlerin bütün dedim-dedili şiirlerin içerisindeki yüksek oranının varlığı ve geleneğin ilk ürünlerinde birkaç istisna hariç tamamen bu konunun işleniyor olması “Dedim-dedi geleneği, âşık-maşuk arasındaki muhabbet üzerine kuruludur.” genellemesini geçerli kılmaktadır.

Aşk / Sevgi

Âşık tarzı şiir geleneğinin adını aldığı sözcük olan aşk, bu gelenek içerisinde farklı yönleriyle sayısız şekilde işlenmiştir. Bu geleneğe ait olan dedim-dedilerde de “aşk” konusunun olmaması imkânsızdır. Ancak yinelemekte yarar var ki aşk başlığında inceleyeceğimiz ürünler, yukarıdaki başlıkta hem kurgusal hem de içerik açısından adlandırdığımız “muhabbet” konulu olanlardan farklıdır. Bu farkın sebebi, bu bölümdeki başlıkların, metnin içerisinde söyleşme şeklinde dile getirilen konuya göre seçilmiş olmasıdır. Bu yüzden bu başlık içerisinde âşık-maşuk arasında geçen muhabbet/sevgi değil, farklı rollere sahip iki kişinin arasında geçen söyleşmenin konusu olarak “aşk” ele alınacaktır. Aşağıda vereceğimiz örneklerle belirtmeye çalıştığımız farklılık daha belirgin şekilde görülecektir.

Metinler bölümünde yer verdiğimiz dedim-dedilerden 20, 43, 44, 63, 71, 74, 98, 102, 109, 115, 137, 138, 144, 151, 153, 160, 196, 207, 210 ve 262 numaralı olanları aşk konuludur. Birkaç örnek vermek gerekirse;

Behcetî'ye ait 20 numaralı şiirde, “dedim” rolünü üstlenen kişinin, “dedi” rolünü üstlenen “sarı çiçek” ile arasında geçen konuşma vardır. Bu sohbetin konusu aşktır. Sarı çiçek, kendisine yöneltilen aşk ile ilgili sorulara (aşkın halleri, âşığın nitelikleri vs) bilgelikle cevap vermektedir. 63 numaralı şiirde Âşık Fahrî, “saba rüzgarı” ile aşkı ve sevgilisi üzerine konuşan bir âşığın sohbetini bize aktarmaktadır. 71 ve 74 numaralı şiirlerde sevgilisiyle görüşmüş olan âşığın, nispeten tatsız geçen bu görüşmeye dair anlattıkları şiirin konusunu teşkil etmektedir. 137 ve 151 numaralı şiirde âşık bu sefer “tabip” ile sohbet etmektedir. İkisinin arasında aşk ve derman üzerine geçen konuşma dedim-dedi tarzıyla aktarılmıştır. Çiçek, rüzgar ve tabip ile aşk üzerine olan söyleşiler gibi iki şiirde de “bülbul” ile söyleşme / dertleşme görülmektedir. Reyhanî'ye ait 207 numaralı şiirde aynı dertten muzdarip âşık ile bülbul söyleşmektedir:

Dedim: “REYHAN düştü zare.”

Dedi: “Ne bekler avare?”

Dedim: “Gel gidelim yare.”

“Kırılmış kanadım.” dedi.

210 numaralı şiirde de âşık soruları sormakta bülbul cevaplamaktadır. Aşk konulu bu söyleşiden bir kesit dedim-dedi yoluyla şöyle aktarılmıştır:

Dedim: “Gülde midir senin kararın?”

Dedi: “Onun için çekerim zarı.”

43, 44 ve 138 numaralı şiirlerde ise “dediler” rolünü üstlenen kişilere âşık, sevgilisi ve aşkı konusunda sorular yöneltmekte, aşkın ıstırabı içindeki halini bu şahıslarla paylaşmaktadır. Yadi'ye ait 262 numaralı şiirde de benzer şekilde “dediler” rolündeki şahıslar aşk ve aşk meclisi üzerine sorulan sorulara cevap vermektedir. Ancak bu şiirdeki farklılık “dedim”leri söyleyen kişinin “âşık” rolünü üstlenmeyip sadece o mecliste olup bitenleri merak edip soran bir kişi olmasıdır. İçeriği aşk olan sohbette geçen sözcüklerden bu aşk türünün ilahî aşk olduğu anlaşılmaktadır. Şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

Dedim: “Giderler mi gelen âşıklar?”

Dediler: “Eğleşir vasla lâyıklar.”

Dedim: “Nedir bunca bağı yanıklar?”

Dediler: “Şu şem'in pervanesidir.”

153 ve 160 numaralı şiirlerde ise benzer kurgu farklı rollerle kurulmuştur. Bu şiirlerde kurgu içerisindeki roller değişmiş olup 153 numaraları şiirde dedi rolünü

üstlenen, 160 numaralı şiirde de “dediler” rolünü üstlenen şahıslar soruları sormuş, aşk konulu bu sorulara cevabı âşık vermiştir.

Hasan Sancak’a ait 98 numaralı şiir ise nispeten farklılık göstermektedir. *Bir telefon çaldı, benim yurdunda /“Alo!” dedi: “Bizim sevgi orda mı?”* dizeleriyle başlayan şiirde “dedim” rolünü ahizeyi açan kişi üstlenirken, “dedi” rolünü ise telefonu açan kişi üstlenmiştir. Bu telefon görüşmesi boyunca “sevgi” kavramı kişileştirilmiş, niteliklerinden -özellikle de içerisinde bulunduğu olumsuzluklardan bahsedilmiştir. Sevginin artık pek kalmadığından dem vurulup, bu kavram üzerinden toplumsal bir eleştiri de yapıldığı da rahatlıkla söylenebilir.

109, 115 ve 196 numaralı şiirler ise aşk üzerine söylenmiş olmalarına rağmen kurgu bakımından farklıdır. Söz konusu şiirler muhabbet başlığı içerisinde de yer bulabilir ancak bu şiirlerde “maşuk” kurgunun ana yapısını oluşturan “sohbet”te “dedim” rolünü üstlenen “âşık”la aynı değerle role sahip değildir. Âşık söyleşinin kendisine ait rolünü hakkıyla üstlenmiş olsa da karşısında yer alan maşuk; edilgen, gayretsiz, söz söylemeye gerek görmeyen, sadece hareket ile tepki veren bir karakter görüntüsündedir. Örneğin 109 numaralı şiir tek ayaklı olup, bu ayak *Dedim: “Nasıl?” dedi: “Güzel.”* dizesinden oluşur. Diğer dizelerde âşık sürekli konuşuyor, derdini anlatıyorken, sevgilinin verdiği cevap sadece “Güzel” sözüdür. Aynı şekilde 115 numaralı şiirin ayağının bulunduğu dizeler *“dedim, güldü.”* redifini içerir. Bu kurgu içerisinde sevgili söz bile söylememiş sadece yüz ifadesiyle söyleşiye katılmıştır.

Tasavvuf

Hazreti Peygamberin ölümünden yaklaşık bir yüzyıl sonra ortaya çıkmış olan tasavvuf anlayışına göre amaç vahdet-i vücud düşüncesi çerçevesinde insan-ı kâmil olup fenafillâha ulaşmaktır. Tasavvuf anlayışına sahip, bir tarikata mensup kişiler genellikle dinî-tasavvufî şiir geleneği içerisinde ürünler meydana getirmiş olsalar da âşık tarzı şiir geleneğine mensup kimselerin bazı şiirlerinde de sofi anlayışa uygun şiirler göze çarpmaktadır. Bu geleneğe ait dedim-dedilerde de tasavvuf konusunun az da olsa işlenmiş olduğu söylenebilir. Elimizdeki metinlerden altı tanesi (51, 62, 96, 150, 192 ve 265 numaralı şiirler) tasavvuf içerikli olarak meydana getirilmiştir.

Eminî'ye ait 51 numaralı şiirde; yaratılış, insan ve insan-ı kâmil olmak üzerine edilen şu sohbet görülmektedir:

Dedi: "Mermer misin?" dedim: "Çamurum."

Dedi: "Pişmemişsin." dedim: "Hamurum."

Dedi: "Dolu musun?" dedim: "Yağmurum."

Dedi: "Karga mısın?" dedim: "Öterim."

62 numaralı şiirin tamamı tasavvuf üzerine kuruludur, bunun büyük bölümünü de *vahdet-i vücud* anlayışı oluşturmaktadır. *Vahdet-i vücud* içerikli söyleşmeye şu dizeler örnek gösterilebilir:

Dedim: "N'ola gönül gelsen benim bir halimi sorsan."

Dedi: "Bu yolda ben ü sen demeklik küllî hatadır."

Yine Dedim ki: "Hey gönül bu sevda key uludur key,

Dedi: "Sen beni yoğa say bu aşkın işi böyledir."

Dedim: "Gönül ki kendüden kimesne bu yola varmaz."

Dedi: "Benim bu varmağım girü anınla anadır."

Bu EŞREFOĞLU RUMÎ'nin ulaştı gönü çün Dost'a,

Tamam kevineyi unuttu gönül Dost ile tenhadır.

96 numaralı şiirde bir âlimle din ve tasavvuf üzerine sohbet edildiği görülmektedir. Şiirde, vahdet inancı şu sözlerle aktarılmaktadır:

Dedi: "Oğul ora teklik âlemi,

İşte bura açık çokluk âlemi,

Dünya fani bir konukluk âlemi,

Bak ibret al." dedi, izah eyledi.

Âşık Mazlumî'ye ait 150 numaralı şiirde ise tasavvufun amacını teşkil eden insan-ı kamil anlayışı şu dörtlükte zikredilmektedir:

Dedim: "Daha çiğim, pişem mi ola?"

Dedi: "Aksi olan oturur çula."

Dedim: "Bu hal çıkar nasıl bir yola?"

"Mürşid-i kâmile kal." dedi bana.

192 numaralı şiirde Nüzulî "şehir" alegoriyle tasavvuf öğelerini aktarmaktadır. Örneğin *Dört kapısı var anın, gördüm, dört duvarında / Üçü bağlı nihanda, biri açık ayanî.* dizeleriyle *dört makama* göndermede bulunmaktadır.

265 numaralı şiir Âşık Yunus'a ait çok bilenen bir şiirdir. "Sordum sarı çiçeğe" adıyla bilinen bu şiirde âşık, çiçekle söyleşir ve dinî bilgilerin yanı sıra yaratılış, varlık, hayat gibi tasavvufa ait konularda çiçeğe sorular sorar.

Toplumsal meseleler

Hem toplumun bir üyesi hem bu toplumu en iyi şekilde yansıtır temsil eden hem de topluma ayna tutan âşıklar, sosyal konular üzerine çok sayıda örnek vermişlerdir.

Toplum konulu şiirler kendi içerisinde de çeşitlilik arz etmektedir. Hoşgörü, sadakat, vefa, yiğitlik, cömertlik gibi üstün ahlakî değerler öğüt şeklinde verilirken, yozlaşmaya başlamış bazı değerler ya da yapılar da eleştiri süzgecinden geçerek Âşık şiirinde kendine yer bulur. Toplumun hem öncülüğünü hem savunuculuğunu üstlenen âşıklar halkın uğradığı her türlü haksızlığı, zulmü, yoksulluğu, kıtlık ve hastalıktan duyduğu acıları ve şikâyetlerini şiirlerinde yansıtır.

Âşıklar toplumun yozlaşmış tiplerini ele alarak onları eleştirmişlerdir. Bazen bu eleştiriye kendilerine yönelterek olumsuz bir tipi taşlamışlardır. Kişilere yönelik eleştirilerde sosyal hiciv yönü de bulunmaktadır. (Artun, 2005: 158)

Âşık tarzı şiir geleneği içerisinde incelediğimiz dedim-dedilerde de sıkça toplumsal konular yer almaktadır. Toplumu ilgilendiren hususların birçoğu eleştiri ve hiciv içermektedir. Bu yüzden “taşlama” türündeki birkaç örneği de bu başlıkta zikredeceğiz. Tespit ettiğimiz kadarıyla 30, 31, 94, 114, 116, 121, 127, 188, 198, 253, 258, 268, 269 ve 272 numaralı şiirler bu konuyu içeren dedim-dediler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca şikâyet-yakınma şeklinde ayrı başlık altında ele alacağımız şiirlerin bir kısmı da bu başlık altında değerlendirilebilir. Yukarıda numarası verilen, bu konu üzerine yazılmış dedim-dedilerin birkaçını incelemek faydalı olacaktır.

Derdî'ye ait 30 numaralı şiir sosyo-ekonomik meseleler üzerine sosyal bir eleştiri niteliğindedir. 31 numarada Derdiderya'ya kayıtlı şiirde ise zamanın kötülüğünden dem vurulmaktadır. Şu dördük topluma ve döneme bakışı belirgin şekilde ortaya koymaktadır:

Dedim: “Kardeş zaman nasıl?”

Dedi ki: “Bozuktur bozuk.”

Dedim: “Alış veriş nasıl?”

Dedi: “Hep kazıktır kazık.”

94 numaralı şiirde ise Gürbüz Değer toplumsal yapıyı bozanlara, birliğe gölge düşürenlere karşı görüşlerini şu dizelerle ifade etmektedir:

*Dediler: "Karşıma alıp satana."
Dedim: "Lanet olsun nifak katana."
Dedi: "Ya askere kurşun sıkana?"
Dedim: "Hainlere kızarım elbet."*

114 numaralı şiirde âşık bir odun kırıcı ile sohbete dalıp onun üzerinden toplumsal yapıdaki düzensizliği eleştirmektedir. 116 numarada İslamî'ye ait şiirde de âşık, dönemin ekonomik sorunlarını aktarırken dedim-dediden faydalanmaktadır.

*Dedim: "Pahalılık?" dedi: "Modadır."
Dedim: "Artış varmış." dedi: "Havadır."
Dedim: "Nefes almak?" "O bedavadır."
Dedim: "Ucuz bir şey.." dedi ki: "Yok yok."*

121 numaralı şiirde toplumdaki yozlaşmış anlayışa karşı düşünceler ortaya konmuştur:

*Orta Çağ'dan kalma bir zihniyet var,
Çoğu insanlarda bir art niyet var.
Dedim: "Laiklik var, Cumhuriyet var."
Dediler: "Öyleyse vurun yabana."*

188 numaralı şiirde devlet dairesine işi düşen âşığın çektiği sıkıntı aktarılırken bürokrasiye de bir eleştiri söz konusudur. Dedim-dedili bu şiirin üçüncü dördlüğü şöyledir:

*Dedim: "Bacım, n'olur bana yol göster,
Bu gördüğün evrak bir imza ister."
"Ben müracat mıyım?" deyip de tersler
Uzatıp elini, "Çık." dedi bana.*

Âşık Pervanî'nin 198 numaralı şiirinin son dizesi "Namus azalmıştır, ar kalmamıştır." şeklindedir. Toplumsal ve ahlakî bir eleştiri göze çarpmaktadır. 258 numaralı şiirde ise toplumsal duyarsızlık âşık ile komşusu arasında geçen söyleşme ile verilmiştir. Komşunun olan bitenler hakkındaki umursamazlığını âşık şu dizelerle anlatmaktadır:

*Dedim: "Komşu, falan ölmüş."
Dedi: "Aymaz kime gülmüş."
Dedim: "Fazla demden olmuş."
Dedi: "Benden uzak durun."*

Zebunî 268 ve 269 numaralı şiirlerde bağınazlara karşı görüşlerini dedim-dedili tarzda dile getirmektedir. Söz konusu şiirlerin ilk dördlükleri şöyledir:

*Bağnaz gericiyle sohbet olur mu?
Dar bir acısı var: "Değişmem." diyor.
Köhne fikir bir alıcı bulur mu?
"Taklitçi fikirle konuşmam." diyor.*

*Cahil bir dinciye rast geldim bugün,
Arapça selâmına merhaba kattım.
Dedim: “Nasıl düzen, dirlik, ahvalin?”
Dedi: “Perişanım, bugün aç yattım.”*

Toplumsal konularda verilen ürünlerin çoğunun tenkit içerdiğini söylemiştik. Buna uygun olarak Ozan Arif’e ait iki şiir çalışmamızda 14 ve 15 numaralarda kayıtlıdır. Bu tür örneklerin “toplumsal taşlama” türünde olduğu söylenebilir. Örneğin 14 numaralı şiirde devlet-toplum ilişkisi, halkın içinde bulunduğu aciz hâl anlatılarak eleştirilmektedir:

*“Esnaf isen boldur vergin,
İşçi sefil, köylü yangın,
Zengin iken daha zengin,
Olanlar var.” dedi bana.*

...

*“Bu asırda ayıp ayıp
Doktor, ilaç bulamayıp,
Bulsa bile alamayıp,
Ölenler var.” dedi bana.*

15 numaralı şiirde de benzer bir tenkit söz konusudur:

*“İşçinin evinde bir dirhem et yok,
Bebegi ağlıyor anada siit yok,
İşinde güven yok, yuvada tat yok,
Düşünmekten düşmüş vereme” dedi.*

...

*Dedim: “Daha var mı?” dedi ki: “Bitmez,
Piyasa bir âlem, gün günü tutmaz,
Bir günde bir evde on ekmek yetmez,
Ekmek inmiş üç yüz grama” dedi.*

Toplumsal konulu dedim-dedilerde toplumun gidişatından, devletten, yaşam düzeninden şikâyetlere sıkça rastlanmaktadır. 11 numaralı şiirde âşık bir çiftçiyle konuşup onunla dertleşmektedir.

*Dedim: “Nerelisin?” dedi: “Erzurumlu.”
Dedim: “Refor(u)m var.” dedi: “Bilmirem.”
Dedim: “Toprak verir.” dedi: “Sanmirem.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” dedi.*

12 numaralı şiirde de toplum ve bürokrasi içerisindeki yozlaşma eleştirilmektedir:

*Dedim: “Başka iş bul.” dedi: “Cahilim.”
Dedim: “Torpil yaptır.” dedi: “Sefilim.”
Dedim: “Patron nasıl?” dedi: “Çok zalim.”
Dedim: “Çaresi ne?” dedi ki: “Yok yok.”*

Benzer şekilde 28 numaralı şiirde de torpil konusu geçmektedir:

*Çaresiz kalınca bir iş istedi,
“Dayısı yok, olanaksız.” dediler.
Dedi: “Orta halli yaşar giderim.”
“İyisi yok, olanaksız.” dediler.*

256 numaralı şiirde ise toplumsal taşlama, mizahî yönü ağır basacak şekilde verilmiştir. Âşğın içinde bulunduğu ekonomik durum için söylediklerinin bir kısmı şunlardır:

*Dedim: “Zam-mam sana tesir eder mi?”
Dedi: “Hökümetin cevri biter mi?”
Dedim: “Peki bu kadarı yeter mi?”
Dedi: “Bırak girsin, kol yarasıdır.”*

5 numaralı şiirde ise Abdülvahap Kocaman olumsuz bir karakter çizip bunun eleştirisini yapmaktadır. Bir dostuna hitaben söyler gibi sözleri dizen Âşık söz konusu karakter için şu dizeleri söylemektedir:

*Usta seni sordum sual eyledim,
“Ayarı çok düşük ayar.” dediler.
“Bunun karakteri nasıldır?” dedim.
“Elden balık gibi kayar.” dediler.*

*Dedim: “Nerden gelir bunun harçlığı?”
Dediler: “Kızlardan alır başlığı.”
Dedim: “Nasıl idi arkadaşlığı?”
“Adamın gözüni oyar.” dediler.*

*Dedim: “Ufak mıdır, yoksa büyük mü?”
Dediler: “Sana ne başına yük mü?”
Dedim: “Karnı nasıl fazla büyük mü?”
“İki kemik versen doyar.” dediler.*

Şiirin son dörtlüğü ise şiirin kendisinin mizahî olduğunu kanıtlar nitelikte, bütün bu söylenenlerin şaka olduğu bilgisini içermektedir:

*Âşık KOCAMAN’ım dosta ne diyom,
Şu yalan dünyaya geldim, gidiyom,
Kusuruma bakma şaka ediyom,
“Senin hatırını sayar.” dediler.*

Şikâyet / yakınma / dert

Âşıkların aşkın derdi, ıstırap içerisinde olması; çeşitli toplumsal olaylardan yakınması; kişisel sebeplerden dolayı şikâyetçi olma; dünyanın gidişinden memnun olmama; kaderi / adaleti kınama gibi pek çok sebepten ötürü şikâyet konulu ürünler

ortaya koydukları görülmektedir. Kimi zaman bunu, kişisel bir amaçla değil toplumun bir sözcüsü olarak meydana getirdikleri de söylenebilir.

Örneğin “aşk konulu” başlıkta yer verdiğimiz 71, 74 ve 144 numaralı şiirlerde âşığın sevdiğinden pek yüz bulamamasından kaynaklı bir üzüntü ve şikâyet vardır. Âşık bu şikâyetini sevgilisine değil, üçüncü şahıslara sunmaktadır.

Fehmî’ye 69 numaralı şiirde âşık bir bağa gitmekte ve bu bağ ile dertleşmektedir. Dert yanan tarafın âşıktan ziyade bağ olduğu göze çarpmaktadır. Benzer bir kurgu 122 numaralı şiirde görülmektedir. Kalemî’ye ait olan bu şiirde âşık, gül ile şöyle dertleşmektedir:

*Dedim: “Söyle neden böyle yaşlısın?”
Dedi: “Deli miyim?” dedim: “Uslusun.”
Dedim: “Yoksa yürekten mi paslısın?”
“Benim bahtım kara.” dedi de gitti.*

Yine dert konulu bir dedim-dedi de 135 numarada kayıtlıdır. Sevgilisine kavuşamayan -daha doğrusu onu alamayan- âşık, sevgilisinin ağabeyine derdini yanmaktadır. Söz konusu şiirin son dörtlüğü şöyledir:

*Dedim: “KULFANÎ’dir, dertler yaradır.”
Dedi: “Her erkâni kader karadır.”
Dedim: “Tevfik gider yönü naradır.”
Dedi: “Adın kalmaz, kalamaz Tevfik.”*

Şikâyet konusunda yazılan şiirlerin bir bölümü kadere, Tanrıya isyan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tarz dedim-dedi kurgusunda, kendi çektiği dertlerden, ya da çevresinde sıkıntı çeken birinden etkilenen bir kişinin isyankâr tavırda sayılabilecek yakınmaları konu edilir. Örneğin 108 numaralı şiirde âşık derdinden bezmiş ve “takdiri bozmak”tan bahsetmektedir:

*HÜDAÎ’yim bu mu benim yazarım?
Gücüm yetse bu takdiri bozarım.
Gam yükünü yüklenmişim gezerim.
“Ne kadar gezdirsен kirasız.” dedi.*

Kaderden yana dertli Âşık Dertli, 34 numarada kayıtlı olan dedim-dedisinde şunları söylemektedir.

*“DERTLÎ’yim feleğe alalım.” dedim.
“Şahini avına salalım.” dedim.
“Bende dert çok, ortak olalım.” dedim.
Bir derdime bin dert veriyor felek.*

Benzer şekilde 131 numaralı dedim-dedide âşık kaderden hesap sorar şekilde bir başkasıyla dertleşmektedir:

Dedim: “Bunca yıldır neden gülmedim?”
Dedi: “Bu yazıyı ben de bilmedim.”
Dedim: “Yolcu oldum, yolu bulmadım.”
“İşte görünüyor yol.” dedi bana.

40 numaralı şiirde kader konusunda şikayetçi olan âşık, İslam dinine göre bu işle görevli varlık ile yani *levh ü kalem* katibiyle sohbet etmekte, *kara yazısının* hesabını sormaktadır:

Levh ü kalem kâtibine danıştım.
Dedi: “Senin yazın kara yazıldı.”
Sarıldım da eteğine yapıştım,
Dedi: “Bizden çıktı yele yazıldı.”

Gürcü âşık Luka Beridze’ye ait 245 numaralı şiirde âşığın doğrudan “felek” ile dertleştiği görülmektedir:

Zalım felek men bu derdi çok çektim,
Dedim: “Öter misen?” dedi ki: “Yok yok.”
İki apaşinen hoşdaflık ettim,
Dedim: “Yeter misen?” dedi ki: “Yok yok.”

Kahyaoğlu’na ait 120 numaralı şiirde âşık, kendinin değil meşhur Âşık Ferahî’nin derdini konu edinmekte, onun kaderini aktarmaktadır. Söz konusu şiirin son dörtlüğü şu şekildedir:

KAHYAOĞLU gardaş gülmedi deyi,
Derdine bir çare bulmadı deyi,
“Ferrahî de murat almadı.” deyi,
Dedi: “Yazın mezar taşıma benim.”

Pir Sultan Abdal’a ait 210 numaralı şiirde “sordum” rolündeki şahıs doğaya ait varlıklara “kader” üzerine sorular yöneltmekte, çekilen dertlerin sebeplerini merak etmektedir:

Alnıma yazılmış kara yazılar,
İtikattır talip pirin arzular,
Sordum ki çamlara: “Neden sızılar?”
Dedi: “Çekticeğim pürün elinden.”

82 numaralı şiirde âşık, yoksulluktan yakınmakta ve kaderini yazan Tanrıdan bundan kurtulmayı dilemektedir:

Dedim: “Bu yazıyı yazan Yaradan!
Kaldır yoksulluğu, çıksın aradan.
Yoksulluk kervanı gitsin buradan.”
“Biraz sabır eyle kulum.” dediler.

...

*Sabırla geçirdim bunca zamanı,
Varlıkla dönüyor dünya dümeni,
Satlığa çıkardım dini imanı.
“Beş kuruş etmez ki delim.” dediler.*

Öğüt

Âşık tarzı şiir geleneğinde ürün veren kişilerin, bu geleneğin toplum üzerinde üstlendiği sorumluluk gereği öğüt içeren şiirler ortaya koydukları görülmektedir. Bu öğütler ahlakî, toplumsal, dinî vb özellikler gösterebilirler. Dedim-dediler içerisinde de öğüt ihtiva eden, bunun üzerine kurulmuş konuşma tarzında söylenmiş örneklere rastlamak mümkündür. Bunları inceleyecek olursak;

Metinler bölümünde 1 numara ile kayıtlı şiirin tamamı ahlak ve erdem üzerine öğütler içermektedir. Söz konusu şiirin dörtlüklerinden biri şöyledir:

*Geç gel rızık ile malından,
Nişan göster, öz halinden,
Aşk kadehin dost elinden,
İçene “Gazi.” dediler.*

24 numaralı şiir ilginç bir öykü üzerinde kuruludur. Bu ufak öyküde vergi vermememin sakıncaları belirtilmiş ve dinleyici/okuyucu vergi hakkında bilinçlendirilip, kendisine ait bu yükümlülüğü yerine getirmesi istenmiştir. Âşığın, vergi verilmesi yönündeki öğütlerini içeren bu şiirin son dörtlüğü şu şekildedir:

*Gel CEMAL bir düşün evvelki halin,
Düşmanlar kesmişti sağ ile solun,
Han’san hükümetten saklama malın,
Çalış ver vergini merdi merdane.*

Fedayî’ye ait 64 numaralı şiirde “Süleyman ve karınca” kıssasını anlatıp, ona göndermelerde bulunmaktadır. Karıncanın sorduğu felsefî sorulara Süleymanın yetkin cevaplar vermesi beklenirken bu kurgu “ibret” konusu üzerine kurulmuştur ve bu yönde tavsiyeler içermektedir:

*Dedi: “Sana Süleyman dediler, niçin?”
Dedi ki: “Bilmezem, bu sözün niçin?”
Dedi: “Kalbin selim olduğu için.”
Süleyman anlayıp hayrette kaldı.*

227 numaralı şiir inanç üzerine öğütleri içermektedir. Bu dedim-dedide Allah’a ve cennete ulaşma konusunda kaydedilmesi gereken yol ve yerine getirilmesi gereken usûl, okuyucu/dinleyiciye aktarılmaktadır. Söz konusu şiirde bu erkân üzerine şunlar söylenmiştir:

Dedim: “Gel dolaşak sahrayı çölü.”
Dedi: “Seyredelim deryayı gölü.”
Dedim: “Gözetirsek erkanı yolu.”
Dedi: “Cennette bir huri görünür.”

Siyasî

Âşıklar toplumsal olayların hemen hemen hepsi üzerine bir şeyler söylemişlerdir. Siyaset ile ilgili konularda da sözlerini esirgemeyen âşıklar yergi, övgü veya durum değerlendirmesi şeklinde siyasî konulara şiirlerinde yer vermişlerdir. İncelediğimiz dedim-dediler içerisinde de bir kısmı siyaset üzerine söylenen bu tür şiirlere aittir.

Abdurrahim Karakoç, 2 numaralı dedim-dedi örneğinde düşüncesini beğenmediği, dönemin yüksek mevkilerindeki kişi(ler) için şu sözleri söylemiştir:

Dedim: “Çetin ittir çeribaşları.”
Dediler: “Yiyecek cümle başları.”
Dedim: “O yönetir tüm yoldaşları.”
Dediler: “Belasın buldu bulacak.”

Şiirin muhtevasında geçen bu kişilerin kimliği belirgin olarak belirtilmemişse de konunun siyasî olduğu açıktır.

27 numaralı şiirde devrimcilerin karşısında sert şekilde duran bir kişinin devrimcilere karşı tutumu, takındığı tavır “dedi” ifadesiyle verilirken, söyleşinin diğer rolündeki kişi onun anlattıklarına yorum getirmektedir. Daimî’ye ait olan siyasî içerikli bu dedim-dedinin bir dördlüğü şu şekildedir:

Çiftçi, işçi hamalların yekunu,
Atacakmış sırtındaki yükünü,
Devrimciyim diyenlerin kökünü,
Dedi: “Kazacağız.” dedim: “Maşallah!”

Daha belirgin şekilde siyasî içeriği olan şiirlerden birisi Ozan Arif’e aittir. Metinler bölümünün 16 numarasında kayıtlı olan bu şiirde Ozan Arif önce dönemin yöneticilerini -hükümeti- eleştirmiş, daha sonra da çözüm yolu olarak Milliyetçi Hareket Partisini önermiştir. “Dediler” rolünü üstlenen kişiler ise MHP’yi benimsediklerini ancak partinin bu başkanla devam etmemesi gerektiği görüşünü ileri sürmüşlerdir. Söz konusu dedim-dedinin son dördlüğü şöyledir:

Dedim ki: “MHP?” dediler: “Bakın,
ARİF Bey üstüne alınma sakın.”
“O MHP bize bizden de yakın,
Ama bu adamla hayır.” dediler.

220 numaralı dedim-dedi siyasî konulu olan diğerlerine göre nispeten daha eskidir. 1950lerde yazılan/söylenen bu şiir, Adnan Menderes ve Demokrat Parti üzerine kurgulanmış bir taşlama niteliği taşır. Sadık Akıncı'ya ait olan şiirin bir dördlüğü şöyledir:

Dedim: “Kuyruk nedir?” dedi: “Refahtır.”
Dedim: “Menderes ne?” dedi: “Îlâhtır.”
Dedim: “Mevlit nedir?” dedi: “Silahtır.”
Dedim: “Nişangâhı?” dedi ki: “Yok Yok.”

Köy-memleket

Doğup büyüdükları, yaşamlarını sürdükları yerlerden etkilenen âşıklar çevrelerine ait bu unsurları şiirlerine konu etmişlerdir. Dedim-dediler de köyü, memleketi, tarlası hakkında sözler söylenen bu âşıkların ortaya koydukları ürünlere örnek teşkil etmektedir.

97 numaralı şiirde âşık, tarla ile sohbet etmektedir. Onunla dertleşip, kafasına takılanları sormaktadır. Halil Karabulut'a ait bu dedim-dedinin ilk dördlüğü şu şekildedir:

Bu yıl benim tarla mahsul vermedi.
“Ağzını havaya aç.” dedi bana.
Dedim: “Tarlam niçin aklım ermedi?”
“Bende değil sende suç.” dedi bana.

Kul Mahmut'a ait 139 numaralı şiirde âşığın, köy hasretini bir dostuyla sohbet ederek gidermeye çalıştığı görülmektedir. Bu dedim-dedide köyün olağan halinden yakınma göze çarpmaktadır. Çalıyurt'un anlatıldığı bu dedim-dedinin bir dördlüğü şöyledir:

Dedim: “Köyüm hiçbir baca tütmüyor.”
Dedi: “Bülbül değil karga ötmüyor.”
Dedim: “Boz öküzler çifte gitmiyor.”
Dedi: “Eş ayrıldı eşten dul duldu.”

Mustafa Özgül, memleketi Eğin üzerine merak ettiklerini, oradan henüz geldiği anlaşılan bir dostuna sormaktadır. Eğin'e dair kişi, yer gibi pek çok unsur bu dedim-dedide yer alır. Metinler bölümünde 176 numarayla verdiğimiz söz konusu şiirin ilk dördlüğü şöyledir:

İllorik Arif'e, Eğin'i sordum,
Dedi: “Suluhan'da tebap yapıyler.”
Dedim: “Sehlikilin hepsi iyi mi?”
Dedi: “Baligiller gatr satiyler.”

Ruhanî'ye ait 211 numaralı şiir ise bir akarsuya (Karasu) yazılmıştır. Bu dedim-dedinin son dördlüğü şu şekildedir:

*Dedim: "RUHANÎ'yle girme davaya."
Dedi: "Baş eğmişim engin ovaya."
Dedim: "Senin yolun gider deryaya,
Murat takip eder arkan Karasu."*

Muhtelif

Bu bölümde, yukarıdaki başlıklarda yer verdiğimiz dedim-dediler dışında kalan, sınıflandırma bakımından ayrı başlık gerektirmeyen özel konulara ait dedim-dedilere yer verilecektir.

Dinî içerikli olan ve Talip Kılıç'a ait 251 numaralı şiir İslâm dinî üzerine edilen bir sohbet olarak kurgulanmıştır. Söz konusu dedim-dedinin son dördlüğü şu şekildedir:

*Dedim: "TALİB'i sen koru."
Dedi: "Yola doğru yürü."
Dedim: "Yol var bir, çok sürü."
Dedi: "Kur'an izim benim."*

146 numaralı dedim-dedide, âşık vatanla söyleşmektedir. Millî hassasiyetler üzerine kurgulanmış olan bu şiirin birkaç dördlüğü şöyledir:

*Dedim: "İsmin nedir?" dedi: "Vatandır."
Dedim: "Başın karlı." dedi: "Balkan'dır."
Dedim: "Tarihin ne?" dedi: "Al kandır."
Dedim: "Ya esaret?" dedi ki: "Yok yok."
...*

*Dedim: "Karadeniz?" dedi: "Sevdalım."
Dedim: "Trakya?" dedi: "İpekten balım."
Dedim: "Meyve bağlı?" dedi: "Her dalım."
Dedim: "Sarı bezin?" dedi ki: "Yok Yok."*

Genel olarak yaşam üzerine yazılmış olan 100 numaralı şiirin son dördlüğünde yaşam sevinci üzerine şu sözler söylenmektedir:

*Söz açdım HESEN'e el şairine,
En şirin nimeti gel göster mene,
Heyal deryasında cümub* derine,
Dedi: "Heyat eşki hevesidir o."*

Türabî'ye ait olan 254 numaralı dedim-dedinin konusu ölümdür. Şiirin sonuna kadar devam eden ölüm teması ilk dördlükte şöyle işlenmiştir:

*Dedim: "Yolcu eğlen hele."
Dedi: "Oğul vaktim doldu.
Dedim: "Öz mekânın söyle."
Dedi: "Ecel kapım çaldı."*

38 numaralı şiirde Deryamî kendi gönlü ile söyleşmektedir. Kişileştirilen "gönül" ile dertleşen, ona hesap soran, merak ettiği soruları yönelten âşık son sorularına şu cevapları alır:

*Dedim ona: "Niçin çıkmaz nefesin?"
Dedi bana: "Sen ki benim kafesim."
Dedim: "DERYAMÎ'yi istemez misin?"
"Hayır hayır böyle bir şey yok." dedi.*

Nefs ile söyleşi 142 numaralı şiirde ise "nefs" ile söyleşme görülmektedir. Rıfat Araz'a ait olan bu dedim-dedide âşık, kendi nefesine öğütler vermekte, yapması gerekenleri hatırlatmakta ve onunla uyuşma, anlaşma sağlamaya çabalamaktadır. Söz konusu şiirin bir dördlüğü şöyledir:

*Dedim: "Uyma nefsim, uyma şeytana."
Dedi: "Başımdaki yel elden gider."
Dedim: "Bir nazar kıl kul olan cana."
Dedi: "Bu saltanat, il, elden gider."*

Ertuğrul Şakar'a ait 61 numaralı şiirde "toprak" ile bir konuşma vardır. Genel olarak toprağı öven ve onun müspet özelliklerinden bahseden bu dedim-dedinin bir dördlüğü şu şekildedir:

*Dedim: "Toprak bana döşek sensin,
İlk bastığım eşik sensin,
Ölümümde beşik sensin,
Her dem söyler dilim seni."*

167 numaralı şiir felsefî bir içeriğe sahiptir. Murtaza Şirin'e ait olan şiirde "varlık" ve "yaratılış" üzerine yapılan konuşmalar vardır. Bu dedim-dedinin birkaç dördlüğü şöyledir:

*"Aydan dünyadan güneşten,
Onlarca büyüğüm yaştan,
Konuşalım başlangıçtan."
Dedim, "Öyle san." dediler.*

*"Canlı yaratıldı sudan,
Suda yaratıldı ondan."
Dedim: "Onun işi sırdan."
"Sen de sen inan." dediler.*

156 numaralı şiir “adalet” ile söyleşi üzerine kurulmuştur. Adalet kişileştirilerek, söyleşmeden hareketle bir adalet eleştirisi yapılmaktadır. Söz konusu şiirin ilk dördlüğü şu şekildedir:

Adalet sordum: “Ahbap nerdesin?”
Dedi ki: “Arama, kulda bulaman.”
Dedim ki: “Mekânın durağın yok mu?”
Dedi: “Ben seyyahım yolda bulaman.”

Emine Şener’e ait 50 numaralı şiir “anne” konuludur. Anne sevgisini içeren bu dedim-dedi genel olarak anneye duyulan hasreti işlemektedir. “Demiş” sözcüğüyle verilen sözler, mektup yazmış olan anneye aittir, şair dolaylı aktarım yaparak annesinin sözlerini vermekte daha sonra kendi cevaplarını, yorumlarını, sözlerini okuyucuya / dinleyiciye iletmektedir. Hasretin yoğun olduğu şu dördlük buna örnek olarak verilebilir:

Demiş: “Bir ana kız olur mu ayrı?”
Dedim: “Bu Hüda’nın emrine bağlı.”
Demiş: “Tahammülüm kalmadı gayrı.”
Dedim: “Hele sabırl’olsun gelirim.”

Evlilik üzerine söylenmiş olan 239 numaralı dedim-dedi Şemsi Yastıman’a aittir. Âşık bu dedim-dedi de evlenmeye niyeti olup birtakım kızlarla görüşmektedir. Bu görüşmelerde yer alan şahıslar çeşitli yörelerden ve milletlerdendir. Âşık, her biriyle kendi dilinde konuşarak ve bu sırada tekniğe de zarar vermeyerek güç bir iş gerçekleştirmiştir. “Acep evlensek mi, evlenmesek mi?” tek ayağıyla meydana getirilen şiirde yer alan farklı yörelerden kızların bir kısmı şunlardır: Çingene, Çerkez, Laz, Ermeni, Fransız, İngiliz.

257 numaralı şiirde “trafik” kişileştirilmiş, onunla sohbet içeren bir kurgu meydana getirilmiştir. “Trafik canavarı” konusunu içeren sohbe ait bu dedim-dedinin ilk dördlüğü şöyledir:

Dedim trafiğe: “Canavar mısın?”
Dedi: “Canavarım bundan sana ne?”
Dedim: “Barışalım, haydi var mısın?”
Dedi: “Git işine, bundan sana ne?”

İlginç olan bir konu da “burçlar” üzerinedir. Ozan Gülçınar 89 numaralı şiirde bütün burçlara yer vermiş, sohbetini kişilerin burçları üzerine kurmuştur.

Âşıklar, kadın hakları konusunda da duyarsız kalmamışlar, bu konuda bir de dedim-dedili şiir ortaya koymuşlardır. Çalışmamızın sonlarında 272 numarayla verdiğimiz Ziya Doğan’a ait şiir; kadınların ezilmesi, çektikleri sıkıntılar ve kadın-

erkek eşitliğinin olmaması gibi önemli bir konulara değinmiştir. Söz konusu şiirin son iki dördlüğü şu şekildedir:

*Kamburlaşmış fidan belleri kırık,
Başımızda çoban elinde sırık,
Önümüzde çorba aslında mırık,
“Bu halin ne?” dedim, “Ölüm.” diyordu.*

*ZİYA der: “Kader çare değil sözde,
Eşitlikler yoktur harcama bizde,
Her gün bin tokat var tekmeler dizde.”
“Göz yaşı ne?” dedim, “Selim.” diyordu.*

Âşık tarzı şiir geleneğinde bir tür olarak değerlendirilen şathiyelere de konu bakımından farklılık gösterdiği için bu başlık içerisinde değinmek yerinde olacaktır.

Şathiyeler sofilerin cezbe halindeyken kendi iradeleri dışında söyledikleri, dışarıdan şeriata ve akla aykırı gibi görünen ancak esasında derin anlamlar taşıyan sözlerden oluşur. Bir duygu ve düşüncüyü iğneleyici, alaycı ve dolaylı bir şekilde dile getiren şiirlere de şathiye denilir. Şathiyelerde yer alan sözler ilk bakışta saçma ve mantığa aykırı görünse de, şerh edilmeye çalışıldığında anlamları ifadeleri içeren sözler olduğu görülmektedir. (Kaya, 2007: 685)

Çalışmamız boyunca incelediğimiz dedim-dediler içerisinde şathiye türüne girebilecek birkaç şiire rastlamaktayız. Örneğin 48 ve 110 numaralı şiirlerdeki kurgu içerisinde “dedim” rolünü üstlenen şahsın, Tanrı ile sohbeti yer almaktadır. Tanrı’nın da “dedi” rolüyle karşımıza çıktığı bu şiirlerde başta “Tanrı’nın konuşması” olmak üzere İslamî inanca aykırı pek çok özellik görülmektedir. Ancak yukarıda belirtildiği üzere bu şiirin özelliğinden kaynaklanan kurgu içerisinde yer alan unsurlardır.

Eliağa Vahid’e ait 48 numaralı şiirde Tanrıyla senli benli olma durumu vardır, öyle ki en büyük günahlardan sayılan “şirk koşma” (ortak koşma), kurgu içerisinde Tanrıdan gelen “ortaklık” teklifi olarak sunulmuştur. Söz konusu şiirin iki beyti şu şekildedir:

*Dedi bana: “Gel yanıma, seni ortakçı edeyim.”
Bana bir çift öküz verdi, ikisi de ala bula*.*

...

*Ekin ektik ekin biçtik. Dedim ki: “Gel bölüşelim.”
Kendi aldı başlı başlı*, bana verdi sile sile**

---

* ala bula: alaca bulaca, karışık renkli.

110 numaralı dedim-dedide de benzer bir kurgu göze çarpmaktadır. İbrahim Armutçuoğlu'na ait bu şiir de Tanrı ile sohbet üzerine kurulmuştur. “Dedim” rolündeki kişi hem biraz alaycı hem de isyankâr tutum sergilemektedir. Aşağıdaki dörtlükte de Tanrı'ya kafa tutar bir üslup hâkimdir.

*Bana nasip kıldın adam sıfatı,
İstemiyom böyle berbat hayatı,
Dedi ki: “Muhammet etsin şefa(a)tı.”
Dedi ki: “İsten mi?” dedim: “Sen bilin.”*

223 numaralı dedim-dedi ise yukarıda açıklaması yapılan şathiyenin ikinci türüne örnek teşkil etmektedir. Bekir Sami Özsoy'a ait şiirde “tilki” ile sohbet edilmekte ve metnin kurgusunun tamamı alegori üzerine kurulmaktadır. Arada geçen sohbetin tamamının açıklamaya ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Toplumsal düzen üzerine eleştirilerin yer aldığı aşağıdaki dörtlükte şair tilki-arşlan gibi alegorilerle gerçeküstü bir sohbet görülmektedir:

*Dedim: “Korkma ayrılmıştır payınız.”
Dedi: “Kalleşlikte çoktur sayınız.”
Dedim: “Gelsin emminizle dayınız.”
Dedi: “Kafesteki arşlan kıralım.”*

---

* başlı başlı: ruplayı tepeleme doldurmak.

* sile sile: ruplayı tepeleme doldurduktan üstünü düzleyip fazlasını dökmek.

2.3. DEDİM-DEDİNİN DİĞER HALK EDEBİYATI ÜRÜNLERİ İLE İLİŞKİSİ

Âşık tarzı şiir geleneği içerisinde değerlendirdiğimiz dedim-dediler, bu gelenek haricinde, halk edebiyatının diğer alanlarında sıkça olmasa da karşımıza çıkmaktadır. Âşık edebiyatı içerisinde mensur kısmı teşkil eden halk hikâyelerinde ve anonim halk edebiyatı içerisinde meydana getirilmiş çeşitli ürünlerde dedim-dedi kalıpları kullanıldığı görülmektedir. Âşık tarzı şiir geleneğinde kullanıldığı şekilde kullanılmayıp, çeşitli farklılıklar (yapısal, kurgusal vb) görüldüğü söylemekte de fayda vardır. Bu farklılıklar ve tespit edilen benzerlikler aşağıdaki başlıklarda belirtilecektir. Ulaşabildiğimiz kaynaklarda tespit edebildiğimiz ve âşık tarzı şiir geleneği içerisine girmeyen dedim-dedileri şu dört başlıkta değerlendireceğiz: *Halk hikâyeleri ve dedim-dediler, türkülerde dedim-dediler, tekerlemelerde dedim-dediler ve bilmecelerde dedim-dediler.*

2.3.1. Halk Hikâyeleri ve Dedim-dedi

Halk edebiyatı içerisinde değerlendirilen halk hikâyeleri, sözlü kültürün ilk örnekleri teşkil eden olan mitlerle başlayıp destan, efsane, menkabe gibi türlerle beslenen; Anadolu'da XVI. yüzyıldan itibaren anlatıldığı tespit edilen; diğer halk edebiyatı ürünlerinde görüldüğü gibi halk kültürünün pek çok ögesini ihtiva eden; halkın roman (romance / novel) ihtiyacını karşılayan bir anlatım türüdür. Ozanların anlatma geleneğinin bir ürünü olan destanın (epope) yerini almıştır.

“Dedim-Dedinin Çeşitli Halk Edebiyatı Türleri İle İlişkisi” bölümünde yer alan başlıklardan farklı olarak, bu başlığa “Halk Hikâyelerinde Dedim-dediler” yerine “Halk Hikâyeleri ve Dedim-dediler” demeyi yeğledik. Bunun sebebi aşağıda izahı yapılacak farklılıktan kaynaklanmaktadır. Dedim-dedilerin doğrudan, âşıklık geleneğinde görüldüğü gibi halk hikâyelerinde yer almamsından ötürü bu başlıkta sadece bu tür ile ilişkisinden bahsedilecektir.

İncelemesini yaptığımız dedim-dedi kalıbı içeren manzum parçalara aynen olmasa da Türk halk hikâyelerinde rastlanmaktadır. Halk hikâyelerinde bu kalıbın genellikle “dedi-dedi” şeklinde görülmekte olduğu fakat en belirgin farklılığının kurgudan kaynaklandığı söylenebilir. Bilindiği üzere sözlü geleneğin bir parçası olan

halk hikâyeleri içerisinde klişe diyebileceğimiz ibareler barındırır. Bu kalıp sözlerden bazıları şu şekildedir: “*aldı bakalım ne dedi, aldı oğlan, aldı kız, aldı Kerem, aldı Garip...*” Bu kalıplarla başlayan şiirler genellikle karşılaşma şeklinde olduklarından, dörtlüklerin ya da manzum parçaların başında *dedi, der, der ki* gibi kalıp sözcükler kullanılmaktadır. Âşık tarzı şiir geleneğinden farklı olan şey bu tür metinlerde bu kalıpların, şiir metninin kendi içerisinde yer almayıp bağlam dışı olarak konumlandırılmasıdır. Kurguda görülen farklılıklar ve bunun söyleşme metninin kendisini de âşık tarzındakinden farklı kılmasından ötürü, dedim-dedilerin doğrudan halk hikâyelerinde de kullanıldığı öne sürülemez. Sadece bu kalıptan istifade edildiği söylenebilir. Karşılaşmalar ve deyişmelerin dedim-dediler içerisinde neden yer alamayacağını çalışmamızın başlarında ayrıntılı açıkladığımız için burada yinelemeyi uygun görmüyoruz.

2.3.2. Türkülerde Dedim-dedi

Anonim halk şiiri içerisinde yer alan türküler; halkın ruh halini, derdini, neşesini, zevkini, dünya görüşünü, inancını, karşılaştığı olayları yansıtan; hece ölçüsüyle ve bir veya dört dizeli ana bölümlere çoğu defa bağlantıların getirilmesiyle söylenen; manzum ve ezgili ürünlerdir. (Kaya, 2007: 741).

Çalışmamızın metinler bölümünde verdiğimiz 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287 ve 288 numaralı manzum parçalar türkü şeklinde söylenmiş dedim-dedi örnekleridir. TRT repertuarından ve çeşitli yazılı / görsel / işitsel kaynaklardan tespit ettiğimiz bu türkülerin bazısı doğrudan âşık tarzı şiir geleneği içerisinde çerçevesini çizdiğimiz dedim-dedili şiirlerle aynı özellikleri gösterse de bazıları yapısal açıdan farklılık arz etmektedir.

Örnek verecek olursak 288 numarada müellifi belli olan türkü, âşık tarzı şiir geleneğinde “muhabbet” konulu dedim-dedilere de örnek gösterilebilir. Lütfi’ye ait olan ve Erzurum’da türkü olarak söylenen bu şiirde şair “sürmelidir” cinasını kullanarak gazel şeklinde bir dedim-dedi örneği vermiştir.

Âşık tarzı şiir geleneğinin en çok kullandığı nazım şekli olan koşma tipinde söylenmiş olan 283, 285 ve 286 numaralı türkülerin birincisi Güneydoğu Anadolu’da diğerleri ise Azerbaycan’da türkü olarak okunmaktadır. Bu şiirleri bizim, gelenek

içerisinde incelediğimiz dedim-dedilerden ayıran tek özellik “mahlas” olmaması yani anonimliğidir.

Doğu Anadolu’da (özellikle Erzurum ve Kars) ve Azerbaycan’da söylenen ve metinler bölümünde 281, 282, 284 ve 287 numaralarda kayıtlı olan dedim dediler âşık tarzı şiir geleneğinde pek görülmeyen bağlantılı türkü tiplerinde ortaya konulmuşlardır. Hem hece ölçüsü, hem uyak düzeni hem de bağlantıları açısından farklılık gösteren bu türkülerin, bu yüzden âşıklık geleneğindeki yapısal anlamda ayrıldığı söylenebilir.

Örneklerini verdiğimiz türkülerin bir kısmı şekil açısından farklılık gösteriyor olsa da bağlam ve içerik açısından, gelenektekenden çok farklı değildir. “Dedim-dedi”lerle yapılandırılmış bir kurgu, bu kurgu içerisinde yer alan âşık-maşuk söyleşmesi, “muhabbet” üzerine kurulu bir iç metin; türkü tipindeki dedim-dedilerin konu açısından âşık tarzı şiir geleneğinde verilen ürünlerden farklı olmadığını göstermektedir.

2.3.3. Tekerlemelerde Dedim-dedi

D. Kaya anonim halk edebiyatı ürünlerinden biri olan tekerlemeleri şu şekilde tanımlamaktadır: “*Vezin, kafiye, seci veya aliterasyonlardan istifade ederek hislerin, fikirlerin, hal ve hayallerin abartma, tuhaflık, zıtlık, benzetme, güldürü, kısa tanım yahut çağrışımlar yoluyla ortaya konulduğu basmakalıp sözlere verilen addır.*” (2007, 707).

Tekerlemelerin, kullanım alanı oldukça geniştir ve herhangi bir ana konusu yoktur. Genellikle bağımsız olarak karşımıza çıkan tekerlemeler masal, halk hikâyesi, Karagöz ve orta oyunu içinde de kendisine yer bulur. Gerek bağımsız olabilmesi gerekse diğer türlerden şekil ve muhteva yönüyle farklılık göstermesi dolayısıyla, ayrı olarak değerlendirilirler.

Ali Duymaz tekerlemelerin daha çok yapı ve şekle dayandığı konusunda şunları söylemektedir:

Tekerlemeler, sözün gerçeklik, mantık, anlamlılık gibi sınırlamalara bağlı kalınmadan ses ve söz oyunlarının, rahatlıkla yapılabildiği; hayal, düş, aşkınlık, yalan, mizah veya çocuk zihninden kaynaklanan serbest bir yaratıcılığın ürünleridir. Bu bağlamda tekerlemelerde anlamın, gerçekliğin ve mantığın

yerini şekli unsurlar (sözün anlamı itibara alınmadan sıralanması, ses oyunları, tekrarlar vs) almaktadır. (2002: 28).

Duymaz'ın işaret ettiği şekli unsurlardan birisi de sürekli tekrarlanan dedim-dedi sözleridir. Tespit edebildiğimiz iki dedim-dedili tekerleme “Metinler” bölümünde 278 ve 279 numaralarda verilmiştir. Ölçü, uyak gibi biçimsel özellikler açısından âşıklık geleneğinde verilen ürünlerle benzerlik göstermeyen bu tekerlemelerden birincisi “sordum” ile başlayıp “dedim” ile devam eden ve sürekli sorular soran birisi ile “dedi” rolünü üstlenip merak dolu sorulara cevap veren iki kişi arasındaki söyleşmeyi içermektedir. Söz konusu metnin bir kısmı şöyledir:

Dedim: “Üstün başın ne unlu?”
Dedi: “Değirmenden geliyorum.”
Dedim: “İyi üğütüyor muydu?”
Dedi: “On iki saatlik yerden şakşakını işittim.”
Dedim: “Ağzın burnun ne bulaşıktır?”
Dedi: “Bildircin yedim.”
Dedim: “Yağlı mıydı?”
Dedi: “Havada uçarken gördüm.”

Diğer metnin ise yapısal anlamda aynen olmasa da hece ölçüsü tutarlığı açısından gelenekle benzer olduğu söylenebilir. Bu örnek, içerik açısından ise âşık tarzı şiir geleneğindeki dedim-dedilerle hemen hemen aynıdır. 279 numarada verdiğimiz ve dört dizeden oluşan tekerleme şöyledir:

Dedim: “Dilber!”
Dedi: “Lepbik!”
Dedim: “Buk buk!” [muck muck] (öpme hareketi ve sesi)
Dedi: “Cık cık!” (“olmaz, hayır” hareketi ve sesi)

Görüldüğü üzere, burada gelenekte olduğu âşık-maşuk ilişkisi söz konusudur. Bu ilişki üzerine kurulan rollerde de bir değişikliğin olmadığı, âşığın vuslatı arzulayıp, dilberin -gelenekte yer aldığı gibi- naz yapan ya da istemeyen bir tutum sergiledğini görülmektedir.

2.3.4. Bilmecelerde Dedim-dedi

Anonim halk edebiyatı ürünü olan bilmeceler, gelenekten süregelen ve hemen her konudaki birtakım somut-soyut kavramların uzak-yakın ilişkiler yoluyla zihinde çağrışımını sağlayan, bir nevi oyuna dayalı zihni melekelerin gelişmesinde önemli rol oynayan ve daha ziyade manzum yapıda söz kalıplarıdır.

Manzum, mensur, manzum / mensur, ölçülü, ölçsüz gibi pek çok biçimsel özellikte karşımıza çıkan bilmecelerde de “dedim-dedi” kalıbı az da olsa görülmektedir. Çalışmamız boyunca araştırdığımız bilmece metinleri içerisinde iki tanesi buna örnek teşkil etmektedir. Bu iki bilmece bir arada çalışmamızda 280 numarada kayıtlıdır. Birinde dedim-dedi kalıbından istifade edilip söyleşme kurgulanmış, diğesinde ise dedi-dedi kalıbı kullanılmıştır:

Dedim : “Dilber!”

Dedi : “Lebbey.”

Dedim: “S ps..”

Dedi : “Ts ts.”

Dedim : “Nice?”

Dedi : “Gece.”

(Güveyi)

Biri dedi: “Vay belim!”, biri dedi: “Vay başım!”, dedi: “Dünya benim!”.
(Çivi-tahta-kiremit)

2.4. DEDİM-DEDİNİN DİĞER TÜRK ŞİİR GELENEKLERİ İLE İLİŞKİSİ

Âşık tarzı şiir geleneği içerisinde incelediğimiz dedim-dedilerin, sadece halk edebiyatının bu kolunda değil, anonim halk edebiyatı ürünleri içerisinde de görüldüğünü örneklerle belirtmiştik. İncelememizi daha da genişletip bu şekilde yazılan şiirlere halk edebiyatından bir üst kademede yani Türk şiir gelenekleri içerisinde baktığımızda da dedim-dedi kalıplarından istifade edilerek şiirler meydana getirilmiş olduğu görülmektedir. Sadece bu söz kalıplarından mı istifade edildiği, yapısal anlamda bağlamın nasıl kurgulandığı ve içeriğinde farklılık olup olmadığı gibi konular alt bölümlerde ayrıntılı şekilde incelenecektir.

Bugüne kadar yapılan edebiyat tarihi çalışmalarında, Türk edebiyatının sınıflandırılması konusunda şu ana başlıklar ön plana çıkmaktadır: Eski Türk edebiyatı (İslamlık öncesi Türk edebiyatı), Türk halk edebiyatı, divan edebiyatı (eski Türk edebiyatı) ve yeni Türk edebiyatı. Biz de dedim-dedilerin diğer Türk şiir gelenekleri ile ilişkisini incelerken bu ana edebiyat dallarına bakacağız. Bunu yaparken, âşık tarzı şiir geleneğinde incelemesini yaptığımız şekilde sadece manzum metinlere göz gezdireceğiz.

2.4.1. Eski Türk Şiirinde Dedim-dedi

Genel olarak İslamlıktan önceki Türk edebiyatı olarak da adlandırılan bu döneme ait ürünlerin hemen hepsi Anadolu öncesi Türk edebiyatı ürünlerini içermektedir. Ancak bu döneme ait olduğu düşünülüp de İslam'ın kabulünden sonraya ait olan ürünler de var olduğundan biz bu döneme ait olan manzum ürünleri *eski Türk şiiri* başlığında değerlendirmeyi uygun gördük.

Bilindiği üzere İslamlık öncesi Türk edebiyatına ait ürünler oldukça azdır. En azından bugüne kadar ulaşabilmiş olanları değerlendirerek bu çıkarım rahatlıkla yapılabilir. Yüzyıllar öncesine dayanan bu döneme ait Türk yazılı kaynakların azlığı da, döneme ait bu ürünlerin bugüne kadar ulaşamamış olmasında etkindir. Kaşgarlı'nın *Divanü Lügati't-Türk* adlı eseri o döneme (XI. yüzyıl) kadar gelmiş olan sözlü kültür ürünlerine ulaşmamız açısından en önemli kaynaktır. Dedim-dedi şeklinde yazılmış / söylenmiş ve eski Türk şiirine ait diyebileceğimiz tek manzum

metin de yine *Divanü Lügati't-Türk*'te karşımıza çıkar. Metinler bölümünde 277 numarayla verdiğimiz bu dedim-dedi şu şekildedir:

*Aydım angar sevük
Bizni tapa nelük
Keçtiñ yazığ kerik
Kırlar ediz bedük*

*Aydı seniñ udu
Emgek telim ıdu
Yumşar katıg udu
Könlüm saña yügrük*

Bütün Türk şiir gelenekleri içerisinde de ilk örneği teşkil eden bu manzum parça, halk şiirinin temel biçimsel özelliklerini taşımaktadır. Bizim, dedim-dedi kalıbıyla genellediğimiz şiir şeklinin, bu örnekte dönemin diline uygun olarak “aydım-aydı” şeklinde kullanıldığı görülür. 6 heceli ölçüyle söylenen bu şiir, koşma tipinde (aaab – cccb) uyaklanmıştır.

İçerik açısından değerlendirmek için öncelikle metnin günümüz Türkçesine çevrilmiş şekline bakmak gerekir:

*Dedim: “Sevgilim,
Bize nasıl geldin?
Ovaları nasıl geçtin?
Tepeler yüksek, büyük.”*

*Dedi: “Senin için,
Çok zahmetler çektim.
Katı dağlar yumşadı,
Gönlüm sana yügrük.”*

Âşık tarzı gelenekte gördüğümüz âşık-maşuk (sevgili) ilişkisi burada da söz konusudur. Gelenek içerisinde bizim tespit ettiğimiz sevgili ve o sevgiliden vuslat talep eden âşığın muhabbetini içeren metin, eski Türk şiirine ait bu şiirde de benzer şekilde kurgulanmıştır. Kurgudaki benzerliğe rağmen, âşık ve sevgili rollerinde bir farklılık göze çarpmaktadır. Âşıklık geleneği içerisindeki ürünlerde kendisini naza çeken, vuslata pek de razı görünmeyen, sevgisini çok açık sözlerle dile getirmeyen “sevgili”, bu şiirde en doğal ve içten haliyle sevdiğine, sevdiğini söylemektedir. Metindeki karakterler bu bakımdan birbirlerine karşı baskın olmayıp, âşık tarzı şiirde gördüğümüz şekilde iki ayrı kavramla (âşık-maşuk) açıklanmaya gerek görülmeden, “iki sevgili” şeklinde nitelendirilebilirler.

2.4.2. Divan Şiirinde Dedim-dedi

İlk örneğini *Divanü Lügati't-Türk*'te gördüğümüz dedim-dedilerin, Anadolu sahasında iki ayrı koldan ilerleyen Türk şiir geleneğinde de kullanıldığı görülür. Bu iki şiir geleneğinden halk şiiri içerisinde âşık tarzı şiir geleneği olarak incelediğimiz dedim-dediler, divan şiirinde de *mürâca*'a adıyla karşımıza çıkmaktadır.

Halk şiiri ve divan şiirinde müşterek görünen bu şekil üzerine Dilek Batislam şunları söylemiştir:

“... bu anlatım ve söyleyiş biçiminin divan şiiriyle halk şiirinde ortak bir kullanım alanı bulması sanatçılarımızın eski kültürümüzden aldıkları öğeleri kendi sanat anlayışları, bilgi birikimleri ve beğenileri doğrultusunda eserlerinde kullandıklarını göstermektedir. İlk örneklerini Divanü Lügat't-Türk'te gördüğümüz, dedim-dedi kalıp ifadeleriyle meydana getirilen karşılıklı konuşma biçiminde düzenlenmiş şiir örnekleri hem divan şiirinde hem de halk şiirinde değişik şekillerde kullanılmış, sevilen ve beğenilen bir anlatım şekli olarak varlığını sürdürmüştür.” (2000, 211).

Çalışmamız boyunca incelediğimiz çeşitli divanlarda rastladığımız onlarca mürâca'a örneğinden altı tanesi 290-295 numaralar arasında çalışmamızın sonunda verilmiştir. Bunun dışında İran edebiyatından önemli mesnevi yazarlarından Nizamî Gencevî'ye ait Hüsrev ü Şirin adlı mesnevinin Azeri Türkçesine çevrilmiş halinden aldığımız bir parça da divan şiiri içerisinde nitelendirilebileceğinden çalışmamızda 289 numarayla kendisine yer bulmuştur. Bunun dışında divan şairi mi halk şairi mi olduğu tartışılabilen Nesimî'ye ait dedim-dedili koşma, divan şairleri kısmına alınmayıp önceki bölümde değerlendirilirken, tuyuğ nazım biçimini kullanarak meydana getirdiği dedim-dedili şiir divan şiirleri arasında verilmiştir.

Hüsrev ve Ferhad'ın “aşk” üzerine söyleşmesini içeren mesneviden alınan bölüm dışında kalan altı divan şiiri ürününü, âşık tarzı şiir geleneğindekiyle biçimsel olarak karşılaştırmak benzerliklerin ve farklılıkların ortaya konulması adına faydalı olacaktır.

Nesimî'ye ait olan 290 numaralı şiir *tuyuğ*, 291 numarada Kadı Burhaneddin'e kayıtlı olan şiir *rübai* nazım biçimiyle yazılmış dedim-dedilere örnektir. Şeyhî'ye ait 292 ve 293 numaralı şiirler ile Mihrî Hatun'a ait 294 numaralı şiirler *gazel* biçiminde yazılmış dedim-dedilere örnektir. 295 numarada Füzulî'ye ait olan dedim-dedili beyitler ise *“Dün saye saldı başıma bir serv-i ser bülend / Kim*

kadd-i dil-rüba idi reftarı dil pesent” beyitiyle başlayan müseddesin her bendinde görülen beyitlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Görüldüğü üzere divan şiirinde dedim-dedili şiirler; gazel, müseddes, tuyuğ, rubai gibi farklı birçok nazım biçimiyle ortaya konulmuşlardır.

Divan şiirindeki dedim-dedilere içerik açısından bakacak olursa genel divan şiiri tahayyülleri içeriğinde bu şiirlerin meydana getirilmiş olduğu söylenebilir. Bilindiği üzere, divan şiirinde sevgili, ulaşılmaz, kendisine erişilmesi için âşığına bin bir zahmet çektiren, cefa eden, eziyet derecesine varacak kadar âşıklarını kendinden uzak tutan niteliklere sahiptir. Çalışmamızda yer verdiğimiz dedim-dedilerde de benzer bir âşık-sevgili ilişkisi görülmektedir. Divan şiirinde âşığına söz söylemeye bile tenezzül etmeyen sevgilinin, dedim-dedili şiirlerde en azından ters de olsa, menfi sözcükler de kullansa âşığı ile konuşması söz konusudur. Bu söyleşme ile, sevgilinin bir nebze de olsa daha ulaşılabilir bir konumda kurgulanmış olduğu söylenebilir.

Âşık tarzı şiir geleneğinde kurgulanan âşık-sevgili muhabbetinde, sevgilinin naz yaptığı vuslat isteğine hemen karşılık vermediğini çalışmamızın önceki bölümlerinde belirtmiştik. Ama her ne olursa olsun halk şiirindeki sevgilinin, metnin sonunda isteklere müspet cevap verecek şekilde kurguya oturtulduğu görülmektedir. Divan şiirinde bu farklılığı göstermek için Şeyhî’ye ait şu mısraları aktarmak yerinde olur:

Dedim: “Yüzümü yüzüne?” dedi ki: “Sürme yüri.”

...

Dedim: “Visaline ermek?” dedi: “Hayâl-i muhal.”

Görüldüğü üzere âşığa vuslat hayaldir. Sevgili, kendisinden istenen her şeyi ters çevirmektedir. Şeyhî’ye ait 292 numaralı gazelde ise âşık, sevgiliden bir şeyler istemek yerine ona övgüler söylenen bir kurgu içerisinde görülmektedir. Sevgili ise daha fazla bir şey söylemeye tenezzül etmez gibi görünüp sorularlara tek sözcükle cevap vermektedir:

*Dedim: “Boyun nihâl-i sanevber midir yâhûd
Bâğ-ı iremde serv-i çemen?” dedi: “İk'side.”*

*Dedim: “Saçın sevâdı vü zülfün girihleri
Anber midir ya müşk-i Hoten?” dedi: “İk'side.”*

*Dedim: “Lebin ki âb-ı hayât hâcil kılar
Mercan mı ya akîk-i Yemen?” dedi: “İk'side.”*

*Dedim: “Sadef midir sol ağız yahu dişlerin
Dürrî midir ya dürr-i Aden?” dedi: “İk'side.”*

Yapısal açıdan yer alan dedim-dedi kurgusu geleneğe öyle sağlam bir yer almıştır ki dedim ve dedi sıralamasında verilen “erkek âşık” ve “kadın sevgili” rolleri, şiiri yazan kişi kadın olsa da değişmemektedir. Mihrî Hatun'a ait olan 294 numaralı gazelde anlatıcı kadındır, âşık rolünü üstlenen yine erkektir ama farklı olan şey “dedim” yerine “dedi” sözleriyle onun isteklerinin sunulmasıdır. Âşığın sözlerine kanmayan, minnet etmeyen sevgilinin sözleri ise anlatıcının kadın kimliğinden kaynaklı olarak “dedim” kalıbıyla verilmektedir:

*Didi: “Dilber, hüsnümün hayranı ol.” didüm: “Be-ser!”
Didi: “Her dem aşkumun gıryanı ol.” didüm: “Be-ser!”*

...

*Didi: “Ey MİHRÎ, sana canan gerekse can vir.
İmdi gel aşkum yolunda fani ol.” didüm: “Be-ser!”*

2.4.3. Yeni Türk Şiirinde Dedim-dedi

Gerek halk şiirinde gerek divan şiirinde gelenek hali almış olan dedim-dedili söyleyiş tarzı, Türk şiir tarihinin ilerleyen dönemlerinde de etkisini sürdürmüştür. XX. yüzyılda âşıklık geleneği içerisinde bu şiir şeklinin devam etmesinin yanı sıra, XIX. yüzyıl ikinci yarısında ortaya çıkan ve yeni Türk edebiyatı adıyla alınan edebiyat içerisinde de dedim-dedili manzum ürünler görülmektedir.

Çalışmamız boyunca taradığımız yeni Türk edebiyatı kaynakları içerisinde tespit edebildiğimiz, dedim-dedi kalıbından istifade edilerek oluşturulmuş şiirler “Metinler” bölümünde 296 ile 306 numaralar arasında yer almaktadır. Bu 11 şiiri şekil ve içerik yönünden incelemek, şiir sahiplerin geleneğe ne yönde etkilendiklerine dair bilgiler edinmemizi sağlayacaktır.

Cumhuriyet dönemi Türk şairlerinden biri olan Ercüment Ekrem Talu'nun üç dedim-dedili şiiri 296, 297 ve 298 numaralarda verilmiştir. Şiirler incelendiğinde dedim-dedi tarzı söyleyişin hem yapı hem içerik açısından geleneğe çok benzer olduğu söylenebilir. Üç şiir de ikili dizeler halinde yazılmıştır, kullanılan ölçü âşık tarzı şiiri geleneğinde genel olarak görülen hece ölçüsüdür. 7 heceli ölçüye sahip bu şiirlerde “dedim” ve “dedi” sözcükleri her dize sonunda kullanılmıştır. Birinci dizeler âşığa aitken, ikinci dizeler “dedi” sözcüğüyle sevgiliye ait sözleri içermektedir. Kurgudaki bu yapısal benzerlikler dışında içerik meselesinde de geleneğe benzer bir

kurulum vardır. Her şeyden önce sohbet âşık ile sevgili arasındadır ve âşıklık geleneğinde gördüğümüz “âşık” ve “sevgili”ye benzer bir kurgu vardır. Buna göre âşığın (erkek), sürekli bir şeyler talep eden, sevgilinin (kadın), ise bunları reddeden ve âşığı tersleyen bir rolde konumlandırıldığı söylenebilir. Bu üç şiirden verilecek çeşitli dizelerle bu kurgu daha belirgin şekilde anlaşılacaktır:

*“Kız yaz geldi, bak.” dedim;
“Evet çok sıcak.” dedi.*

*“Kalk da gezelim.” dedim;
“Hayır, otursak” dedi.*

...

*“Göğsünde ne var?” dedim;
“Açılmış zambak.” dedi.*

*“Getir koklayım.” dedim;
“Yok olmaz, yasak.” dedi.*

...

*“Zorla öperim.” dedim;
“Hele öp de bak.” dedi.*

*“Bağrır mısın?” dedim;
“Hem ciyak ciyak.” dedi.*

...

*“Hava bak, açık.” dedim;
“Evet hem ılık.” dedi.*

*“Güzelim, yürü.” dedim;
“Ben istemem çık.” dedi.*

...

*“Bana kaçsana.” dedim;
“Evliyim, olmaz.” dedi.*

*“Kocanı terk et.” dedim;
“Yakışık almaz.” dedi.*

...

*“Bu dudaklar ne?” dedim;
“Kızarmış kiraz.” dedi.*

*“Getir öpeyim.” dedim;
“Veremem cevaz.” dedi.*

Recep Çalkaner’e ait 299 numaralı şiirde de benzer bir söylem görünür. Anlatı içerisinde âşık ve sevgili yukarıdaki örnekten farklı değildir. Hece ölçüsü bakımından farklılık gösteren bu dedim-dedili şiirde ilk dizeler 8, ikinci dizeler 7

heceldir; ayrıca “dedim” ve “dedi” sözcükleri dize başında kullanılmıştır. Söz konusu şiirin birkaç dizesi şu şekildedir:

Dedim: “Gel üzme beni.”
Dedi: “Kahrol ukelâ.”

Dedim: “Aşkın öldürüyor.”
Dedi: “Aman ne alâ!”

Benzer bir kurgu 301 numaralı şiirde de görülmektedir. Burada da biçimsel farklılık göze çarpar. Şiir 7 + 7 duraklı, 14 heceli ölçüyle, yine ikili dizeler halinde kaleme alınmıştır. Sevgilinin tavırları yukarıdaki örneklerden farklı değildir:

Yalvardım ağlayarak, gözyaşımı silerken,
“Yapmacıktan ağladın, ah seni kurnaz.” dedi.

...
“Gel seninle beraber kaçalım burdan.” dedim.
“Belki her şey olur ya, işte bu olmaz.” dedi.

300 numaralı şiir gelenekten hayli farklı şekilde bir âşık-sevgili sohbetini içermektedir. 9 heceli ölçüyle kurulan şiir, ikili dizeler halinde yazılmış ve yukarıdakilerden farklı olarak mesnevi tipinde yani her ikili dize kendi arasında uyaklanarak meydana getirilmiştir. Yapısal farklılıklara sahip Necmettin Kara’ya ait bu şiir içerik açısından da farklıdır. Yine bir sohbet söz konusudur, fakat iç metin incelendiğinde bu sohbette sevgilinin âşığa minnet ettiği, ona güzel sözler söylediği görülmektedir. Söz konusu şiirin ilk dizeleri şöyledir:

Dedim: “Güzel kınalı ceylan.”
Dedi: “Söyle gözüme hayran.”

Dedim: “Güzel kınalı kuzum.”
Dedi: “Söyle her iki gözüüm.”

Faruk Nafiz Çamlıbel’e ait 302 numaralı şiirde de dedim-dedi kalıbından istifade edilmiş, bu sözcükler her dizede olmasa da iki dizede bir kullanılmıştır. İçerik açısından farklılık gösteren bu şiir, sevgili ile değil başka biriyle -muhtemelen bir dost- âşk üzerine edilen bir sohbet üzerine kurgulanmıştır.

303, 304, 305 ve 306 numarada Cumhuriyet dönemi Türk şiirine ait olan şiirlerde; dedim, dedi, dediler gibi sözcükler kullanılarak kurgulanan bir sohbetin var olduğu görülmektedir. Bu şiirleri diğerlerinden ayıran en önemli özellik, halk şiirindeki ürünlerin aksine ölçülü yazılmamış olmalarıdır. Serbest nazım denilebilecek bir biçimde ortaya konan bu şiirler, içerik açısından farklı konulara sahiptir. Örneğin 303 numaralı şiir; aşk, sevgi, evlilik üzerinden bir toplumsal

eleştiriye sahipken, 304 numaradaki manzum parça aforizmalardan oluşan dört dizelik bir şiidir. Osman Türkay'a ait 306 numaralı şii ise yaşam ve gelecek üzerine felsefi söylemler içermektedir. Söz konusu şiiin son dizeleri şöyledir:

*Dedi: "Evrimsel bir yanılı. Oysaki onlar kan, kemik, deri,
Deviniyorlar özdeksel akışı içinde tarihin bilmeden geldikleri yeri,
Çünkü aktıkları şu ırmaktır bilinçsizliklere."*

Yukarıda verilen bütün örnekler göz önüne alındığında, yeni Türk şiiinde de dedim-dedi geleneğinin yaşadığı, en azından bazı şairlerin bu söyleyiş tarzından istifade ettikleri söylenebilir. İncelediğimiz şiiirler üzerinden sonuç çıkaracak olursak, halk şiiirine daha yakın olan Cumhuriyet dönemi şairlerinin -burada ölçülü, uyaklı şiiirler yazan şairler kastedilmektedir- dedim-dedi tarzı söyleyişi, âşık tarzı şiiir geleneğindeki ürünlere benzer şekilde kullandıkları söylenebilir.

SONUÇ

Dedim-dedi(ler), çalışmamız boyunca âşık tarzı şiir geleneği içerisinde değerlendirilip, buna bağlı olarak yapılarına ve içeriğine göre incelenmiştir. Dedim-dedi, bu gelenek içerisinde, şiir türünden ziyade şiir şeklini karşılayan bir terim olarak çalışmamız boyunca kullanılmıştır. Dedim ve dedi sözcükleriyle genellenebilecek sözcükleri ihtiva eden bu şiirlerin diğer şiirlere kıyasla göze çarpan ilk ayrımı, bu sözcükleri dizelerin çeşitli yerlerinde barındırıyor olmasıdır. İlk bakışta/duyuşta da göze çarpan bu farklılık, bu şiir geleneğini tür değil de biçim/şekil olarak adlandırmamıza yol açmaktadır. Dedim-dedi şeklindeki şiirler ya da -benzer bir ifadeyle- dedim-dedi şiir şekli en fazla, üzerinde çalıştığımız âşık edebiyatı ürünleri içerisinde görülüyor olsa da çalışmamız boyunca ortaya koyduğumuz üzere sadece âşıklık geleneği içerisinde kalmayıp, anonim halk edebiyatı, İslamlık öncesi Türk edebiyatı, divan şiiri, yeni Türk edebiyatı gibi pek çok farklı edebiyat alanında da görülmektedir. Dedim-dedi şeklinin bu derece yaygın kullanımı içerisinde elbette en büyük pay âşık tarzı şiir geleneğindedir. Derlediğimiz örneklerin büyük çoğunluğunun bu şiir geleneğine ait olması da bu tezimizi güçlendirmektedir.

Çalışmamız boyunca ortaya koyduğumuz istatistikler, yaptığımız tespitler ve tahlillerin tamamı, esasında bizi bir “dedim-dedi” çerçevesi çizmek ve bu çerçeve ile bu şiir şeklini tarif etmeye götürmektedir. O halde her bölümde incelediğimiz farklı özelliklerine bakarak dedim-dedi üzerine aşağıdaki genellemeleri rahatlıkla yapabiliriz. Gerekli ve ayrıntılı açıklamaları ilgili bölümlerde yapmış olduğumuzdan bu genellemeleri kısa şekilde ifade etmekle yetineceğiz.

Dedim-dedi geleneğinin, “Metinler” bölümünde de verdiğimiz örnekler üzerine, en yaygın şekilde âşık edebiyatında görülmektedir.

Dedim-dedi, içerikten ziyade yapısal özelliği ön planda olan bir şiir geleneği olduğundan bir *tür* değil, *şekil* ya da *biçim*dir.

Dedim-dedi şeklindeki şiir en çok “dedim” ve “dedi” sözcükleri kullanılarak oluşturulur. Buradan hareketle bu şiir şeklinin, birinci ve üçüncü tekil şahıslar arasında geçen bir sohbeti içerdiği söylenebilir. Kişiye, zamana, söylendiği coğrafyaya göre bu sözcüklerin farklı çekimlerine rastlıyorsak da sohbetin genel olarak birinci şahıs (âşık) ağzından anlatıldığı görülmektedir.

Dedim-dedide kalıp sözcükler genellikle her dizede ve dize başında görülür.

Dedim-dedi şiir şekli, dörtlüklerle ve koşma tipinde yazılmış / söylenmiştir.

Dedim-dedi hece vezni ile yazılan bir şiir şeklidir. Sıklıkla 11 veya 8 heceli li kullanılır.

Dedim-dedide en çok kullanılan ayak, döner ayak olup, ayaklarda ve i uyaklarda yarım uyaktan istifade edilmiştir. Az olarak görülen cinaslı uyak çeşidinden istifade edenlerin ise çoğunluğunu Azeri âşıklar oluşturmaktadır.

Dedim-dedi, âşık ve sevgilinin muhabbet ettiği bir kurgu üzerine oluşturulur. Bu kurgu içerisinde âşık; vuslat isteyen, çare arayan, derdini açan, yardım isteyen kişi konumundayken sevgili; konuşmaktan kaçar gibi az sözcükle cevap veren, pek minnet etmeyen, nazlı, ama bütün menfi hareketlerine karşılık âşığın vuslat/yardım isteğine de tamamen karşı durmayıp genellikle sonunda razı olan kişi rolündedir.

“Dedim-dedi” kullanımını anonim halk edebiyatı ürünlerinden bazılarında (türkü, tekerleme, bilmece) az da olsa görülebilmekte iken bazı ürünlerde (alkışlar, kargışlar, düzgüler, ninniler vs) ise tespit edilememiştir.

METİNLER

-1-

Abdal

Hakikatin kilidini,
Açana “Gazi.” **dediler.**
Bu yolda can ile baştan,
Geçene “Gazi.” **dediler.**

Mürşid inanmaz yalana,
Rızık ile mala kalana,
Dost meydanında ölene,
Kaçana “Gazi.” **dediler.**

Geç gel rızık ile malından,
Nişan göster, öz halinden,
Aşk kadehin dost elinden,
İçene “Gazi.” **dediler.**

Al kırmızıyla donunu,
Muhkem sakla hem dilini,
İmam yolunda kanını,
Saçana “Gazi.” **dediler.**

Bir haber diyeyim sana,
İşit sözüm inan bana,
ABDAL eydür, dosttan yana,
Göçene “Gazi.” **dediler.**

(Ergun, 1938: 274-275)

Abdurrahim Karakoç

Dedim: “Hasan, Mehmet, Zeynep, Emine!
İtler niçin çok havlıyor bu sene?”

Dediler: “Ürkütme, sesi kes hele,
Bir de öğrenelim, oldu olacak.”

Dedim: “Dayıları yok mu onların?”

Dediler: “Dayılık hiç olur yarın,
Çalımdan kabına sığmayanların,
Bini bir çukura doldu dolacak.”

Dedim: “Çetin ittir çeribaşları.”

Dediler: “Yiyecek cümle başları.”

Dedim: “O yönetir tüm yoldaşları.”

Dediler: “Belasın buldu bulacak.”

Dedim: “O günlere uzak mı daha?”

Parmakla gösterip **dediler:** “Aha!
Belki bu akşama, belki sabaha
Temizlik zamanı geldi gelecek.”

Dedim: “Bu milletin sahibi kimdir?”

Dediler: “Yurt bizim, ordu bizimdir.”

Dedim: “Dava büyük, Allah kerimdir.”

Dediler: “Yüzümüz güldü gülecek.”

(Karakoç, 1992: 73)

Abdurrahim Tileşop Ötkür

Seher körgen çeğim közüm sultanini,
Dedim: “Sultan musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”
Közliri yalkunluk kolliri henlilik,
Dedim: “Çolpan musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Dedim: “İsmin nime?” **dedi:** “Ayhan’dur.”
Dedim: “Yurtun kyer?” **dedi:** “Turpan’dur.”
Dedim: “Beşindiki?” **dedi:** “Hicrandur.”
Dedim: “Heyran musen?”, u **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Ayğa ohşar.” **dedi:** “Yüzüm mü?”
Dedim: “Yultuz kebi.” **dedi:** “Közüm mü?”
Dedim: “Yalkun saçar.” **dedi:** “Sözüm mü?”
Dedim: “Volkan musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Dedim: “Kiyak nedir?” **dedi:** “Kaşimdur.”
Dedim: “Kunduz nedir?” **dedi:** “Saçimdur.”
Dedim: “On beş nedir?” **dedi:** “Yaşimdur.”
Dedim: “Canan musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Dedim: “Deniz nedir?” **dedi:** “Kalbımdur.”
Dedim: “Rena nedir?” **dedi:** “Levimdur.”
Dedim: “Şeker nedir?” **dedi:** “Tilimdur.”
Dedim: “Bir ağzime?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Dedim: “Zencir turar?” **dedi:** “Boynumda.”
Dedim: “Ölüm bardur?” **dedi:** “Yolumda.”
Dedim: “Bilezukçu?” **dedi:** “Kolumda.”
Dedim: “Korkar musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Dedim: “Neçün korkmassen?” **dedi:** “Tengrim bar.”
Dedim: “Yeniçu?” **dedi:** “Helkim bar.”
Dedim: “Yene yok mu?” **dedi:** “Ruhim bar.”
Dedim: “Şükran musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Dedim: “İstek nedir?” **dedi:** “Gülümdur.”
Dedim: “Çelişmakka?” **dedi:** “Yolumdur.”
Dedim: “ÖTKÜR nimendir?” **dedi:** “Kulumdur.”
Dedim: “Satar musen?”, u **dedi:** “Yak yak.”

Türkiye Türkçesi ile

Sabah vakti görende gözüümün sultanını,
Dedim: “Sultan mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”
Gözleri parlak elleri kınalı,
Dedim: “Çolpan mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi:** “Ayhan’dır.”
Dedim: “Yurdun neresi?” **dedi:** “Turfan’dır.”
Dedim: “Başındaki?” **dedi:** “Ayrılıktır.”
Dedim: “Hayran mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Aya benzer.” **dedi:** “Yüzüm mü?”
Dedim: “Yıldız gibi.” **dedi:** “Gözüm mü?”
Dedim: “Işık saçar.” **dedi:** “Sözüm mü?”
Dedim: “Volkan mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Kıyak nedir?” **dedi:** “Kaşımdır.”
Dedim: “Kunduz nedir?” **dedi:** “Saçımdır.”
Dedim: “On beş nedir?” **dedi:** “Yaşımdır.”
Dedim: “Canan mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Deniz nedir?” **dedi:** “Kalbimdir.”
Dedim: “Rânâ nedir?” **dedi:** “Dudağımdır.”
Dedim: “Şeker nedir?” **dedi:** “Dilimdir.”
Dedim: “Ver ağzıma?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Zincir durur?” **dedi:** “Boynumda.”
Dedim: “Ölüm vardır?” **dedi:** “Yolumda.”
Dedim: “Ya bilezik?” **dedi:** “Kolumda.”
Dedim: “Korkar mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Niçin korkmazsın?” **dedi:** “Tanrım var.”
Dedim: “Ya başka?” **dedi:** “Halkım var.”
Dedim: “Daha yok mu?” **dedi:** “Ruhum var.”
Dedim: “Şükran mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “İstek nedir?” **dedi:** “Gülümdür.”
Dedim: “Çalışmak?” **dedi:** “Yolumdur.”
Dedim: “ÖTKÜR neyindir?” **dedi:** “Kulumdur.”
Dedim: “Satar mısın?”, o **dedi:** “Yok yok.”

(Kasapoğlu, 2000: 328-330)

Abdülvahap Kocaman

Şöyle bir güzelin methin eylesem,
Akan gözyaşlarım diner mi bilmem?
Otursam da dertli dertli söylesem,
Konu komşu beni kınar mı bilmem?

Dedim: “Ne olursun bir buse versen?”
Dedi: “Sen öldün mü, almadan dursan.”
Dedim: “Şu sinemin ilacın sarsan,
Yaram iyileşir söner mi bilmem?”

Elâ göz üstünde hilâl kaş idi,
Ağlamıştı kirpikleri yaş idi,
Amanın Allah’ım nasıl iş idi?
Ay doğmuş zannettim, fener mi bilmem?

Dedim: “Saçın neden ipekten telden?”
Dedim: “Yanakların petekli baldan.”
Dedim: “Kokun neden gülden, sümbülden?”
Güzel dilber benden kenar mı bilmem?

Gerdanı parlıyor doğan ay gibi,
Kirpikler bükülmüş çelik yay gibi,
Silkinip karşıma çıktı toy gibi,
Bana poz mu yaptı, hüner mi bilmem?

Beni ateşledin bir gün yanarım,
Herhal sen meleksin, öyle sanarım,
Dedi: “Ben bülbülüm, güle konarım.”
Birgün bizim güle konar mı bilmem?

Konuşsa bülbülden güzeldi sesi,
Aman Tanrı’ m aman bu kimin nesi?
Var idi koynunda iki meyvesi,
Elma mı, ayva mı o, nar mı bilmem?

Dedim: “Etme bana, bu genç yaşımda,
Aşkın yüreğimde, sevdan başımda.”
Dedi: “Ben seninim, gezme peşimde.”
Söz verdi sözünden döner mi bilmem?

Dedim: “Nere giden?” **dedi:** “Gelirim.”

Dedim: “Ben âşıkım.” **dedi:** “Bilirim.”

Dedim: “Yar yoluna birgün ölürüm.”

Günahım boynuna biner mi bilmem?

Ben gönlümü o dilbere bağladım

Aşk ile ciğerimi dağladım,

Kayıp ettim gece gündüz ağladım,

Akan gözyaşlarım pınar mı bilmem?

Yar sen bilmez misin günah sevabı?

Sen bana vermedin doğru cevabı,

Ataşına yaktın ABDÜLVAHAB’ı

Birgün kerem gibi yanar mı bilmem?

(Atılğan, 1999: 72-74)

Abdülvahap Kocaman

Usta seni sordum sual eyledim,
“Ayarı çok düşük ayar.” **dediler.**
“Bunun karakteri nasıldır?” **dedim.**
“Elden balık gibi kayar.” **dediler.**

Dedim: “Soyu nedir, aslını de ki.”
Dediler ki: “Ustam ipsizin teki.”
Dedim: “Nedir bunun eski mesleki?”
“Ölenlerden kefen soyar.” **dediler.**

Dedim: “Nerden gelir bunun harçlığı?”
Dediler: “Kızlardan alır başlığı.”
Dedim: “Nasıl idi arkadaşlığı?”
“Adamın gözünü oyar.” **dediler.**

Dedim: “Ufak mıdır, yoksa büyük mü?”
Dediler: “Sana ne başına yük mü?”
Dedim: “Karnı nasıl fazla büyük mü?”
“İki kemik versen doyar.” **dediler.**

Dedim: “Şöhretli mi yoksa büyük mü?”
Dediler ki: “Sana heyecanlı mı?”
Dedim: “Yaşlı mıdır, delikanlı mı?”
“İyi bir kartlaşmış hıyar.” **dediler.**

Dedim: “Yerli midir, yoksa yabancı?”
Dediler: “Boş hanı bekleyen hancı.”
Dedim: “Nasıl bunun dini inancı?”
“Kiliseye iyi uyar.” **dediler.**

Dedim: “Köyde bunun var mı bir evi?”
Dediler ki: “Beğenmezdi her evi.”
Dedim: “Neydi bunun köyde görevi?”
“Köyde zorlu eşek yayar.” **dediler.**

Dedim: “Bu arkadaş insanın hası.”
Dediler ki: “Onun eksik sopası.”
Dedim: “Evlenecek olsa babası.”
“Gece anasını boyar.” **dediler.**

Dedim: “Bitirdi mi hayat mektebi?”

Dediler: “Gurbettir onun sebebi.”

Dedim: “Güttürelim ona merkebi.”

“Kancıksa şeytanın uyar.” **dediler.**

Dedim: “Bunu burda herkes bilir mi?”

Dediler ki: “Gitti geri gelir mi?”

Dedim: “Dostluğuna güven olur mu?”

“Belki de canına kıyar.” **dediler.**

Âşık KOCAMAN’ım dosta ne diyom,

Şu yalan dünyaya geldim, gidiyom,

Kusuruma bakma şaka ediyom,

“Senin hatırımı sayar.” **dediler.**

(Atılğan, 1999: 218-219)

Agâhî

Seher vakti çaldım yarin kapısın,
Baktım, yarin kapıları sürmeli.
Boş bulmadım otağının yapısın,
Çıkageldi bir gözleri sürmeli.

Açtırdım kapıyı, girdim içeri,
Aklımı başımdan aldı bir peri,
Dedim: “Sende buldum halis gevheri.”
Dedi: “Seni bir mehenge sürmeli.”

Dedim: “Hiç yapı yok senin yapında,
Oynanılmaz urganında ipinde.”
Dedim: “Dahi çok mu duram kapında?”
Dedi: “Yok yok, seni burdan sürmeli.”

Dedim ki: “Ne kadar yüzümden bezdin?
Etim kebab ettin, derimi yüzdün.
Âşık katletmeye silah mı dizdin?
Martin mavzer ile bir de sürmeli.”

Şu kevn ü mekânı tuttu ışığın,
Nöbetin bekleyen alır keşiğin,
Beklemeli o sultanın eşiğin,
Günde yüz bin kere yüzler sürmeli.

AGÂHÎ karıştır kanı yaş ile,
Hak bulunmaz hayâl ile düş ile,
Yetemen menzile bu gidiş ile,
Hemen aşk atına binip sürmeli.

(Tuncalı, 1967: 102-103)

Ahmet Gökçe

Dedim: “Güzel, aslın neslin nereli?”

Dedi: “Sorma uzak elden geldim ben.”

Dedim: “Güzel, seni gördüm görelî..”

Dedi: “Yorma, sualini bildim ben.”

Dedim: “Güzel, oturup da konuşak.”

Dedi: “Olur, sual sorup tanışak.”

Dedim: “Güzel, bir noktada buluşak.”

Dedi: “Olur, hayaline daldım ben.”

Dedim: “GÖKÇE hayal sevmez sen gibi.”

Dedi: “GÖKÇE sever mi ki ben gibi?”

Dedim: “GÖKÇE sana yandı can gibi.”

Dedi: “GÖKÇE aradığımı buldu mu?”

(DK Arşivi)

Alâaddin Sünbülî

Dedim dosta: “Göster yüzün.”

Sebep nedir, ayan olmaz.

Dedi: “Perdelidir gözün,
Hak ayandır, nihan olmaz.”

Dedim: “Sana muntazırım.”

Dedi: “Ben dahi nazırım,
Her kande baksan hazırım,
Bana belli mekân olmaz.”

Dedim: “Âlemlerin şahı?”

Dedi: “Benim padişahı,
Cümle mahlukun ilahı,
Senden ulu sultan olmaz.”

Dedim: “Birliğine her an,
Getirdim sıdk ile iman.”

Dedi: “Ben de kıldım ihsan,
Söyle bana derman olmaz.”

Dedim: “Rahına gitmeyen...”

Dedim: “Emrini tutmaya...”

Dedi: “Rızamı gütmeyen,
Yarın ehl-i cinan olmaz.”

Dedim: “ALÂADDİN,
Baştan ayağa pür ziya.”

Dedi: “Sen olma bî-hayâ,
Hayâsızda iman olmaz.”

(Ergun, 1936: 403)

-9-

Alı

Bir nişan istedim gül üzlü yardan,
Dirseyi gösterdi, "Alısan." **dedi.**
Dedim: "Ay gız küsdüm senden el çekdim."
"Helbet bir yadına salısan." **dedi.**

Dedim: "A behtever, bu ne busatdı?"
Dedi: "Nezer eyle, gör ne suratdı."
Dedim: "Çeşmim yaşı yeri ıslatdı."
"Verrem desmalımı silisen." **dedi.**

Dedim: "Ay gız gemden defter bağlaram."
Dedi: "Bahma nişanını sahlaram."
Dedim: "Hesretinden inan ağlaram."
"Gorhma yahın vahtda gülüsen." **dedi.**

Dedim,: "Ay gız ne gözeldi şamama."
Dedi: "Deyme ömrün yeter tamama."
Dedim: "Ay gız el uzadım memene."
"Özünü nüfuzdan salısan." **dedi.**

Dedim: "Hestelerin can dermanısan."
Dedi: "Işıkların kerem kanısan."
Dedim: "Ay gız, benim adım tanısan."
"İrelden bilirem, ALI'san." **dedi.**

(Sakaoğlu-Alptekin-Şimşek, 1985: 153)

Ali Ertekin

Dedim: “Karıcığım, gel be yanıma.”

Dedi ki: “Gelemem, polisler görür.”

Dedim: “Bir buse veriyim sana.”

Dedi ki: “Alamam zabıta görür.”

Dedim: “Bakmıyorsun neden yüzüme?”

Dedi ki: “Razı ol kara yazına.”

Dedim: “Şöyle dur, bakam yüzüne.”

Dedi ki: “Duramam maliye sorar.”

Dedim: “Çok severdin sen beni hani?”

Dedi ki: “Vergiye bağlama beni.”

Dedim: “Sar beni, görmezler seni.”

Dedi ki: “Saramam çok vergi olur.”

Dedim: “Hayatımla oynama kancık.”

Dedi ki: “Af çıkar sabret azıcık.”

Dedim: “Ne olur ver bir öpücük.”

Dedi ki: “Veremem yüzde beş vurur,”

ERTEKİN’im **der** ki: “Ey canım yosma!

Kaderine küs de kanuna küsme,

Ağlayıp devletten ümidi kesme.”

Dedi ki: “Gülemem hacize verir.”

(Ertekin, 2001: 42)

Ali Ertekin

Birgün konuşmuştum ben bir çiftçiyle,
Dedim: “Kolay gelsin.” **dedi** ki: “Zor.”
Dedim: “Darıldın mı?” **dedi** ki: “Gor.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” **dedi.**

Dedim: “Tarla kimin?” **dedi:** “Becindir.”
Dedim ki: “Bey nedir?” **dedi** ki: “Haçım’dir.”
Dedim: “Burada kârın?” **dedi:** “Geçimdir.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” **dedi.**

Dedim: “Nerelisin?” **dedi:** “Erzurumlu.”
Dedim: “Refor(u)m var.” **dedi:** “Bilmirem.”
Dedim: “Toprak verir.” **dedi:** “Sanmırem.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” **dedi.**

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi** ki: “Zeçi.”
Dedim: “Kaç nüfussun?” **dedi:** “On içi.”
Dedim: “Beni dinle.” **dedi** ki: “Peçi.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” **dedi.**

Dedim: “Yorgun musun?” **dedi:** “Ölürem.”
Dedim: “Almanya’ya..” **dedi** ki: “Bilirem.”
Dedim ki: “Gitsene.” **dedi:** “Cahilem.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” **dedi.**

Dedim: “Ağa nasıl?” **dedi** ki: “Zencin.”
Dedim ki: “Çiftçilik?” **dedi:** “Çok çetin.”
Dedim ki: “Ben kimim?” **dedi** ki: “ERTEKİN.”
Sinirlenip öküzlere “Cah!” **dedi.**
(Ertekin, 2001: 71)

Ali Ertekin

Birgün konuşmuştum amele beyle

Dedim: “İşin nasıl?” **dedi** ki: “Böyle.”

Dedim: “Bir şey sorsam?” **dedi** ki: “Söyle.”

Dedim: “Tahsil var mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Memleketin?” **dedi** ki: “Zara.”

Dedim: “Yevmiyen?” **dedi:** “Yirmi lira.”

Dedim: “Evin var mı?” **dedi** ki: “Kira.”

Dedim: “Bekar mısın?” **dedi** ki: “Yok yok”

Dedim: “Şehirde misin?” **dedi** ki: “Köy.”

Dedim: “Zengin misin?” **dedi** ki: “Ney?”

Dedim: “Ağa mısın?” **dedi** ki: “Vay!”

Dedim: “Tarlan var mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Kaç nüfussun?” **dedi** ki: “On.”

Dedim: “İşin çok mu?” **dedi** ki: “Son.”

Dedim: “Ne yiyeceksin?” **dedi** ki: “Zam.”

Dedim: “Sigortalı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Almanya’ya...” **dedi** ki: “Hillet.”

Dedim: “Yazılsana.” **dedi** ki: “Rüşvet.”

Dedim: “Darıldın mı?” **dedi** ki: “Sen git.”

Dedim: “Dayın var mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Başka iş bul.” **dedi:** “Cahilim.”

Dedim: “Torpil yaptır.” **dedi:** “Sefilim.”

Dedim: “Patron nasıl?” **dedi:** “Çok zalim.”

Dedim: “Çaresi ne?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bu hayat mı?” **dedi** ki: “Kahrır.”

Dedim: “Köyüne git.” **dedi** ki: “Hayır.”

Dedim: “ERTEKİN’in?” **dedi** ki: “Şair.”

Dedim: “Tanır mısın?” **dedi** ki: “Yok yok.”

(Ertekin, 2001: 67)

Ali Kızıltuğ

Mursal'dan da çıktım ekmeğe doğru
Bir gelin, yavruya çağırıyor "nenni..."
Dedim: "Nerelisin?" **dedi:** "Mursallı."
"Yoldaş olak mı şu yollarda barabar?"

Gelin **dedi:** "Bu yoncalık çamırlık,
Bir ah eyledim ki o da ömürlük.
Ali'mi salmiyi zalım askerlik,
Mektup yazak şu yollarda barabar."

Oğlan **dedi:** "Tanımam ki yazayım,
Koyver bacım şu yollarda gezeyim,
Evliyisen sennen nasıl gideyim,
Ben ayrılım garşı yoldan barabar."

Gelin **dedi:** "Şu gediği savuştur,
Ali nerdeyse bana kavuştur,
Yaylacılar yukarıya gelmiştir,
Oraya da beni yolla barabar."

Oğlan **dedi:** "Ben ölem bacı.
Ekin değmiş keçeye dönmüş saçı,
İşte ben ALİ'yim canımın içi,
Yol üstünde ağladılar barabar.
(Özbek, 1981: 251-252)

-14-

Ozan Arif

Türkiye'den gelen gördüm,
Hoş-beş için yanna vardım,
“Ne var ne yok?” diye **sordum**,
“Yılanlar var.” **dedi** bana.

“Esnaf isen boldur vergin,
İşçi sefil, köylü yangın,
Zengin iken daha zengin,
Olanlar var.” **dedi** bana.

“Bu asırda ayıp ayıp
Doktor, ilaç bulamayıp,
Bulsa bile alamayıp,
Ölenler var.” **dedi** bana.

“Yetim hakkı leziz deyip,
Devlet malı deniz deyip,
Yemeyenler domuz deyip,
Çalanlar var.” **dedi** bana.

ARİF gardaş hallerinden,
Vazgeç sen bu yollarından,
Senin gibi dillerinden,
Bulanlar var.” **dedi** bana.

(Ozan Arif, 1987: 179-181)

Ozan Arif

Türkiye'den gelen birine **sordum**,
Sordum ya "El sürme yarama." **dedi**.
"Kim ne derse desin, her şeyi gördüm,
Dokunma orama, burama." **dedi**.

...

Dedim: "Gardaş neden?" **dedi** ki: "Dinle!
Sebep arıyorsan sebebi tonla.
Tek tek söyleyeyim, arıfsen anla!
Yurdun hali dönmüş drama." **dedi**.

Ne ise bunları kenara bırak,
Zenginin sofrası baklava, börek,
Fakirin evinde tamtakır terek,
Karnında bir lokma arama." **dedi**.

...

"İşçinin evinde bir dirhem et yok,
Bebeği ağlıyor anada süt yok,
İşinde güven yok, yuvada tat yok,
Düşünmekten düşmüş vereme" **dedi**.

...

Dedim: "Daha var mı?" **dedi** ki: "Bitmez,
Piyasa bir âlem, gün günü tutmaz,
Bir günde bir evde on ekmek yetmez,
Ekmek inmiş üç yüz grama" **dedi**.

...

Dedim ki: "Anarşi?" **dedi**: "Eh bitmiş!
Velâkin sefalet yerini tutmuş,
Sırtındaki hançer, karnıma batmış,
Böyle mi bakılır çareme?" **dedi**.

...

"Köşeleri meyhaneler bürümüş,
Küfür çiçek açmış, iman çürümüş,
Şehirlerde fuhuş almış yürümüş,
Bunlar hep yokluktan türeme" **dedi**.

"Ah ulan ah!" **dedi**, "Şu felek yok mu?
Milliyetçi hapis, bu şimdi hak mı?"
Dedim: "Hukuk varmış." **dedi**: "Hukuk mu?
Vatan hainleri hür ama." **dedi**.

Dedim ki: "Anlatma, kalmadı neşem."
Dedi: "ARİF gardaş, nasıl konuşam?
Giden ağam dedik, gelene paşam,
Bizde de kabahat var ama." **dedi**.

(Ozan Arif, 1987: 123-126)

-16-

Ozan Arif

Geçen gün bahçede üç-beş dost gördüm,
Selâm verdim bana “Buyur.” **dediler.**
Haliyle oturdum hal-hatır sordum,
“Yanıyoruz cayır cayır.” **dediler**

Dedim: “Hayır ola ne oldu size?”

Dediler: “Hoş geldin sohbetimize,
Memleket ne zaman çıkacak düze?
Yoksa hep mi önü bayır?” **dediler.**

Konuşulan konu siyaset baktım,
Ben de siyasetten usandım bıktım,
Çayı yudumladım tam kalkacaktım,
“Gider isen kavga büyür.” **dediler.**

Dedim: “Oturursam benden ter çıkar.”

Dediler: “Kalkarsan buradan hır çıkar.”
“Senin sesin bizden daha hür çıkar,
Dinle derdimizi duyur.” **dediler.**

“Tamam kardaş!” **dedim:** “Anlatın hele!”

Asgari ücreti aldılar ele.
“Bu maaşla beş kişilik aile,
Nasıl doyacaksa doyur.” **dediler.**

Dedim ki: “Hükümet?”, birisi durdu,
Üçü hükümeti yerlere vurdu,
Vallahi it yese it kudururdu,
“Hükümetten sıtkı sıyrır.” **dediler.**

Dedim ki: “Müslüman?” **dediler:** “Gördük,
Biz de öyle diye zaten oy verdik.”
“Eskiden KİT’lere arpalık derdik,
Bunlar için her yer çayır.” **dediler.**

Dinledikçe anlatmaya doydular
Ne Kıbrıs’ı ne Kerkük’ü koydular
Bütün partilere sövüp saydılar
“İyisi var ise ayır.” **dediler.**

Dedim ki: “MHP?” **dediler:** “Bakın,
ARİF Bey üstüne alınma sakın.”
“O MHP bize bizden de yakın,
Ama bu adamla hayır.” **dediler.**

(“Ak mı kara mı?” adlı kaset)

Baharî

Dedim: “Dilber, sana gönlümü versem.”

Dedi: “Ver amma sırrımı etme faş.”

Dedim: “Bağ-1 hüsnün goncasın dersem.”

Dedi: “Vakti vardır sen etme telaş.”

Dedim: “Bir teşrif et, haneye şahım.”

Dedi: “Kelp rakipler bağlamış rahim.”

Dedim: “Kuşanmışım, aşkla silahım.”

Dedi: “Var rakiple merdane savaş.”

Dedim: “Aşkın beni yandırır hâlâ.”

Dedi: “Niçin oldun bana müptelâ?”

Dedim: “Bir busecik kerem et bana.”

Dedi: “Kamaştırır dişlerin yavaş.”

Dedim: “Adûlara niçin uyarısın?”

Dedi: “Bu haberi kimden duyarsın?”

Dedim: “Didelerin kana boyarsın.”

Dedi: “Âşık olan döker kanlı yaş

Dedim: “Bir vaslına erdirsen bari.”

Dedi: “Kim istemez öyle şikarı?”

Dedim: “Hasretinden ölür BAHARÎ.”

Dedi: “Vurunurum taş üstüne taş.”

(Özdemir, 1997: 8)

-18-

Bahrî

Dedim: “Güzel nedir sendeki diller?”

Dedi: “Bülbüllere zârı gösterir.”

Dedim: “Neye yarar yüzdeki hallar?”

Dedi: “Öpülecek yeri gösterir.”

Dedim: “Yüzün nerden ışığı almış?”

Dedi: “Güneş benim şavkımı çalmış.”

Dedim: “Çoğuları pervanen olmuş.”

Dedi: “Yanakların narı gösterir.”

Dedim: “Seni gören boynunu büker.”

Dedi: “Zalha duymuş hacalet çeker.”

Dedim: “Ağzın gonca dilin de şeker.”

Dedi: “Can dermanı dârı gösterir.”

Dedim: “Bu BAHRÎ’ni yetir murada.”

Dedi: “Düşmanımız vardır arada.”

Dedim: “Bağdagül’üm korkun nerede?”

Dedi: “İşte baktım harı gösterir.”

(Ergun, 1936: 682)

Bedri Noyan

Dedim: “Bu cihanda eşin yok, güzel!
Vefalı yar mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”
Dedim: “Güzellerle sevişmek emel.
Sevdaya var mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”

Dedim: “Gel gel diyen?” **dedi:** “Elimdir.”
Dedim: “Ya bu fidan?” **dedi:** “Belimdir.”
Dedim: “Bülbül nedir?” **dedi:** “Dilimdir.”
Dedim: “Şakrar mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”

Dedim: “Gözün çakmak çakmak yanmakta.”
Dedi: “Herkes kendi için sanmakta.”
Dedim: “Gönlün?” **dedi:** “Seni anmakta.”
Dedim: “Yanar mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”

Dedim: “Ferman?” **dedi:** “Sözümle sözün.”
Dedim: “Kuran?” **dedi:** “Yüzümle yüzün.”
Dedim: “Tanrı?” **dedi:** “Özümle özün.”
Dedim: “Tapar mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”

Dedim: “Âşık senin aztsız kölen.”
Dedi: “Sensin beni, ben gibi seven.”
Dedim: “Cennet nedir?” **dedi:** “Senle ben.”
Dedim: “Anar mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”

Dedim: “İnsan nedir?” **dedi:** “Sevenler.”
Dedim: “Âşık, mâşuk?” **dedi:** “Görenler.”
Dedim: “ÂŞIK NOYAN?” **dedi:** “Erenler.”
Dedim: “Arar mısın?” **söyledi:** “Çok çok!”

(Noyan, 2001: 306)

Behcetî

Dedim sarı çiçeğe: “Neden benzin sararmış.”

Dedi bana: “Ey âşık! Kaderimde bu varmış.”

Dedim sarı çiçeğe: “Aşkın keyfiyeti ne?”

Dedi: “Anı tatmayan, insan değil davarmış.”

Dedim: “Dosta gönlünü veren neden bellidir?”

Dedi: “İnsan her kimi severse, çok anarmış.”

Dedim: “Kimdir dilberin en vefalı âşıkı?”

Dedi ki: “Ol kişidir başa cana kıyarmış.”

Dedim: “Kimdir en alçak?” **dedi**: “Kıymet bilmeyen.

Tuti şeker severmiş, karga leşe konarmış.”

Dedim: “Söyle ey çiçek, aşka yanmak kolay mı?”

Dedi: “Evvel yanmayan, sonunda çok yanarmış.”

Dedim: “Söyle ey çiçek, BEHCET’i tanır mısın?”

Dedi: “O cevher imiş, misli nadir çıkarmış.”

(Ergun, 1936: 764)

Besim Atalay

Dedim: “Dur sorayım al yanağından.”

“Sorulmaz o gonca gül.” **dedi** geçti.

Dedim: “Avunayım yar, kucığından.”

“Sarılmaz o ince bel.” **dedi** geçti.

Dedim: “Yay mı kurdu kara kaşların?”

Dedi: “Yüz süreli gönüldaşların.”

Dedim: “Neden tel tel oldu saçların?”

“Dağıdır, öpüyor yel.” **dedi** geçti.

“Gönüller bağlayan tel.” **dedi** geçti.

Dedim: “Fidan nedir? **dedi:** “Boyumdur.”

Dedim: “Suna nedir? **dedi:** “Soyumdur.”

Dedim: “Gel aldatma. **dedi:** “Huyumdur.”

“Güzeller böyledir bil.” **dedi** geçti.

“Aldanma kendine gel.” **dedi** geçti.

(Ergun, 1936: 825)

Beyanî

Dedim: “Şu dünyayı sensiz n’ideyim?”

Dedi: “Tut elimden burdan gideyim.”

Dedim: “Hatırımı sual edeyim.”

Akıttı göz yaşın, sel bozuk çalar.

Dedi: “Aşk badesi koydum, şişeye.”

Dedim: “Doğuranlar binler yaşaya.”

Elimden tutarak çekti köşeye,

Dedi: “Bir tenhaya gel, bozuk çalar.”

Dedim: “Benim gibi kulu n’idersin?”

Dedi: “Ne buyursam kabul edersin.”

Dedim: “Bu yayladan nere gidersin?”

Dedi ki: “İzimi bul, bozuk çalar.”

Dedim: “Bu yerlerden göğe uçalım.”

Dedi: “Dur BEYÂNÎ çadır açalım.”

Dedim: “Bin atıma, burdan kaçalım.”

Dedi: “Gel babamdan al, bozuk çalar.”

(Beyanî, 1990: 73)

Cefaî

Dedim: “Bir güzele Âşık olayım.”

Dedi ki: “Sevecek öz var mı sende?”

Dedim: “Ömür boyu sadık kalayım.”

Dedi: “İnanacak söz var mı sende?”

Dedim ki: “Emreyle dağlar yarayım.”

Dedi ki: “Boş yere niye yorayım.”

Dedim: “Huzurunda kıyam durayım.”

Dedi: “Dayanacak diz var mı sende?”

Dedim: “Gördüm, gahi hayâl gahi düş.”

Dedi ki: “İnşallah hayırdır bu iş!”

Dedim: “Gidem, yüzü kara eli boş.”

Dedi: “Utanacak yüz var mı sende?”

Dedim: “Olsam, Allah dostu bir veli.”

Dedi ki: “Bilinmez insanın hali.”

Dedim: “Bu sevdıyla ben oldum deli.”

Dedi ki: “CEFAÎ az var mı sende?”

(DK Arşivi)

Cemal Hoca

Camuşlu köyünde bir hikmet oldu,
Duyup işitenler, kalsın hayrana.
Hayvan sayımının memuru geldi,
Birkaçı sakladı, o yan bu yana.

Hele bakın, en evvele ben n'ettim:
Tutup hayvanlarım kaçığa kattım,
Meğerse en büyük kabahat ettim,
Saldım, gece vakti ıssız yabana.

Oğlumla komşular alıp gitmişler,
Derin bir dereye mekân tutmuşlar,
Uyku göze girmiş, hepsi yatmışlar,
Bozkurtlar yetişmiş, böyle zamana.

Sabah oldu kalktım, mahdumum geldi,
Kaş kabak dökünük, **dedim:** “Ne oldu?”
Dedi: “Baba sorma bize kurt daldı,
Bir dereye kapanmıştık zindana.”

Dedim: “Oğul sen niçin geldin bize?”
Dedi: “Arabayla geldim öküze.
Birkaç cemdek vardır, gönderek size.
Korkmadan olayım, yola revane,”

Dedim: “Oğul! Ey besledin bostanın,
Kimindir cemdekler yazam destanın.”
“Çoğu komşuların, Memo Ustanın,
Ne yapayım baba Hak'tan gelene?”

Dedim: “Karakoyun sağ mı ölü mü?”
Dedi: “Evvel ona kılmış zulümü”
İşittim dünyadan, çektim elimi,
Dedim: “Zalim nasıl kıydın o cana?”

Karakoyun gibi var mıydı koyun?
Ayı derisinden tutmuşlar oyun,
“Gidin bari.” **dedim,** “Postunu soyun,
Mübarek tikesin salak kazana.”

Dedim: “Oğul niçin kaldınız gaflet,
O karakoyunun başında devlet,
Çünkü Akif Emmi’ m vermişti zekat,
Bağışlamış idi rah-ı Rahman’a.”

Yeter bu sözlerle eyleme aciz,
Hükümet memurun eyleme caiz,
Tahsiller görmezse kurt eyler haciz,
Kalanı da gider birgün talana.

Gel CEMAL bir düşün evvelki halin,
Düşmanlar kesmişti sağ ile solun,
Han’san hükümetten saklama malın,
Çalış ver vergini merdi merdane.

(Kalkan, 1991, 134-136)

Daimî

Çimen yaylasında bir güzel gördüm,
Cemali Yusuf-ı Ken'an'a benzer.
Ben de o güzele meylimi verdim,
Gönlümün tahtında sultana benzer.

Boyu taze fidan gençlerin genci,
Tırnakları sedef, dişleri inci,
Başında vallahi pembe turuncu,
Saçları kokulu, reyhana benzer.

Valanın üstünde kareli yazma,
Belinde kemeri, gümüşten sızma,
Kolunda bilezik, burnunda hızma,
Hızmanın noktası mercana benzer.

Dedim: "Türkmen misin?" **dedi:** "Soyumdur."

Dedim: "Servi misin?" **dedi:** "Boyumdur."

Dedim: "Kaş çatarsın." **dedi:** "Huyumdur."

Şivesine baktım, Şiran'a benzer.

Dedi: "Ne söylersin?" **dedim:** "Hâlimi."

Dedi: "Adın nedir?" **dedim:** "DAİMÎ."

Dedi: "Tanıyorum." **dedim:** "Sahi mi?"

"Bende bir resmi var, o sana benzer."

(Orhan, 1999: 215)

Daimî

Bu sabah uğradım, ben bir güzele,
Dedim: “Benim gibi kul gerek sana.”
Sararmış gül benzi, dönmüş gazele,
Dedim: “Olmaz böyle hal gerek sana.”

Dedim: “Gönlüm olsun seninle meşgul,
Sensin âşıklara muteber makbul.”
Dedim: “Kulluğuna gel eyle kabul.”
Dedi: “Hele lâyük hal gerek sana.”

Dedim: “Ey sevgilim, darına düştüm.
Âşık olup aşkın narına düştüm.”
Dedim: “Bülbül gibi zarına düştüm.”
Dedi: “Öz bağında gül gerek sana.”

Dedim: “Sensin yüreklerin pasesi,
Şu sinemde olan aşkın yarası,
Yüzünü görmenin nedir çaresi?”
Dedi: “Mecnun gibi çöl gerek sana.”

Dedim: “DAİMÎ'nin mihr ile mahı,
Şu cihanda sensin güzeller şahı.”
Dedim: “Bu gerdanın sanadır ahı.”
Dedi: “Edep erkân yol gerek sana.”
(Orhan, 1999: 20)

Daimî

Birgün biri beni çekti sigaya,

Dedi: “Ozan mısın?” **dedim:** “Eyvallah.”

Dedi: “Sen mi kıydın, Hamza Ağa’ya?”
“Biz cana kıymayız, estağfurullah.”

Dedi: “Kışkırtmışsın solcu uçları,
Fırınlara saldırtmışsın açları.”

Dedi: “Bunlar anayasa suçları,
Şahidimiz beş vakitçi Nurullah.”

Çiftçi, işçi hamalların yekunu,
Atacakmış sırtındaki yükünü,
Devrimciyim diyenlerin kökünü,

Dedi: “Kazacağız.” **dedim:** “Maşallah!”

Dedim: “Yırtılırsın ham kaput bezi,
Sen gibi dönek mi sanırsın bizi?
Yapabileceksen, yok bundan tezi.”

Dedi: “Görüşürüz.” **dedim:** “İnşallah!”

DAİMÎ’yim toplum hakkı yiyenin,
Kanun diye kanunlara siyenin,
“Ben işçiden şerefliyim.” diyenin,
Birgün anasını beller Abdullah.

(Orhan, 1999: 302)

Deniz (Bekir Karadeniz)

Çaresiz kalınca bir iş istedi,
“Dayısı yok, olanaksız.” **dediler.**
Dedi: “Orta halli yaşar giderim.”
“İyisi yok, olanaksız.” **dediler.**

Dedi: “Bölük-pörçük oldu katarım.”
Dedi: “Bu çamura hergün batarım.”
Dedi: “Çalar oynar göbek atarım.”
“Ayısı yok, olanaksız.” **dediler.**

Yaşamında bir gün mutlu olmadı,
Şöyle bir kez içtenlikle gülmedi,
Kendisinden başka dertli bilmedi,
“Sayısı yok, olanaksız.” **dediler.**

Kaldır başını da DENİZ’e bir bak,
Dediler: “Kör olma ateşini yak.”
Dedi: “Kötülük yok alınım da ap-ak.”
“Koyusu yok, olanaksız.” **dediler.**
(Karadeniz, 1999: 54)

Derdî

Dedim: “Yarım ne haber?”, “Hiçbir haber yok.” **dedi.**

Dedim: “Bahar geldi mi?”, “Gözün yok mu bak.” **dedi.**

Dedim: “Senin kulunum.”, “Şu yanımdan çık.” **dedi.**

Dedim: “Bana buse ver.”, “Dillerini çek.” **dedi.**

Dedim: “Aşkım ilahi!”, “Yalanı bırak.” **dedi.**

Dedim: “Hazırlık neye?”, “Yollarım ırak.” **dedi.**

Dedim: “Biraz dursana.”, “Duracağım bey.” **dedi.**

Dedim: “İnan aşkıma.”, “İnanmam şey.” **dedi.**

Dedim: “Sözün hilafsız.”, “Memleketim köy.” **dedi.**

Dedim: “Ben de köylüyüm.”, “Gülümsedi, ney?” **dedi.**

Dedim: “Gelecek misin?”, “Ne bileyim ay!” **dedi.**

Dedim: “Mesut yaşarız.”, “Nikâhları kıy.” **dedi.**

(Hİ Arşivi)

Derdî

Dedim: “Bülbül kooperatif ne demek?”

Dedi: “Artık faizciye son vermek.”

Dedim: “İster mi ki yaramı sarmak?”

Dedi: “Şanslısın ki yaran sarılmış.”

Dedim: “Tanrı gayrı özgürlük versin.”

Dedi: “Utanmazlar böyle gebersin.”

Dedim: “Ağa bizi yener mi dersin!”

Dedi: “Davul gibi karnı yarılmış.”

Dedim ki: “El ele verdik desene.”

Dedi: “Güçlülüğü gördük bu sene.”

Dedim: “Umutlarım yeşerdi gene.”

Dedi: “Ulus örüm örüm örülmüş.”

(Savaş, 1969: 42-43)

Derdiderya

Dedim: “Kardeş zaman nasıl?”

Dedi ki: “Bozuktur bozuk.”

Dedim: “Alış veriş nasıl?”

Dedi: “Hep kazıktır kazık.”

Dedim: “Durmayın çalışın.”

Dedi ki: “Var mı senin işin?”

Dedim: “İngiltere’ye koşun.”

Dedi: “Yazık sana yazık.”

Bitmiyor, artıyor bu gam,
Çevremizde dolu yamyam,
Bizi perişan etti zam,
Bağrımız eziktir ezik.

Dedim: “DERDİ DERYA tanı.”

“Ben görmedim hani hani?”

Dedim: “Şu dünya madeni.”

Dedi: “Çok uzaktır uzak.”

(EA Arşivi)

Dertli

Dedim: “Dilber senin nazik vücudun nâz-perverdir.”

Dedi: “Gayet latif amma velâkin rengi ahmerdir.”

Dedim: “Azaların bir bir sual etsem izin var mı?”

Dedi: “Maşukun ey âşık mürüvvet ehli dilberdir.”

Dedim: “Evvel haber ver kamet-i kadd-i dırazından.”

Dedi: “Sanma sakın servi değil Tuba ve ar’ardır.”

Dedim: “Giysûların gaddar işittim ben senin gayet.”

Dedi: “Tahkik anın her bir teli üç başlı ejderdir.”

Dedim: “Ebrûların vasfın ne gûnâdır bana söyle.”

Dedi: “Kim katl-i uşşaka çekilmiş resm-i cevherdir.”

Dedim: “Ol âhû çeşmin fitne-i gamzen nedir söyle.”

Dedi: “Cellad biri âşıkların katline hançerdir.”

Dedim: “Mecmu-ı hüsnünden haberdar olmadım gitti.”

Dedi: “Mümkün değil vasfım vücudum genc-i gevherdir.”

Dedim: “Hüsnünde ben pervane-veş bezmi küşad etsem.”

Dedi: “Belkim yanarsın sen o bir şem’-i münevverdir.”

Dedim: “Şahım kul olmaktır muradım âsitânında.”

Dedi: “Lâyık değil layık olanlar sîm ile zerdır.”

Dedim: “İsmin bana bildir.” **dedi:** “Âşkâre söylenmez.”

Aydın Mim Ra ile DERTLİ baba imlâya mazhardır.

(Kutlu, 1979:172)

Dertli

Bir Rum güzeline oldum müptelâ
“Teşne dil la’line kanayım.” **dedi.**
Kaşlar şöyle dursun gözler bin belâ
“Gönül ateşine yanayım.” **dedi.**

Dedim: “Ela do moni do kilisa,
Tasvir-i Meryem’ le suret-i İsa.”
Dedim ki: “Ela dona sefiloya.”
“Papas sto heri mu Panayam.” **dedi.**

Dedim: “Ey bî vefa girme kanıma,
Şemşir-i cevrinle kıyma canıma.”
Teslim-i tam ile geldi yanıma,
“DERTLİ’nin derdini sınavım.” **dedi.**
(Kutlu, 1979: 263)

Dertli Kâzım

Şu zalim feleğe bir teklif yaptım,
Aslımı kökümü soruyor felek.

Dedim: “Bu zamanda hası bulunmaz.”
Kızışıp üstüme yürüyor felek.

Dedim: “Sinirlenme beni bir dinle,
Hiçbir yere böyle varılmaz kinle.”

Dedi: “Hak ederim, olmazsa kanla.”
Beni yerden yere sürüyor felek.

Pınardan kurudum, akamaz oldum,
Dost düşman yüzüne bakamaz oldum,

Dedim: “Yüküm ağır kalkamaz oldum.”
Vurdukça sırtıma vuruyor felek.

Dedim ki: “Alalım ortak bir arsa.”

Dedi: “Olur, sende çok para varsa.”

Dedim: “Tapu benim sen topla parsa.”
Bu fikrime uzak duruyor felek.

“DERTLİ’yim feleğe alalım.” **dedim.**

“Şahini avına salalım.” **dedim.**

“Bende dert çok, ortak olalım.” **dedim.**

Bir derdime bin dert veriyor felek.

(Atılğan, 1998, 95-96)

Dertli Polat

Dedim: “Güzel, haydi!” **dedi:** “Nereye?”
Dedim: “Yar kaçalım.” **dedi** ki: “Yok yok.”
Dedim: “Yandı kalbim.” **dedi:** “Yaraya.”
Dedim: “Kar saçalım.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Gel öpeyim.” **dedi:** “Gerdandan.”
Dedim: “Seni sevdim.” **dedi:** “İnanmam.”
Dedim: “Senin için” **dedi:** “Şu candan.”
Dedim: “Dur geçelim.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bu sözlerin?” **dedi:** “Kahırdır.”
Dedim: “Şu gözlerin?” **dedi:** “Mühürdür.”
Dedim: “Elindeki?” **dedi:** “Zehirdir.”
Dedim: “Ver içelim.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “DERTLİ POLAT?” **dedi:** “Bülbüldür.”
Dedim: “Ya sevdiği?” **dedi:** “Bir güldür.”
Dedim: “Aramızda?” **dedi:** “Engeldir.”
Dedim: “Sır açalım.” **dedi** ki: “Yok yok.”

(Polat, 2002: 104-105)

Dertli Polat

Dedim: “Kız bizim evde kal.”

Dedi: “Kalamam, kalamam.”

Dedim: “Derdime derman ol.”

Dedi: “Olamam, olamam.”

Dedim: “Ne şirindir sesin!”

Dedi: “Bende mi hevesin?”

Dedim: “Bana gelir misin?”

Dedi: “Gelemem, gelemem.”

Dedim: “Od koydun özüme.”

Dedi: “İnanmam sözüne.”

Dedim: “Biraz gül yüzüme.”

Dedi: “Gülemem, gülemem.”

Dedim: “Ne belâlı başım.”

Dedi: “POLAT’a yoldaşım.”

Dedim: “Sil gözümünden yaşım.”

Dedi: “Silemem, silemem.”

(Polat, 2002: 111)

Derunî

Dedim: “Pek özenmiş, Tanrı’ın yapını.”

Dedi: “Ham meyveyi kimse dişlemez.”

Dedim: “Aç kırarım, gönül kapını.”

Dedi: “Çok sağlamdır, gülle işlemez.”

Dedim: “Her yolcuya uğrakmış hanın.”

Dedi: “Bir goncayım, beyhude zanın.”

Dedim: “Gel koklayım geçer zamanın.”

Dedi: “Yaylamızda mevsim kışlamaz.”

Dedim: “Ak göğsün de cennet bağıdır.”

Dedi: “Çok yaklaşma, gönül ağrı’dır.”

Dedim: “Ömrümüzün sevmek çağıdır.”

Dedi: “Alış-veriş peşin başlamaz.”

Dedim: “Yar nazarım kaldı boyunda.”

Dedi: “Kurnaz tilki yine oyunda.”

Dedim: “Kız hurilik var mı soyunda?”

Dedi: “İltifatı gönül hoşlamaz.”

Dedim: “Bak açıldı, sinemde yara.”

Dedi: “Başka yerden devasın ara.”

Dedim: “DERUNÎ’yi sal uzaklara.”

Dedi: “Sevdi gönlüm seni boşlamaz.”

(Şen, 1999: 228)

Deryamî

Ne istersin, ne ararsın hey gönül?
Kızdı bana, “Sen aradan çık.” **dedi.**
Dağdan taştan ne sorarsın sen gönül?
Döndü bana, “Benim karnım tok.” **dedi.**

Dedim: “Gönül senin derdin yâr mıdır?”
Dedi bana: “Senin gözün kör müdür?”
Sordum ona: “Sizin dağlar kar mıdır?”
“Her tarafım çiçek açmış, bak.” **dedi.**

Dedim ona: “Niçin çıkmaz nefesin?”
Dedi bana: “Sen ki benim kafesim.”
Dedim: “DERYAMÎ’yi istemez misin?”
“Hayır hayır böyle bir şey yok.” **dedi.**
(Açıkgöz, 1987: 73)

Deryamî

Dedim: “Dilber mektup yazdım.”

Dedi: “Bana ulaşmıştır.”

Dedim: “Çulfadaki yumak?”

Dedi: “Yaman dolaşmıştır.”

Dedim: “Dilber geri durdun.”

Dedi: “Sen de taşı vurdun.”

Dedim: “Sen de kalbim kırdın.”

Dedi: “Kendin bulaşmıştır.”

Dedim: “Güle ezellenmiş.”

Dedi: “DERYAM gazellenmiş.”

Dedim: “Yüzün güzellenmiş.”

Dedi: “Gözün kamaşmıştır.”

(Açıkgöz, 1987: 49)

Deryanî

Levh ü kalem kâtibine danıştım.

Dedi: “Senin yazın kara yazıldı.”

Sarıldım da eteğine yapıştım,

Dedi: “Bizden çıktı ye le yazıldı.”

Dedi: “Senin yazın karadır kara,

Dolaş ki, bulasın bir zaman ara.”

Bir mahalde ırast geldim rüzgâra,

Dedi: “Hiç durmadı çöle yazıldı.”

Ucu bucağı yok vardım bir çöle,

Kan deryası olmuş çöl geldi dile,

Dedi: “İkimizin kaderi bile,

Ah ederek ah ü zare yazıldı.”

Ne idim ne oldum nasıl olurum?

İflah olmam, derdi ile ölürüm?

Nere gidem, acep nerde bulurum?

Dedi: “Dost dost diye yare yazıldı.”

Dedim: “Benim yarım Gani’dir Gani,

Eğer kavuşursam öldürür beni.”

Dedi: “Hayâl etme sapık DERYANÎ,

Yar asıldı gitti dâra yazıldı.”

(DK Arşivi)

Duran Tamer

Dedim: “Ne ağlarsın?” **dedi:** “Zarım var.”
Dedim: “Gülün solmuş.” **dedi:** “Harım var.”
Dedim: “Yoldaş olam.” **dedi:** “Yarım var.”
Dedim: “Köle eyle.” **dedi** ki: “Bilmem.”

Dedim: “Sabrın olam.” **dedi:** “Taşarsın.”
Dedim: “Halin söyle” **dedi:** “Şaşarsın.”
Dedim: “Dert satan mı?” **dedi:** “Taşırım.”
Dedim: “Posta mısın?” **dedi** ki: “Bilmem.”

Dedim: “Davan nedir?” **dedi:** “Kaderden.”
Dedim: “Neden ağlan?” **dedi:** “Kederden.”
Dedim: “Erken çöktün?” **dedi:** “Hederden.”
Dedim: “Yasta mısın?” **dedi** ki: “Bilmem.”

Dedim: “Şad olasın.” **dedi:** “Şöyle mi?”
Dedim: “Gülmez misin?” **dedi:** “Böyle mi?”
Dedim: “Benzin solmuş.” **dedi:** “Öyle mi?”
Dedim: “Hasta mısın?” **dedi** ki: “Bilmem.”

Dedim: “Taç giymişsin.” **dedi** ki: “O fes.”
Dedim: “Ya gelinlik?” **dedi** ki: “Heves.”
Dedim: “Yol yakın mı?” **dedi:** “Bir nefes.”
Dedim: “Dosta mısın?” **dedi** ki: “Bilmem”

Dedim: “DURAN kimdir?” **dedi:** “Yazar.”
Dedim: “O da hasta.” **dedi** ki: “Nazar.”
Dedim: “Sivas’a gel.” **dedi:** “Yol uzar.”
Dedim: “Kars’ta mısın?” **dedi** ki: “Bilmem”

(Özcan, 2006: 239)

Dursun Yeşiloğlu

Dedim ki: “Sevdiğim, yüreğimsin sen.”

Dedi: “Öyle ise canımsın benim.”

Dedim ki: “Sevdiğim, nefesimsin sen.”

Dedi: “Öyle ise, kanımsın benim.”

Dedim ki: “Sen benim attığım adım.”

Dedi: “Gönül tasında balım ve tadım.”

Dedim ki: “Ömrümce mutlu olmadım.”

Dedi: “Öyle ise muradımsın benim.”

Dedim ki: “Mevlâ’ m göze çekmiş sürmeyi.”

Dedi: “Yaradanım görür her şeyi.”

Dedim ki: “Ak gerdandan çözsün düğmeyi.”

Dedi: “Elinle çöz helalimsin benim.”

Dedim ki: “Aşkınla deli doluyum.”

Dedi: “Ben de aşkımızın kuluyum.”

Dedim ki: “Uğruna kurban olayım.”

Dedi: “Öyle olmaz, hayatımsın benim.”

Dedim ki: “DURSUN’ dan ayrılıp gitme.”

Dedi: “Bir daha bundan söz etme.”

Dedim ki: “Baharım n’ olur güz etme.”

Dedi: “Hiç solmayan yaprağımsın benim.”

(Öner, 1998: 41)

-43-

Efkarî (Ardanuçlu)

Dedim: “Gelse görsem yari.”
“Yar sana gelmez.” **dediler.**

Dedim: “Bir name göndersem.”
“Selâmın almaz.” **dediler.**

Dedim: “Bir koşma söylesem.”
“Geriye kalmaz.” **dediler.**

Dedim: “Yari küskün gördüm.”
“Yar sana gülmez.” **dediler.**

Dedim: “Yar acımaz bana.”
“Cefadan yılmaz.” **dediler.**

Dedim: “Âşık EFKÂRÎ'nin..”
“Yaresin sarmaz.” **dediler.**

(Rayman, 1998: 176)

-44-

Efkarî (Ardanuçlu)

Dedim: “O yar benimle mi?”
“Arası yoktur.” **dediler.**

Dedim: “Barışmak olmaz mı?”
“Çaresi yoktur.” **dediler.**

Dedim: “Aşkın deryasıyım.”
“Karası yoktur.” **dediler.**

Dedim: “Ağlarım yar için.”
“Kırası yoktur.” **dediler.**

Dedim: “Dinlensin EFKÂRÎ.”
“Sırası yoktur.” **dediler.**

Dedim: “Aşkına tabibim.”
“Yarası yoktur.” **dediler.**

(Karasüleymanoğlu, 2001: 250)

Efkarî (Ardanuçlu)

Dedim: “Dilber nedir sendeki nazlar?”

Dedi: “Sevdalara salarım seni.”

Dedim: “Çarpar beni o kara gözler.”

Dedi: “Şahin gibi kaparım seni.”

Dedim: “Sarsam seni sarılır mısın?”

Dedi: “Düşüncenden yorulur musun?”

Dedim: “Güzel benden kırılır mısın?”

Dedi: “Defterimden silerim seni.”

Dedim: “Âşık isen bir saz alsana.”

Dedi: “Bu sevdama çare bulsana.”

Dedim: “EFKÂRÎ’yle bir gün kalsana.”

Dedi: “Ben de Hak’tan dilerim seni.”

(Rayman, 1998: 127; Alptekin ve Sakaoğlu, 2006: 383)

-46-

Elesker

Dedim: “Telin ne güzeldir.”
“Yok yok ona değme.” **dedi.**
Dedim: “Gonag gelim size,
“Kapımızı döğme. “**dedi.**

Dedim: “Nedir bu işve naz?”
Dedi: “Yeri şehri niyaz.”
Dedim: “Ay gız bele olmaz.”
“Üreyime değme.” **dedi**

Dedim: “Devr eyle rüzgâram.”
Dedi: “Senle yoktur aram.”
Dedim: “Aşığ ELESKER'em.”
“Çok özünü öğme.” **dedi.**

(Sakaoğlu-Alptekin-Şimşek, 1986: 44-45)

Eliğa Vahid

Dedim: “Ey gonce dehan! Könlümü gan eylemisen.”

Dedi: “Bîcâ yere eşgimde fegân eylemisen.”

Dedim: “İnsaf eyle incitme meni âşiginem.”

Dedi: “Get sırrımı dünyaya eyan eylemisen.”

Dedim: “Ağlatma meni servi boyun şövgünde.”

Dedi: “Gözyaşını bîhûde revan eylemisen.”

Dedim: “Ahir gözelim bağ u baharım sensen.”

Dedi: “Sen ömrünü hesretle hezan eylemisen.”

Dedim: “Az çekmemişem gözlerinin hesretini.”

Dedi: “Öz könlünü yersiz nigran eylemisen.”

Dedim: “Eşginde esirem mene bes heyri nedir?”

Dedi: “Evvelde bu sevdada ziyan eylemisen.”

Dedim: “Eşg ateşi neyler mene, gorhan deyilem.”

Dedi: “Biçare yanarsan, ne güman eylemisen.”

Dedim: “Ey gül men ezelden de güzel âşigiyem.”

Dedi: “Sen ruhini eşg ile cavan eylemisen.”

Dedim: “Her gün ser-i kûyinde dolanmagdır işim.”

Dedi: “VAHİD ne güzel yerde mekân eylemisen.”

(Hacıyeva vd, 1995: 87-88)

Eliağa Vahit

Ararken Allah'ı buldum. **Dedi:** “Gezme hele hele.”
Yanıldım yanına vardım, keşki varmayaydım n'ola.

Dedim: “Hizmetkârın var mı?” **dedi** bana: “Sen durman mı?”
Dedi: “Gezme hey avare, ik'ellerin sala sala.”

Dedi bana: “Gel yanıma, seni ortakçı edeyim.”
Bana bir çift öküz verdi, ikisi de ala bula*.

Biderimi yere saçtım, ben bir hilâl kâre düştüm,
Öküzleri çifte koştum, hoh eyledim dala dala

Ekin ektik ekin biçtik. **Dedim** ki: “Gel bölüşelim.”
Kendi aldı başlı başlı*, bana verdi sile sile*

Ben bu kavle raz'olmadım, hayli nizalar eyledim,
Duyanlara hep söyledim, bayıldılar güle güle.

Allah bana tokat vurdu, kaçuban evime geldim,
Avrada halim arz ettim, **dedi** ÂGÂH: “Kele kele*.”*
(Başgöz, 1968: 47)

---

* ala bula: alaca bulaca, karışık renkli.

* başlı başlı: ruplayı tepeleme doldurmak.

* sile sile: ruplayı tepeleme doldurduktan üstünü düzleyip fazlasını dökmek.

* kele kele: Halk ağzında “vah vah” anlamında kullanılan bir deyim.

* Bu şiir, iki dörtlük eksiğiyle *Çağımızın Halk Şairleri* adlı eserde, Şarkışlalı Agâhî'ye mal edilmiştir.
(bkz. Sevengil, 1967: 64)

Elifçe

Gönül deryasında, rastladım yâre,

Dedi: “Güzelliğin soydan mı güzel?”

Gönlümdeki ayna vurdu yüzüne,

Dedi: “Güzelliğin aydan mı güzel?”

Dedim: “Gidiyorsan yoldaş olayım.”

Dedi: “Yanağından azıcık alayım.”

Dedim: “Canımı al, iste öleyim.”

Dedi: “Güzelliğin huydan mı güzel?”

Dedim: “Ey sevdiğim bunun sırrı ne?”

Dedi ki: “Bağlandım zülfün teline.”

Dedim: “Kemer ol da sarıl belime.”

Dedi: “Güzelliğin boydan mı güzel?”

Dedim ki: “Sevgiyi nasıl bilirsin?”

Dedi: “Her güçlüğe katlan, görürsün.”

Dedim: “Tutulursan yanar erirsin.”

Dedi: “Güzelliğin meyden mi güzel?”

Dedim: “Sümbül, lale, gül ettin beni.”

Dedi: “ELİFÇE’ye yandım ezeli.”

Dedim: “Sızılıadı saçımm teli.”

Dedi: “Güzelliğin yaydan mı güzel?”

(DK Arşivi)

Emine Şener

Garip anam mektup yazmış, “Gel.” **demiş.**
“Senden başka kimsem yoktur, bil.” **demiş.**
Dedim: “Hak’tan izin gelsin gelirim.”
Dedim: “Yârin gönlü olsun gelirim.”

Demiş: “Bağlar lale, sümbül, gül oldu.”
Dedim: “Gezmediğim dağlar yol oldu.”
Demiş: “Gözüm yaşı çağlar sel oldu.”
Dedim: “Gözlerini silsin gelirim.”

Demiş: “Hasretinden nuş ettim zarı.”
Dedim: “Bize miymiş feleğin kahrı?”
Demiş: “Gamla doldu şu gönül şehri.”
Dedim: “Gamlanmasın gülsen gelirim.”

Demiş: “Bu hasretlik kahretti cana.”
Dedim: “Sanki kâr etmiyor mu bana?”
Demiş: “Varı yoğu koysun bir yana.”
Dedim: “Biraz halden bilsin gelirim.”

Demiş: “Bu kız Ankara’da ne bulmuş?”
Dedim: “Hak kısmetim burada vermiş.”
Demiş: “Kızım Balaban’a yol vermiş.”
Dedim: “O yol hitam bulsun gelirim.”

Demiş: “Bir ana kız olur mu ayrı?”
Dedim: “Bu Hüda’nın emrine bağlı.”
Demiş: “Tahammülüm kalmadı gayrı.”
Dedim: “Hele sabırl’ olsun gelirim.”

Demiş: “Bir ben miyim bahtı karalı?”
Dedim: “EMİNE de kalpten yaralı.”
Demiş: “Bir yıl oldu ayrı duralı.”
Dedim: “Bir yıl daha dursun gelirim.”

(Manya, 1983: 41)

Eminî

Yol gardaşım bugün sual eyledi:

Dedi: “Dosta gider misin?” “Giderim.”

Dedi: “Zavallısın garip dünyada.”

Dedim: “Ben Mecnun’dan daha beterim.”

Dedi: “Mermer misin?” **dedim:** “Çamurum.”

Dedi: “Pişmemişsin.” **dedim:** “Hamurum.”

Dedi: “Dolu musun?” **dedim:** “Yağmurum.”

Dedi: “Karga mısın?” **dedim:** “Öterim.”

Dedim: “Lav eyleyip yandırma beni.”

Dedi: “Bu deyip de kandırma beni.”

Dedim: “Artık anıp andırma beni.”

Dedi: “Kızgın mısın?” **dedim:** “Çatarım.”

Dedi: “Senin aklın kalmamış, niye?”

Dedim: “Onu dosta ettim hediye.”

Dedi: “Şu âlemde gezdin ne diye?”

Dedim: “Divaneyim, aşktır katarım.”

EMİNÎ’yim artık dertleştik bitti,

Dünya handır, yolcu çok geldi gitti,

Dedi: “Seni böyle kimler eytti?”

Dedim: “Pirin eşiğinde yatarım.”

(HAŞKOOP, 1992: 28)

Ercişli Emrah

Dedim: “Ay kız ne güzelsin.”

Dedi: “Dersim hecelenmiş.”

Dedim: “Sensin dan yıldızı.”

Dedi: “Hayli yücelenmiş.”

Dedim: “Dilber bu ne haldir?”

Dedi: “Ebruların yaydır.”

Dedim: “Bedirlenmiş aydır.”

Dedi: “On beş gecelenmiş.”

Dedim: “Dilber yüzün mâhı.”

Selvisin güzeller şâhı.

Dedim: “Unutma EMRAH’ı.”

Dedi: “Neylim kocalanmış.”

(Başgöz, 1968: 61; Makal, 1978: 87-88)

Ercişli Emrah

Dedim: “Dilber ne melulsan?”

Dedi: “Yürek parçalanmış.”

Dedim: “Dilber kaddin elif.”

Dedi: “Boyum ucalanmış.”

Dedim: “Dilber bu ne haydır?”

Dedi: “Benim kaşım yaydır.”

Dedim: “Dilber üzün aydır.”

Dedi: “On beş gecelenmiş.”

Dedim: “Dilber yüzün mahı?”

Dedi: “Menim hublar şahı.”

Dedim: “Ağlatma EMRAH’ı.”

Dedi: “N’eynim kocalanmış.”

(Sakaoğlu, 1987: 147)

Ercişli Emrah

Dedim: “Dilber kaçma benden.”

Dedi: “Amanı aldırın.”

Dedim: “Gülün dal dal olup.”

Dedi: “Goncayı yoldurdun.”

Dedim: “Güzel sıra ırak.”

Dedi: “Yolcuya yok durak.”

Dedim: “Etmez misin merak?”

Dedi: “Menzili kaldırın.”

Dedim: “Güzel kalem kaşın.”

Dedi: “Sızıldanmak işin.”

Dedim: “Kaytarıp gidişin.”

Dedi: “Düşmanı güldürdün.”

Dedim: “Güzel gör EMRAH’ı.”

Dedi: “Menem hublar şahı.”

Dedim: “Unutma günahı.”

Dedi: “Beni sen öldürdün.”

(Saraçoğlu, 1999: 152; Poyrazoğlu, 2001: 172)

Ercişli Emrah

Dedim: “Gülşen nedi?” **dedi:** “Bağımdı.”
Dedim: “Safalıdı?” **söyledi:** “Yoh yoh.”
Dedim: “İşret nedi?” **dedi:** “Sefamdı.”
Dedim: “Gelsen sürek.” **söyledi:** “Yoh yoh.”

Dedim: “Ela nedi?” **dedi:** “Gözümdü.”
Dedim: “Şeker nedi?” **dedi:** “Sözümdü.”
Dedim: “Alma nedi?” **dedi:** “Üzümdü.”
Dedim: “Öpmelisen.” **söyledi:** “Yoh yoh.”

Dedim: “İnci nedi?” **dedi:** “Dişimdi.”
Dedim: “Ebru nedi?” **dedi:** “Gaşımdı.”
Dedim: “Yumru nedi?” **dedi:** “Döşümdü.”
Dedim: “Emmelisen.” **söyledi:** “Yoh yoh.”

Dedim: “Siyah nedi?” **dedi:** “Telimdi.”
Dedim: “Şeker nedi?” **dedi:** “Dilimdi.”
Dedim: “Nazik nedi?” **dedi:** “Belimdi.”
Dedim: “Gucmalısan.” **söyledi:** “Yoh yoh.”

Dedim: “Gulaç nedi?” **dedi:** “Golumdu.”
Dedim: “Uzağ nedi?” **dedi:** “Yolumdu.”
Dedim: “EMRAH kimdi?” **dedi:** “Gulumdu.”
Dedim: “Gelsen gedek.” **söyledi:** “Yoh yoh.”

(Saraçoğlu, 1999: 401-402)

Ercişli Emrah

Sabahtan uyanmış gözleri mahmur,

Dedim: “Sarhoş musun?” **söyledi:** “Yok yok.”

Ağ elleri boğum boğum kınalı,

Dedim: “Bayram mıdır?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Ala nedir?” **dedi:** “Gözümdür.”

Dedim: “Şeker nedir?” **dedi:** “Sözümdür.”

Dedim: “Alma nedir?” **dedi:** “Yüzümdür.”

Dedim: “Öpeyim mi?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “İnci nedir?” **dedi:** “Dişimdir.”

Dedim: “Kalem nedir?” **dedi:** “Kaşımdır.”

Dedim: “On beş nedir?” **dedi:** “Yaşımdır.”

Dedim: “Daha var mı?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Ölüm nedir?” **dedi:** “Aynımda.”

Dedim: “Zulüm nedir?” **dedi:** “Boynumda.”

Dedim: “Turunç nedir?” **dedi:** “Koynumda.”

Dedim: “Ver ağzıma.” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Sırma nedir?” **dedi:** “Telimdir.”

Dedim: “İnce nedir?” **dedi:** “Belimdir.”

Dedim: “EMRAH nedir?” **dedi:** “Kulumdur.”

Dedim: “Satar mısın?” **söyledi:** “Yok yok.”

(Saraçoğlu, 1999: 188; Poyrazoğlu, 2001: 172)

Erzurumlu Emrah

Dedim: “Dilber sen de sevdakâr mısın?”

Dedi: “Senden evvel nâra ben yandım.”

Dedim: “Doğru söyle bana yâr mısın?”

Dedi: “Sadık yârım gönülden andım.”

Dedim: “Gel ağyarı ferâmuş eyle.”

Dedi: “Terk eyledim gönlün hoş eyle.”

Dedim: “Cam-ı aşkı sen de nûş eyle.”

Dedi: “Çoktan anı nûş edip kandım.”

Dedim: “Gerdanında benler düzülmüş.”

Dedi: “Görenler bağı üzülmüş.”

Dedim: “Mahmûr musun gözler süzülmüş?”

Dedi: “Hâb-ı nazdan şimdi uyandım.”

Dedim: “EMRAH gibi var mı âşıkın?”

Dedi: “Var ara bul senin lâyıkın.”

Dedim: “Hâlinden bil bağı yanığın.”

Dedi: “Bilmez idim anca inandım.”

(Karadağ, 1996: 128)

Erzurumlu Emrah

Dedim: “Dilber dîdelerin ıslanmış.”
Dedi: “Çok ağladım, sel yarasıdır.”
Dedim: “Dilber ak gerdânın dişlenmiş.”
Dedi: “Zülfüm değdi, tel yarasıdır.”

Dedim: “Dilber lebin şeker bal olmuş.”
Dedi: “Bugün sana başka hal olmuş.”
Dedim: “Dilber ak gerdanın al olmuş.”
Dedi: “Çiçek sundum, gül yarasıdır.”

Dedim: “Dilber sana yazılmış kanım.”
Dedi: “Niçün böyle edirsin sultanım?”
Dedim: “Teşne vermiş ince miyânın.”
Dedi: “Ben sarıldım, kol yarasıdır.”

Dedim: “Seni saran serini vermiş.”
Dedi: “Beni saran murada ermiş.”
Dedim: “Peri yanakların kızarmış.”
Dedi: “Çiçek soktum, gül yarasıdır.”

Dedim: “Dilber EMRAH aklını aldın.”
Dedi: “Sevdiğine pişmân mı oldun.”
Dedim: “Dilber niçin sarardın soldun?”
Dedi: “Hep çektiğim dil yarasıdır.”
(Köprülü, 1940: 605; Başgöz, 1968: 74)

Erzurumlu Emrah

Bugün dört güzelin seyrine vardım,
Biri “Gelme.” **dedi**, biri “Gel.” **dedi**.
Dedim: “Âşık olup size dem edem.”
Biri “Çalma.” **dedi**, biri “Çal.” **dedi**.

Birisinin adı, Ayşe’dir Ayşe,
İkisinin adı Nergis, Menekşe,
Biri **dedi**: “Belin salak ateşe.”
Biri “Salma.” **dedi**, biri “Sal.” **dedi**.

SEFİL EMRAH **eydür**: “Burda kalayım,
Bu fena derdime derman bulayım,
Her yanaktan bir çift buse alayım.”
Biri “Alma.” **dedi** biri “Al.” **dedi**.
(Karaalioğlu, 1980: 556)

Erzurumlu Emrah

Sabahtan uğradım ben bir fidana,
Dedim: “Mahmur musun?” **dedi** ki: “Yok yok.”
Ak elleri boğum boğum kınalı,
Dedim: “Bayram mıdır?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “İnci nedir?” **dedi:** “Dişimdir.”
Dedim: “Kalem nedir?” **dedi:** “Kaşımdır.”
Dedim: “On beş nedir?” **dedi:** “Yaşımdır.”
Dedim: “Daha var mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Ölüm vardır.” **dedi:** “Aynımda.”
Dedim: “Zulüm vardır.” **dedi:** “Boynumda.”
Dedim: “Ak memeler.” **dedi:** “Koynumda.”
Dedim: “Ver ağzıma.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Erzurum ne?” **dedi:** “İlimdir.”
Dedim: “Gelir misin?” **dedi:** “Yolumdur.”
Dedim: “EMRAH nendir?” **dedi:** “Kulumdur.”
Dedim: “Satar mısın?” **dedi** ki: “Yok yok.”*

(Köprülü, 1940: 594-595; Karadağ, 1996: 116)

Ertuğrul Şakar

Dedim: “Toprak bana döşek sensin,
İlk bastığım eşik sensin,
Ölümümde beşik sensin,
Her dem söyler dilim seni.”

Dedi: “İnsanoğlu mayan benim,
Nimetleri yayan benim,
Mevsimleri koyan benim,
Yıkar suyum selim seni.

Dedim: “Dağım sensin ovam sensin,
Evim sensin yuvam sensin,
Nefes nefes havam sensin,
Okşar sever elim seni.”

Dedi: “Tükenmeyen hazineyim,
Sır yumağı defineyim,
Maverada sefineyim,
Serinletir yelim seni.”

Dedim: “Hizmetkârın oldum senin,
Yüzün gözün yoldum senin,
Güzelliğın aldım senin,
Yere serer ilim seni.”

Dedi: “Çamurumsun insanoğlu,
İçim dışım senle dolu,
Benden geçer hayat yolu,
Yakar közüm külüm seni.

Dedim: “İmar eden benim seni,
Tımar eden benim seni,
Küçük görme öyle beni,
Şenlendirir gülüm seni.”

Dedi: “Zulmün kahrın az mı çektim,
Ben tertemiz bir çiçektim,
Bir an sana içim döktüm,
Susuz yakar çölüm seni.”

Dedim: “Anam toprak babam toprak,
Yurdum toprak obam toprak,
Kârım toprak, çabam toprak,
Sorar sevgi tülüm seni.”

Dedi: “Geçinelim güzel güzel,
Ahdimiz var ebed ezel,
En sonunda gelir ecel,
Bana sunar ölüm seni.”
(DK Arşivi)

Eşrefoğlu Rumî

Gönül derdi ile yarın acep şûrîde şeydadır?
Bu aşk içinde san kim ol bugün Mecnun-ı Kaysa'dır.

.....

Nasihatten direm bir söz bana hüccet kılur yüz söz,
Direm bunu koyup gitme bana dir bu ne gavgadır.

Ben **eydürem**: “Bu yol uzak, bu yola çok gerek yarak,

Dedi: “Bu yolda yok olmak hep ashab-ı müheyyadır.

Dedim: “Bu yol belâlıdır, cefa mihnetle doludur.”

Dedi: “Kahrı nuru anın benim yüzüme tutyadır.”

Dedim: “Gönül bu yolda bil, gerektir ağular yutma.”

Dedi: “Aşk ile zehr içmek bana sükkar u helvadır.”

Dedim: “Gönül bu yolda sen gerek bin kez veresin can.”

Dedi: “Bir günde bin kez can verirsem, dahi sezadır.”

Dedim: “N’ola gönül gelsen benim bir halimi sorsan.”

Dedi: “Bu yolda ben ü sen demeklik küllî hatadır.”

Yine **Dedim** ki: “Hey gönül bu sevda key uludur key,

Dedi: “Sen beni yoğa say bu aşkın işi böyledir.”

Dedim: “Gönül ki kendüden kimesne bu yola varmaz.”

Dedi: “Benim bu varmağım girü anınla anadır.”

Bıraktı halkı gözünden geçübün kış u yazından,
Elini yudu, özünden hemen maksudu Mevlâdır.

Bu EŞREFOĞLU RUMÎ'nin ulaştı gönlü çün Dost'a,
Tamam kevneyni unuttu gönül Dost ile tenhadır.

(Eşrefoğlu Divanı, 187-189)

-63-

Fahrî (Ayaşlı)

Saba! Arz-ı hal-i pür melalimi,
Sundun sultanıma, **dedin**, ne **dedi**?
Sual etmedi mi benim halimi?
Kaşı kemanıma **dedin**, ne **dedi**?

Dedin mi derdimin bir çaresini?
Gücendirme sakın can paresini,
Ateş-i hicriyle dil yaresini,
Çeşm-i mestanıma **dedin**, ne **dedi**?

“Bir hasta âşğın var.” **demedin** mi?
“İşi gücü ah ü zar.” **demedin** mi?
“N’olur bir yanına var.” **demedin** mi?
Şah-ı hubanıma **dedin** ne **dedi**?

Utandın hünkardan **diyemedin** mi?
Kaşları gaddara **diyemedin** mi?
FAHRİ-i naçardan **diyemedin** mi?
Yoksa cananıma **dedin** ne **dedi**?
(Sevengil, 1967: 56)

Fedayî

Cihana Süleyman hüküm edince,
Her eşya emrine musahhar oldu.
Ona da üç sual sordu karınca,
Cevap veremedi, fikire daldı.

Dedi: “Sana Süleyman dediler, niçin?”

Dedi ki: “Bilmezem, bu sözün niçin?”

Dedi: “Kalbin selim olduğu için.”

Süleyman anlayıp hayrette kaldı.

Dedi: “Sana muti oldu, neden, bil.”

Dedi ki: “Bilemem, bu katı müşkil.”

“Dünyaya aldanma sakın fikir kıl.”

Süleyman başını sağa salladı.

Dedi: “Neden verildi, sana saltanat?”

Dedi: “Nedir bunun aslı, ne hikmet?”

Dedi: “Şükürünü bil ahretin gözet.”

Süleyman mikdar-ı haddini bildi.

Süleyman ağladı, ebsem oturdu.
Karınca bir çekirge budu getirdi.
Süleyman askerine tamam yetirdi.
Şahın huzurunda çok şeref buldu.

Ey FEDAYÎ, Halik’ı gör neyledi,
Mihr-i Süleyman’a mürşid eyledi,
Fasih lisan ile cevap söyledi,
İbret ile hicap perdesin sildi.

(Çelebi, 1991: 351)

Fedayî

Bana rast geldi bir mahbub-ı âlem,
Dedim: “Yolun, bacın vermeli dilber.”
Gözleri mestane kaşları kalem,
Vech-i kamer zülfü sırmalı dilber.

Dedi: “Yol ver geçem.” **dedim:** “Ne sebep?
Oldu aşkın ile ciğerim kebab.”
Heman dem yüzüne çekti bir nikab,
Hışma gelip oldu vurmali, dilber.

Dedim: “İşte gerdan, gel vur hançerin.”
Dedi: “Vurur isem, tez çıkar canın.”
“Şimden geri sen benimsin ben senin
Velâkin ahdına durmalı dilber.”

Dedi: “Âşıklarda çok olur yalan.”
Dedim: “Sensin beni sevdaya salan.”
Dedi: “Benzemezsin sen meftun olan.”
Dedim: “Aşk ehlinden sormalı dilber.”

FEDAYÎ sözüne verdi cevabı,
Ol demde giderdi, yüzden nikabı,
Bin hac ile beraberdir sevabı,
Âşığın gönlünü görmeli dilber.
(Çelebi, 1991: 217)

Fehmi

Gezerken tesadüf ettim bir aya,
Dedim: “Dön bu yana.” **dedi** ki: “Yok yok.”
Bilmem huri midir, bilmem ki maya?
Dedim: “Çık meydana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Baban kimdir?” **dedi** ki: “Ömer.”
Dedim: “Belindeki?” **dedi** ki: “Kemer.”
Dedim: “Bu gerdan ne?” **dedi** ki: “Kamer.”
Dedim: “Göster bana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Ela nedir?” **dedi:** “Gözümdür.”
Dedim: “Doğru nedir?” **dedi:** “Sözümdür.”
Dedim: “Yayla kimin?” **dedi:** “Bizimdir.”
Dedim: “Geldim sana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Pembe nedir?” **dedi:** “Gülümdür.”
Dedim: “Dudu nedir?” **dedi:** “Dilimdir.”
Dedim: “İnce nedir?” **dedi:** “Belimdir.”
Dedim: “Sar can cana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Elma nedir?” **dedi:** “Yanağım.”
Dedim: “Bu köşk nedir?” **dedi:** “Konağım.”
Dedim: “Bu güzel kim?” **dedi:** “Çırağım.”
Dedim: “Gel yan yana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bu ziya ne?” **dedi:** “Fenerim.”
Dedim: “Nerden aldın?” **dedi:** “Hünerim.”
Dedim: “Kırat geldi.” **dedi:** “Binerim.”
Dedim: “Git yabana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Çektüğim ne?” **dedi** ki: “Elem.”
Dedim: “Kaşların ne?” **dedi** ki: “Kalem”
Dedim: “Bu yazı ne?” **dedi** ki: “Selâm.”
Dedim ki: “Ver bana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Adın nedir?” **dedi:** “Sırmalı.”
Dedim: “İnce belden?” **dedi:** “Sarmalı.”
FEHMİ **der** ki: “Doğru sana varmalı.”
Dedim: “Girme kana.” **dedi** ki: “Yok yok.”

(Çiftlikçi, 2000: 893)

Fehmi

Dedim: “Dilber, gelin misin kız mısın?”

Dedi: “Bakireyim, yarı bilmezem.”

Dedim: “Güzel gül müsün, nergis misin?”

Dedi: “Yiğit, gülüm, harı bilmezem.”

Dedim: “Dilber, yanağında alı var.”

Dedi: “Sanma, orda senin malın var.”

Dedim: “Dilber, ak göğsünde balın var.”

Dedi: “Yiğit, bahçe barı bilmezem.”

Dedim: “Dilber, leblerinden buse ver.”

Dedi: “Vermiyorum, bana küsügör.”

Dedim: “Dilber, hasbahçede çiçekler.”

Dedi: “Yiğit, bahçe barı bilmezem.”

Dedim: “Dilber, çift girelim cennete.”

Dedi: “Kalmamışım, daha mihnete.”

Dedim: “Dilber, zahmet verme millete.”

Dedi: “Yiğit, ben o kârı bilmezem.”

Dedim: “Güzel, bir on sekiz yazılmış.”

Dedi: “Benim yaşım o vakte gelmiş.”

Dedim: “Dilber, yürekciğim ezilmiş.”

Dedi: “Yiğit, yakar narı bilmezem.”

Dedim: “Güzel, aksi cevap verirsin.”

Dedi: “Çok düşünme sonra yürürsün.”

Dedim: “Güzel, niçin benden ferirsin?”

Dedi: “Yiğit, yaz baharı bilmezem.”

Dedim: “Dilber, artık öldürdün beni.”

Dedi: “Güller gibi soldurdun beni.”

Dedim: “Dilber, bahre daldırdın beni.”

Dedi: “Yiğit, ben kenarı bilmezem.”

FEHMİ der ki: “Dilber, hoş bir canansın.”

Dedi: “Can içinde sen de bir cansın.”

Dedim: “Dilber, sana yürekler yansın.”

Dedi: “Yiğit, ben yanarı bilmezem.”

(Çiftlikçi, 2000: 401)

Fehmi

Dedim: “Güzel, gel bu yola gidelim.”

Dedi: “Gitme, yollar duman efendim.”

Dedim: “Güzel, gel bir pazar edelim.”

Dedi: “Pulum yoktur, yaman efendim.”

Dedim: “Güzel, koynundaki gül nedir?”

Dedi: “Arif isen, düşün, bil nedir?”

Dedim: “Güzel, gerdandaki tel nedir?”

Dedi: “Âşıklara keman efendim.”

Dedim: “Güzel, yanakların ay olmuş.”

Dedi: “Şaşkın, emeklerin zay olmuş.”

Dedim: “Güzel, kalem kaşlar yay olmuş.”

Dedi: “Derdin nedir, aman efendim.”

Dedim: “Güzel, çiçeğisin baharın.”

Dedi: “Senin olmam harc etsen varın.”

Dedim: “Güzel, var mı başka bir yârın?”

Dedi: “Bildiklerin güman efendim.”

Dedim: “Güzel al çarşafa girmiştin.”

Dedi: “Yiğit, beni nerde görmüştün?”

Dedim: “Güzel, kime gönül vermiştin?”

Dedi: “Bozulmuştur, zaman efendim.”

Dedim: “Güzel, pembe renkler alasin.”

Dedi: “Sen de ince beller şalısın.”

Dedim: “Güzel, sandım oğul balısın.”

Dedi: “Doğru yazmış ferman efendim.”

Dedim: “Güzel, olgun kiraz leblerin.”

Dedi: “Kim öğretti, nedir haberin?”

Dedim: “Güzel, leb-i şeker her yerin.”

Dedi: “Dertlilere derman efendim.”

Dedim: “Güzel, FEHMİ der ki gülümsün.”

Dedi: “Sen de benim şen bülbülümsün.”

Dedim: “Güzel, ağızımdaki dilimsin.”

Dedi: “Şüphe yoktur, inan efendim.”

(Çiftlikçi, 2000: 920)

Fehmi

Gezerken uğradım viran bir bağa,
Dedim: “Senin bülbüllerin n’oldular?”
Dört tarafın dönmüş yabani dağa,
Hani senin şen güllerin n’oldular?”

Dedi: “Derdim derin, halimi sorma,
Acı sözler ile bağrımı yarma,
Çekil git başımdan burada durma,
Her birisi bir tarafta kaldılar.”

Dedim: “Senin bağbanların nerede?
Derdin söyle erdireyim murada,
Yine seni şenelteyim burada,
Uzun boylu sümbüllerin n’oldular?”

Dedi: “Ben derdimi açamam sana,
Vücudum hastadır dokunma bana,
Söyleme karşımda çekil bir yana,
Çayırımı çimenimi yoldular.”

Dedim: “Senin fidanların kim kesti?
Ne hakaret etmiş şeytanın dostu?
Haber alamadım, ne imiş kastı?
Devran süren güzellerin n’oldular?”

Dedi: “Merhametli bir zat mısın sen?
Yoksa sözden almaz inat mısın sen?
Belime koluma kuvvet misin sen?
Körpe dallarıma satır çaldılar.”

“Söyle bana o zalimi bulurum,
Kalan dertlerine derman olurum,
Senin intikamın ondan alırım,
Sırma gibi o tellerin n’oldular?”

FEHMİ, sen bir dini kavi olansın,
Suyu bağla, her tarafım sulansın,
Viran kalmış bağa çare bulansın,
Çekip baltaları bana daldılar.

(Çiftlikçi, 2000: 594)

Fehmi Gür

Dedim: “Güzel, sen kimlerin yarisin?”

Dedi: “Tanımadım, kim derler sana?”

Dedim: “Güzel, sen canımın canısın.”

Dedi: “Mecnun gibi söz etme bana.”

Dedim: “Güzel, sümbül müsün gül müsün?”

Dedi: “Söyle yaren misin el misin?”

Dedim: “Güzel, şeker misin bal mısın?”

Dedi: “Sen uymuşsun kendi kafana. “

Dedim: “Güzel, yanağında alın var.”

Dedi: “Sarp dağlara düşmüş yolun var.”

Dedim: “Güzel, söyle nice kulun var.”

Dedi: “Sayam dersin çık gör meydana.”

Dedim: “Güzel, kimler düştü peşine?”

Dedi: “Çok söyledim var git işine.”

Dedim: “Güzel, hayran olam eşine.”

Dedi: “Al başını çekil bir yana.”

Dedim: “Güzel, beni çeker bağlarsın.”

Dedi: “Melûl melûl niçin ağlarsın?”

Dedim: “Güzel, yüreğimi dağlarsın.”

Dedi: “Zahmet verme bu tatlı cana.”

Dedim: “Güzel, etme bu kadar nazı.”

Dedi: “Sen karşımda çok çaldın sazı.”

Dedim: “Güzel, nedir bu kara yazı.”

Dedi: “Gel bak elimdeki fermana.”

Dedim: “Güzel, dolu ver elinden.”

Dedi: “Zevk almışsın seher yelinden.”

Dedim: “Güzel, kem söz çıkmaz dilinden.”

Dedi: “Sırrımızı verme cihana.”

FEHMİ DER ki: “Güzellerin şahısın.”

Dedi: “Kalbimizin doğan mahısın.”

Dedim: “Dört köşenin kiblegâhısın.”

Dedi: “Biz kalmışız ahir zamana.”

(Çiftlikçi, 2000: 154)

Fehmi Gür

O günden beridir yaşlı gezerim,
“Gülen yoktur, gül.” **demedi** yar bana.
Gözlerimden kanlı yaşlar süzerim,
“Al mendili sil.” **demedi** yar bana.

Ateş düşmüş yüreğime yanarım,
Ele gitti hâlâ benim sanarım,
Şişte kebab, döner gibi dönerim,
Uzak düştüm, “Gel.” **demedi** yar bana.

Bülbül olup öttüm yarin bağında,
Elvan elvan tüttüm yarin bağında,
Bir gül olup bittim yarin bağında,
“Diken.” **dedi**, “Gül.” **demedi** yar bana.

Soldu çiçeklerim, hara karıştım,
Ne şerbete, ne sulara karıştım,
Tatlı idim, acılara karıştım,
“Zehir.” **dedi**, “Bal.” **demedi** yar bana.

Geldi karşımıza düşman savaşı,
Bir Allah dememiz titretir arşı,
Çektim kılıcımı bunlara karşı,
“Çekil.” **dedi**, “Dal.” **demedi** yar bana.

Bazıları doğru yoldan azarlar,
Bazıları hayır işi bozarlar,
Sevenler sevene mektup yazarlar,
“Name yazam al.” **demedi** yar bana.

Aşkın sayesinde dağları deldim,
Ufak tepeleri ikiye böldüm,
Dolana dolana köyüne geldim,
“Bu yıl burda kal.” **demedi** yar bana.

Dedim: “Nazlım bura senin köyündür,
Uzak uzak kaçmak eski huyundur.”
Dediler ki: “FEHMİ senin neyindir?”
“Kölem.” **dedi**, “El.” **demedi** yar bana.
(Çiftlikçi, 2000: 158)

Fehmi Gür

Kavgaya durmuşlar kız ile ana,
“Doğuramaz olaydım vefâsız seni.”
Kız söze başladı gelip yan yana,
“İşime karışma, söyletme beni,”

Ana **der** ki: “Açma göğüs, gerdanı,
Baldır bacak çıplak gezme meydanı,
Yok mu damarında Müslüman kanı?
Doğuramaz olaydım, vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Reyim benim elimde,
Serbestçe giderim kendi yolumda,
Nice delikanlı gezer kolumda,
Karışma işime, söyletme beni.”

Ana **der** ki: “Haram olsun emdiğin,
İçeride verem olsun yediğin,
Deldi ciğerimi böyle dediğin,
Doğuramaz olaydım vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Başımdan çekil git, cazı!
Yetişir çaldığım üç telli sazı,
Gencim, götürmem bu kadar nazı,
İşime karışma, söyletme beni.”

Ana **der** ki, “Nerede kaldı emekler?
Senden uzak kaçır suda semekler,
Ana-baba senden ne hayır bekler,
Doğuramaz olaydım vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Emeğin yerlere girsin,
Bırakmazsın gençler bir devran sürsün,
Diyeyeğin var mı, daha ne dersin,
İşime karışma, söyletme beni.”

Ana **der** ki: “Yeter çektiğim, cefâ,
Yüzün döndürmezsin benden tarafa,
Yere girsin, senin gibi boş kafa,
Doğuramaz olaydım vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Yılmışım dilinden senin,
Neler çekeceğim elinden senin,
Bağ olsan koklamam gülünden senin,
İşime karışma, söyletme beni.”

Ana **der** ki, “Sonra pişman olursun,
Evvel, ahir yaptığını bulursun,
Son deminde ortalarda kalırsın,
Doğurmaz olaydım, vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Ne dersin bunamış karı?
Gözler yeşil-meşil, saçların sarı,
Dikilip karşıma, söz atma bari,
İşitme karışma, söyletme beni.”

Ana **der** ki: “Ne diyeyim ben sana,
İnsan olup, karışmadın insana,
Bilse idim, getirmezdım meydana,
Doğurmaz olaydım, vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Çekil git, divâne kadın,
Kaçırıp aklını iyice bunadın,
Senden yüz çevirmiş yarenin, yadın,
İşime karışma, söyletme beni.”

Ana **der** ki: “Ne karalı yazım var,
Ne bir sohbetim var, ne bir sözüm var,
Yere batsın, ne utanmaz kızım var,
Doğurmaz olaydım, vefâsız seni.”

Kız **der** ki: “Yetişir incittin beni,
Kimseye vermezsin bu kara günü,
Nişanlım gelirse öldürür seni,
İşime karışma, söyletme beni.”

FEHMÎ **der** ki: “Böyle işler var imiş,
Analar yağın kışlar var imiş,
Kızların elinde şişler var imiş,
Doğurmaz olaydım, vefâsız seni.”

(Çiftlikçi, 2000: 289)

Ferrahî

Bir arkadaş ile çıktım çarşıya,
Güzel gördüm yine gönlüm azıyor.
Kız ile dineldik karşı karşıya,
FERRAHÎ de hayatından beziyor.

Dedim: “Yanakların gonca gül müdür?”

Dedim: “Zülüflerin sırma tel midir?
Dudakların şeker kaymak bal mıdır?”
Dudağında leb-i şeker eziyor.

Dedim: “Memelerin ayva nar mıdır?”

Dedim: “Güzel seni sevmek zor mudur?”

Dedim: “Ak bilekler beyaz kar mıdır?”
Kollarına altın burma diziyor?

Dedim: “Birgün olur beni anarsın.”

Dedim: “Yakma beni sen de yanarsın.”

Dedim: “Bülbül müsün, güle konarsın?”
Bülbül gibi gülden güle geziyor.

Dedim: “Gelmez misin?” **dedi:** “Giderim.”

Dedim: “N’olur etme.” **dedi:** “Ederim.”

Dedim: “Bu bay kimdir?” **dedi:** “Pederim.”
Söylediğim mânâları çözüyor.

(Atılgan, 27)

Feymanî

Gurbet ele suna bir yar gönderdim,
Ne “Gelirim.” **dedi**, ne “Gelmem.” **dedi**.
İkrar etti amma kavil yerine,
Ne “Gelirim.” **dedi**, ne “Gelmem.” **dedi**.

Sökülmüş zülfünden tel ince ince,
Boynunu bir yana şöyle eğince,
“Bahar gelir göçler döner.” deyince,
Ne “Gelirim.” **dedi**, ne “Gelmem.” **dedi**.

Yaktı beni ateşine mestine,
Yakmak için ateş almış destine,
Ben ölünce mezarımın üstüne,
Ne “Gelirim.” **dedi**, ne “Gelmem.” **dedi**.

Ben aşkımdan deli oldum, bil deyi,
Gel ağlama, el içinde gül deyi,
“Vebal attım çok gecikme, gel.” deyi,
Ne “Gelirim.” **dedi**, ne “Gelmem.” **dedi**.

FEYMANÎ’yim yüce dağlar aşalım,
Arada sırada bir buluşalım,
Dedim: “Gel bayramda bayramlaşalım.”
Ne “Gelirim.” **dedi**, ne “Gelmem.” **dedi**.
(Artun, 1996: 306)

Fidanî

Dedim: “Çok güzelsin.” **dedi** ki: “Öyle.”
Dedim: “Bir derdim var.” **dedi** ki: “Söyle.”
Dedim: “Sen benim ol.” **dedi** ki: “Böyle.”
Dedim: “En doğrusu naz olmaz gayrı.”

Dedim: “Hal perişan.” **dedi** ki: “Gülmem.”
Dedim: “Gel bana yar.” **dedi** ki: “Olmam.”
Dedim: “Bu çeşmeye?” **dedi** ki: “Gelmem.”
Dedim: “Bu yerlerde yaz olmaz gayrı.”

Dedim: “Beyaz yüzün?” **dedi** ki: “Kardır.”
Dedim: “Okşayayım.” **dedi** ki: “Zordur.”
Dedim: “Beklediğin?” **dedi** ki: “Vardır.”
Dedim: “Yad ellere göz olmaz gayrı.”

Dedim: “Kız benlerin?” **dedi:** “Sıralı.”
Dedim: “Beklediğin?” **dedi:** “Buralı.”
Dedim: “Bahtın nasıl?” **dedi:** “Karalı.”
Dedim: “Derdim çoktur az olmaz gayrı.”

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi** ki: “Fatma.”
Dedim: “Kimlerdensin?” **dedi:** “Uzatma.”
Dedim: “Ben FİDANÎ.” **dedi** ki: “Etme.”
Dedim: “Vakit geçti kız olmaz gayrı.”

(Nasrattınoğlu, 1988: 116; Arı, 1998: 531)

Figanî

Dedim: “Nazlı dilber aşkına yandım.”

Dedi: “Bir söz desem darılırsın sen.”

Dedim: “İfadeni aşikâr eyle.

Dedi: “Her güzele sarılırsın sen.”

Dedim: “Senin için içmişim şarap.”

Dedi: “Ümit etme vermezem cevap.”

Dedim: “Sevdan ile olmuşum harap.”

Dedi: “Beyhudeye yorulursun sen.”

Dedim: “Etme bana öyle cefayı.”

Dedi: “Benden mi isten zevk ü safayı?”

Dedim: “Viran etme gülüm sarayı.”

Dedi: “Çok yorulma, ezilirsin sen.”

Dedim: “Şu sendeki nedir bu efkâr?”

Dedi: “Ne eyledim ben sana zarar?”

Dedim: “FİGANÎ’yi eyle iftihar.”

Dedi: “Pek incesin, kırılırsın sen.”

(Alkan, 1963: 251)

Fikret Dikmen

Dedim: “Nazlı seni rüyada gördüm.”

Dedi: “O gündüzün hayali izi.”

Dedim: “Yüzlerini yüzüme sürdüm.”

Dedi: “Bir yalanın süslenmiş gizi.”

Dedim: “Ne istersin, çekinme söyle?”

Dedi: “Gören olur, olur mu böyle?”

Dedim: “Bir gecelik misafir eyle.”

Dedi: “Babam duyar öldürür bizi.”

Dedim: “Salın boylarına bakayım.”

Dedi: “Ben izinsiz nasıl çıkayım?”

Dedim: “Gerdanıma altın takayım.”

Dedi: “Mücevherim var dizi dizi.”

Dedim: “Saat birde gelir misin sen?”

Dedi: “FİKRET DİKMEN deli misin sen?”

Dedim: “Ne haldeyim bilir misin sen?”

Dedi: “Mahvederler her ikimizi.”

(Dikmen, 2007: 85)

-78-

Fikret Dikmen

Dedim: “Yanağın kızarmış.”

Dedi: “Ala bayılırım.”

Dedim: “Sende neler varmış?”

Dedi: “Hâla bayılırım.”

Dedim: “Melek suratlısın.”

Dedi: “Sen de muratlısın.”

Dedim: “Ne kadar tatlısın!”

Dedi: “Bala bayılırım.”

Dedim: “Yar sen naçar mısın?”

Dedi: “Bağrım açar mısın?”

Dedim: “Benle kaçar mısın?”

Dedi: “Yola bayılırım.”

Dedim: “Var mısın aynıma?”

Dedi: “Girerim koynuna.”

Dedim: “Saçların boynuma.”

Dedi: “Dola bayılırım.”

Dedim: “Oturduğum çuldur.”

Dedi: “Bizde de makbuldür.”

Dedim: “FİKRET yoksul kuldur.”

Dedi: “Kula bayılırım.”

(Dikmen, 2002: 73)

Fikret Dikmen

Dedim: “Güzel ne hoş, kıvrak konuştun.”

Dedi: “Her söz benim ata dilimdir.”

Dedim: “Ey can sen kimlerle tanıştın?”

Dedi: “Dostum, lale, sümbül, gülümdür.”

Dedim: “Sende ne âşıkça naz vardır?”

Dedi: “Elbet gönlümde bir haz vardır.”

Dedim: “Senin gibisi pek az vardır.”

Dedi: “Tanrı nasip etmiş, halimdir.”

Dedim: “Güzel teksin, gökçek durumlu.”

Dedi: “Bizim il hep böyle verimli.”

Dedim: “Kimi büyüklenir, kurumlu.”

Dedi: “Sevilmek ister hep çalımdır.”

Dedim: “Tanrı sana pek çok özenmiş.”

Dedi: “Asi, Hak yolundan azanmış.”

Dedim: “Yüzün pek ustaca bezenmiş.”

Dedi: “Benim özden rengim alımdır.”

Dedim: “O saçların başta taç mıdır?”

Dedi: “Onu bilmek size güç müdür?”

Dedim: “Alnından bir öpsem, suç mudur?”

Dedi: “Sevgi candan olsa, yolumdur.”

Dedim: “DİKMEN bilsin, aslın nereli?”

Dedi: “Söylemezsem, kalbim yaralı.”

Dedim: “Var ol! İşte bu söz sıralı.”

Dedi: “Sinop benim yurdum, yalımdır.”

(DK Arşivi)

Fikret Dikmen

Ben **dedim** ki: “Bizim dağlar çiekli.”

O **dedi** ki: “Bizim gller daha hoş.”

Ben **dedim** ki: “Bizim ağlar ipekli.”

O **dedi** ki: “Bizim tller daha hoş.”

Ben **dedim** ki: “Seyrangâha ıkalım.”

O **dedi** ki: “Enginlerden bakalım.”

Ben **dedim** ki: “Sular gibi akalım.”

O **dedi** ki: “Bizim seller daha hoş”

Ben **dedim** ki: “Dünya malı n’ideyim?”

O **dedi** ki: “Beş yüz altın bedelim.”

Ben **dedim** ki: “Bizim kye gidelim.”

O **dedi** ki: “Bizim eller daha hoş.”

Ben **dedim** ki: “Peşimizde yüz atlı.”

O **dedi** ki: “Keşke olsak kanatlı.”

Ben **dedim** ki: “Bizim eller pek tatlı.”

O **dedi** ki: “Bizim diller daha hoş.”

Ben **dedim** ki: “Kurban olam boyuna.”

O **dedi** ki: “Benim adım Glsuna.”

Ben **dedim** ki: “FİKRET döndü Mecnun’a.”

O **dedi** ki: “Bizim ller daha hoş.”

(DK Arşivi)

Gafîlî

Dedim: “Ela gözlüm, nedir ikrarın?”

Dedi: “Seviyorum, sen şifâkârım.”

Dedim: “Anlatırsın beni korkarım.”

Dedi: “Özüm doğru yaratan Kerim.”

Dedim: “Sensiz benim perişan halim.”

Dedi: “Sabredersen, muradın alın.”

Dedim: “Korkuyorum, ellerin olun.”

Dedi: “Güven bana alma vebalim.”

Dedim: “Aramızda nice engel var.”

Dedi: “Her seferde Allah’a yalvar.”

Dedim: “Ben bir kulum sense bir hünkâr.”

Dedi: “Sevdim seni eyleme inkâr.”

Dedim: “Beni koydun yıkık virane.”

Dedi: “Ben melhemim senin yarana.”

Dedim: “Cennet haktır seni sarana.”

Dedi: “Senin oldum daha arama.”

Dedim: “Bir buse ver GAFİL ozana.”

Dedim: “Aşkım ise gez yana yana.”

Dedim: “Yar ağlamak reva mı bana?”

Dedi: “Sevdiğinden bir mihnet sana.”

(Ayrıl, 1995: 72)

Garip Bektaş

Dedim: “Yoksulluğa çare bulayım.”

“Boşuna yorulma gülüm.” **dediler.**

Dedim: “Şu dünyada ben de güleyim.”

Daha çok çekersin zulüm.” **dediler.**

Dedim: “Bu yazıyı yazan Yaradan!

Kaldır yoksulluğu, çıksın aradan.

Yoksulluk kervanı gitsin buradan.”

“Biraz sabır eyle kulum.” **dediler.**

Sabırla geçirdim bunca zamanı,

Varlıkla dönüyor dünya dümeni,

Satlığa çıkardım dini imanı.

“Beş kuruş etmez ki delim.” **dediler.**

Çaresini sordum, deli sandılar,

Yüz çevirip sırtlarını döndüler.

“Senin gibi niceleri yandılar,

Öldürür insanı zalim.” **dediler.**

Yoksullukla oldum kader yoldaşı,

Doğmadı üstüme varlık güneşi,

Varlıksız sevmezler GARİP BEKTAŞ’ı,

“Nasıl olsa sonu ölüm.” **dediler.**

(Bektaş, 1993: 101)

Garip Hasan (Âşık Hasan)

Bilmem sarhoş mudur uykudan kalkmış,
Taramış zülfünü gerdana dökmüş,
Beyaz ellerine al kına yakmış,
Dedim: “Öpüşelim?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Selvi nedir?” **dedi:** “Boyumdur.”
Dedim: “Bu güzellik?” **dedi:** “Soyumdur.”
Dedim: “Bu cilveler?” **dedi:** “Huyumdur.”
Dedim: “Koçuşalım.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Ölüm yok mu?” **dedi:** “Aynımda.”
Dedim: “Öz vebâlin?” **dedi:** “Boynumda.”
Dedim: “Turunçların?” **dedi:** “Koynumda.”
Dedim: “Koklaşalım.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Yanakların?” **dedi:** “Gülümdür.”
Dedim: “Kâkülün?” **dedi:** “Sümbülümdür.”
Dedim: “GARİP HASAN?” **dedi:** “Kulumdur.”
Dedim: “Sarmaşalım.” **dedi** ki: “Yok yok.”*

(Ergun, 1938: 66; Karacadağ, 1939: 12; Noyan, 2001: 305)

Gevherî

Dedim: “Dilber didelerin kan olmuş.”

Dedi: “Çok ağladım sel yarasıdır.”

Dedim: “Beyaz gerdan dendâne olmuş.”

Dedi: “Zülfüm değdi tel yarasıdır.”

Dedim: “Dilber benim akıttın kanım.”

Dedi: “Niçün dersin benim sultanım?”

Dedim: “Nîşe verdi ince miyânın.”

Dedi: “Çok sarıldın kol yarasıdır.”

Dedim: “GEVHERÎ'nin aklını aldın.”

Dedi: “Sardığına pişman mı oldun?”

Dedim: “Dilber niçün sarardın soldun?”

Dedi: “Hep çektiğim dil yarasıdır.”

(Elçin, 1984: 333-334)

Gevherî

Dedim: “Dilber sarılalım.”
Dedi: “Öldürürsün gelme.”
Dedim: “Öldür behey zâlim!”
Dedi: “Var can çekiş ölme.”

Dedim: “Ne bu vefâsızlık?”
Dedi: “Bende ne âşnâlık?”
Dedim: “Ne bu eşkıyalık?”
Dedi: “Var git çok açılma.”

Dedim: “Güller gibi dersem.”
Dedi: “Görüp elin kırsam.”
Dedim ki: “ Koynuna girsem.”
Dedi: “Girmekliğe irme.”

Dedim: “Güzel olan kaçmaz.”
Dedi: “Âşık olan sırrın açmaz.”
Dedim: “Su vireyim içmez.”
Dedi: “Gel âhımı alma.”

Dedim: “GEVHERÎ’yim geldim.”
Dedi: “Haberini aldım.”
Dedim: “Sana âşık oldum.”
Dedi: “Var git sağlık ile.”
(Elçin, 1984: 470-471)

Gevherî

Dedim: “Dilber cemâlin eyle ayan.”

Dedi: “Âşık mısın, ya ne sorarsın?”

Dedim: “Kâküllerin olmuş perişan.”

Dedi: “Olmuş ise, sen mi tararsın?”

Dedim: “Cânâ yeter, çektim hicrânın.”

Dedi: “Hiç göğsünde yok mu imânın?”

Dedim: “Eller sarar ince miyânın.”

Dedi: “Elem çekme, sen de sararsın.”

Dedim: “Lebin şeker midir, bal mıdır?”

Dedi: “Bana edeceğin âl mıdır?”

Dedim: “Benden gayri soran var mıdır?”

Dedi: “Var mı yok mu, sonra duyarsın.”

Dedim: “Aşk ile yandı bu cân u ten.”

Dedi: “Seni vashımla ederim şen.”

Dedim: “GEVHERÎ’ye hercâisin sen.”

Dedi: “Bencileyin sen çok ararsın.”

(Elçin, 1984: 250)

Gevherî

Dedim: “Câme hâba girsem?”

Dedi: “Çeşmimi ser nevme.”

Dedim: “Vasl olduğun görsem?”

Dedi: “Yetişme ol nevme.”

Dedim: “Hâlim söyleyeyim.”

Dedi: “Söyle neyleyeyim?”

Dedim: “Medhin eyleyeyim.”

Dedi: “Elfâzını gevme.”

Dedim: “Cânâ beni güldür.”

Dedi: “İşte o müşkildir.”

Dedim: “İster beni öldür.”

Dedi: “Sabr it n’oldum evme.”

Dedim: “GEVHERÎ nâlânım.”

Dedi: “Bî-lûtf u ihsânım.”

Dedim: “Sevdi seni cânım.”

Dedi: “Salig ile sevme.”

(Elçin, 1984: 471)

Gülçınar (Ayten Çınar)

Dedi: “Yolcu nerelisin?”

Dedim: “Aslen Sivashım.”

Dedi: “Bahtı karalısın.”

Dedim: “Ondan hep yashım.”

Dedi: “Ömre ömür müsün?”

Dedim: “Haktan emir misin?”

Dedi: “Taş mı demir misin?”

Dedim: “Toprağın ashım.”

Dedi: “Hakk’a tapar mısın?”

Dedim: “Ya sen sapar mısın?”

Dedi: “Horon teper misin?”

Dedim: “Dertlerle besliyim.”

Dedi: “Cemalin dumanda.”

Dedim: “Gönlüm hep gümanda.”

Dedi: “Sevda bu zamanda!”

Dedim: “Âşıklar nesliyim.”

Dedi: “Sana âşık oldum.”

Dedim: “GÜLÇINAR’dım soldum.”

Dedi: “Yandım Kerem oldum.”

Dedim: “Ben de han Aslı’yım.”

(Çınar, 2008: 114)

Gülçınar (Ayten Çınar)

“Koçum.” **dedi** sorar sormaz burcunu,
Kuyruklu yalanla açtı hircunu,
Çürüktü temeli karmam harcını,
Aşıkâr belliydi her bir halinden.

“Selâm! Burcum gibi boğayım.” **dedi.**
“Güçlüyüm, liderim, ağayım.” **dedi.**
“Emret, mutluluğa boğayım.” **dedi.**
Hayatımı zor kurtardım elinden.

İkizler ruhumun ikizi sandım,
Ben melek yüzüne inandım kandım,
Yine ben tutuştum yine ben yandım,
Duman oldum zor ayrıldım külünden.

“Ben *yengecim*.” **dedi** yan yan yürüdü,
Gönlümü peşine takıp sürüdü,
Umut bağlarımı duman bürüdü,
Aşamadım nice engel belinden

Aslan imiş kaptı aslan payını,
Oynadı da kurnaz tilki oyunu,
Son nefeste ben vereyim suyunu,
“Affet beni, affet!” derken dilinden.

Sevmez olsa idim deli *başacağı*,
Gâh sultan eyler gâh çalar aşığı,
Çok zor bulur benim gibi âşığı
Yolsuz kalsam daha geçmem yolundan.

*Terazi*yi sandım hakta dengeli,
Aşamadı nefis denen engeli,
Ayrılık kalbime attı çengeli,
İhanet acısı gelir telinden.

Dedi: “Ben *akrebim* etmem kabalık.”
Dedim: “Aşığımım.” **dedi:** “Hastalık.”
Dedim: “İlaç var mı?” **dedi:** “Şifalık.”
Zehir saçtı salyasından, selinden.

Yaya dedim: “Beni kalpten oklama.
Varsa bir sevdiğin baştan saklama.”
Dedim: “Benden başka çiçek koklama.”
Vazgeçmedi laleden sümbülünden.

Oğlağın da tuttu keçi inadı,
Cümle kaprisini bende denedi,
Dayanma gücümü epey sınadı,
Ödül aldım aşkın sabır dalından.

Derya sandım beni yuttu bir *kova*,
Balık olduğumdan tez geldim ava,
Bozular emekler kurduğum yuva,
Kan yaş akar oldu gözüm selinden.

GÜLÇINAR’ım susuz kalan bir *balık*,
İlacım yok bu aşk bende hastalık,
Sevenlerden uzak dursun ayrılık,
Bütün sazlar çalsın vuslat telinden.

(“Ozanlar Birliği,” 2006: 138-139)

Gülhanî

Dedim: “Güzel adın?” **dedi** ki: “Şirin.”
Dedim: “Mihman olsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”
Dedim: “Kazan nere?” **dedi** ki: “Gürün.”
Dedim: “Göçüp gelsem.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Köyün Tıhmın?” **dedi** ki: “Telin.”
Dedim: “Boyun uzun.” **dedi** ki: “Sülün.”
Dedim: “Memelerin.” **dedi** ki: “Malım.”
Dedim: “Satın alsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Misafirim.” **dedi** ki: “Buyur.”
Dedim: “Daha gitmem.” **dedi** ki: “Hayır.”
Dedim: “Karnım açtır.” **dedi** ki: “Doyur.”
Dedim: “Bu gün kalsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Konuşalım.” **dedi** ki: “Yeter.”
Dedim: “Derdin çok mu?” **dedi** ki: “Beter.”
Dedim: “Yaran azmış.” **dedi** ki: “Biter.”
Dedim: “İlâç çalsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Meskeniniz?” **dedi** ki: “Yayla.”
Dedim: “Dinle beni.” **dedi** ki: “Söyle.”
Dedim: “Çok güzelsin.” **dedi** ki: “Öyle.”
Dedim: “Dünür salsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Sevişmekte?” **dedi:** “Yorulmam.”
Dedim: “GÜLHANİ’ye?” **dedi:** “Sarılmam.”
Dedim: “Daha gelmem.” **dedi:** “Darılmam.”
Dedim: “Garip ölse.” **dedi** ki: “Yok yok.”

(Gülhanî, 1984: 25)

Gülhanî

Dedim: “Köyün Bicir mi?” **dedi:** “Alvar.”
Dedim: “Giydiğin nedir?” **dedi:** “Şalvar.”
Dedim: “Merhametin yok mu?” **dedi:** “Yalvar.”
Dedim: “Kölen olsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Köyün ova mı?” **dedi:** “Yayla.”
Dedim: “Bir سوالim var.” **dedi:** “Söyle.”
Dedim: “Yatalım.” **dedi:** “Olmaz öyle”
Dedim: “Gece gelsem.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Nere gidersin?” **dedi:** “Köye.”
Dedim: “Neye binersin?” **dedi:** “Taya.”
Dedim: “Bu gün burda kal.” **dedi:** “Niye?”
Dedim: “Seni alsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Senin adın ne?” **dedi:** “Ayşe.”
Dedim: “Bu gül nedir?” **dedi:** “Menevşe.”
Dedim: “Seni beklerim.” **dedi:** “Boşa.”
Dedim: “Mektup salsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Sen de güzel?” **dedi:** “Melek.”
Dedim: “Seni kim üzdü?” **dedi:** “Felek.”
Dedim: “Bu aşk uğruna?” **dedi:** “Ölek.”
Dedim: “Çare bulsam.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Ayşe bana bak.” **dedi:** “Buyur.”
Dedim: “GÜLHANİ kimdir?” **dedi:** “Şâir.”
Dedim: “Onun yarı ol.” **dedi:** “Hayır.”
Dedim: “Garip ölsüm.” **dedi** ki: “Yok yok.”

(Gülhanî, 1973: 3)

Gülhanî

Dedim: “Kız adın nedir?” **dedi:** “Narin.”
Dedim: “Kazan neresi?” **dedi:** “Gürün.”
Dedim: “Gidecek misin?” **dedi:** “Yarin.”
Dedim: “Bu gün dursan.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Köyün neresi?” **dedi:** “Telin.”
Dedim: “Bacın bekâr mı?” **dedi:** “Gelin.”
Dedim: “Şu bahçe kimin?” **dedi:** “Malım.”
Dedim: “Bir gül versen.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bahçende bülbül?” **dedi:** “Öter.”
Dedim: “Yanağında gül?” **dedi:** “Biter.”
Dedim: “Bir daha öpsem.” **dedi:** “Yeter.”
Dedim: “Beni vursan.” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Daha gelmem.” **dedi:** “Darılmam.”
Dedim: “GÜLHANİ’ye?” **dedi:** “Sarılmam.”
Dedim: “Sevişmekten?” **dedi:** “Yorulmam.”
Dedim: “Bana varsan.” **dedi** ki: “Yok yok.”
(Gülhanî, 1973: 28)

Günay Yıldız

Dedim: “Dilber, yanağından bal taşmış.”

Dedi: “Güzelliğın nişanesidir.”

Dedim: “Kâkül perçemine karışmış.”

Dedi: “Güzelliğın pervanesidir.”

Dedim: “Sevdadan mı irengin solmuş?”

Dedi: “Kader bize sillesin çalmış.”

Dedim: “Elâ gözlerine yaş dolmuş.”

Dedi: “Akar durur, gam deryasıdır.”

Dedim: “Gel eyleme cilveyi nazı.”

Dedi: “Âşık isen çıkar çal sazı.”

Dedim: “Tanır mısın GÜNAY YILDIZ’ı?”

Dedi: “Âşıkların divanesidir.”

(Hİ Arşivi)

Gürbüz Değer

Dediler ki bana: “Ne çok yazarsın?”

Dedim ki: “Ozanım yarım elbet.”

Dediler: “Ağzını niye bozarsın?”

Dedim küfürbaza: “Bozarım elbet.”

Dediler: “Karşıma alıp satana.”

Dedim: “Lanet olsun nifak katana.”

Dedi: “Ya askere kurşun sıkana?”

Dedim: “Hainlere kızarım elbet.”

Dediler: “Sahip ol biraz diline.”

Dedim: “Rezilliği almış eline.”

Dedi: “GÜRBÜZ söyle sözü ehline.”

Dedim: “Azanlara, azarım elbet.”

(Durbilmez, 2007: 187)

Hakî

Dedim: “Dilber senin vechin, neden ki böyle tâbiştir?”

Dedi: “Âşık bana bahşi hüdavendi mehaveştir.”

Dedim: “Canâ! Niçün kaşın gözün cevlanı can eyler?”

Dedi: “Ok atmada, Vakkas gibi meşhur kemankeştir.”

Dedim: “Canâ! Cihan içre misalin var mıdır, yok mu?”

Dedi: “Bilmem. Gören der ki bana, Yusuf’la kardeştir.”

Dedim: “Canâ! Sana bu hal-i Hindu söyle kim verdi?”

Dedi: “Canâ! Bizim mevludumuz Sudan u Habeş’tir.”

Dedim: “Canâ! Ne sin çağındasın mecburuna söyle.”

Dedi: “Ey HAKÎyâ! Öğren çehar ü penç ile şeştir.”

(Salcı, 1940: 54)

Halil

Bir âlime vardım, huzurda durdum,
Gizli ilimlerden sorular sordum,
Dedim: “Nere benim ebedi yurdum?”
“Mühim soru.” **dedi,** izah eyledi.

Dedi: “Biz garibiz burda azizim,
Hak katıdır asıl sıramız bizim.”
Dedim: “O makama makbul ne lâzım?”
“Güzel âmâl.” **dedi,** izah eyledi.

Dedim ki: “Ne ister Cenab-ı Bari?”
Dedi: “İman ihlas kulluk şiarı.”
Dedim: “Günahların büyüğü bari?”
“Şirk ve kıtal.” **dedi,** izah eyledi.

Dedi: “Oğul ora teklik âlemi,
İşte bura açık çokluk âlemi,
Dünya fani bir konukluk âlemi,
Bak ibret al.” **dedi,** izah eyledi.

Dedim: “Şu HALİL’e söz et muteber.”
Dedi: “Kuran, hadis mümine rehber.”
Dedim: “Ölüm nedir? Ver ondan haber.”
“Hakk’a visal.” **dedi,** izah eyledi.

(DK Arşivi)

Halil Karabulut

Bu yıl benim tarla mahsul vermedi.

“Ağzını havaya aç.” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam niçin aklım ermedi?”

“Bende değil sende suç.” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam nedir kızdığın husus?

Yoksa aramızı bozdu mu casus?”

“Karşılıksız vermek Allah’a mahsus,

Söyle sen ne verdin hiç?” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam şaştım hayret getirdim.

Elimi koynumda koydun oturdum.”

“Artık ben de vere vere bitirdim,

Kalmadı özümde güç.” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam kulun kölen olayım,

İstedğin nedir benden bileyim?”

“Biraz dinleneyim kuvvet bulayım.

Bir yıl nadas bırak geç.” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam işte şimdi bilirim.

Her ne dersen ona razı olurum.”

“Ben de cömertleşir memnun kalırım.

Bolca su ver gübre saç.” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam daha var mı bu mudur?

İstedğin gübre ile su mudur?”

“Gerekli hizmetin biri de budur,

Çapa vur otumu seç.” **dedi** bana.

Dedim: “Tarlam peki asi çıkmazsan,

Birgün yine başımıza kalmazsan.”

“ÂŞIK HALİL sen de bana bakmazsan,

Bırakırım seni aç.” **dedi** bana.*

(Âşık Halil Karabulut, 1988: 30-31)

Hasan Sancak

Bir telefon çaldı, benim yurdumda,
“Alo!” **dedi:** “Bizim sevgi orda mı?”
Selâmlaştık hal hatırın sordum da,
Dedi ki: “Acaba sevgi darda mı?”

Dedim: “Sevgi dünyalara dar idi,
Hep insana insanlığa yar idi,
Telefonda görüntüde var idi.”
Açtı göğsün, **dedi** bana: “Şurda mı?”

Dedim ki: “Babamda, görmüştü tenim,
Annemde gördüğüm, olmuştu dinim,
Dedi: “Anne-baba demedi, dilim,
Eşim de yok, bakayım mı, yârda mı?”

Dedim: “Nasip değil bize buluşmak,
Var oldukça bunca kavga uluşmak.”
Dedi ki: “Sevgi’ye güç mü ulaşmak?
Cehennemde ateşte mi korda mı?”

Dedim: “Kimse bunda sırta ermiyor,
İnsanlar çok cimri kimse vermiyor.”
Dedi: “Neden hiçbir yerde durmuyor?
Dolar mı, altın mı, yoksa kurda mı?”

Dedim ki: “Köpekler altı taç etti,
Sayamadım aylar, yıllar kaç etti?
Dedi: “Küstü bizim ilden göç etti,
Bakacağım buzullarda, karda mı?”

Dedim: “Kaçar kıvrırandan köçekten,
Çok bekledim iner diye uçaktan.”
Dedi: “Arı bal yapıyor çiçekten,
Balında mı, kapattığı sırda mı?”

Dedim: “Yatırdılar onu masaya,
Kâğıt yapıp doldurdular kasaya.”
Dedi: “Sağ olsa da sorsam Musa’ya,
Ağrı Dağı, Everest’te, Tur’da mı?”

Dedim: “Sevgi insanlarda olmalı,
İnsanda olmalı, insan karmalı.”

Dedi: “Olamaz ki kimsenin malı,
Ben tanırım, iyi bilir yordamı.”

Dedim ki: “Sevgiye kurdular tuzak,
İnsan olmayana hep durur uzak.”

Dedi ki: “Öküzün altında buzak
Aranırken yanan lamba, farda mı?”

Dedim: “Kötülüğün sele kattığı,
Ne evi bellidir ne de yattığı.”

Dedi: “Kişilerin ucuz sattığı,
Öz benlikte, hasetlikte kurda mı?”

Dedim ki: Nehirdir, bizlere akmaz,
Böyle insanların yüzüne bakmaz.”

Dedi ki: “Çok zaman ses soluk çıkmaz,
Hapishane, zindanda mı, harda mı?”

Dedim: “Ben aradım canda havada,
Ekmeğim aşımda, hatta tavada.”

Dedi ki: “Çok zaman gezdim ovada,
Bir dağın başında, yoksa yarda mı?”

Dedi ki: “Bizlere birer gem olmuş,
Para olmuş, menkul olmuş, zam olmuş.”

Dedi ki: “Desene sevgi yem olmuş,
Leş kargası insanlara, kurda mı?”

Dedim: “Arama sen çamura yattı,
Bize ulaşmadı denize battı.”

“Tekrar ararım da...” **dedi** kapattı,
Bir daha bakayım, acep burda mı?

Dedim ki: “Bunu da yaz ÂŞIK SANCAK.
Demesem, yazmasam, yaram azacak.

Ne yaptık ki bize böyle kızacak?”

Dedik ikimiz de “Gördük ortamı.”

(Sancak, 2000: 1-3)

Haydar Aslan

Dertli bir güzelle ben sohbet ettim,
Yeşermiş goncası gülü solgundur.
Şurdan burdan hayli teselli ettim,
Ta ezelden kaderine dargındır.

Dedim: “Güzel bana ismini söyle.”

Dedi: “Zeliha’dır, fermanda böyle.”

Dedim: “Giyme kara alları bağla.”

Dedi: “Gençlik ah çekerek solgundur.”

Dedim: “Cemalin ay hilâl kaşında.”

Dedi: “Duman eksik değil başımda.”

Dedim: “Gel soralım dilek tayında.”

Dedi: “Gönül kuşu çoktan yorgundur,”

Dedim: “Güzel kader sana gülecek.”

Dedi: “Bana hani nerden gelecek?”

Dedim: “Herkes ettiğini bulacak.”

Dedi: “Elbet bunlar benim hakkımdır.”

Dedim: “Gel seninle bahse girelim.”

Dedi: “Nedir bu ahvali bilelim?”

Dedim: “Sen şad ol ki biz de gülelim.”

Dedi: “Şimdi şahsım biraz dalgındır.”

Dedim: “Dinle herşey sabırdan geçer.”

Dedi: “Bu sitemler yareler açar.”

Dedim: “Kara günün ömrü tez geçer

Dedi: “Gönül iyi söze vurgundur.”

Dedim: “Bu HAYDAR’ı ettin yaralı.”

Dedi: “Zaten benim bahtım karalı.”

Dedim: “Gözyaşların neden sıralı

Dedi: “Âşık elde değil olgundur.”

(Aslan, 1992: 56)

Hesen (Sövdeli Hesen)

Dedim: “En şirin şey nedir dünyada?”
“Gül.” **dedi,** “Bülbülün neğmesidir o.”
Eşitdim sesimi, yaşılbaş sona.
Dedi: “Ayna gölün sinesidir o.”

...

Birgün de üz tutdum kekleye sarı*,
O da nişan verdi uca dağları
Karnakuşa **dedim:** “Sen göster barı.”
Dedi: “İlkbaharın nefesidir o.”

Söz açdım HESEN’e el şairine,
En şirin nimeti gel göster mene,
Heyal deryasında cümub* derine,
Dedi: “Heyat eşki hevesidir o.”
(“TDTEA,” 1993: 168)

-101-

Hıfzı

Dedim: “Güzelim lebleri bir sükker imişsin.”

Dedi: “Ne ise sen de umar, ister imişsin.”

Dedim: “Umarım elbet anın hastasıyım ben.”

Dedi: “Ne tatan tadını sen serser imişsin.”

Dedim: “A beyim zekâtın ile verme.”

Dedi: “Bilürüm sabr ile ten perver imişsin.”

Dedim: “Geliver kalmadı ya sabra mecalim.”

Dedi: “Gelemem ya sen öper, okşar imişsin.”

Dedim: “Ne sebep sen de yok ol ateş-i hasret.”

Dedi: “Yanarım narına bir mecmer imişsin.”

Dedim: “Haberin var mı dili bülbülü zardan?”

Dedi: “Ruh-ı gülzarımı sen bekler imişsin.”

Dedim: “Bu kulun HIFZI’yı bildin mi civânım?”

Dedi: “Bilürüm vasfım için eşar imişsin.”

(Aşkun, 1937: 49)

Hicranî

Bülbül öter seher vakti gül için,
Gül seherde açmış, duymadım eyvah!
Bir bağ bezetirdim gül, sümbül için,
Gülün vakti geçmiş, duymadım eyvah!

Dedim: “Bağban, bu bağların bârı var.”
Dedi: “Bülbüllerin ah u zârı var.”
Dedim ki: “Dağların taze karı var.”
Dedi ki: “Kar düşmüş duymadım eyvah!”

Dedim: “Bağban bülbül güle ağlaştı.”
Dedi: “Güneş buhar burcundan aştı.”
Dedim: “Yaz mı gitti, güz mü yanaştı?”
Güle gazel düşmüş duymadım eyvah!

Dedim: “Dilber güzellendin, yüceldin.”
Dedi ki: “Bir deste gönlümü çaldın.”
Dedim: “Devrin dönmüş ne taze kocaldın?”
Dedi: “Ömrüm geçmiş duymadım eyvah!”

Dedim: “İşte geldi vak-i HİCRÂNÎ.”
Dedi: “Geçti menevşenin harmanı.”
Dedim: “Hani bu bağların bağbanı?”
Dedi: “Bağban göçmüş duymadım eyvah!”

(“Büyük Halk,” 1968, 32-33; Kayaoğlu ve Kırtan, 2006: 216)

-103-

Hicranî

Bir şahin dolanıp geldi bizlere
Kanadının nakkaşında kara var
Kırpikler değdikçe ela gözlere
Yaş dökülen yanağında yara var

Her saat, her saniye karşımda dursa
Zülfüne bir kıymet veremez Bursa
Dedim: “Güzel dilber! Bize himmet kıl buse.”
Dedi: “Buse vermem daha sıra var.”

Üç harf beş noktaya bağlamış adın
Dedim: “Sunam! Niçin eşin bulmadın?
Baykuş musun hiçbir bağda kalmadın?”
Dedi: “Kalıp illet olmam Ora var.”

Gören HİCRANÎ’yi dertsizdir sanar
Sanma her güzelin sözüne kanar
Gönül bülbül olur her güle konar
Ciğerim köz yüreğimde pare var.
(Kayaoğlu ve Kırtan, 2006: 149)

Hicranî

Dün seherde bir güzelden söz aldım,
Dedim: “Busen var mı?” **dedi** ki: “Var var.”
Doksan dokuz kararlaştım yüz aldım,
Dedim: “Rızan var mı?” **dedi** ki: “Var var.”

Güzel ile muhabbete başladım,
Gör efendim ben ne günah işledim,
Uyur iken yanağından dişledim,
Dedim: “Cezam var mı?” **dedi** ki: “Var var.”

Uyanıp hışm ile baktı yüzüme,
Sönmez bir sevdâdır düştü özüme,
Beyaz gerdanını verdi ağzıma,
Dedim: “Kazam var mı?” **dedi** ki: “Var var.”

Dilber ile biraz halvette kaldım,
Gönlüm meftun oldu, yoldan yanıldım,
Destursuz gül yanağından, gül aldım,
Dedim: “Nizam var mı?” **dedi** ki: “Var var.”

HİCRÂNÎ’ yem yarla biraz savaştım,
Yürekten yanmışam yaramı açtım,
Gerdanın topladım, sığdım sığraçtım,
Dedim: “Küzen var mı?” **dedi** ki: “Var var.”

(“Büyük Halk,” 1968, 58-59; Kayaoğlu ve Kırtan, 2006: 887)

Hosanî

“Ey sevgili sana sözüm var.” **dedim.**
“Konuş kulağım hep sendedir.” **dedi.**
“Çalıp söylenecek sazım var.” **dedim.**
“Nağmesi makamı bendedir.” **dedi.**

Dedim: “Yaşın kaçtır?” **dedi:** “On beşim.”
Dedim: “Sevda nedir?” **dedi** ki: “İşim.”
Dedim: “Aşk kızgın taç yakarsa başın.”
“O ateş bu can-ı tendedir.” **dedi.**

Dedim: “Benden daha neler istersin?”
Dedi: “Mevlam can sağlığı göstereyim.”
Dedim: “Seni bana o baban versin.”
“Onun da cevabı bendedir.” **dedi.**

“Gel kaçalım.” **dedim** şakadan beri.
Dedi: “Olmaz ben üzmem pederi.”
Dedim: “Bu sözlerle üzersin beni.”
“Üzülme aşkımız öndedir.” **dedi.**

Saçların taradı attı bir yana,
HOSANÎ aşk gölü depreşti yine,
Dedim ki: “Buse ver.”, “Al.” **dedi** bana.
“Almadım kabahat sendedir.” **dedi.**
(DK Arşivi)

Huzurî

Dedim: “Güzel bana taze gül gerek.”

Dedi: “Yanağında ter kalmamıştır.”

Dedim: “Yaz deftere beni ey felek.”

Dedi: “Defterimde yer kalmamıştır.”

Dedim: “Dilber kara kaşın yay gibi.”

Dedi: “Bakma yaşın akar çay gibi.”

Dedim: “Neden yüzün bedir ay gibi?”

Dedi: “Gözlerimde fer kalmamıştır.”

Dedim: “HUZURÎ’ye eyle bir nazar.”

Dedi: “Bir bakışım yüz bin can ezer.”

Dedim ki: “Rakipler bıyıksız gezer.”

Dedi: “Sözün yapan er kalmamıştır.”

(Dizdaroğlu, 1949: 14)

Huzurî

Dedim: “Cevr etme ey afet!” **dedi:** “Hublarda âdettir.”

Dedim: “Yok çekmeğe takat.” **dedi:** “Sabret selâmettir.”

Dedim: “La’l-i lebin sükker.” **dedi:** “Sükker değil kevser.”

Dedim: “Zülfün kokar anber.” **dedi:** “Müsk-i melahattir.”

Dedim: “Herkes sana mail.” **dedi:** “Yok vaslıma nail.”

Dedim: “Gamzen semm-i katil.” **dedi:** “Şehd-i şhadettir.”

Dedim: “Dilzar ü giryanım.” **dedi:** “Her derde dermanım.”

Dedim: “Nerde benim canım?” **dedi:** “Bende emanettir.”

Dedim: “Çok derd ü âlâmım.” **dedi:** “Yok sanma ikrarım.”

Dedim: “Söyle serencamım.” **dedi:** “Bil ki felâkettir.”

Dedim: “Oldum sana meftun.” **dedi:** “Âlemde çok memnun.”

Dedim: “Serv-i kaddin mevzun.” **dedi:** “Yok yok kıyamettir.”

Dedim: “Ettin beni rüsva.” **dedi:** “Yok bende suç asla.”

Dedim: “Ver hahişim cânâ.” **dedi:** “Vakt-i icabettir.”*

(Dizdaroğlu, 1949: 161; Mutluay, 1972: 326)

---

* Bu şiiri aldığımız kaynaklarda şiir, dörtlüklerle oluşturulmuş ve 8li hece ölçüsüyle yazılmış gibi gösterilse de biz musammat semaî olarak, gazel şeklinde yazılmış olduğunu düşünmekteyiz.

Âşık Hüdâî

Dedim: “Tabip bana bir derman söyle.”

Bana “Senin derdin çaresiz.” **dedi.**

Dedim: “Çeke çeke ölem mi böyle?”

“Hiç âşık gördün mü yarasız?” **dedi.**

Bu dünyaya cefa için gelmedim,

Eller gibi sefa sürüp gülmedim,

Ben bu derdi para ile almadım.

“Hak’tan gelen çile parasız.” **dedi.**

HÜDAÎ’yim bu mu benim yazarım?

Gücüm yetse bu takdiri bozarım.

Gam yükünü yüklenmişim gezerim.

“Ne kadar gezdiren kirasız.” **dedi.**

(Âşık Hüdâî, 1977: 21)

Hüseyin Kılıç

Sevdalandım bir güzele,
Güzel gelir hem naz ile,
Sordum halin şöyle böyle,
Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.”

Halları var hal içinde,
Gülleri var gül içinde,
Ne var sizin ilinizde,
Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.”

Gidiyorum dost bağına,
Niyaz oldum ayağına,
Baktım hal ü ahvalına,
Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.”

Ninova’ya niyetliyim,
Ne ölüyüm ne diriyim,
Dedim: “Şahım gelir miyim?”
Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.”

Ol günü görecek miyim?
Yeter mi acep bu ömrüm?
Toprağına yüzüm sürüm,
Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.”

KILIÇ nasip sizden bekler,
Mahzun oldu bile gökler,
Zaya gitmesin emekler,
Dedim: “Nasıl?” **dedi:** “Güzel.”

(Kılıç, 143)

İbrahim Armutçuoğlu

Dünya için olsan, zengin bir kişi,
Bence andırırın bir esrarkeşi,
Hak ameliyata attı dikişi,
Dedi ki: “İsten mi?” **dedim**: “Sen bilin.”

Dileğim Mevlâ’dan topraktır yarım,
Sen bilin Ey Hüda’m boyun eğerim!
Temizle içimi, sen dök ciğerim,
Dedi ki: “İsten mi?” **dedim**: “Sen bilin.”

Bana nasip kıldın adam sıfatı,
İstemiyom böyle berbat hayatı,
Dedi ki: “Muhammet etsin şefa(a)tı.”
Dedi ki: “İsten mi?” **dedim**: “Sen bilin.”

Dedi ki: “Dünyada sen gir cennete,
İnanırım Kurandaki ayete,
Verdin mi salavat bir Muhammed’e?”
İBRAHİM söylemez, **dedim**: “Sen bilin.”
(Hİ Arşivi)

İbrahim Doğan

Yayladan inerken, gördüm birini,
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”
Toplamış yaylanın bütün varını,
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”

Doldurmuş yaylanın kaymak balını,
Giymiş üzerine yeşil alını,
“Saram.” **dedim** o güzelin halını,
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”

Dedim: “Yayla nasıl?” **dedi:** “Kar oldu.”
Dedi: “Senden ayrılması zor oldu.”
Mihrican değdi de güller har oldu.
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”

Bir ah çekti, ahı beni yakıyor,
Yavaş yavaş verip yoldan çıkıyor,
Misk ü anber gibi gülü kokuyor,
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”

Dedim: “Nerelisin?”, “Bellidir yurdum.”
Dedim: “Ne istersin?”, “Hayaller kurdum.”
Dedim ki: “Kardeşiz, halini sordum.”
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”

Bir de sual sordum cevap vermedi,
Yoluna yürüdü fazla durmadı,
ÂŞIK DOĞAN kardeşini kırmadı,
Dedim: “Nere geden?” **dedi:** “Sahile.”

(DK Arşivi)

İbrahim Sağır

Dedim: “A kız sana âşık olmuşum.”
“Git başka kapıyı çal deli.” **dedi.**
“Ölürüm ben sensiz vebal alırsın.”
“Bana ne ölürsen öl deli.” **dedi.**

“Gülüşünde davet işareti var,
Bakışın gönlümde yaralar açar,
Çaresizim gönül seni seçti yar.”
“Git dengini ara bul deli.” **dedi.**

“Sana mahsus mudur güzelim bu hal?
İşvenden çıkıyor binlerce sual.”
Dedim: “Dudakların niye böyle al?”
“Çünkü taze açmış gül deli.” **dedi.**

Dedim: “Sevdalıyım yok mu bir çare?”
Dedi: “Vardır, benden gayrıda ara.”
Dedim: “Sensiz iyi olmaz bu yara.”
“Git hele merhem çal deli.” **dedi.**

Dedim: “İnsaf eyle.” **dedi:** “Eylemem.”
Dedim: “Adın söyle **dedi:** “Söylemem.”
Dedim: “Beni peyle seni peylemem.”
“Sen etmezsın para pul deli.” **dedi.**

(DK Arşivi)

İhsan Hınçer

Dedim: “Koynuna al beni.”

Dedi: “Yoktu bu hesapta.”

Dedim: “Sevap sevmek seni.”

Dedi: “Yasak söz bu babda.”

Dedim: “Dudakların kiraz.”

Dedi: “Kendine gel biraz.”

Dedim: “Sensiz hayat olmaz.”

Dedi: “Yeri yok kitapta.”

Dedim: “Aralanmış düğmen.”

Dedi: “Git karşımdan hemen.”

Dedim: “Acı, gel bana sen.”

Dedi: “Kaldım ben azapta.”

Dedim: “Altın saçlı dilber.”

Dedi: “Zorun nedir HINÇER?”

Dedim: “Bana gönlünü ver.”

Dedi: “Han ve hamam yap da.”

(Hıner, 1950: 218)

Âşık İhsanî

Odun kırıcıydı adı İlyas'tı.
Yanaştım yanına yüzünü astı.
"İşin nasıl?" **dedim**, bir küfür bastı,
Arkasından baltasını biledi.

"Bana bak arkadaş!" **dedim**, **dedi**: "Ne?"
Dedim: "Sen bir vatandaşsın." **dedi**: "He."
Dedim: "Kanunun var." **dedi**: "Çekil be!"
Arkasından baltasını biledi.

Dedim: "İlin nere senin?" **dedi**: "Van."
Dedim: "Çoluk çocuk." **dedi**: "Sekiz can."
Dedim: "Düzelecek." **dedi**: "Ne zaman?"
Arkasından baltasını biledi.

Dedim: "Şu feleğin ocağı söne."
Açıldı gözleri atıldı öne.
Dedim: "Dur bakalım." **dedi**: "Ne güne?"
Arkasından baltasını biledi.

(Âşık İhsanî, 1967: 24)

-115-

İlhamî

Yare **dedim**: “Kırpiklerin ok olmuş.”
Batırdı sineme, “Vay!” **dedim**, güldü.
“Sevdanın ışığı kalbime çalmış,
Yüzün on beşlenmiş ay.” **dedim**, güldü.

“Ben senin aşkınla düşmüşüm düze,
Seversen Mevlâ’yı kulak ver söze,
Haydi giyin kuşan, gidelim bize,
Her günümüz bayram-toy.” **dedim**, güldü.

“İLHAMÎ’yim baharın var, yazın var,
Gül gibi koklarım cilve nazın var,
Akşam yıldızına benzer sözün var
Çatılmış kaşların yay.” **dedim**, güldü.
(Makal, 1978: 119)

İslamî

Dedim: “Pahalılık?” **dedi:** “Modadır.”
Dedim: “Artış varmış.” **dedi:** “Havadır.”
Dedim: “Nefes almak?” “O bedavadır.”
Dedim: “Ucuz bir şey..” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Puanların durumu nedir?”
Dedi: “En değerli yer Poli’dedir.”
Dedim “Ya Mutallo! O da öyle mi?”
Dedi: “Olmasa da öyledir e mi?”

Dedim: “Larnaka’nın denizi vardı.”
Dedi: “Türk kesimi oldukça dardı.”
Dedim: “Ya Limasol, o nasıl yerdi?”
Dedi: “Komisyonca tam bir mezbele.
En değerli semti etmez on TL.”

Dedim: “Nasıl olur, yasalar varmış.”
Dedi: “Yasa değil, tasalar varmış.”
Dedim: “Utanana bu büyük armış.”
Güldü, **dedi:** “Artık utanan yok yok.”
(İslamoğlu, 1994: 43)

İsmetî

Halimle gezerken birini gördüm,

Dedim: “Yüzün bana dönsün sevdiğim.”

Tanımak istedim aslını sordum.

Dedim: “Bedenimde cansın sevdiğim.”

Dedim: “Oğuzlar ne?” **dedi:** “Boyumdur.”

Dedim: “Asalet ne?” **dedi:** “Soyumdur.”

Dedim: “Güzellik ne?” **dedi:** “Huyumdur.”

Dedim: “Aradığım sensin sevdiğim.”

Dedim: “Ayyıldız ne?” **dedi:** “Şanımdır.”

Dedim: “Boyası ne?” **dedi:** “Kanımdır.”

Dedim: “Bedeli ne?” **dedi:** “Canımdır.”

Dedim: “Ufuktaki günsün sevdiğim.”

Dedim: “Tarihin ne?” **dedi:** “Dünümdür.”

Dedim: “Gelecek ne?” **dedi:** “Günümdür.”

Dedim: “Büyük devlet?” **dedi:** “Yönümdür.”

Dedim: “Çok acı var, dinsin sevdiğim.”

Dedim: “Kimliğin ne?” **dedi:** “Özümdür.”

Dedim: “Sadakat ne?” **dedi:** “Sözümdür.”

Dedim: “Korku bilmez?” **dedi:** “Gözümdür.”

Dedim: “Sanki sen de bensin sevdiğim.”

Dedim: “İSMETÎ ne?” **dedi:** “Dilimdir.”

Dedim: “Ya şu Sivas?” **dedi:** “İlimdir.”

Dedim: “Hevesin ne?” **dedi:** “İlimdir.”

Dedim: “Bu meşale yansın sevdiğim.”

(DK Arşivi)

Kahyaoğlu (Ali Atar)

Pınarın başında bir güzel gördüm,
“Yabanla konuşmak ar.” **deyiverdi.**

Dedi: “Yolcu isen var git yoluna,
İstemem çıkmasın hır.” **deyiverdi.**

“Zaten benim derdim başımdan aşmış,
Halim duman olmuş, feleğim şaşmış,
Derdim neredeyse yüze ulaşmış,
Gel sen benden uzak dur.” **deyiverdi.**

Dedim: “Güzellerde elbet naz olur,
Âşıkların yüreğinde köz olur.”

Dedi: “Gören olur, köyde söz olur,
Durma bin atına sür.” **deyiverdi.**

Dedi: “Belâ olma benim başıma,
Zehir katma ekmeğime aşıma,
Hay Allah’ım bu dar vakit karşıma,
Nereden çıktı bu şer.” **deyiverdi.**

Dedim: “Güzel sevmek söyle ar mıdır?
Bir yiğide gönül vermek zor mudur?”

Dedim: “Söyle sevdiceğin var mıdır?
Diyemem adını sır.” **deyiverdi.**

“Ben o yâri gurbet ele salalı,
Bir çocukla boynu bükük kalalı.”

Dedi: “Hasretimden verem olalı,
İçerimde yanar kor.” **deyiverdi.**

“Sabahlar olmuyor, güneş doğmuyor
Doğsa bile, üzerime çağmıyor
Zaten bu can bu bedene sığmıyor
Yalan dünya bana dar.” **deyiverdi.**

“Kalmadı gözümde yaş aka aka,
Kondurmadım alınıma bir leke.”

Dedi: “Hasretinden ah çeke çeke,
Yağdı saçlarıma kar.” **deyiverdi.**

Dedim: “Yaram derin.” **dedi:** “Saramam.”
Dedim: “Gel yanıma.” **dedi:** “Varamam.”
Dedim: “Bir bak bana.” **dedi:** “Göremem.”
“Bu gözler yabana kör.” **deyiverdi.**

Dedim: “Gözler?” **dedi:** “Kömür karası.”
Dedim: “Gönlün?” **dedi:** “Sevda yarası.”
Dedim: “Kalbin?” **dedi:** “Kırık orası.”
“Üstelik ciğerim nar.” **deyiverdi.**

“Uyku girmez geceleri gözüme,
Mecbur boyun eğdim alın yazıma,
Ateş düştü, ciğerime özüme,
İçerimi bir kurt yer.” **deyiverdi.**

Dedi: “Yolcu! Yanlışın var seçimde,
Gam yükü sırtımda türlü biçimde.”
Dedi: “Git işine zaten içimde,
Yılların acısı var.” **deyiverdi.**

Dedim: “Bende beyaz bir mendil vardır.
Köşesinde işlemeli gül vardır.
Arasında saçından bir tel vardır.”
“Hele bir bakayım ver.” **deyiverdi.**

Dedi: “İşte benim kara kaşlı yar,
Benim aradığın gözü yaşlı yar,
Al yanaklı inci mercan dişli yar,
Açtı yazmasını gör.” **deyiverdi.**

Dedi: “Uzun yıllar geçti aradan,
Çok şükür muradım verdi Yaradan,
İflah olmaz idim ben bu yaradan,
Ah seni vefasız yar **deyiverdi.**

Dedi: “Sevda oldu bana yadigâr,
Zannetme ki içimde biri var,
Hasretin içimde oldu ahüzar,
Ayrılık ölümden zor.” **deyiverdi.**

“KAHYAOĞLU sana açtım kollarım,
Neredeyse lal olmuştu dillerim,
Sinemde büyüttüm gonca güllerim,
Gel de demet demet der.” **deyiverdi.**

(Atar, 2006: 3)

Kahyaoğlu (Ali Atar)

Dedim: “Güzel, neden üzgün durursun?”

Dedi: “Sevda için için yer beni.”

Dedim: “Boynun bükük nedendir söyle.”

Dedi: “Terk-i diyar etti yar beni.”

Dedim: “Karakaşlar yaydan mı gelir?

Söyle mah cemalin aydan mı gelir?”

Dedim: “Bu güzellik soydan mı gelir?”

Dedi: “Alay edip görme hor beni.”

Dedim: “Yüreğinde sevda var gibi,

İnan sensiz dünya bana dar gibi.”

Dedim: “Yüzün süttten beyaz kar gibi.”

Dedi: “Bastı heyecandan ter beni.”

Dedim: “Mecnun oldum döndüm deliye,

Çöllerde dolaştım yar diye diye.”

Dedim: “Söyle güzel bu feryat niye?”

Dedi: “Del’eyledi ahüzar beni.”

Dedim: “Neyim varsa, al senin olsun,

Söyle güzel daha ne istiyorsun?

Dedim: “Âşık oldum, görüyor musun?”

Dedi: “Etti kara sevda kör beni.”

Dedim: “Bağrın yanık yüreğim paslı,

Ah çeker ağlarım, şu gönlüm yaşlı.”

Dedim: “Kerem oldum, sen misin Aslı?”

Dedi: “Yakar içimdeki kor beni.”

Dedim: “Çiçeklerde bala benzersin.

Yeni filizlenmiş dala benzersin.”

Dedim: “Yeni açmış güle benzersin.”

Dedi: “Madem, demet demet der beni.”

Dedim: “Baharımı kışa çevirme,

N’olur, hayâllerim düşe çevirme.”

Dedim: “Ümitlerim boşa çevirme.”

Dedi: “Hemen aç kolların sar beni.”

KAHYAOĞLU arabayla giderken,

Uyumuşum üstelik yol dar iken,

Dedim: “Hanım, atla zaman var iken.”

Az kalsın ki biçiyordu TIR beni.

(DK Arşivi)

Kahyaoğlu (Ali Atar)

Âşık Ferrahî'yi hayal eyledim
Bir gün geldi girdi düşüme benim
Hatırımı sordum sual eyledim
Dedi: "Vurdu felek başıma benim."

Dedim: "Anlat hele bu figan neden?"
Dedim: "Seni böyle Ferrahî eden?"
Dedim: "Soluk bir yüz, bir kuru beden."
Dedi: "Zehir kondu aşıma benim."

Dedim: "Gurbet?" **dedi:** "Bana yurt oldu.
Oğlum, kızım içerime dert oldu."
Dedi: "Mert sandığım bir namert oldu,
Vurdular gözüme, kaşıma benim."

Dedi: "Kaldım bir kemikle bir deri."
Dedi: "Yüklenmişim bunca kederi."
Dedi: "İşte Ferrahî'nin kaderi,
Erken düştü ecel peşime benim."

"Çekemedim sırtımda yük ağırdu.
Sevda beni ateşiyle yoğurdu."
Dedi: "Kara toprak erken çağırdı,
Gelmeden otuz beş yaşıma benim."

Dedi: "Yandım ben de aşkın közüyle,
Küle döndüm bir güzelin nazıyla,
Bir bahar gününde gündüz gözüyle,
Geldi ecel kondu düşüme benim."

KAHYAOĞLU gardaş gülmedi deyi,
Derdine bir çare bulmadı deyi,
"Ferahî de murat almadı." deyi,
Dedi: "Yazın mezar taşıma benim."
(Atar, 2006: 53)

Kahyaoğlu (Ali Atar)

Dedim: “Hak’tan hakikatten yanayım.”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

Dedim: “Hakk’a sadakatten yanayım.”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

Dedim: “İnsan olmak suç mudur sizce?

İnsana hakaret öç müdür sizce?

İnsan haysiyeti hiç midir sizce?”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

İnsanları eşit kılmış Yaradan,

Hiçkimseyi yaratmamış sıradan,

Dedim: “Ölür müyüm ben bu yaradan?”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

Dedim: “Dört kitabın dördü de haktır,
Hepsi pırıl pırıl temizdir paktır.”

Dedim: “Alnım açık yüzüm de aktır.”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

Vatan millet için atmalı yürek,

Cahillere mutlak kılavuz gerek

Dedim: “Kırılmaz ki sırtımda kürek.”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

Orta Çağ’dan kalma bir zihniyet var,

Çoğu insanlarda bir art niyet var.

Dedim: “Laiklik var, Cumhuriyet var.”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

KAHYAOĞLU insan insan olmalı

İnsan olmak için çok ders almalı

Dedim: “Gönüllere akıp dolmalı.”

Dediler: “Öyleyse vurun yabana.”

(Atar, 2006: 85)

Kalemî

El uzattım tutem bir gonca güle.

Dedi: “Zahmet çekme dostum nafile,
Ben solarım eğer geçersen ele,
Yakma beni nara.” **dedi** de gitti.

Dedim: “Senin demin süren kim ola?”

Dedi: “Gel de düşme böyle bir yola.”

Dedim: “Acep sana kimler yol bula?”
“Kavuşamam yâra.” **dedi** de gitti.

Dedim: “Peki senin sonun nic’ olur?”

Dedi: “Böyle şeyler sorma güc olur.”

Dedim: “Halin düşmanlara öc olur.”
“Bakamam ağyara.” **dedi** de gitti.

Dedim: “Söyle neden böyle yaşlısın?”

Dedi: “Deli miyim?” **dedim:** “Uslusun.”

Dedim: “Yoksa yürekten mi paslısın?”
“Benim bahtım kara.” **dedi** de gitti.

Dedim: “Bak KALEMÎ gül gibi soldun.”

Dedi: “Sen de biraz fazlaca oldun.”

Dedim: “Neden böyle erken yoruldun?”
“Dayanamam zora.” **dedi** de gitti.

(Yılmaz, 33)

Karamehmet

“Yaklaş kavuşalım.” **dedim.**

“Varmam, elin durmaz.” **dedi.**

“Gece konuşalım.” **dedim.**

“Seni zalim, kurnaz.” **dedi.**

“Nedir gamın gülek?” **dedim.**

“Böyle koymaz felek.” **dedim.**

“Gelin güve olak.” **dedim.**

“Babam sana vermez.” **dedi.**

“Doldur canım içek.” **dedim.**

“Gel beraber göçek.” **dedim.**

“Ak sineyi açak.” **dedim.**

“Yasak herkes görmez.” **dedi.**

“Söz vermen mi yaza?” **dedim.**

“Duymazsın geveze.” **dedim.**

“Bazı gel sen bize.” **dedim.**

“Anam size salmaz.” **dedi.**

KARAMEHMET bilemedim.

Uzaklaştı adım adım.

“Bari elin tutam?” **dedim.**

“Kaçtı gitti olmaz.” **dedi.**

(Âşık Karamehmet, -: 75)

Kaygusuz Abdal

Dedim: “Ey dilber! Kulunum.” “Yürü hey torlak*.” **der,**
“Sen dahi yolunmamışsın, sözlerin taslak” **der.**

Dedim: “Ey dilber! Lebinden bir buse versen n’ola?
“Alnına sapan kayası, ensene tokmak.” **der.**

Sordum: “Suçun nedir? Benim halime kılmaz nazar.”
“Bu söz senin ne hakkındır söyleme küstak*.” **der.**

“Haline bak, çuluna bak, bu dahı sevmiş beni.”
Niyyetü’l gaza değil mi? Dönüben “Ahmak.” **der.**

“Yatağı külhan bucağı, üstü başı is, pasağı
Eteği çamura batmış, yürü hey saksak.” **der.**

“Yürü hey derviş yoluna, sende yoktur sim ü zer,
Akılsız sersem zavallı cimri vü çıplak.” **der.**

“Ser-te-ser gezmiş cihanı, kurt üşmüş tabanına,
Borusu pek yanık öter kabağı tak-tak.” **der.**

“Kaçuben kurtulamadım şu torlağın elinden
Her seher karşıma gelir çağırır Hak Hak!” **der.**

Hoş gelir bu KAYGUSUZ’a bir kazan etli pilav,
Yüz elli yağlıca çörek, ol dahi “Yumşak.” **der.**

(Kocatürk, 1968: 148; Gölpınarlı, 1972: 187)

Kaygusuz Abdal

Bugün bana bir paşacık,
“Uzun börklü derviş” **dedi**.
“N’ola bir kez öpsem.” **dedim**,
“Söğdü bana dürt şiş.” **dedi**.

Dedim: “Âşıkım bakmagıl
Beni böyle bırakmagıl,
Eydür ki: “Ben bilmem seni,
Gerek yan gerek piş.” **dedi**.

Dedim: “Âşık oldum sana,
Sen bir yana can bir yana.”
Eydür ki: “Şu dervişe bak,
Sayıklar görür düş.” **dedi**.

“Âşıkım lebin balına,
Yüzündeki şeftaline.”

Eydür: “Derviş yolun gözet,
Teferrüç eyle, geç.” **dedi**.

Eydür ki: “Şol torlağı gör,
Sözün bilmez küstahı gör.”

Dedim ki: “Kulun olayım.
“Haşa geldi kış, koş.” **dedi**.

Dedim ki: “Bir kız öpeyim,
Kıblem yüzündür, tapayım.”

Eydür ki: “Sen dilencisin,
İşte ekmekle aş.” **dedi**.

Dedim: “KAYGUSUZ ABDAL’ım,
Eşiğinde kemter kulum.”

Eydür ki: “Derviş, yürü git,
Bundan öte sıvış.” **dedi**.

(Kocatürk, 1968: 141-148)

Kemalî

Dedim: “Dilber niçin eylersin cefa?”

Dedi: “Güzellerde eski âdettir.”

Dedim: “Gayrilere edersin vefa.”

Dedi: “Mutlak âşıklara nispettir.”

Dedim: “Benim ile eylesen ülfet.”

Dedi: “Sim ü zersin olmaz muhabbet.”

Dedim: “Malım canım senin ey âfet.”

Dedi: “İnanmazsan kuru sohbettir.”

Dedim: “KEMALÎ’yi ağlatma yârim.”

Dedi: “Âşıkları ağlatmak kârım.”

Dedim: “Kalmadı hiç sabr u kararım.”

Dedi: “Sabrın sonu hep selâmettir.”

(Yaman, 1935: 51)

Kemali Bülbül

Dedim: "Etek çok kısa."

"Bundan sana ne." **dedi.**

Dedim: "Dizinde olsa."

"Böyle zamane." **dedi.**

Dedim: "Kimin icadı?"

"Sorma efsane." **dedi.**

Dedim: "Bunu kim giyer?"

"Hem kız hem anne." **dedi.**

Dedim: "Ayıp değil mi?"

"Bakınız ne." **dedi.**

Dedim: "Ya Őart gelirse?"

"Seyret o güne." **dedi.**

Dedim: "Yasak olursa?"

"Serbestler yine." **dedi.**

Dedim: "BÜLBÜL ter mi?"

"Varsın glne." **dedi.**

Dedim: "Gl kurumuŐsa?"

"YeŐertir nine." **dedi.**

(Hİ Arşivi)

Kemali Bülbül

“Evlenelim kız.” **dedim,**
“Babamdan istet.” **dedi.**
“Anlaşalım biz.” **dedim,**
“Ver bana mhlet.” **dedi.**

“Olsun on beş gün.” **dedim,**
“Hele hele ay.” **dedi.**
“Yaparım dgn.” **dedim,**
“yleyse kolay.” **dedi.**

“Bir annene sor.” **dedim,**
“Babama söyler.” **dedi.**
“O işi bozar.” **dedim,**
“Anneme kanar.” **dedi.**

“Başlık vereyim.” **dedim,**
“İnek miyim ben.” **dedi.**
“Gel bir öpeyim.” **dedim,**
“Nikhsız vermem.” **dedi.**
(Hİ Arşivi)

Kul Ahmet

Dedim: “Dilber, yâda meftun oldun mu?”

Dedi: “Sana ikrar peymanım var var.”

Dedim: “Açıldı mı gonca gülşenin?”

Dedim: “Senin için reyhanım var var.”

Dedim: “Beytullah mı kaşın karası?”

Dedi: “Kiblegâhtır onun arası.”

Dedim: “Bu derdimin nedir çaresi?”

Dedi: “Ben Lokman’ım dermanım var var.”

Dedim: “Beni kervanına katmışlar.”

Dedi: “Duydum beni sana satmışlar.”

Dedim: “Güzelleri taksim etmişler.”

Dedi: “Bir KUL AHMET nişanım var var.”

(İvgin, 1981: 148)

Kul Ahmet

Dedim: “Şehirli kız yarın olayım.”

Dedi: “Burda sana dede diyorum.”

Dedim: “Senin adın nedir, bileyim.”

Dedi: “Adım şirin bebe diyorum.”

Dedim: “Gözünde var, bir siyah perde.”

Dedi: “Ezel düştüm, bin türlü derde.”

Dedim: “Kuzu musun, çobanın nerde?”

Dedi: “Öksüz kaldım, meme diyorum.”

Dedim: “Koynundaki sihir dediler.”

Dedi: “Bu açılmaz mühür dediler.”

Dedim: “Senin lokman zehir dediler.”

Dedi: “Âşık isen ye ye diyorum.”

Dedim: “KUL AHMED’i bilir misin sen?”

Dedi: “Bilmez miyim, deli miyim ben?”

Dedim: “Benim yarım olur musun sen?”

Dedi: “Duymasınlar, he he diyorum.”

(Hİ Arşivi)

Kul Ahmet

Birgün gamlı gamlı gezip dururken,
Bir ârif, “Düşünme gül.” **dedi** bana.
Dedim: “Hakkımızı elden aldılar.”
“Diren de hakkını al.” **dedi** bana.

Dedim: “Bunca yıldır neden gülmedim?”
Dedi: “Bu yazıyı ben de bilmedim.”
Dedim: “Yolcu oldum, yolu bulmadım.”
“İşte görünüyor yol.” **dedi** bana.

Dedim: “KUL AHMET’e kuyu kazmışlar.”
Dedi: “Hep şeytanlar yine azmışlar.”
Dedim: “Hakkımızda ferman yazmışlar.”
“Bu yanlış yazıyı sil.” **dedi** bana.”
(Kul Ahmet, 1978, 26)

Kul Ahmet

Dedim: “Dilber bu aşk nedir bildin mi?”

Dedi: “Gönlümdeki yanan nar bilir.”

Dedim: “Bir gün şad olup da güldün mü?”

Dedi: “Çektiğimi ahüzar bilir.”

Dedim: “Yoksa perişan mı tellerin?”

Dedi: “Ayol, dertli söyler dillerin.”

Dedim: “Dosta ermedi mi yolların?”

Dedi: “Aramızda dağlar kar bilir.”

Dedim: “Bu gözlerin neden yaş döker?”

Dedi: “Bir pervane gönlümü yakar.”

Dedim: “Bunca kahrı, zulmü kim çeker?”

Dedi: “Gerçek, hakikatli yar bilir.”

Dedim: “Gül cemalin niçin sarıdır?”

Dedi: “Bir âşığın aşk-ı nâridir.”

Dedim: “Senin gönlün kimin yâridir?”

Dedi: “Onu KUL AHMED’e sor bilir.”

(Hİ Arşivi)

Kul Ahmet

Dedim: “Kaşın zülfikar mı?” **dedi** ki: “Yay.”

Dedim: “Cemalin ne güzel!” **dedi** ki: “Ay.”

Dedim: “Seni seviyorum.” **dedi** ki: “Vay!”

Dedim: “Elde gönlün var mı?” **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Senin işin nedir?” **dedi:** “Seyran.”

Dedim: “Sende sevda mı var?” **dedi:** “Püryan.”

Dedim: “Senin neyin vardır?” **dedi:** “Üryan.”

Dedim: “Senin malın var mı?” **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Şirin huyun mudur?” **dedi** ki: “He.”

Dedim: “Melek soyun mudur?” **dedi** ki: “He.”

Dedim: “Gurbet köyün müdür?” **dedi** ki: “He.”

Dedim: “Başka ilin var mı?” **dedi:** “Yok yok.”

Dedim: “Senin koynun nedir?” **dedi:** “Cennet.”

Dedim: “İki gülün varmış.” **dedi:** “Ab-ı hayat.”

Dedim: “Senin yarın kimdir?” **dedi:** “KUL AHMET.”

Dedim: “Başka yarın var mı?” **dedi:** “Yok yok.”

(İvgin, 1981: 182)

Kul Ahmet

Dedim: “Dilber, bende gönlün var mıdır?”

Dedi: “Ben bilemem, Ahmed'im yok yok.”

Dedim: “Gel, bu yoldan beraber gidek.”

Dedi: “Ben gidemem, Ahmed'im yok yok.”

Dedim: “Dilber, kerem eyle bana bak.”

Dedi: “O canını ateşlere yak.”

Dedim: “Çektiğimiz dertleri sayak.”

Dedi: “Ben sayamam, Ahmed'im yok yok.”

Dedim: “Dilber, ne belâlı başın var?”

Dedi: “Bu belâlar ilin taşı var.”

Dedim: “Gözden akan ne çok yaşın var?”

Dedi: “Ben gülemem, Ahmed'im yok yok.”

Dedim: “Dilber, bize var mı تنها yer?”

Dedi: “Ben duymadım, bu herif ne der?”

Dedim: “KUL AHMED'e bir busecik ver.”

Dedi: “Gören olur, Ahmed'im yok yok.”

(Hİ Arşivi)

Kulfanî

Dedim: “Can Sema’yı istiyorum ben.”

Dedi: “Asla olmaz, olamaz Tevfik.”

Dedim: “Canımdan çok seviyorum ben.”

Dedi: “Kimse almaz, alamaz Tevfik.”

Dedim: “Kardeş, bacın özde canımdır.”

Dedi: “Asla vermem döksen kanımdır.”

Dedim: “Ömür geçer sevdam anımdır.”

Dedi: “Geri gelmez, gelemes Tevfik.”

Dedim: “Sevenlerin sahibi Haktır.”

Dedi: “Bir bacımı isteyen çoktur.”

Dedim: “Başlık için hiç param yoktur.”

Dedi: “Para bulmaz, bulamaz Tevfik.”

Dedim: “KULFANÎ’dir, dertler yaradır.”

Dedi: “Her erkâni kader karadır.”

Dedim: “Tevfik gider yönü naradır.”

Dedi: “Adın kalmaz, kalamaz Tevfik.”

(DK Arşivi)

Kul Fani

Dedim ki: “Bu sevda nârdan beterdir.”

Dedi ki: “Sevdayı zor mu sanarsın?”

Dedim ki: “Halimden bilmez nedendir?”

Dedi ki: “Seveni kör mü sanarsın?”

Dedim ki: “Dağları engel getirir.”

Dedi ki: “Hayalin alır götürür.”

Dedim ki: “Hasretlik yiyip bitirir”

Dedi ki: “Çaresi var mı sanarsın?”

Dedim ki: “Hal ehli olup geçine.”

Dedi ki: “Görünce sevdi suçu ne?”

Dedim ki: “Uğrayan kış mı saçına?”

Dedi ki: “Beyazı kar mı sanarsın?”

Dedim ki: “Sözlerin yalan ok mudur?”

Dedi ki: “Uğruna ölmek çok mudur?”

Dedim ki: “Bu yana gelmek yok mudur?”

Dedi ki: “Gelmeyi tur mu sanarsın?”

Dedim ki: “Destime muhabbet doldu.”

Dedi ki: “Gönlümüz arayıp buldu.”

Dedim ki: “KUL FANİ âşığın oldu.”

Dedi ki: “Gayrısın yar mı sanarsın?”

(DK Arşivi)

-137-

Kul Halil

Dedim: “Derman kılma tabib, el çek yaradan.”

Dedi: “Yara kansız, kan yarasız olamaz.”

Dedim: “Terk eyledim canı geçtim canandan.”

Dedi: “Canan cansız, can canansız olamaz.”

Gelir bağlar yeşillenir dağlar eteği,

Uçar dolaşır arılar her bir çiçeği,

Dedim: “Balsız bomboş gördüm peteği.”

Dedi: “Petek balsız bal peteksiz olamaz.”

Beni her dem yarin aşkı yakan bu böyle.

Bak KUL HALİL, Mecnun olmuş düşmüştür çöle.

Dedim: “Şeyda bülbül yaslı konar mı güle?”

Dedi: “Gül bülbülsüz bülbül gülsüz olamaz.”

(Sezgin, 1998: 413)

Kul Kemâl

Gülşen bahçesinde bir güzel gördüm,
“Yüzündeki?” **dedim**, “Nurdur.” **dediler**.
Aralandı kapı içeri girdim
“Özündeki?” **dedim**, “Nârdır.” **dediler**.

Görür görmez yandım şavkısı özde,
Kirazı lebinde elması yüzde,
Kemanı kaşında bademi gözde,
Dedim: “Beni yakan?”, “Hardır.” **dediler**.

Gönül hisse kaptı suna boyundan,
Kendi icat olmuş melek soyundan,
Altın elmas yapılmış suyundan,
Dedim: “Zarar mıdır?”, “Kârdır.” **dediler**.

Dolandı bahçeyi güllerde kaldı,
Toplamış diline bal ilen geldi,
Beni şaşkın gördü nazlanıp güldü,
Dedim: “Bende gönlü?”, “Vardır.” **dediler**.

Huri miydi, melek miydi birisi,
“Sanki” **dedim** “Dolunayın yarısı.”
Dedim: “Kimi sever cennet perisi.”
“Mutlak KUL KEMAL’e yârdır.” **dediler**.
(Ozanlar Vakfı,” 2002, 304)

Kul Mahmut

Dedim: “Çalıyurt’um, o canım yaylam!”

Dedi: “Özledin mi dilin bal oldu?”

Dedim: “Ben Mecnun’um, vatanım Leylâ’m.”

Dedi: “Evin damı çimen gül oldu

Dedim: “Köyüm hiçbir baca tütüyor.”

Dedi: “Bülbül değil karga ötmüyor.”

Dedim: “Boz öküzler çiftte gitmiyor.”

Dedi: “Eş ayrıldı eşten dul duldu.”

Dedim: “Gezdim, genç kız delikanlı yok.”

Dedi: “Onu sorma hiçbir canlı yok.”

Dedim: “Ormanına kıyan kanlı çok.”

Dedi: “Bahçem kurudu da çöl oldu.”

Dedim: “Ekilmiyor fiy arpa buğday.”

Dedi: “Tarlalar herk her sene her ay.”

Dedim: “Az akıyor berrak gümüş çay.”

Dedi: “Akan derelerim mil oldu.”

Dedim: “Şen değildir ev barkın yuvan.”

Dedi: “Boz ayranım yok kaldım yavan.”

Dedim: “Hayat verir suyunla havan.”

Dedi: “Göçenlerin zehre kul oldu.”

Dedim: “Sana âşık bir vatandaşım.”

Dedi: “Çoraklaştı toprağım taşım.”

Dedim: “Canım köyüm, ekmeğim, aşım...”

Dedi: “Sevenlerim gitti el oldu.”

Dedim: “Ne sürüler ne de var çoban.”

Dedi: “Yaban hayat yok ıssız yaban.”

Dedim: “İşliyor mu o karasaban?”

Dedi: “Sorma çift çubuk hayal oldu.”

Dedim: “Nerde gürgen, çam, kavak, meşe?”

Dedi: “Kesip hep verdiler ateşe.”

Dedim: “Ne çiğdem var ne de menekşe.”

Dedi: “Arazide kirli sular göl oldu.”

Dedim: “Hani turnan, kekliğin, toyun?”
Dedi: “Ne kuzu var ne de kara koyun.”
Dedim: “Şimdi boşa akıyor suyun.”
Dedi: “Çeşmem genç kızlara yol oldu.”

Dedim: “Çıkıp yüceleri gezmeli.”
Dedi: “Göçtü gurbete al yazmalı.”
Dedim: “Oturup bir destan yazmalı.”
Dedi: “Yaz köyüme derdim bol oldu.”

Dedim: “Köyüm geleceğim son durak.”
Dedi: “Eski yağış yok, toprak kurak.”
Dedim: “Nerde şimdi tırpanla orak?”
Dedi: “Onlar eritildi, nal oldu.”

Dedim: “KUL MAHMUD’u etsene konuk.”
Dedi: “Bab’ ocağı bu yıl da sönük.”
Dedim: “Onun için içerim yanık.”
Dedi: “Mazimizde bir masal oldu.”
(DK Arşivi)

Kul Mehmet (Mehmet Anulur)

Dedim: “N’ola güzel, giydiğin allar,
Bir bayram mı var ki gözlenir yollar?”

Dedi: “Seven daim sevdiğin kollar,
Al fistan üstüne kına bol gelsin.”

Dedim: “N’ola güzel, bağda güllerden,
Yoksa sar mı dersin ince bellerden?”

Dedi: “Döndün ise gurbet ellerden,
Bu ince belimi saran kol gelsin.”

Dedim: “N’ola güzel, gözler sürmeli,
Sırma saçlar örük örük örmeli.”

Dedi: “Rastık ile kalem sürmeli,
Güzel sürmesini çeken el gelsin.”

Dedim: “Dişlerin de sıralı mercan,
KUL MEHMET dertlidir, sen misin canan?”

Dedi: “Canan için dermandır bu can,
Posta gecikiyor söylen tel gelsin.”

(Kul Mehmet, 1998: 60)

Kul Nuri

Dedim: “Yolcu nere? Yükün çok ağır.”

Dedi: “Bu dağlardan yol kayıp ettim.”

Dedim: “Şu tepeden yaylaya bağır.”

Dedi: “Takatim yok hal kayıp ettim.”

Dedim: “Yükün belli çile taşırısın.”

Dedi: “Sen de yaralarım kaşırsın.”

Dedim: “Bu dert ile çok dolaşırsın.”

Dedi: “Tam otuz beş yıl kayıp ettim.”

Dedim: “Bunca yıldır kime gidersin?”

Dedi: “Zannettim ki tarif edersin.”

Dedim: “Anlamadım ki neyi güdersin?”

Dedi: “Uzanacak el kayıp ettim.”

Dedim: “Araşanlar bir gün bulurmuş.”

Dedi: “Nasipsizler geri kalırmış.”

Dedim: “Çağlayanlar menzil kalırmış.”

Dedi: “Tercüman yok dil kayıp ettim.”

Dedim: “Çözülürse anlayan olur.”

Dedi: “Şifresini KUL NURİ bulur.”

Dedim: “Gel soralım bülbüller bilir.”

Dedi: “Bu yaylada gül kayıp ettim.”

(DK Arşivi)

Kul Rıfat (Rıfat Araz)

Dedim: “Uyma nefsim, uyma şeytana.”

Dedi: “Başımdaki yel elden gider.”

Dedim: “Bir nazar kıl kul olan cana.”

Dedi: “Bu saltanat, il, elden gider.”

Dedim: “İnce sözüm, şirin dilim var.

İçimde kök salmış tevhîd gülüm var.”

Dedi: “Hayat güzel.” **dedim:** “Ölüm var.

Tükenir günlerin yıl elden gider.”

Dedi: “Bu âlemde günü gün eyle,

Bu nefse arka dur, ömre han eyle,

Sürdür devrânını, ad koy, ün eyle

Beylerin dağılır, kul elden gider.”

Dedim: “Hani Karun, hani Süleyman,

Onca kurda kuşa hükmeden hakan?

Âlemden ibret al geçmeden zaman,

Aldanma dünyaya, mal elden gider.”

Dedi: “Bende bitmez arzu, ihtiras,

Yeter kâr eylemez nasihatın kes,

Kan döküp eylerim kısasa kısas,

Yoksa tacım, tahtım, lâl elden gider.”

Dedim: “Vara şükret, aza kanaat,

Önünde incilip durmasın Sırat,

Hasetten yüz çevir, tama’ı boğ at,

Dağılır gülşenin gül elden gider.”

Dedi: “O sözlere karnımız toktur,

İnce hesaplara halimiz yoktur,

Özü tefekküre günümüz çoktur,

Sorma peteğini, bal elden gider.”

Dedim: “Can özümüz sevdaya kansın,

Hakikat nuruyla canlar uyansın,

Duygular hâl olsun arşa dayansın,

Yoksa usûl, erkân, yol elden gider.”

Dedi: “Bende benlik, bendedir hayat,
Kurdum merdivenle, göğe saltanat.”

Dedim: “Sırtımdadır koca kainat,
Kurur kökün gövden, dal elden gider.”

Dedi: “Sende hüznün, bende sevinç var,
İhtiras mülkünde benim bahtıyar,

Dedim: “Nerde erdem, edep, haya, ar?
Kurur kökün, gövden, dal elden gider.”

Dedim: “Canda doğsun hilkatın nuru.”

Dedi: “Kim beslesin kibri, gururu?”

Dedim: “Bilmem gerek sonsuz huzuru,
Düşer kanatların, kol elden gider.”

Dedim: “Seni bildim, ey zorlu zalim,
Yetmez mi canıma verdiğin zulüm?
Kul ol KUL RIFAT’la budur son hüküm,
Yoksa ömür biter, hal elden gider.”

(Araz, 2004, 83-84)

Kurbanî

Dedim: “Dilber getme bir de danışag.”

Dedi: “Sözün yohdu, behanedi bu.”

Dedim: “Bir nezer gıl, aşığ halına.”

Dedi: “Eceb deli divanedi bu.”

Dedim: “Goy gözüme gıvrım tellerin.”

Dedi: “Lâzım deyil vehşi güllerin.”

Dedim: “Sen bizimsen, biz de ellerin.”

Dedi: “Aldanmayın, biganedi bu.”

Dedim: “Ay vay, halın yaman olubdu.”

Dedi: “Gemden belin kaman olubdu.”

Dedim: “Vallah sinem meydan olubdu.”

Dedi: “Men bilmenem, hezanedi bu.”

Dedim: “Sene aşığ olan can budu.”

Dedi: “Senin eşgin ahar bir sudu.”

Dedim: “Cavan ömrüm çürüyüp budu.”

Dedi: “Ebes sözdü, efsanedi bu.”

Dedim: “GURBANÎ’ yem yarın adına.”

Dedi: “Ele sensen düşen yadına.”

Dedim: “Men ha yandım eşgin oduna.”

Dedi: “Şama yanan pervanedi bu.”

(Sakaoğlu-Alptekin-Şimşek, 1985: 17)

Kurbanî

Dedim: “Perim yandım aşkın oduna.”

Demedim: “Ateşten yar ala meni.”

Dedim: “Şefa için Loğman’a geldim.”

Demedim: “Ohlayıp yarala meni.”

Dedim: “Niye terse döndü bahdı yar?”

Demedim: “Çölleri geze bah diyar.”

Dedim: “Âşığına ola bahtiyar.”

Demedim: “Ha sata yar ala meni.”

Dedim: “GURBANÎ’yem, bir gül istedim.”

Demedim: “Buluttan bir gül istedim.”

Dedim: “Ellerinden bir gül istedim.”

Demedim: “Çatdırsın yar ala meni.”

(Makas, 2000: 146)

Kusurî

Sabahtan uğradım ebru kemane

Dedim: “İnsafa gel.” **dedi:** “Ağlama.”

Dedim: “Ebruların?” **dedi:** “Hemane.”

Dedim: “Göster bana.” **dedi:** “Ağlama.”

Dedim: “Engel var mı?” **dedi** ki: “Nem nem.”

Dedim: “Rahmeden mi?” **dedi** ki: “Dem dem.”

Dedim: “Dudakların?” **dedi** ki: “Zem zem.”

Dedim: “Emzirin mi?” **dedi:** “Ağlama.”

Dedim: “Bura nere?” **dedi** ki: “Viyram.”

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi** ki: “Meyrem.”

Dedim: “Bu gün ne gün?” **dedi** ki: “Bayram.”

Dedim: “Bayramlaşak.” **dedi:** “Ağlama.”

Dedim: “Bu hisar nen?” **dedi:** “Kalemdir.”

Dedim: “Bu çiçek nen?” **dedi:** “La’limdir.”

Dedim: “KUSURÎ nen?” **dedi:** “Kölemdir.”

Dedim: “Azad eyle.” **dedi:** “Ağlama.”

(Bilgegil, 1942: 23)

Latif Ali

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi:** “Vatandır.”

Dedim: “Başın karlı.” **dedi:** “Balkan’dır.”

Dedim: “Tarihin ne?” **dedi:** “Al kandır.”

Dedim: “Ya esaret?” **dedi ki:** “Yok yok.”

Dedim: “Karadeniz?” **dedi:** “Sevdalım.”

Dedim: “Trakya?” **dedi:** “İpekten balım.”

Dedim: “Meyve bağlı?” **dedi:** “Her dalım.”

Dedim: “Sarı bezin?” **dedi ki:** “Yok Yok.”

Dedim: “Rodop Dağı’n?” **dedi:** “Altın kaz.”

Dedim: “Çok mu yoksa?” **dedi:** “Kelâm az.”

Dedim: “İnsanları?” **dedi:** “Destan yaz.”

Dedim: “Var mı mutlu?” **dedi ki:** “Yok Yok.”

Dedim: “Şu Dobruca?” **dedi:** “Ambarım.”

Dedim: “Tarlaları?” **dedi:** “Bir varım.”

Dedim: “Güllerinde?” **dedi:** “Bal arım.”

Dedim: “Huzur var mı?” **dedi ki:** “Yok yok.”

Dedim: “Salkım üzüm?” **dedi:** “Bağımda.”

Dedim: “Sürü, davar?” **dedi:** “Dağımda.”

Dedim: “Bin bir hikmet?” **dedi:** “Çağımda.”

Dedim: “Gülen var mı?” **dedi ki:** “Yok yok.”

Dedim: “Cihanda pak?” **dedi:** “Yüzüm var.”

Dedim: “Her tarafta?” **dedi:** “Sözüm var.”

Dedim: “Mert halkına?” **dedi:** “Övgüm var.”

Dedim: “Şan düşmesin?” **dedi ki:** “Yok yok.”

(Hazerfen, 1999: 160)

-147-

M. Emin Kıratoğlu

Dedim canan **dedi** söyle **dedim** ismin **dedi** dilber
Dedim dendan **dedi** inci **dedim** zülfün **dedi** anber

Dedim gamzen **dedi** cellat **dedim** lebler **dedi** üstad
Dedim kaddin **dedi** şimşad **dedim** kaşlar **dedi** hançer

Dedim said **dedi** billur **dedim** gönlün **dedi** mamur
Dedim zatın **dedi** pür-nur **dedim** rûyun **dedi** enver

Dedim vasfın **dedi** mahir **dedim** kârın **dedi** şair
Dedim şî'rin **dedi** zahir **dedim** şanın **dedi** ekber

Dedim EMİN **dedi** âşık **dedim** sözün **dedi** sadık
Dedim ilmin **dedi** faik **dedim** kanda **dedi** ezher*
(Özsoy, 2005: 293)

Mahzunî Şerif

Kimi açtım ise garip halimi,
“Hemen bizim ele gel.” **dedi** bana.
Gözlerimden döktüm kanlı yaşımı,
“Götür ateş ile sil.” **dedi** bana.

Dedim: “Nerde bulurdum ben o yarı?”
Dedi ki: “Nefsine çal zülfikarı.”
Dedim: “Nerededir adamın körü?”
“Bak kendi gözüne bul.” **dedi** bana.

Dedim: “Necef nerde?” **dedi:** “Özümdür.”
Dedim: “Kâbe nere?” **dedi:** “Gözümdür.”
Dedim: “Senet nedir?” **dedi:** “Sözümdür.”
“Yalancı, ikrarı bol.” **dedi** bana.

Dedim: “Cennet nerde?” **dedi:** “Sinemdir.”
Dedim: “Kahraman kim?” **dedi:** “Yanandır.”
Dedim: “Rabb’in kimdir?” **dedi:** “Canandır.”
“Bildiğin sultanlar kul.” **dedi** bana.

Dedim: “Namaz nedir?” **dedi:** “Niyazdır.”
Dedim: “Muhammet kim?” **dedi:** “Bir özdür.”
Dedim: “Sidret nedir?”, “Kapalı sözdür.”
“Canlı posta namaz kıl.” **dedi** bana.

Dedim: “Hayber nedir?”, “Nefsin kalesi.”
Dedim: “Matem nedir?”, “Sevenin yası.”
Dedim: “Adem kimdir?”, “Harabın hası.”
“Ara viranede bul.” **dedi** bana.

Dedim: “Güzel kimsin?” **dedi:** “Leyla’yım.”
Dedim: “Benden izin.” **dedi:** “Boylayım.”
Dedim: “Fani dünya?” **dedi:** “Neyleyim.”
“MAHZUNÎ ŞERİF’im kul.” **dedi** bana.

(Aktaş, 1999: 22-23)

Masumî

Bilmem sarhoş mudur, uykudan kalkmış,
Dedim: “Mahmur musun?” **söyledi:** “Yok yok.”
Ak ellere kızıl kınalar yakmış,
Dedim: “Bayram mıdır?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Bu sitemler?” **dedi:** “Sözümdür.”
Dedim: “Bu cefalar?” **dedi:** “Nazımdır.”
Dedim: “Bedirlenmiş?” **dedi:** “Yüzümdür.”
Dedim: “Gel öpeyim.” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “O nur nedir?” **dedi:** “Aynımdır.”
Dedim: “O kâfur mu?” **dedi:** “Boynumdur.”
Dedim: “O turunçlar?” **dedi:** “Koynumdur.”
Dedim: “Ver sineme.” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Selvi nedir?” **dedi:** “Dalımdır.”
Dedim: “Yanağında?” **dedi:** “Gülümdür.”
Dedim ki: “MASUMÎ?” **dedi:** “Kulumdur.”
Dedim: “Azad eyle.” **söyledi:** “Yok yok.”*
(Uraz, 1977: 8116-8117)

Mazlumî (Ali Ballıktaş)

Gittim bir kâmile sordum danıştım,
“Herşey sende mevcut, bil.” **dedi** bana.
Ona meftun oldum çok şey konuştum,
“Aşkın deryasına dal.” **dedi** bana.

Dedim: “İşin özü nerden başlıyor?”

Dedi: “Arif olan neyi düşünüyor?”

Dedim: “Arı kime polen işliyor?”

“Onun tek hedefi bal.” **dedi** bana.

Dedim: “Kimin vardı taht ile tacı?”

Dedi: “Geçen var mı öbür yamacı?”

Dedim: “Kervancının bütün amacı?”

“Menzile varmağa yol.” **dedi** bana.

Dedim: “Nerde bir yar özüyle yardı?”

Dedi: “Hangi âşık murada erdi?”

Dedim: “Nasıl Mecnun Leyla’ya vardı?”

“Onların talihi çöl.” **dedi** bana.

Dedim: “Nasıl insan âlim kişidir?”

Dedi: “Karanlığı kimler ıştırır?”

Dedim: “Yeğlik olmak kimin işidir?”

“Kayadan ne alır yel?” **dedi** bana.

Dedim: “Haklı haksız nerde buluşur?”

Dedi: “Bu işlere herkes alışır.”

Dedim: “Gerçek insan nasıl oluşur?”

“Koyma suyla dolmaz göl.” **dedi** bana.

Dedim: “Daha çiğim, pişem mi ola?”

Dedi: “Aksi olan oturur çula.”

Dedim: “Bu hal çıkar nasıl bir yola?”

“Mürşid-i kâmile kal.” **dedi** bana.

Dedim: “Bu rüyadan uyandım artık.”

Dedi: “Yüce dağda oluşur kütük.”

Dedim: “Sözler mecaz özürü örtük.”

“Bilmem MAZLUMÎ’yi bul.” **dedi** bana.

(DK Arşivi)

Mazlumî (Ali Ballıktaş)

Ben derdimi **dedim** ulu tabibe,
O da bana “Derdin sızıdır.” **dedi.**
Dedim: “Tabib bunun çaresi nedir?”
“Çare sevdiğinin gözüdür.” **dedi.**

Dedim: “Hal bilmezsin eline düştüm,
Koydu ateşine piştikçe piştim,
Aklımı topladım bu işe şaştım.”
“Âşığın maşuğa nazıdır.” **dedi.**

Dedim: “Dil döktü de diline kandım,
Kanayan yarımın ilacı sandım.”
Dedim: “Yana yana Kerem’e döndüm.”
“Yandığın Aslı’nın özüdür.” **dedi.**

MAZLUMÎ “Bu dert ile ölem mi söyle?”
Dedi: “Sen derdine bir derman eyle.”
Dedim ki: “Gülmedim, nedendir böyle?”
“Belki kader belki yazıdır.” **dedi**
(Ballıktaş, 1997: 32)

Mazlumî (Mazlum Hüseyin)

Seherde uğradım ben bir güzele,
Dedim: “Gün doğmasın.” **dedi** ki: “Yok yok.”
İnce belli bir esmer serv-i endam
Dedim: “Kol dolansın?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Hilâl kaşların?” **dedi:** “Yaydır.”
Dedim: “Al yanakların?” **dedi:** “Nardır.”
Dedim: “Ol dudakların?” **dedi:** “Baldır.”
Dedim: “Satar mısın?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Ak gerdanın?” **dedi:** “Kaymaktır.”
Dedim: “Koyunların?” **dedi:** “Uçmaktır.”
Dedim: “Candan geçsem?” **dedi:** “Yazıktır.”
Dedim: “Kıyar mısın?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Ayın on dördü?” **dedi:** “Mahım.”
Dedim: “MAZLUM’u yakan?” **dedi:** “Firkatım.”
Dedim: “Çare var mı?” **dedi:** “Vuslatım.”
Dedim: “Düş olmasın” **dedi** ki: “Yok yok.”
(Sağlam, 2001: 56)

Meçhulî

Biri sordu bana, **dedi** ki: “Nesin?”

Dedim ki: “Dilimin ifadesiyim.”

Dedi: “Nerden gelir, nere gidersin?”

Dedim: “Edep erkân ananesiyim.”

Dedi: “Doğru mudur, senin dediğin?”

Dedim: “Yalan bizden olmuş tedirgin.”

Dedi: “Bu dünyada var mı sevdiğin?”

Dedim: “Bir dilberin divanesiyim.”

Dedi: “Âşık mısın?” **dedim** ki: “Evet.”

Dedi: “Vazgeç.” **dedim**: “Kopsa kıyamet...”

Dedi: “Öldürürler.” **dedim**: “Akıbet.”

Dedi: “Olmaz.” **dedim**: “Kurbanesiyim.”

Dedim: “Kalem gibi kaşı bulunmaz.”

Dedi: “Ayak benden başı bulunmaz.”

Dedim: “Bu cihanda eşi bulunmaz.

Böyle bir güzelin abonesiyim.”

Dedim: “Kalem isen güzellere tap.”

Dedi: “Yapar isen gel gönlümü yap.”

Dedim: “Ömür boyu okudum kitap.

İrfan mektebinin alfabetesiyim.”

Dedi: “Bülbül nerde?” **dedim**: “Zardadır.”

Dedi: “Gönlün nerde?” **dedim**: “Yardadır.”

Dedi: “Ya MEÇHULÎ?” **dedim**: “Dardadır,
Çünkü âşıkların bir tanesiyim.”

(Karaburç, 1995: 348)

Meftunî

Dedim: “Dilber nice keyfin?”

Dedi: “Niçin sorarsın sen?”

Dedim: “Dilber darıldın mı?”

Dedi: “Safi zararsın sen.”

Dedim: “Dilber nedir tasa?”

Dedi: “Koyma beni yasa.”

Dedim: “Dilber bana buse.”

Dedi: “Vermem ararsın sen.”

Dedim: “Dilber nedir yade?”

Dedi: “Olmaz kişizade.”

Dedim: “Dilber bana bade.”

Dedi: “Câmı kırarsın sen.”

Dedim: “Dilber aman kaldım.”

Dedi: “Meramını bildim.”

Dedim: “Dilber sana geldim.”

Dedi: “Fettan kaçarsın sen.”

Dedim: “Dilber yâr MEFTUNÎ.”

Dedi: “Nedir bana kâni?”

Dedim: “Dilber bade kanı*?”

Dedi: “Bana yararsın sen.”

(Aslanoğlu, 2006: 109)

Meftunî (Yücel İpek)

Dedim: “Ey sevdiğim! Leblerin gonca.”

Dedi: “O goncaya bir bülbül gerek.”

Dedim: “Ey çiçeğim! Belin ipince.”

Dedi: “Onu sarmaya bir kol gerek.”

Dedim: “Benim sevdiğimsin ezeli.”

Dedi: “Kadrim bilmezsin ey deli!”

Dedim: “Sevmez miyim böyle güzeli?”

Dedi: “Aşka iletcek yol gerek.”

Dedim: “Yarım sana göre aşk nice?”

Dedi: “Sen öğrettin bana iyice.”

Dedim: “Aşk her şeyden güzel mi sence?”

Dedi: “Elbet güzel hem de bol gerek.”

Dedim: “MEFTUNÎ’yim, severim yari.”

Dedi: “Gayrı bırak bu ah ü zârı.”

Dedim: “Sensin bu gönlümün baharı.”

Dedi: “Hezarnaz’a şeyda dil gerek.”

(Hİ Arşivi)

Mehmet (Taştepe)

Adaletle **sordum**: “Ahbap neredesin?”

Dedi ki: “Arama, kulda bulaman.”

Dedim ki: “Mekânın durağın yok mu?”

Dedi: “Ben seyyahım yolda bulaman.”

Dedim: “Ama herkes sana sarılır.”

Dedi: “Uygulansam sular durulur,

Seni bulmak için kimden sorulur?”

Dedi ki: “Riyakâr dilde bulaman.”

“Gaflet uykusunda yatakta mısın?

Yoksa pusu kurdun atakta mısın?

Arı kovanında petekte misin?”

Dedi: “Şeker varken balda bulaman.”

Gel adalet kardeş, âşıkım sana.

Dedi: “Acil dosya verme ha bana,

İnsanın ahını koymam insana,

İşimde hileli halde bulaman.”

“Oku dilekçemi beni horlama.”

Dedi ki: “İşim çok n’ olur zorlama,

Baş belâ oldu bütün fırlama,

Kirlendi gömlekler şalda bulaman.”

Dedim ki: “ Tavsiyen yok mu MEHMET’e?”

Dedi: “Sabır gerek böyle zahmete.”

Dedim: “Uğramayım sonra töhmete?”

Dedi: “Başka çare elde bulaman.”

(Elçi, 1997: 149-150)

Meydanî

Dedim ki: “Gözlerin neye benziyor?”

Dedi ki: “Nişanım.” **dedi:** “Hateme.”

Dedim ki: “Hatemin neye benziyor

Dedi ki: “Maşuğa.” **dedi:** “Siteme.”

Dedim ki: “Cemale eylesem nazar.”

Dedi ki: “Nazarın fermanım yazar.”

Dedim ki: “Bu hüsnün her kime benzer?”

Dedi ki: “Adem’e.” **dedi:** “Atama.”

Dedim ki: “Serveri cihana ışık.”

Dedi ki: “Miracı arşı dolaşık.”

Dedim ki: “MEYDANÎ kul kime âşık?”

Dedi ki: “Mahbubum.” **dedi:** “Sultana.”

(Durbilmez, 1998: 89)

Mihmanî (Hüseyin Soğuk)

Dedim: “Güzel! Kiblem oldun sen bana.”

Dedi: “Bir gerçeğe dönensin ondan.”

Dedim: “Yüreğimde besledim seni.”

Dedi: “Aşkım ile yanansın ondan.”

Dedim: “Cem olursun karşı cemale.”

Dedi: “Sevgin ile erdim kemale.”

Dedim: “Ben bu payla geldim bu hale.”

Dedi: “Zamanıma inensin ondan.”

Dedim: “O cisminde aslımı gördüm.”

Dedi: “Eşitliği ben sana kurdum.”

Dedim: “Gökyüzünde kıyama durdum.”

Dedi: “Kitabıma konansın ondan.”

Dedim: “Nurun ile açarken gözü.”

Dedi: “Bana bade sunansın özü.”

Dedim: “Tarihime sel ettin sözü.”

Dedi: “İkrarıma kanansın ondan.”

Dedim: “Rüzgâr biçen rüzgârı eker.”

Dedi: “Arif olan körleri yakar.”

Dedim: “Başı diki esrarın çeker.”

Dedi: “Aşk atına binensin ondan.”

Dedim: “Yol aldığım gönülden önce.”

Dedi: “Her canlıdır yeşeren gonca.”

Dedim: “MİHMANÎ’ye öğütsün bunca.”

Dedi: “Mirasımı anansın ondan.”

(DK Arşivi)

Molla Cuma

Dedim: “Ay dilberim, seyre mi çıhdın?”

Dedi: “Sevdalıyam, gezmesem olmaz!”

Dedim: “Men dostuna ne mail bahdın?”

Dedi: “Möhnetine dözmesem olmaz!”

Dedim ki: “İsmi pünhan eyledim.”

Dedi: “Danış görüm, sene neyledim?”

Dedim ki: “Eşgından gezel söyledim.”

Dedi: “Gelem getir, yazmasam olmaz.”

Dedim: “MOLLA CÜME gemde galıpdır.”

Dedi: “Ah nalesi canım alıpdır.”

Dedim ki: “Gözyaşım göller olupdur.”

Dedi: “Men sonayam, üzmesem olmaz.”

(Molla Cüme, 1995: 74)

Molla Cuma

Bu aşkar sirrimi pünhan eledim,
Dediler: “Danışsan.” **dedim:** “Demerem.”
Bildim ki derdimin dermanı yohdur
Dediler: “Danışsan.” **dedim:** “Demerem.”

Dediler: “Cünün mü yohsa deli mi?”
Dedim: “Eyandır, eşg ehli zalımı.
Horyat eğyar, nemerd sordu halımı.”
Dediler: “Danışsan.” **dedim:** “Demerem.”

CÜME’yem derdimi hedden aşırdım,
Eşgın küresinde bağrım bişirdim,
Bir mehbubgözelin ismin çasırdım,
Dediler: “Danışsan.” **dedim:** “Demerem.”
(Molla Cüme, 1995: 74)

Molla Nefes

Diydim: "Aşıklar şası!" **diydi:** "Ayt arzın mihman."
Diydim: "Geçgil günahım." **diydi:** "Ötdüm damca ga."
Diydim: "Tagtın berkarar..." **diydi:** "Şeyle bî payan."
Diydim: "Senin dey şalar..." **diydi:** "Yoktur bî güman."
Diydim: "Geldim, gulun men.", "Turgit." **diydi:** "Musulman."

Diydim: "Ol ne pisedir?" **diydi:** ki: "Dahan erer."
Diydim: "Ol ne gumdudur?" **diydi:** ki: "Zıban erer."
Diydim: "Ak yüzde hallar?" **diydi:** ki: "Reyhan erer."
Diydim: "Bu niçik dondur?" **diydi:** "Zereşan erer."
Diydim: "Ölsem arman yok." **diydi:** "Dökme nahak gan."

Diydim: "Bir posa bergil!" **diydi:** "Berey güldürsen"
Diydim: "Hak aşık menem" **diydi:** "Karin bildirsen."
Diydim: "Acız mihman me" **diydi:** "Gelgil, öldürsen."
Diydim: "Bu ne söz, ey!.." **diydi:** "Gelgil, soldursan."
Aldım derhal golumga, **diydi:** "Göredir bagdan."

Golum saldım boynuga, geldi tavusım uçup,
Diydim: "Gel imdi tutay". **diydi:** "Gül dey çıрмаşıp."
Diydim: "Vısalnetir." **diydi:** "Onda uçraşıp."
Galdı yürek orhundan, gitdi karar sıçraşıp,
Aşık NEPES bu gice sürdi beyle çoh dövran.

Türkiye Türkçesi ile

Dedim: "Âşıklar şahı!" **dedi:** "De arzın mihman."
Dedim: "Affet günahım!" **dedi:** "Affettim bir damla kan."
Dedim: "Tahtın daim olsun." **dedi:** "Öyle bi-payan."
Dedim: "Senin gibi şahlar..." **dedi:** "Yoktur şüphesiz."
Dedim: "Geldim, kulunum." "Kalk git" **dedi:** "Müslüman!"

Dedim: "O ne noktadır?" **dedi:** "Dudağımdır"
Dedim: "O ne kumrudur?" **dedi:** "Güzelliğimdir."
Dedim: "Ak yüzde benler..." **dedi:** ki: "Reyhandır."
Dedim: "Bu nasıl libastr?" **dedi:** "Zereşandır."
Dedim: "Ölsem gam yemem..." **dedi:** "Dökme haksız kan."

Dedim: "Bir busecik ver!" dedi: " vereyim güldürsen."
Dedim: "Hak âşık benim." dedi: "Kârın bildirsen."
Dedim: "Aciz misafirim." dedi: "Gel sen, öldürsen."
Dedim: "Bu ne sözdür, ey!" dedi: "Gel sen, soldursan."
Aldım derhal elime, dedi: "Görmüştür bahçıvan.."

Elim attım boynuna, geldi tavusum uçup
Dedim: "Gel şimdi tutayım." dedi: "Gül gibi sarılıp."
Dedim: "Visalin yetişir." dedi: "Orda rastlaşıp."
Kalktı gönül tahtından, gitti karar değiştirip,
Âşık NEFES bu gece sürdü böyle çok devran.
("TDTEA," 1998, 514.)

Molla Nefes

İstep ki güzel yarı, gördüm ki salamatdır,
Baş goydum ayakında “Tur.” **diydi**: “ Ne halatdır?”
Turdum, **diydim**: “Arzım bar.” “Arz eyle, adalatdır!”
Diydım: “Sana aşık men.” “Goy” **diydi**: “Ne hacatdır?”
Diydım: “Periler hanı!
Sensiz neterem canı?”
Diydi: “Bu sözün bizge yalğançı hekayatdır.”

Diydım: “Gözün öldürdi, gamzan kıkılıp hasta.”
“Şeksiz öle sen.” **diydi**: “Bir gayrı vatan iste.”
Diydım ki: “Özüm gitsem, könlüm san vabeste.”
Diydi: “Ne alaç eyley, sen aşığı nakeste!”
Diydım ki “Alaç eyle,
Husnun mana paç eyle.”
Bir güldi elin dişlep, **diydi**: “Ne kesapatdır.”

Diydım: “Ne tütündür bu?”, ol “Zülpi kekilim.” **diydi**,
Diydım: “Ne elipdir bu?”, yar “İnçge bilim” **diydi**
Diydım: “Ne şekerdir bu?”, “Şerbetli dilim **diydi**
Diydım: “Meni öltürgil,
Ya posa mürevvet kıl.”
Agzınga çenap yumruk, “Goy.” **diydi**: “Gabahatdır.”

Umıdı-vasıl birlen ipikni küçük açdım,
Gözlep ki en astından, göz ümledi, men düşdüm,
Düşmanlara duydurmay, bir lahza habarlaşdım,
“Pinhan ere bar” **diydi**, geldi ki gucaklaşdım.
Diydım: “Meni ışkında,
Köydürme meni ey can!”
Diydi ki: “Yanıp kölmek aşıklara adatdır.”

Diydım: “Güli-cennet, bir dem süreli aşrat.”
Diydi ki: “Seher boldı.” turdı, diledi rusgat.
“Rusgat ki berel.” **diydim**: “Araga düşer pırkat.”
Yıgılap ki golum tutdı, “Sen çekme.” **diydi**: “Hasrat.”
Diydım ki: “Meni eldir,
Bu ayrılık, ey dildar!”
Diydi: “Sana bu aşrat her gece zıyapatdır.”

Gapıda kişi goydı, “Gaşıga baray.” **diydim**.
Diydi ki: “Nedir kesbin?”, “Gullukda duray.” **diydim**.
Perde bile sözleşdi, “Aç yüzün görey.” **diydim**
Diydi ki: “Getir mızdun, canımdı berey.” **diydim**.
Diydi: “Bu ne divana?”
Diydım: “Sana pervana”

Diydi: “Sana görmek yok, can tende amanatdır.”

“Neden göziün yaşı giryan baradır?” **diydi.**
“Pırkat ki yaman.” **dedim,** “Sınam yaradır.” **diydi.**
Boynıga golum saldım, “Düşman göredir.” **diydi.**
Öpdüm yanagın, “Ey vay, bagtım garadır.” **diydi.**
Diydım: “Bu ne kelişdir?”
Diydi ki: “Bu ne işdir?”
Men **diydım:** “Acap işdir.” yar **diydi:** “Melamatdır.”

Yatganda güli-gülşen bir gice gelipdir men,
Durdum ki gulak saldım, ukuda yatıp erken,
Bardım ki yüzün açdım, oygandı gazap birlen,
“Kim sen?” **diydi, diydım:** “Men.”, **diydi** ki: “Nepes mu sen?”
Diydi ki “Gelipsen hoş.
Hoşvagt bola sen.” **diydi.**
“Aşık bile maşşukdan bir birge hoşamatdır.”

Türkiye Türkçesi ile

*İsteyip güzel yarı gördüm ki selamettir,
Baş koydum ayağına “Kalk.” dedi “Ne halettir?”
Kalktum, dedim: “Arzım var.” “Arz eyle, adalettir!”
Dedim: “Sana âşığım.” “Bırak” dedi: “Ne hacettir?”
Dedim: “Periler hanı!
Sensiz n’iderim canı?”
Dedi: “Bu sözün bize yalancı hikyettir.”*

*Dedim: “Gözün öldürdü gamzen ki kılmış hasta.”
“Şüphesiz ölürsün.” dedi, “Bir başka vatan iste.”
Dedim: “Kendim gitsem, gönlüm sana vabeste!”
Dedi: “Ne ilaç eyleyim, sen âşık-ı nakeste!”
Dedim ki: “İlaç eyle,
Hüsnün bana faş eyle.”
Bir güldü elin dişleyip, dedi: “Ne kesafettir.”*

*Dedim: “Ne dumandır bu”, o “Zülf-i kâkülüm.” dedi.
Dedim: “Ne eliftir bu?”, yar “İnce belim.” dedi.
Dedim: “Ne şekerdir bu?” “Şerbetli dilim.” dedi.
Bir bûse talep ettim, “Lâzımdır ölüm” dedi.
Dedim: “Beni öldür sen,
Ya bûse mürüvvet kıl.”
Ağzıma vurup yumruk, “Koy.” dedi: “Kabahattir.”*

*Ümid-i vasıl ile kapıyı azcık açtım,
Gözleyip en altından, göz kırptı da ben düştüm,*

Düşmanlara duyurmadan, bir anda haberleştim,
“Gizli yer var.” **dedi**, geldi ki kucaklaştım.

Dedim: “Beni aşkında
Köydürme meni ey can!”

Dedi ki: “Yanıp pişmek âşıklarda âdettir.”

Dedim ki: “Gül-i cennet, bir dem sürelim işret.”

Dedi ki: “Sabah oldu...” kalktı, diledi ruhsat.

“Ruhsat ki vereyim.” **dedim**: “Araya düşer firkat.”

Ağlayarak elim tuttu, “Sen çekme.” **dedi**: “Hasret.”

Dedim ki: “Beni öldür,

Bu ayrılık, ey dildar!”

Dedi: “Sana bu işret her gece ziyafettir.”

Kapıya bekçi koydu, “Karşıya varam.” **dedim**.

Dedi ki: “Nedir maksadın?”, “Kullukta duram.” **dedim**.

Örtü altından konuştu, “Aç yüzün görem.” **dedim**.

Dedi: “Bu ne divane?”

Dedim: “Sana pervane.”

Dedi: “Sana görmek yok, can tende emanettir.”

“Neden ki gözün yaşı giryan varmıştır?” **dedi**

“Firkat ki yaman.” **dedim**, “Sinem yarmıştır.” **dedi**.

Boynuna elim attım, “Düşman görmüştür.” **dedi**.

Öptüm yanağın “Eyvah, bahtım karadır.” **dedi**.

Dedim: “Bu ne kargıştır?”

Dedi ki: “Bu ne iştir?”

Ben dedim: “Garip iştir.” **Yar dedi**: “Melâmettir.”

Yatınca gül-i gülşen bir gece gelmişimdir,

Durdum da kulak verdim, uykuya yatmış erken,

Vardım ki yüzün açtım, uyandı gazap ile,

“Kimsin?” **dedi**, **dedim**: “Ben.”, **dedi ki**: “Nefes misin?”

Dedi ki: “Gelmişsin hoş,

Hoş vakt olasın” **dedi**.

“Âşık ile maşuktan birbirine övgüdür.”

(“TDTEA,” 1998, 513-514.)

-163-

Muhibbî

Dedim: “Dilber hub açılmış.”

Dedi: “Güldür yanağında.”

Dedim: “Anber mi saçılmış?”

Dedi: “Terdir budağında.”

Dedim: “Yüze çekme perde.”

Dedi: “Uğramışam derde.”

Dedim: “Ab-ı kevser nerde?”

Dedi: “Damlar dudağında.”

Dedim: “MUHİBBÎ’yem bilir.”

Dedi: “Halvet kılsak n’olur?”

Dedim: “Korkam uykum gelir.”

Dedi: “Baş koy kucağında.”

(Köprülü, 1940: 543-544)

Murat Çobanoğlu

Bir güzele âşık oldum.
Boyu selvi dal gibidir.
Dedim: “Güzel ne mahlûksun?
Konuşmadı lal gibidir.

Dedim: “Âşık oldum sana.”
Boynumu büktüm bir yana,
O zaman acıdı bana.
Konuştuğu bal gibidir.

Dedim: “Yaklaş sırrın erem.”
Dedi: “N’ olur sen et kerem.”
Dedim: “Var mı Aslı Kerem?”
Dedi: “Onlar kül gibidir.”

Dedim: “Adın nedir senin?”
Dedi: “Benim adım Şirin.”
Dedim: “Ferhat tanır mısın?”
Dedi: “Dağlar yol gibidir.”

Dedim: “Sinen nedir senin?”
Dedi: “Âşığa yayladır.”
Dedim: “Leyla’yı kim sever?”
Dedi: “Mecnun kul gibidir.”

Dedim: “ÇOBANOĞLU feda.”
Dedi: “Boynun ne bükersin?”
Dedim: “Gözden akar damla.”
Dedi: “Her gün sel gibidir.”

(Kafkasyalı, 1998: 175)

-165-

Murat obanoğlu

Dedim: “Güzel, kervan mısın?”

Dedi: “Yola geledim.”

Dedim: “Mecnun bilir misin?”

Dedi: “öle geledim.”

Dedim: “Güzel vurma acı.”

Dedi: “Olur mu ilacı?”

Dedim: “Sana ben bir avcı.”

Dedi: “Göle geledim.”

ÇOBANOĞLU halim yaman

Güzel günler oldu zindan

Dedim: “Güzel sen bir terlan.”

Dedi: “Kola geledim.”

(Kafkasyalı, 1998: 162)

-166-

Murat Yıldız

Dedim: “Ay kız sevdalısın.”

Dedi: “Od tutup yanırım.”

Dedim: “Şama pervanesen.”

Dedi: “Dolaşıp dönürem.”

Dedim: “Ay gız al yamışak.”

Dedi: “Oğlan yaşım uşak.”

Dedim: “Daldada danışak.”

Dedi: “Sennen utanırım.”

Dedim: “Gamlı gezmez adam.”

Dedi: “Seni gördüm şâdam.”

Dedim: “Men ÂŞIK MURAD’am.”

Dedi: “Ezelden tanırım.”

(Çapan, 1992: 29)

-167-

Murtaza Şirin

Cümlemiz vardan var olduk.
Söyledim, “Yalan.” **dediler.**
Dedim: “Yoktan nasıl geldik?”
“Konuşma ulan.” **dediler.**

Anam babam daha dünkü,
Güneşten yaşlıyım çünkü,
Bilmiyormuş gibi sanki,
“Daha dünsün can.” **dediler.**

“Aydan dünyadan güneşten,
Onlarca büyüğüm yaştan,
Konuşalım başlangıçtan.”
Dedim, “Öyle san.” **dediler.**

“Bir şey var olur mu yoktan?
Cümlemiz var olduk Hak’tan.”
Dedim: “Bu haber Allah’tan.”
“Bu nasıl insan?” **dediler.**

“Canlı yaratıldı sudan,
Suda yaratıldı ondan.”
Dedim: “Onun işi sırdan.”
“Sen de sen inan.” **dediler.**

Dedim: “Her şey aşikâra.
Doğada gerçeği ara.
Oku da olma maskara.”
“Nedir okunan?” **dediler.**

MURTAZA’ m bir bir okudu
Tüm okuduğu Hak’ ıdı
Onlar boşuna şakıdı
Sonra “El aman.” **dediler.**
(“Halk Ozanları,” 1997: 142)

Mustafa Altınay

Dedim: “Ey cananım!” **dedi:** “Efendim.”
Dedim: “Gel beriye.” **dedi:** “Gelemem.”
Dedim: “ Bu kin nedir?” **dedi** ki: “Andım.”
Dedim: “Vefasız mı?” **dedi:** “Bilemem.”

Dedim: “Sever misin?” **dedi** ki: “Hayır.”
Dedim: “Talih nedir?” **dedi** ki: “Uyur.”
Dedim: “Ey sevdiğim!” **dedi** ki: “Buyur.”
Dedim: “Şaduman ol.” **dedi:** “Gülemem.”

Dedim: “Derdin nedir?” **dedi** ki: “Sorma.”
Dedim: “Bu tel nedir?” **dedi** ki: “Sırma.”
Dedim: “Al hatıra.” **dedi** ki: “Verme.”
Dedim: “Sırdaşım ol.” **dedi:** “Olamam.”

Dedim: “ALTINAY’ım.” **dedi** ki: “Zanda.”
Dedim: “Muhabbeti?” **dedi** ki: “Kanda.”
Dedim: “Nişanesi?” **dedi** ki: “Canda.”
Dedim: “Göndersene.” **dedi:** “Salamam.”

(DK Arşivi)

Mustafa Altınay

Dedim: “Ey cananım! Sanadır sözüm.”

Dedi: “Aldım, kabul ettim sevdiğim.”

Dedim: “Ateş gibi yanıyor özüm.”

Dedi: “Acıların yuttum sevdiğim.”

Dedim: “Maşukuna eren olmamış.”

Dedi: “Safasını süren olmamış,

Daim vefasızdan yârân olmamış.”

Dedi: “O feleğe n’ettim sevdiğim?”

Dedim: “Ne dolanın ah ü zarınan?”

Dedi: “Başım duman yağın karınan.”

Dedim: “Aran ne durumda Bir’inen?”

Dedi: “Doğru yolda hattım sevdiğim.”

Dedim: “ALTINAY’a nedir ahvalin?”

Dedi: “On dört günlük aydır cemalim.”

Dedim: “Mah yüzüne elbet hayranım.”

Dedi: “İkrarımı göttüm sevdiğim.”

(DK Arşivi)

Mustafa Altınay

Dedim: “Ey güzelim!” **dedi** ki: “Buyur.”

Dedim: “Gel gidelim.” **dedi** ki: “Hayır.”

Dedim: “Sevgi nedir?” **dedi** ki: “Uyur.”

Dedi: “Uyaram mı?” **dedi** ki: “He he.”

Dedi: “Gezelim mi?” **dedi** ki: “Hemen!”

Dedim: “Bu kaş nedir?” **dedi** ki: “Keman”

Dedim: “Çalalım mı?” **dedi** ki: “Aman!”

Dedim: “Ceylan mısın?” **dedi** ki: “He he.”

Dedim: “Elma nedir?” **dedi:** “Yanağım.”

Dedim: “Gerdan nedir?” **dedi:** “Konağın.”

Dedim: “Kiraz nedir?” **dedi:** Dudağım.”

Dedim: “Öpelim mi?” **dedi** ki: “He he.”

Dedim: “İnce nedir?” **dedi** ki: “Belim.”

Dedim: “Durgun nedir?” **dedi** ki: “Halim.”

Dedim: “Hap nedir ki?” **dedi** ki: “Dilim.”

Dedim: “Konuşak mı?” **dedi** ki: “He he.”

Dedim: “Küser misin?” **dedi** ki: “Haşa!”

Dedim: “Bu gönül ne?” **dedi** ki: “Paşa.”

Dedim: “Neye benzer?” **dedi** ki: “Kışa.”

Dedim: “Boran mıdır?” **dedi** ki: “He he.”

Dedim: “ALTINAY kim?” **dedi** ki: “Yar yar.”

Dedim: “Beldeki ne?” **dedi** ki: “Kemer.”

Dedim: “Bu çift nedir?” **dedi** ki: “Pınar.”

Dedim: “İçelim mi?” **dedi** ki: “He he.”

(DK Arşivi)

Mustafa Arif Arık

Birgün Şu illeri seyran ederken;
Bir kız pencereden “Hey” **dedi** kaçtı.
Geri döndüm, sağa sola bakındım,
“Kimi arıyorsun bey?” **dedi** kaçtı.

Dedim: “Görsem Şu yüzünü nicedir,
Bak yürüdüm yorgunum kaç gecedir,
Burda bir gün kalsam acap kaçadır.”
“Çıkar Şu paramı say.” **dedi** kaçtı.

Dedim: “Güzel, yüzün ne de ak imiş,
Âşıklar yolunda bir durak imiş,
İŞittim ki burda güzel çok imiş.”
“Bu köy aradığın köy.” **dedi** kaçtı.

GüzelmiŐsin gördüm benden saklama,
Naz edip de derdime dert ekleme,
Beni burdan gider diye bekleme,
“Oğlan deli misin ney?” **dedi** kaçtı.

Dedim: “Güzelliğin yanına kalmaz,
Benim zekatımı vermezsen olmaz,
Al Şu mektubu da hemen cevap yaz.”
“Kapının önüne koy.” **dedi** kaçtı.

Dedim: “Böyle gonca isen gül isen,
Hanım isen sultan isen kul isen,
Vazgeçeyim gelin isen dul isen.”
“Daha bir goncayım, duy.” **dedi** kaçtı.

Dedim: “Güzel, kapınızı açarım,
Baban evde ise paha biçerim,
Naz edersen zorla alır kaçarım.”
“Öyle Şey olur mu, ay?” **dedi** kaçtı.

Bu dünya fanidir gelmiş gelecek,
Ettiğin yanına kâr mı kalacak,
Bari bir söz ver oldu olacak,
Silkti omuzunu “Vay!” **dedi** kaçtı.

Bir deli âşığım göçer giderim,
İnadımdan kaldım naçar giderim,
Razı değil isen, geçer giderim,
“Biraz daha dursan, şey!” **dedi** kaçtı.

Güzel için çalar bu aşk sazını,
Usanmış da gönül çekmez nazını,
Tuttum bileğini öptüm yüzünü,
“Kolumu acıttın, oy!” **dedi** kaçtı.

“A kız etme.” **dedim**, “Öldüm meraktan.
Yorgunum susuzum geldim ıraktan,
Bırak bir öpeyim kiraz dudaktan.”
Uzattı, “Al öp de doy.” **dedi** kaçtı.

Cem edilmez benlerinin sayısı,
Kırpiği uyutmuş gözün büyüsü,
Oğlan haydi bu işin en iyisi,
“Çabuk nikâhımı kıy.” **dedi** kaçtı.*
(Arık, 1959: 28)

-172-

Mustafa Bal – Mehmet Kılıç

Dedum: “Habu aşik Mustafa,
Gene geldi İzmir’e.”

Dedi: “Hoş geldun, safa geldun,
Musafir geldun bize.”

Dedum: “Hayde Mehmet gidelum,
Bizum Karadenize.”

Dedi: “Benum kimsem kalmadi,
Ne ana ne teyize.”

(DK Arşivi)

Mustafa Bal – Mehmet Kılıç

Dedi: “Dünya eyi bir şeydur,
Olmasayidi fani.”

Dedum: “Oni ben da bilurum,
Olmasayidi fani.”

Dedi: “Peşume dolaşiyu,
Alacak olan canı.”

Dedum: “Sana da o gelecek,
İnce bak eyi tani.”

Dedi: “Nerden taniyacağum,
Varmidur bir nişani.”

Dedum: “Kendisi arar bulur,
Arz ettüğü nişani.”

Dedi: “Desem ona gelma dur,
Eylemez mi ihsani.”

Dedum: “Hazirana birakmaz,
Mayis ile Nisani.”

Dedi: “Belki bize uğramaz,
Bilmez bizum yasani.”

Dedum: “Sizun oradan almadi mi,
Hüseysin ile Hasani.”

Dedi: “Birkaç gün sonra gelse,
Tamamlayim doksani .”

Dedum: “Seksenbeşi tamamdur,
Kabul eder doksani.”

Dedi: “Hebumuz öleceğuk,
Dünya kalacak fani.”

Dedum: “Rahmet olsun canuna,
Babam .....i anani.”

(DK Arşivi)

-174-

Mustafa Bolat

Dedim: “Kız bizim evde kal.”

Dedi: “Kalamam kalamam.”

Dedim: “Derdime derman ol.”

Dedi: “Olamam olamam.”

Dedim: “Ne şirindir sesin!”

Dedi: “Bende mi hevesin?”

Dedim: “Bana gelir misin?”

Dedi: “Gelemem gelemem.”

Dedim: “Ne belalı başım!”

Dedi: “POLAT’a yoldaşım.”

Dedim: “Sil gözümünden yaşım.”

Dedi: “Silemem silemem.”

(Ekmekçi, 2006: 374)

Mustafa Özbahar

Kız ile oğlanın ahdi var idi,
Oğlan **der**: “Kaçalım.” kız **der** ki: “Yok yok.”
Doldurmuşlar, muhabbetin demini,
Oğlan **der**: “İçelim.” kız **der** ki: “Yok yok.”

Bahar gelmiş, kış ayları seçilmiş,
Tabiata yeşil kaftan biçilmiş,
Yaylalarda mor menevşe,
Oğlan **der**: “Göçelim.” kız **der** ki: “Yok yok.”

Oğlan avcı olmuş, avlar kuşunu,
Kız yeşile bağlamıştır başını,
İztrabın tohumunu taşını,
Oğlan **der**: “Seçelim.” kız **der** ki: “Yok yok.”

Sefaletin gömleğini yırtmışlar,
İztrabı kantar ile tartmışlar,
Muhabbetin kapısını örtmüşler,
Oğlan **der**: “Açalım.” kız **der** ki: “Yok yok.”

ÖZBAHAR’ım, çeker gönül kahrını,
Aşka gelen içer, aşkın zehrini,
Öyle ise, ayrılığın nehrini,
Oğlan **der**: “Geçelim.” kız **der** ki: “Yok yok.”
(Ergüzel, 1999: 63)

Mustafa Özgül

İllorik Arif'e, Eğin'i sordum,

Dedi: "Suluhan'da tebap yapıyler."

Dedim: "Sehlikgilin hepsi iyi mi?"

Dedi: "Baligiller gatır satiyler."

Dedim: "Kırlı Sülo'yu göriy misin?"

Dedi: "Gerdan Gıran'ı biliy misin?"

Dedim: "Arapyer'e hiç gedy misin?"

Dedi ki: "Bu sefer basduğ getürdüm."

Dedim: "Gıllıkgiller hep Eğin'de mi?"

Dedi: "Gadı Gölli eyi ağıyi."

Dedim: "Halıların metresi gaça?"

Dedi: "Pavrukamız çuval doğiyi."

Dedim: "Arif, paraları nediysin?"

Dedi ki: "Bu sene ireyhan heç yok."

Dedim: "Çatlıları heç göriy misin?"

Dedi: "Yavuztürk'e dua ediyler."

Dedim: "Daş yol için hiç haber var mı?"

Dedi: "Apçağa'ya asvalt döküyiler."

Dedim: "Erkek köprüsi başladı mı?"

Dedi ki: "Yoğ feriboti boyiyler."

Dedim ki: "Gara tut satiliyi mi?"

Dedi ki: "Tut beli ele bozuk ki."

Dedim ki: "Panayır yapıliyi mi?"

Dedi: "Seydo hasta ele yazuk ki!"

Dedim ki: "Yirmi köy bize küskün mü?"

"Daş yol yapılmazsa halımız harap."

Dedim: "Tut sallayıp yere tökdün mü?"

Dedi ki: "Fırat'tan balığ tutiyler."

Dedim ki: "Arif gel Eğin'e gidek."

Dedi ki: "Gidek de Eğin'de n'edek?"

Dedim: "Ela gözlü maya söyliyek."

Dedi ki: "Sen bandi ver ben götürim."

(Özgül, -: 13)

-177-

Müdamî

Dedim: “Dilber aşka düştüm.”

Dedi: “Sen yan ırağımda.”

Dedim: “Sinene sataşım.”

Dedi: “Vazgeç bu çağımda.”

Dedim: “Gülüm harım var mı?”

Dedi: “Başka yarın var mı?”

Dedim: “Halvet yerin var mı?”

Dedi: “Halvet bu çağımda.”

Dedim: “Aklım aldın meste.”

Dedi: “Kalbimdir şikeste.”

Dedim: “Görünürsün hasta.”

Dedi: “Tat yok damağımda.”

Dedim: “Kul MÜDAM’ı n’ettin?”

Dedi: “Beni püryan ettin.”

Dedim ki: “Ahdi unuttun.”

Dedi: “Durur kulağımda.”

(Özsoy ve Ataman, 1993: 160)

Mürsel Sinan

Dedim: “Güzel, yanakların al olmuş.”

Dedi: “Güzelliğin işaretidir.”

Dedim: “Güzel, boyun selvi dal olmuş.”

Dedi: “Yaradan’ın öz kudretidir.”

Dedim: “Güzel, çatık kaşın yay gibi.”

Dedi: “Gözüm yaşı akar çay gibi.”

Dedim: “Yüzün güneş gibi, ay gibi,”

Dedi: “Ariflerin iltifatıdır.”

Dedim: “Güzel, ben bir ulu çınarım.”

Dedi: “Engin olmayanı kınarım.”

Dedim: “Güzel, aşkın ile yanarım.”

Dedi: “Âşıkların hep âdetidir.”

Dedim: “Güzel, ÂŞIK MÜRSEL SİNAN var.”

Dedi: “Nice aşk uğruna yanan var.”

Dedim: “Güzel, yüreğinde sevdan var.”

Dedi: “Aşk, âşığın ibadetidir.”

(DK Arşivi)

-179-

Nadir Öztürk

Dedim: “Güzel adın nedir?”

Dedi ki: “Sana Leyla’yım.”

Dedim: “Bu feryadın nedir?”

Dedi: “Aşkından böyleyim.”

Dedim: “Ne güzel huyun var.”

Dedi: “Yusuf”tan soyum var.”

Dedim: “Fikrinde neyin var?”

Dedi ki: “Dinle söyleyim.”

Dedim: “Bu gönül yarada.”

Dedi: “Ben saram burada.”

Dedim: “Engel var arada.”

Dedi: “Ben sensiz neyleyim?”

Dedim ki: “Aşk ömre zarar.”

Dedi: “Leyla, NADİR arar.”

Dedim: “İspata neyin var?”

Dedi: “Can kurban eyleyim.”

(DK Arşivi)

Nailî

Dedim: “Dilber sana bir cevabım var.”

Dedi: “Söyle nedir? Yar sana kurban.”

Dedim: “Öldüm bir keremin yok mudur?”

Dedi: “Ellere yok, var sana kurban.”

Dedim: “Yar eyle bana mürüvvet.”

Dedi: “Ben kulunum, götür beni sat.”

Dedim: “Hani koynundaki emanet?”

Dedi: “Saklamışam, nar sana kurban.”

Dedim: “Yar rahm eyle bu adni kula”

Dedi: “Kemlik satan Mevlâ’dan bula.”

Dedim: “Sarılalım, yatalım bile.”

Dedi: “İnce belim dar, sana kurban.”

Dedim: “Sevsem anan baban duyarsa.”

Dedi: “Senden geçmem sana kıyarsa.”

Dedim ki: “NAİLİ her ne dilerse...”

Dedi: “Sevdiceğim, can sana kurban.”

(DK Arşivi)

Natüvan

Dedim: “Nazlı dilber!” **dedi:** “Ne dersin?”
Dedim: “Bir buse ver.” **dedi:** “Et hicap.”
Dedim: “Ateşin var.” **dedi:** “Yandırır
Dedim: “Pürryan oldum.” **dedi:** “Ol kebab.”

Dedim: “Ne güzelsin!” **dedi:** “Ne sual!”
Dedim: “Âşık oldum.” **dedi:** “Pek muhal.”
Dedim: “Boyun ince.” **dedi:** “Selvi dal.”
Dedim: “Sarılısam bir.” **dedi** ki: “Yap yap.”

Dedim: “Bu çektiğim?” **dedi:** “Bir derttir.”
Dedim: “Methedersin.” **dedi:** “O methdir.”
Dedim: “Yaşın kaçtır?” **dedi:** “On dördtür.”
Dedim: “Bedr olmuşum.” **dedi:** “Mahitap.”

Dedim: “Kirpiğin de...” **dedi:** “Kaş keman.”
Dedim: “Sinem yara.” **dedi:** “O nişan.”
Dedim: “Kulun kimdir?” **dedi:** “NATUVAN.”
Dedim: “Gözüm yaşlı.” **dedi:** “Kanlı ab.”

(Uğur, 1948: 44-45; Atla, 1997: 121-122)

-182-

Nebi

Birgün cüt* güzel geçti karşımdan,
Biri derdim bildi, biri bilmedi.
Erenlik eyledim, açım üzünü,
Biri deyip güldü, biri gülmedi.

Dedim: “Konak eyle, gedek bağına.”

Dedi: “Soluna bak, bir de sağına.”

Dedim: “Üzük verim tah barmağına,
Biri “Allam.” **dedi**, biri almadı.

Dedim: “Ay kız, bir kadem bas beriden.”

Dedi: “Heç kademim üzmerem* yerden.”

Dedim: “Hemdem olak yarıyak* yardan.”
Biri “Ollam.” **dedi**, biri olmadı.

Dedim “Ay kız, neden oldun bi-vefa.”

Dedi: “Heç canına vermirsen cefa.”

Dedim: “Men NEBİ’yem, sen gel insafa.”

Biri “Gellem” **dedi**, biri gelmedi

(“TDTEA,” 1993: 96)

Neriman Hesen-zade

Dedim: “Men sevirem.” **dedi:** “Sevginen.”

Dedim: “Goşa gezek.” **dedi:** “Telesme!”

Dedim: “Bağ içidi.” **dedi:** “Seyr eyle.”

Dedim: “Bir gül üzek.” **dedi:** “Telesme!”

Dedim: “Bir vade ver heyala varma.”

Dedi: “Zehmet çekip özünü yorma.”

Dedim: “Gadan alım.” **dedi:** “Yalvarma.”

Dedim: “Onda küsek.” **dedi:** “Telesme!”

Dedim: “Men âşigem al yanağına.”

Dedi: “Bülbül gonar gül budağına.”

Dedim: “Üzük tahım goy barmağına,
Ehd-i peyman kesek.” **dedi:** “Telesme!”

(Hacıyeva vd, 1995: 44)

-184-

Nesimî

Bu gün dilber-i rânâ,
Benimle oldu hem-saye,
Ki yüzü güneşe benzer,
Latif kaşlarıdır aya.

Beli ince, boyu uzun,
Yüzü hubdur, sözü mevzun,
Dili sihri okur efsun,
Gönlümü verdi yağmaya.

Benim gönlüm alan dilber,
Yüzü hubdur, sözü enver,
Güzeldir “Allahüekber!”
Ne güzel beslemiş daya.

Dedim: “Ey hubların şahı!
Terahhum eyle billahi,
Gönül ikliminin mahı!
Bugünü salma ferdaya.”

Dedim: “Dilber lebin emsem,
Olurdu derdime derman.”
Dedi: “Vakti değil, ebsem,
Düşersin ceng ü kavgaya.”

Dedim: “Dilber beni öldür,
Gerek ağlat gerek güldür,
NESİMÎ çün sana kuldur,
Serini koymuş ortaya.”

(Öztelli, 1969: 25)

-185-

Nesimî

Can, hüsnün şem'ine pervanedir, bilmez misin?
Dil, aşk zincirine şükranedir, bilmez misin?

Dedim: “Dilber lebin öpsem devadır derdime.”
Dedi: “Her busem bin kanedir bilmez misin?”

Dedim: “Dilber la'l-lebin beni mest eyledi.”
Dedi: “Her mestin yeri meyhanedir, bilmez misin?”

Dedim: “Dilber acep bu azaplar bendene.”
Dedi: “Yâ ..... merdanedir bilmez misin?”

NESİMÎ'yi ta'n eyleme yürü ey zahid-i sofu,
Pendini gûş eylemez divanedir, bilmez misin?
(Öztelli, 1969: 73)

Nesimî

Uykudan uyanmış şahin bakışlım,

Dedim: “Sarhoş musun?” **söyledi:** “Yok yok.”

Ak elleri elvan elvan kınalı,

Dedim: “Bayram mıdır?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Ne gülersin?” **dedi:** “Nazımdır.”

Dedim: “Kaşın mıdır?” **dedi:** “Gözümdür.”

Dedim: “Ay mı doğdu?” **dedi:** “Yüzümdür.”

Dedim: “Ver öpeyim.” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Aydınlık var.” **dedi:** “Aynımda.”

Dedim: “Günâhın çok.” **dedi:** “Göynümde.”

Dedim: “Mehtap nedir?” **dedi:** “Koynumda.”

Dedim ki: Göreyim.” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Vatanın mı?” **dedi:** “İlimdir.”

Dedim: “Bülbül müdür?” **dedi:** “Gülümdür.”

Dedim: “NESİMÎ Şah?” **dedi:** “Kulumdur.”

Dedim: “Satar mısın?” **söyledi:** “Yok yok.”*

(Ergun, 1955: 17; Öztelli, 1955: 126; Öztelli, 1969: 29)

-187-

Nimri Dede

Hem o gözlerinde sevda izi var
Hem de baktım ceylan gibi sürmeli
Dedim: “Ne var ne yok cennet bağında?”
Dedi: “Daha o kapılar sürmeli.”

Hem gamzeler açmış yanaklarında
Hem kumrular tuğumuş* göksün bağında
Dedim: “Ne var ne yok cennet bağında.”
Dedi: “Daha o kapılar sürmeli.”

Hem âşıkların var aşk otağında
Hep ceylan ararlar körpe çağında
Dedim: “Ne var ne yok cennet bağında?”
Dedi: “Daha o kapılar sürmeli.”
(Buran, 2006: 99)

Nizamî (Nizamettin Kayacan)

Devlet dayresine bir işim düştü,
Sordum kapıcıya, “Hık.” **dedi** bana.
Evraklar elimden hep yere düştü,
Bakıp da yüzüme “Çık.” **dedi** bana.

Müsade isteyip girdim içeri,
Kimse yok odada bomboş her yeri,
Köşede süslenip duruyor biri,
Uzattım evrakı, “Yok.” **dedi** bana.

Dedim: “Bacım, n’ olur bana yol göster,
Bu gördüğün evrak bir imza ister.”
“Ben müracat mıyım?” deyip de tersler
Uzatıp elini, “Çık.” **dedi** bana.

Arada gezinen bir beyi gördüm,
Yaklaştım ona da müdürü sordum,
Uzattı elini, yazıyı verdim,
Kıvırdı burnunu, “Kak.” **dedi** bana.

Koridor solundaki odaya vardım,
Kapıyı çalarak içeri girdim,
Başımı eğerek bir selâm verdim,
Salladı elini, “Çık.” **dedi** bana.

Dedim: “Beyefendi, ne yapmam gerek?
Kim yetkili bunu biz kime verecek?”
“Bugün kimse yoktur, yarına bırak,
Reyin bana verirsen, hak.” **dedi** bana.

NİZAMÎ’yim beyler, işte böyledir,
Beş dakkalık işe tam gün öğledir,
Bir çoğunu işlerinden eyletir,
Usandım durumdan, tak **dedi** bana.

(Köleoğlu, 1997: 54)

Nizami Sarahl

Dedim: “Aç bohcanı ay üstad görek,
Ne sovgat gönderib o Bağdad Gızı.”

Dedi: “Öz saçını bügüb hurmaya,
Bir damat gönderib o Bağdad Gızı.”

Dedim: “Oldum saçı iki gulacdı.”

Dedi: “On iki min derde ilacdı.”

Dedim: “Hüseyn Emi, bu nece sacdı?
Bir servet gönderib o Bağdad Gızı.”

Dedim: “Heç itirmez el emeyini.”

Dedi: “Oğul, bala yaz dileyini.”

Dedim: “Sac adıyla öz üreyini,
Emanet gönderib o Bağdat Gızı.”

(Ömerov-Çobanlı, 1997: 31)

-190-

Nurşah

Yirmisinde bir yar sevdim,
Boyu selvi kaşı kara.
“Nerde buluşalım?” **dedi.**
Dedim: “Sabah gel pınara.”

Dedi: “Senin köyün nerde?”
Dedim: “Yol uğramaz yerde.”
Dedi: “Beni saldın derde.”
Dedim: “Dermanını ara.”

Dedi: “Gel bu nazı bırak,
İkimiz bir yerde durak,
Kemiklerim oldu tarak.”
Dedim: “Saçlarımı tara.”

Dedim: “NURŞAH senin neyin?”
Dedi ki: “İlham meleğim.”
Dedi: “Çağır da geleyim.”
Dedim: “Yolum yoktur yara.”

(Âşık Nurşah, 1998: 27)

-191-

Nurşah

Dedi: “Bir yaralı gördüm.”

Dedim: “Kimdir?” **dedi:** “Nurşah.”

Dedi: “Bana benzer gördüm.”

Dedim: “Kimdir?” **dedi:** “Nurşah.”

Dedi: “Sırda bir ışık var.”

Dedim: “Işıқта beşik var.”

Dedi: “Muratsız âşık var.”

Dedim: “Kimdir?” **dedi:** “Nurşah.”

Dedim: “Aramızda söz var.”

Dedim: “Ciğerimde köz var.”

Dedim: “Bir çift ağlar göz var.”

Dedim: “Kimdir?” **dedi:** “Nurşah.”

Dedi: “Ali’ nin Zeli’ si.”

Dedim: “Sevdanın dolusu.”

Dedi: “Yunus’ un delisi.”

Dedim: “Kimdir?” **dedi:** “Nurşah.”

Dedi: “Gözleri var çekik.”

Dedim: “Onun ömrü yıkık.”

Dedi: “Hergün boynu bükük.”

Dedim: “Kimdir?” **dedi:** “Nurşah.”

(DK Arşivi)

-192-

Nüzulî

Bir şehire uğradım, vasfa gelmez beyanı;
Bir miktarcık vafsetsem, anla, dinle, gör anı!

Dört tarafın seyrettim taşrasından ben anın,
Sanki bir polat kale, mamur olmuş her yanı.

Dört kapısı var anın, gördüm, dört duvarında;
Üçü bağlı nihanda, biri açık ayanî.

Vardım ben ol kapıya, gördüm bir pir oturur,
Sordum: “Nedir bu şehir, kimdir bunun sultanı?”

Dedi: “Bilmek istersen yapış elime benim,
Hüddamıyım ben anın, gezdireyim gel seni.”

Dedim: “Ben de buraya görmek için gelmişim,
Lutf eyle, ihsan eyle, gezdir göreyim anı.”

Dedim: “Bu asker nedir, n’işler bunlar burada?”

Dedi: “Âşıklardır bu, kurar bunda divanı.”

Ey NÜZULÎ! Epsem ol, neyle böyle sözleri,
Şimdiki zaman halkı ister mani, mani.

(Kocatürk, 1968: 409-411)

Olgunî

Dedim: “Güzel seni çok seviyorum.”

“Sen benim yerimde olsaydın.” **dedi.**

Dedim: “Çekiniyorum, diyemiyorum.”

“Gözüme bakarak, gülseydin.” **dedi.**

Dedim: “Uzun süre oldu tanıştık.”

Dedi: “Evet, güzel şeyler konuştuk.”

Dedim: “İkimiz de içten bakıştık.”

“Seni sevdiğimi bilseydin.” **dedi.**

Dedim: “Açıklamak ne kadar da zor.”

Dedi: “Orasını bir de bana sor.”

Dedim: “Rüya gördüm gel rüyayı yor.”

“Gizlice yazıp da salsaydın.” **dedi**

Dedim: “Kayıp oldun, nereye gittin?”

Dedi: “Biliyordun, çok ayıp ettin.”

Dedim: “Sevmedin mi, nasıl terk ettin?”

“Binip de arkamdan gelseydin.” **dedi.**

Dedim: “**OLGUNÎ**’yim aşkım pazarım.”

Dedi: “Bilsem ben de sana yazarım.”

Dedim: “Dudağında kaldı nazarım.”

“Eğilip bir buse alsaydın.” **dedi.**

(“Ozanlar Vakfı,” 2002: 112)

Ozantürk (Bayram Durbilmez)

Dedim: “Şu gönlümün sesin dinleyim.”

Bir dilber el edip “Hey!” **dedi**, güldü.

Dedim: “Güzel bugün ben seninleyim”

“Alımı başına koy.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Olayım yar yoluna kurban.”

Dedi: “Akıllı ol akıllı davran!”

Dedim: “Baka kaldım ben sana hayran”

“Sözüme kulak as, duy.” **dedi**, güldü.

Dedim ki: “Gözlerin nergis-i şehlâ.”

Dedi ki: “Olurum başına belâ.”

Dedim: “Ben Mecnun’um, sen de ol Leylâ.”

“Sarhoşsun, içmişsin mey.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Mânâ dolu nakışlarında.”

Dedi: “Sevdâ yüklü bakışlarında.”

Dedim: “Ciddi misin alkışlarında?”

“Bunları bir şaka say.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Bir tas su ver aşkın nehrinden.”

Dedi: “Ölürsün bak sonra kahrından.”

Dedim: “Ölsem n’olur gülün zehrinden?”

“Daha sen çok toysun, toy.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Bir gülüşün derdime çare.”

Dedi: “Git başımdan, koyma avare.”

Dedim: “Öleyim mi göz göre göre?”

“Ölürsen bana ne, ayy.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Yaraladın ey peri kızı!”

Dedi: “Yuvalanır içine sızı.”

Dedim: “Aşkla titrer bu aşkın sazı.”

“İsterse inlesin ney.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Sen Nisansın ben de Eylülüm.”

Dedi: “Sen nâlânsın ben de behlülüm.”

Dedim: “Sen goncasın, ben bir bülbülüm.”

“İnleyip durursun, bey.” **dedi**, güldü.

Dedim: “Sana koşar hep aşkın atı.”
Dedi: “Bırak artık bu iltifatı.”
Dedim: “Ne yapayım sensiz hayatı.”
“İstersen canına kıy.” **dedi,** güldü.

Dedim: “Olur mu ki aşkın günahı?”
Dedi: “Göremez hiç gönlün sabahı.”
Dedim: “ Arşı yakar âşğın âhı.”
“Sen de yıldız gibi kay.” **dedi,** güldü.

Dedim: “Ben gönlümü sana açarım.”
Dedi: “Sözlerini yere saçarım.”
Dedim: “ Nazlanırsan alır kaçarım.”
“Oğlan bu fikrinden cay.” **dedi,** güldü.

Dedim: “ Sen de bana doğru söz söyle”
Dedi: “Konuşulmaz güzelle böyle!”
Dedim: “Yeter artık, merhamet eyle!”
“Öyleyse töreye uy.” **dedi,** güldü.

Dedim: “Cemalin ay, gözlerin güneş.”
Dedi: “Delikanlı yakar bu ateş.”
Dedim: “OZANTÜRK’e olur musun eş?”
“Düşüneyim hele, şey...” **dedi,** güldü.

(DK Arşivi)

-195-

Ömer (Tozar)

Bir kaşı kemana gönlümü verdim.
Karşıdan el edip “Gel.” **dedi** bana.
Gece düşlerimde mahımı gördüm,
“Seni sevdiğimi bil.” **dedi** bana.

Yüreğimi yaktı şavkı vurunca,
Gamze oku ta saplandı derince,
Baktı ki yaslıyım, gamlı görünce,
Eğdi ceylan boyun, “Gül.” **dedi** bana.

Sinesi benzerdi gonca gülleri,
Boğum boğum kına yakmış ellere,
Sarı sazımdaki sırma tellere,
“Saçımdan aldığın tel.” **dedi** bana.

ÖMER **der** ki. “Kız elinden n’iderim?
Gece ile gündüz figan ederim.”
Dedim: “Güzel uzaklara giderim.”
Boynuma sarılıp “Kal.” **dedi** bana.
(Karaman, 2000: 25)

-196-

Özlemî

Bugün ben dostumu gördüm,
Doyamadım dillerinden.
Sual ettim: “Nerelisin?”
Dedi: “Dostun ellerinden.”

Dedim: “Serden geçer misin?
Eski elden göçer misin?
Sen bir dolu içer misin?
Aşk elinin göllerinden?”

Dedim: “Şeker var mı dilde?
Hiç akıl koymadın bende.
ÖZLEMÎ bülbüldür gülde,
Cennet kokar dillerinden.”
(Özhan vd, 1992: 2)

-197-

Pakî

Dedim: “Teşrif buyurun siz inayetle gül-i rânâ.”

Dedi: “Hâşâ! Sana yâr olmazım çekme kuru sevda.”

Dedim: “Dilber reva mı hiç idesin ülfet ağyara.”

Dedi: “Âşık isen eğer dolan mecnun gibi sahra.”

Dedim: “Pervane-veş yandım senin aşkından ey canım!”

Dedi: “Âşıklara yanmak ezel âdet imiş asla.”

Dedim: “Sizden vefa etmek hiç olmaz mı behey şahım!”

Dedi: “Sabret olur elbet nasib etmiş ise Mevlâ.”

Dedim: “PAKÎ kulunum ben tahammül kalmadı canda.”

Dedi: “ Bir buseye kail olursan edebiyim ihda.”

(Salcı, 1940: 109)

-198-

Pervanî

Dedim bağbancıya “Girem içeri.”

Dedi ki: “Bağımda bar kalmamıştır.”

Dedim ki: “Dağından bir parça kar ver.”

Dedi ki: “Dağımda kar kalmamıştır.”

Bülbül olup bahçelerde ötelim.

Eldeki cevheri hemen satalım.

Dedim: “Sevdiceğim biraz yatalım.”

Dedi: “Vazgeç benden, fer kalmamıştır.”

PERVANÎ der: “Hali sen yanlış sorma,

Her olur olmazın bağına girme,

Gördüğün güzele sen gönül verme,

Namus azalmıştır, ar kalmamıştır.”

(Gökalp, 1952: 645)

Pervanî

Dedim: “Güzellerin...” **dedi:** “Güzeli.”
Dedim: “Meftunuyum.” **dedi** ki: “Belli.”
Dedim: “Mağrur gözler...” **dedi:** “Sürmeli.”
Dedi ki: “Halimi sorsan bir daha.”

Dedim: “Huri misin?” **dedi:** “Huyumdur.”
Dedim: “Melek misin?” **dedi:** “Soyumdur.”
Dedim: “Servi misin?” **dedi:** “Boyumdur.”
Dedi ki: “Belimi sarsan bir daha.”

Dedim: “Tatlısın.” **dedi:** “Balımdır.”
Dedim: “Gamzelerin...” **dedi:** “Halımdır.”
Dedim: “Misk ü anber...” **dedi:** “Gülümdür.”
Dedi: “Güllerimi dersen bir daha. .”

Dedim: “PERVANİ’ye eyle merhamet.”
Dedi: “Gel sen ile aşk-ı muhabbet.”
Dedim: “Bu edalar endam-ı afet.”
Dedi ki: “Karşımda dursan bir daha.”

(Çiftçi, 1995: 142)

-200-

Pervanî

Dedim: “Dilber, bellerin ne?”

Dedi: “Nazik saramazsın.”

Dedim: “Dilber, cemalin ne?”

Dedi: “O ki göremezsın.”

Dedim: “Dilber, ellerin ne?”

Dedi: “Nişan veremezsın.

“Yanağında güllerin ne?”

Dedi: “Gülü deremezsın.”

Der PERVANÎ: “Tellerin ne?”

“Nazik nazik öremezsın.”

Dedim: “Canım kurban olsun.”

Dedi: “Canın veremezsın.”

(Yener, 1973: 225)

-201-

Pir Sultan

Yas u matem günü, derdim yeniler,
Yarin sesi kulağımda çınlar.
Sordum ki dağlara: “Niçin iniler?”
Dedi: “Çekticeğim karın elinden.”

Alnıma yazılmış kara yazılar,
İtikattır talip pirin arzular,
Sordum ki çamlara: “Neden sızılar?”
Dedi: “Çekticeğim pürün elinden.”

Varıp Hakk’ın divanına durursun,
Pervan’olup aşk oduna yanarsın,
Sordum değirmene: “Ne hoş dönersin?”
Dedi: “Çekticeğim perin elinden.”

Varıp bir pir ile bazar edersin,
Oturup da ikrarını güdersin,
Sordum: “Garip bülbül, niçin ötersin?”
Dedi: “Çekticeğim hârın elinden.”

Serçeşmeden gelir suyun durusu,
Nasibimiz verir pirin birisi,
Dedim: “PİR SULTAN’ım benzin sarısı.”
Dedi: “Çekticeğim yarin elinden.”

(Gölpınarlı, 1972: 228-229; Aslanoğlu, 1984: 138)

Polatoğlu

Dedim: “Ey sevdiğim nedir bu cefâ?”

“Hiç sevdâ cefâsız olur mu?” **dedi.**

Dedim: “Ben mi zalim, sen mi bîvefâ?”

“Can cananda kusur bulur mu?” **dedi.**

Dedim: “Bu sitemi çekmez her rical.”

Dedi: “Tükendi mi dizinde mecal?”

Dedim: “Kavuşmaya el vermez ecel.”

“Can tendeyken umut ölür mü?” **dedi.**

Dedim: “POLATOĞLU yordum ben beni.”

Dedi: “Yollar yormaz dosta gideni.”

Dedim: “Gel bilelim zulüm edeni.”

“Ahımız sebebe kalır mı?” **dedi.**

(Polatoğlu, 1988: 127)

Püryanî

Dedim: “Dilber ner’ye gidem?”

Dedi: “Uzak yolum vardır.”

Dedim: “Bahçen niçin viran?”

Dedi: “Gonca gülüm vardır.”

Dedim: “Sen ne zinetlisin?”

Dedi: “Sanma kıymetlisin.”

Dedim: “Gayet çok tatlısın.”

Der: “Usanmaz gönlüm vardır.”

Dedim: “Sana akıl ermez.”

Dedi: “İstemezsen vermez.”

Dedim: “Gözlerim uyumaz.”

Dedi: “Türlü halim vardır.”

Dedim: “Sen nerde kalırsın?”

Dedi: “Her yerde tanırsın.”

Dedim: “Kulum yalvarırsın.”

Dedi: “Kâmil kulum vardır.”

Dedim: “Çekerim cezayı.”

Dedi: “Koyma çok kazayı.”

“PÜRYAN nasıl bu rızayı?”

Dedi: “Beytullah’ım vardır.”

(DK Arşivi)

Rabia Zorlu

Ben toprağa “Toprak.” **dedim.**
Toprak, bana yaprak verdi.
Ben toprağa, “Kara.” **dedim,**
“Gülen var mı, ara.” **dedi.**

“Kanaat gerek isterim,
Doymaz bunlar çok aç.” **dedi.**
Terler tırnağımdan çıktı,
“Çalış, çırpın al, kaç.” **dedi.**

Dedim: “Toprak, dara düştüm.”
“Yere bakın kulum.” **dedi.**
Dedim: “Çıkar yolum var mı?”
“Kapım açık gelin.” **dedi.**

Dedim: “Dağlar, kanın var mı?”
“Akar sular kanım.” **dedi.**
Dedim: “Toprak, canın var mı?”
“Dünya cennet canım.” **dedi.**

“Toprak, bana sorun var mı?”
“Tohum alın, ekin.” **dedi.**
Dedim: “Aslım nerden gelir?”
“Bana bağlı kökün.” **dedi.**

“Sanma aşka yalan.” **dedim.**
“Nankör olma sizler.” **dedi.**
Dert üstüne dert eklendi.
“Boşver, toprak gizler.” **dedi.**

Türlü varlık ağızda tat
RABİA şükreyle hallere bak,
“Gül gönderdim yakana tak,
İşte sevin kullar.” **dedi.**

(DK Arşivi)

Raci Damacı

Dedim: “Dilber, kirpiğin ok.”

Dedi: “Neynem, atamam ki.”

Dedim: “Şikârınız pek çok.”

Dedi: “Kana batamam ki.”

Dedim: “Zülüflerin ipek.”

Dedi: “Sokulma öyle pek.”

Dedim: “N’olur bir yol öpsek?”

Dedi: “Günah, yapamam ki.”

Dedim: “Dudakların susuz.”

Dedi: “Kaldım çok uykusuz.”

Dedim: “Âşıkların huysuz.”

Dedi: “Yalnız yatamam ki.”

Dedim: “Kız, vurma başıma.”

Dedi: “Kötü huy taşıma.”

Dedim: “Su katma aşıma.”

Dedi: “Korkma, katamam ki.”

Dedim: “Âşık RACİ sağdır.”

Dedi: “Başıma belâdır.”

Dedim: “O sana köledir.”

Dedi: “Yazık satamam ki.”

(Hİ Arşivi)

Raşit

Dedim: “Sinem üzre vurdum bu dağı.”

Dedi: “O halimin yadigârıdır.”

Dedim: “Zülfün olmuş boynumun bağı.”

Dedi: “Hayâlimin yadigârıdır.”

Dedim: “Gözlerine olmuşum meftun.”

Dedi: “Ne sırdır bu, kâr etmez efsun?”

Dedim: “Kimdir beni eyleyen mecnun?”

Dedi: “O zalimin yadigârıdır.”

Dedim: “Giysuların dökme pişane.”

Dedi ki: “Ne çare eyledi şane.”

Dedim: “Gerdeninde nedir nişane?”

Dedi: “Visalimin yadigârıdır.”

Dedim: “Gülruhların küşade.”

Dedi: “Bülbülümüz içmedi bade.”

Dedim: “Bu gülşenin zevki sabade.”

Dedi: “Sevdalımın yadigârıdır.”

Dedim: “Rahm eylesen bu dil-fikâre.”

Dedi: “Ben bilmezim derdine çare.”

Dedim: “RAŞİT sana nerden bu yare?”

Dedi: “İkbalimin yadigârıdır.”

(Memişoğlu, 1966: 117-118)

Reyhanî

Dedim: “Bülbül ne ötersin?”

“Ötmek benim vadam.” **dedi.**

Dedim: “Çölde ne yatarsın?”

“Eşim var aradım.” **dedi.**

Dedim: “Sevda ile savaş.”

Dedi: “Evme yavaş yavaş.”

Dedim: “Gurbet elde dolaş.”

“Gezdim adım adım.” **dedi.**

Dedim: “Erken ne ötersin?”

Dedi: “Ermektir hevesim.”

Dedim: “Leyla sever misin?”

“Mecnun benim adım.” **dedi.**

Dedim: “Deryaya daldın mı?”

Dedi: “Sen murat aldın mı?”

Dedim: “Hiç ayrı kaldın mı?”

“Ben o yardan yadım.” **dedi.**

Dedim: “Gurbeti sezdin mi?”

Dedi: “Bir şerbet ezdin mi?”

Dedim: “Dünyayı gezdin mi?”

“Ben benden çıkmadım.” **dedi.**

Dedim: “REYHAN düştü zare.”

Dedi: “Ne bekler avare?”

Dedim: “Gel gidelim yare.”

“Kırılmış kanadım.” **dedi.**

(Düzgün, 1997: 50)

Reyhanî

Dedim: “Bahçe?” **dedi:** “Benem.”

Dedim: “Gül ver.” **dedi:** “Olmaz.”

Dedim: “Arı?” **dedi:** “Benem.”

Dedim: “Bal ver.” **dedi:** “Olmaz.”

Dedi: “Seni âşık sandım.”

Dedim: “Ben de içtim kandım.”

Dedi: “Kerem gibi yandım.”

Dedim: “Kül ver.” **dedi:** “Olmaz.”

Dedi Sevdüğim uzakta.”

Dedim: “Gözyaşı bardakta.”

Dedi: “Gönlüm çok merakta.”

Dedim: “Tel ver.” **dedi:** “Olmaz.”

Dedi: “Ateş?” **dedim:** “Yanam.”

Dedi: “Toprak?” **dedim:** “Sinem.”

Dedi: “REYHAN?” **dedim:** “Benem.”

Dedim: “Yol ver.” **dedi:** “Olmaz.”

(Düzgün, 1997/1: 91)

Rindî

Seni ilk görünce “Neymişsin?” **dedim.**
“Bak da gözlerime, sil.” **dedin** bana.
“Canımsın tenimsin, benimsin.” **dedim.**
“Olursan aşkıma kul” **dedin** bana.

“Aşkına kul, sana kurbanım.” **dedim.**
“Sen hemen emreyle sultanım.” **dedim.**
“Ne dersin a nazlı cananım?” **dedim.**
“Hay hay, sen de benim ol.” **dedin** bana.

“Açmamış goncayım geçmeden çağım,
Açıktır yalnız sana kucağım,
Şarab-ı hayattır kızıl dudağım,
İç, sarhoş ol, oyna, gül.” **dedin** bana.

Ne kandım içmekle ne bitti şarap,
Sensiz cihan oldu benim çün serap,
Ne edip de ettin gönlümü harap,
Ne lütfedip candan “Gel.” **dedin** bana.

Kırma tellerini RİNDÎ’ m sazımın,
Hüsnümdür bedeli cevr-i nazımın,
Ateş-i aşkına ela gözümün,
“Tutuş ol âşıkısan kül.” **dedin** bana.
(Karaşemis, 1966: 25)

Ruhanî

Sordum ki bülbüle: “Nedir efkârın?”

Dedi: “Gözetirim ezel baharı.”

Dedim: “Gülde midir senin kararın?”

Dedi: “Onun için çekerim zarı.”

Dedim: “Açıldı mı bağdaki güller?”

Dedi ki: “Konmalı güle bülbüller,

Yeşerdi ovalar söküldü seller,

Eridi kalmadı dağların karı.”

Dedim: “RUHANÎ’de derin yaralar.”

Dedi ki: “Öyledir bahtı karalar,

Şahlandı nehirler coştı dereler,

Geçit vermez geçe ağladır yarı.”

(Düzgün, 1997/2: 111)

Ruhanî

Dedim: “Neden tülün kara giyindin?
Siyah elvan gibi hırkan Karasu.
Mübarek buharın dağları almış,
Misk ü amber gibi reyhan Karasu.”

Dedim: “Nedendir ki rengin karadır?”

Dedi: “Ben bilirim, kalbin yaradır.”

Dedim: “Suyun her dertliye çaredir,
Almadan bırakmam yakan Karasu.”

Dedim: “Senin sedan dağları yarar.”

Dedi ki: “Denizde ederim karar.”

Dedim: “Senin bende hasretin mi var?
Yüzüme göz gibi bakan Karasu.”

Dedim ki: “Kaynağın Nemrut’tan gelir.”

Dedi: “Sonra dalgalarım açılır.”

Dedim: “Bu hikmeti ya kimler bilir?
Tükenmek bilmiyor şakan Karasu.”

Dedim: “Nedendir ki siyah nikabın?”

Dedi: “Tandır sisi, sen bil hesabın.”

Dedim: “Ayşe Hatun senin sebebin,
Rıza-yı Hak için çıkan Karasu.”

Dedim: “Çeker misin sen benim nazım?”

Dedi: “Müzeyyendir baharım yazım.”

Dedim: “Sana başka elvan ne lâzım?”
Kalender başında token Karasu.”

Dedim: “RUHANÎ’yle girme davaya.”

Dedi: “Baş eğmişim engin ovaya.”

Dedim: “Senin yolun gider deryaya,
Murat takip eder arkan Karasu.”

(Düzgün, 1997/2: 241)

Ruhsatî

Dedim: “Dilber ne güzelsin!”

Dedi: “Hüda'dan ihsandır.”

Dedim: “İhsana ihsan et.”

Dedi: “Dileğin neredendir?”

Dedim: “Muradım yüzünden,
Bir kaşından bir gözünden.”

Dedi: “Güzel buyurdun sen,
Etrafımız hep düşmandır.”

Dedim: “Düşmana düşmanım,
Yoluna koymuşum canım.”

Dedi: “Helâl olsun kanım,
Yoluna canım kurbandır.”

Dedim: “Gel bir safa sürek,
Rakîbler öldüğün görek,
Sabır zindanına girek,
Yüce dağlar hep dumandır.”

Dedim: “Sabra kararım yok,
Ara yerde rakipler çok.”

Dedi: “Saat beşte gel çık,
Güneş gurûb-ı akşamdır.”

Dedim: “RUHSAT bu besbelli,
Verelim kalbe teselli,
Naza çekilme zavallı,
Benim sözüm bil resmendir.”

(Kaya, 1999: 378-379)

Ruhsatı

Irast geldim bir kaşları kemana,

Dedim: “Kaçalım mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Muhabbetin?” **dedi:** “Karışık.”

Dedim: “Seçelim mi?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bu nasıl söz?” **dedi:** “Kahırlı.”

Dedim: “Bu ferman ne?” **dedi:** “Mühürlü.”

Dedim: “Bu bade ne?” **dedi:** “Zehirli.”

Dedim: “İçelim mi?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bu cilve ne?” **dedi:** “Huyumdur.”

Dedim: “Bu güzellik?” **dedi:** “Soyumdur.”

Dedim: “Ağcamescit?” **dedi:** “Köyümdür.”

Dedim: “Göçelim mi?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Davacın kim?” **dedi** ki: “Kadı.”

Dedim: “Kardaşın kaç?” **dedi** ki: “Yedi.”

Dedim: “İsmin nedir?” **dedi** ki: “Dudu.”

Dedim: “Uçalım mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Bu daire?” **dedi:** “Vatanım.”

Dedim: “Bu tülbent ne?” **dedi** ki: “Tenim.”

Dedim: “Şu ak bez ne?” **dedi:** “Kefenim.”

Dedim: “Biçelim mi?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Elli beş ne?” **dedi:** “Sinnimdir.”

Dedim: “RUHSAT kimin?” **dedi:** “Benimdir.”

Dedim: “Ak memeler?” **dedi:** “Senindir.”

Dedim: “Açalım mı?” **dedi** ki: “Yok yok.”

(Kaya, 1999: 214-215)

Ruhsatî

Dedim: “Dilber! Seni sevmek niyetim.”

Dedi ki: “Acırım ben sana, vah vah!”

Dedim: “Neremdedir, söyle kusurum?”

Dedi: “Demedim mi dün sana, vah vah!”

Dedim: “Yanağında bir gül dalı var.”

Dedi: “Teklif yok ya işte aliver.”

Dedim: “Dudağından bir şeftali ver.”

Dedi: “Kaynamadı kan sana, vah vah!”

Dedim: “Bir ikrarlık dudu dilinden.”

Dedi: “Boşa alıkalma yolundan.”

Dedim: “Mecnun oldum, senin elinden.”

Dedi: “Tesella ver sen sana, vah vah!”

Dedim: “Mah yüzünü elbet açarım.”

Dedi: “Zehir ise ben de içerim.”

Dedim: “Vallah, seni alır kaçarım.”

Dedi: “Zulüm eder han sana, vah vah!”

Dedim: “Geçenlerde kaç etmedin mi?”

Dedim: “Sırlarımı faş etmedin mi?”

Dedim: “RUHSATÎ'yem işitmedin mi?”

Dedi: “Kurban olsun can sana, vah vah!”

(Kaya, 1999: 152-153)

Ruhsatî

Silah sağ omuzda bir yiğit çıktı,
Dediler ki: “Gelen ünlü Kör Mıstık.”
Dedim: “Koroğlu mu yoksa Çullu mu?”
Dediler ki: “Yok yok şanlı Kör Mıstık.”

Dedim: “Atı var mı?” **dediler:** “Yayan.”
Dedim: “Karkuş mu?” **dediler:** “Şahan.”
Dedim: “Yüzü nasıl?” **dediler:** “Yaman,
Irast geldiğine kinli Kör Mıstık.”

Dedim: “Boyu nasıl?” **dediler:** “Selvi.”
Dedim: “Aklı nasıl?” **dediler:** “Sivri.”
Dedim: “İzi nasıl?” **dediler:** “Eğri.”
Çatal yürek yarım canlı Kör Mıstık.”

Dedim: “Zoru nasıl?” **dediler:** “Metin.”
“Güreşte nesi var?” **dediler:** “Çetin.”
Dedim: “Hizmetini almalı satın,
Henüz yirmi beştir sinni Kör Mıstık.”

RUHSATÎ medh eder böyle arslanı,
Nefsi Deliktaş'ın sığır çobanı,
Şimdiki asırın mîri mîranı,
Yüreği tunç demir donlu Kör Mıstık.
(Kaya, 1999: 210-211)

Ruhsatı

Dedim: “Düşüreyim ismini dile.”

Dedi: “Gel keşfetme sırrımı, yok yok.”

Dedim: “Benden gayri seven yok seni.”

Dedi: “Ben bilmem mi yarimi, yok yok.”

Dedim: “Hele kibirlenme boşuna.”

Dedi: “Yeni girdim on dört yaşına.”

Dedim: “Gel çıkalım dağlar başına.”

Dedi: “Ben tanırım arımı, yok yok.”

Dedim: “Ne belâlı bu senin başın?”

Dedi: “Bu belalar senin ataşın.”

Dedim ki: “Diyorlar on altı yaşın.”

Dedi: “Bitirmedim narımı, yok yok.”

Dedim: “Bu sevdaya olmaz nihayet.”

Dedi: “Şimdi başımda ol kıyamet.”

Dedim: “Bu RUHSAT'tan alsan inabet.”

Dedi: “Ben bilirim pirimi, yok yok.”

(Kaya, 1999: 215)

Ruhsatı

Dedim: “Dilber gel bir pazar edelim.”

Dedi: “Ben alış verişi bilmem.”

Dedim: “Muhabbetten kuralım çarşı.”

Dedi: “Ben tenhada görüşü bilmem.”

Dedim: “İşittin mi Ferhat Şirin'i?”

Dedi: “Aşk yoluna vermiş varını.”

Dedim: “Ferhat vermedi mi serini?”

Dedi: “Düşmanım yok, şer işi bilmem.”

Dedim: “Kerem yanmış Aslı yoluna.”

Dedi: “Aslı düşmüş elin diline.”

Dedim: “Kamber ölmüş Arzu yoluna.”

Dedi: “Ben inkisar kargışı bilmem.”

Dedim: “RUHSAT sana olmuş mülâzım.”

Dedi: “Bir RUHSAT da olsun, ne lâzım!”

Dedim: “Eğer kabul olsa niyazım.”

Dedi: “Ben oraya varışı bilmem.”

(Kaya, 1999: 235-236)

Ruhsatı

Vardım nazlı yarin ziyaretine,

Dedim: “Kalk gidelim.” **dedi:** “Varamam.”

Dedim: “Bu kadar mı vaz geçtin benden?”

Dedi: “Vazgelmedim amma varamam.”

Dedim: “Kuzulara nasıl dayandın?”

Dedi: “Evvel Allah sana güvendim.”

Dedim: “Aşkın ile odlara yandım.”

Dedi: “Bilmiyorum amma varamam.”

Dedim ki: “Koynumda koydun ellerim.”

Dedi ki: “Gözetme gayri yollarım.”

Dedim: “Yine bülbül oldu dillerim.”

Dedi ki: “Anladım amma varamam.”

Dedim: “Senin ile ahdim var idi.”

Dedi ki: “Dünyada bahtım yâr idi.”

Dedim: “Benden ne tez gönlün farıdı?”

Dedi: “Farımadı amma varamam.”

Dedim: “RUHSAT mıdır elde iradın?”

Dedi ki: “Mahşere kaldı muradın.”

Dedim: “Beni kabirde mi aradın?”

Dedi: “Arıyorum amma varamam.”

(Kaya, 1999: 231-232)

-219-

Sadık

Ehl-i dil bezminde bir rakkas gördüm,
Dedim: “Adın nedir?” **dedi:** “Kanarya.”
Dedim: “Bir bülbüle gönlümü verdim.”
Dedi: “O bülbülse, ben de kanarya.”

Dedim: “Bir gece sen bize gelesin.”
Dedi ki: “O gece vasla eresin.”
Dedim: “Al yanaktan bûse veresin.”
Dedi ki: “Dişlersen sonra kanar ya.”

Dedim: “Hakkında bak neler söylendi?”
Dedi: “Bezmimizde peymaned döndü.”
Dedi ki: “Nice âşık sende eğlendi.”
Dedi: “SADIK dostum bana kanar ya.”
(Onay, 1996: 130-131)

Sadık Akıncı

Rastladım dün sabah bir demokrata,

Dedim: “Sarhoş musun?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Göbeği Hüt Dağı, ensesi katmer,

Dedim: “Semirmişsin.” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Kuyruk nedir?” **dedi:** “Refahtır.”

Dedim: “Menderes ne?” **dedi:** “İlâhtır.”

Dedim: “Mevlit nedir?” **dedi:** “Silahtır.”

Dedim: “Nişangâhı?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Yıkıntı ne?” **dedi:** “İmardır.”

Dedim: “Ustası kim?” **dedi:** “Mimardır.”

Dedim: “Para nerden?” **dedi:** “Timardır.”

Dedim: “Mülk bedeli?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Beş bin lire?” **dedi:** “Maaştır.”

Dedim: “Bütçe denk mi?” **dedi:** “Faraştır.”

Dedim: “Vaatler ne?” **dedi:** “Tıraştır.”

Dedim: “Sabunlu mu?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Ya devrimler?” **dedi:** “Sakındık.”

Dedim: “Kına yok mu?” **dedi:** “Yakındık.”

Dedim: “Netice ne?” **dedi:** “Kalkındık.”

Dedim: “Atma bre!” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Vatan nedir?” **dedi:** “Arsamdır.”

Dedim: “Dalkavukluk?” **dedi:** “Yasamdır.”

Dedim: “Ya bankalar?” **dedi:** “Kasamdır.”

Dedim: “Altın n’ oldu?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Beyaz tren?” **dedi:** “Günahtır.”

Dedim: “Filo, uçak?” **dedi:** “Mübahtır.”

Dedim: “Giydiğimiz?” **dedi:** “Külahtır.”

Dedim: “Değişiriz.” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Gazeteci?” **dedi:** “Kodese...”

Dedim: “Muhafifler?” **dedi:** “Polise...”

Dedim: “Oğul, damat?” **dedi:** “Paris’e...”

Dedim: “İnsaf yok mu?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

Dedim: “Devlet nedir?” **dedi:** “İmaret.”

Dedim: “İç siyaset?” **dedi:** “Ticaret.”

Dedim: “Dış siyaset?” **dedi:** “Ziyaret.”

Dedim: “Döviz var mı?” **dedi** ki: “Yok Yok.”

(Hınçer, 1961: 2377-2378)

-221-

Sadıklı

Bilirsen mi, men tersaya ne **dedim**?

Mene cevabında tersa ne **dedi**?

Dedim: "İcaze ver gemim dayansın."

"Olmaz, gabagdadı tersane." **dedi.**

Dedim: "Nahak verdim, sen tek terse sir."

Dedi: "Bir bah fırtına da ters esir."

Dedim: "Oldum, kabul eyle ters esir."

"Yok yok seni doğup ters ana." **dedi.**

SADIHLI, al kumaş neye tohundu?

Sene yoh, el açsan neye tohundu?

Dedim: "Es uğurun neye tohundu?"

"Çetin dekikeye, ter sana." **dedi.**

(Makas, 2000: 139)

Âşık Said

Bugün bir güzele eyledim nazar,
Yürür eda ile çok elvanlıdır.

Dedim: “Güzel acep kimin yarisin?”

Dedi: “Bana, var git ser dumanlıdır.”

Bir ebrişim poşu vardı başında,
Kudret kalemi var iki kaşında,
Yeni değmiş on üç on dört yaşında,
Bir nevrete fidan delikanlıdır.

Bir siyah perçemli, usuldur boyu,
Kul etmiş kendine, yoksulu beyi,
Yürür eda ile bir kabadayı,
Sandım ki bu güzel pehlivanlıdır.

Şevk ile bürümüş ırmak salının,
Görenler terk eder dünya malının,
Siyah perçem kara göçlü bir gelin,
Yoktur Çin ilinde Gürcistanlıdır.

Sanma ki baharda açılmış lale,
Cemalin görünce yanarım hale,
Salınır naz ile yürür sahile,
Bu güzelin zaten adı şanlıdır.

Dedim: “Güzel alnın niçin karalı?”

Dedi: “Ne söyleyim yürek yaralı.”

Dedim: “Güzel senin aslın nereli?”

Dedi: “SAİT, aslım Hicibabanlıdır.”

(Obruk, 1983: 126)

Samimî

Dedim: “Tilki kardeş gel bizim köye.”

Dedi: “El ayak çekilsin varalım.”

Dedim: “O kadar geç kalmanız niye?”

Dedi: “Saatleri üçe kuralım.”

Dedim: “Misafire hürmet var bizde.”

Dedi: “Avcınızı gördüm denizde.”

Dedim: “Bu kadcılık korku ne sizde.”

Dedi: “Tuzaklarda kaldı maralım.”

Dedim: “Bizde kışın sovuklar da var.”

Dedi: “Başınızda kavuklar da var.”

Dedim: “Sana horoz tavuklar da var.”

Dedi: “Karnım doydu orda duralım.”

Dedim: “Korkma ayrılmıştır payınız.”

Dedi: “Kalleşlikte çoktur sayınız.”

Dedim: “Gelsin emminizle dayınız.”

Dedi: “Kafesteki arslan kiralım.”

Dedim: “SAMİMÎ’yim sözümü dinle.”

Dedi: “Alay eden yavrum kiminle?”

Dedim: “Alışveriş yaptın mı benle?”

Dedi: “Seni bir kargadan soralım.”

(Özsoy, 2005: 295)

Sefil Kadimî

Dedim: “Suna boylum, kara gözün yay kaşın.”

Dedi: “Nice âşıkları dile düşürdü.”

Dedim: “Sütten beyaz, nakış nakış bu döşün.”

Dedi: “Nice Mecnunları çöle düşürdü.”

Dedim: “Yavrum bu nakışa can mı dayanır?”

Dedi: “Seven âşık sevdiğine dayanır.”

Dedim: “Tomurcuk güllerin yeni uyanır.”

Dedi: “Nice bülbülleri güle düşürdü.”

Dedim: “SEFİL KADİMÎ’ye sar bu belâyı.”

Dedi: “Görmez misin Mecnun-Leyla’yı?”

Dedim: “Bu sevdanın a yar yok mu kolayı?”

Dedi: “Nice âşıkları sala düşürdü.”

(Dalgıç, 1999: 151)

Sefil Kadimî

Bir kaşı karaya gönül bağladım,
Dedim: “Kulun olam.” **dedi:** “Gel hele.”
Aşkın ateşiyle özüm dağladım,
Dedim: “Külün olam.” **dedi:** “Kal hele.”

Yağmur gibi yaşlar boşaldı gözden,
Hiç farkım kalmadı, umman denizden,
Sınava çekildim eliften cüzden,
Dedim: “Dalın olam.” **dedi:** “Dal hele.”

Gönül ustasına gönlümü açtım,
SEFİL KADİMÎ'yle mücevher saçtım,
Bir gonca gülşende gözümü açtım,
Dedim: “Gülün olam.” **dedi:** “Gül hele.”
(Dalgıç, 1999: 150)

Sefil Kadimî

Dedim: “Dilber, bugün ahüzardayım.”

Dedi: “Âşık, benim senden farkım yok.”

Dedim: “Ey güzelim, gayet dardayım.”

Dedi: “Âşık, benim senden farkım yok.”

Dedim: “Bu aşk beni çöl çöl gezdirir.”

Dedi: “Beni ezim ezim ezdirir.”

Dedim: “Beni Nesim gibi yüzdürür.”

Dedi: “Âşık, benim senden farkım yok.”

Dedim: “Günden güne erir gibiyim.”

Dedi: “Ey KADİMÎ görür gibiyim.”

Dedim: “İçten içe çürür gibiyim.”

Dedi: “Âşık, benim senden farkım yok.”

(Dalgıç, 1999: 150)

Sefil Pir

Dedim: “Şu cihanı seyran eyledim.”

Dedi: “Gözlerime biri görünür.”

Dedim: “Tenhalarda pinhan eyledim.”

Dedi: “Perçemimin teli görünür.”

Dedim: “Gel dolaşak sahrayı çölü.”

Dedi: “Seyredelim deryayı gölü.”

Dedim: “Gözetirsek erkanı yolu.”

Dedi: “Cennette bir huri görünür.”

Dedim: “Kimseye olamadım yoldaş.”

Dedi: “Kendime hiç bulamam sırdaş.”

Dedim: “Devr-i âlem bozuldu kardaş.”

Dedi: “Soysunlar ki veli görünür.”

Dedim: “Divane bu kısas yakındır.”

Dedi: “Varlığımız Hakk’a tapındır.”

Dedim: “Kötülerden kendin sakındır.”

Dedi: “SEFİL PİR’e Ali görünür.”

(Hİ Arşivi)

Sefil Selimî

Dedim: “Hayat çok zor, yen şu zorluğu.”

“Zorlar bana kolay, zor sende.” **dedi.**

Dedim: “Her yer hır-zır, yen şu zırlığı.”

“Hır-zır bana alay, zır sende.” **dedi.**

Dedim: “Şehir, köyün tadı kalmadı,

Ata nasihati verdim almadı,

Sütlerimi sağdım razı olmadı.”

Şerlerden bahsettim, “Şer sende.” **dedi.**

Dedim: “Yad-yabanı silip atalım,

Korku çekmeyelim rahat yatalım,

Âlem hoş yaşasın, huzur katalım.

İnanmadı bana, “Kir sende.” **dedi.**

Dedim: “İnanmadın, şüphem var benim,

N’olur otur, hal-hatırım sor benim,

Yerim yurdum, gönlüm gözüm dar benim.”

“Daha alçaksınız, hor sen de.” **dedi.**

Dedim: “Kabul amma üstüme gelme,

Yalvardım yakardım, gel asi olma,

Ben bir günahkârım sırtına alma.”

“Zati yanıyorsun, kor sende.” **dedi.**

Dedim: “Kıymetlisin, kürkünü yığma,

Az başını kaldır, kaşını eğme,

Eğer yağmur isen bahçeme yağma.”

“Yağmur bende fakat kar sende.” **dedi.**

Dedim: “Yüreğine yara vurdun sen,

Nefs atına bindin, hemen geri in,

Benliğini yıkan pehlivanım ben.”

“O kadar öğünme, tor sen de.” **dedi.**

Dedim: “Dağarcığım, sevgi aşk dolu,

Sanatın şiirin bende öz dili.

“Fazla saçmaladın, be ahmak deli.

Gerçeği görmeyen kör sen de.” **dedi.**

Dedim: “Müptelâyım güzele hasa,
Kazandım yüklendim keder gam tasa,
Bir zaman Musa’ya olmuşum asa.”
“Bırak palavrayı dar sen de.” **dedi.**

Dedim: “Anlaşmaya senin gözün yok,
SEFİL SELİMÎ’den üstün sözün yok,
Kavgacı insansın açık yüzün yok.”
“Yalancı riyakâr, hır sen de.” **dedi.**
(DK Arşivi)

Sefilî

Seher vakti yolum düştü güzele,

Dedim: “Güzel melül melül durursun.”

Dedi: “Yana yana döndüm gazele

Dedim: “Yüreğime hançer vurursun.”

Dedi: “Ümitlerim kül olup uçtu.”

Dedim: “Güzel yanağında gül açtı.”

Dedi: “Beni candan sevenler kaçtı.”

Dedim: “Sen de muradın alırsın.”

Dedi: “Ben gülmedim kendim bileli.”

Dedim: “Bir sen misin böyle çileli?”

Dedi: “Hep dert verdi onu seveli.”

Dedim: “Sen de aradığın bulursun.”

Dedi: “Bu sevdadan ben oldum deli.”

Dedim: “Kız o benim dertli SEFİLÎ.”

Dedi: “Unutmuşum ben görmeyeli.”

Dedim: “Kız beni de sonra anlarsın.”

(Ozan Naçarî, 1995: 56)

Seyfî (Seyfeddin Gökçe)

Ehl-i dil bezminden bir rakkas gördüm,
Dedim: “Adın nedir?” **dedi:** “Kanarya.”
Dedim: “Bir bülbüle gönlümü verdim.”
Dedi: “O bülbülse ben de kanarya.”

Dedim: “Bir gecelik vaslına varsam.”
Dedi: “Ne söylüyor akli yok sersem!”
Dedim: “Leblerinden emsem de kansam.”
Dedi ki: “Dişlersin belki kanar ya!”

Dedim: “Âşıkların çok maşuk açar.”
Dedi: “Bezmimizde peymane döner.”
Dedim ki: “SEYFÎya teşnedir, kanar.”
Dedi: “Leblerimi emse kanar ya!”*
(Süvari, 2007: 192)

---

* Bu şiir, Âşık Sadık’a ait 219 numaralı şiirle benzerlik göstermektedir.

Seyit Türk

Dedim: “Dilber, dost bağında nar oldu.”

Dedi: “Arklar taşı dibi göl oldu.”

Dedim: “Dilber, ortasında yol oldu.”

Dedi: “Her tarafı çevre çimen ha!”

Dedim: “Dilber, izin var mı girmeğe?”

Dedi: “Babam hayrat etti vermeğe.”

Dedim: “Dilber, güllerinden dermeğe.”

Dedi: “El uzatma güle aman ha!”

Dedim: “Dilber, bahçene yâd giriyor.”

Dedi: “Onu bir Yaratan biliyor.”

Dedim: “Dilber, kaşlar neden gülüyor.”

Dedi: “Sürme çektim kaşlar keman ha!”

Dedim: “Dilber, sırlarımız sır olsun.”

Dedi: “Senin yattığın yer nur olsun.”

Dedim: “Dilber, döşeğimiz bir olsun.”

Dedi: “Meylin düştü bana yaman ha!”

Dedim: “Dilber, düğmelerin bozulmuş.”

Dedi: “Karşılıklı sıra dizilmiş.”

Dedim: “Dilber, belden şalın çözülmüş.”

Dedi: “Kemer sıktı her yer tamam ha!”

Dedim: “Dilber, yol üstünde mezarım.”

Dedi: “Kalem alır sinnin yazarım.”

Dedim: “Dilber, dağ başında gezerim.”

Dedi: “Dağ başı da befre duman ha!”

Dedim: “Dilber, dünya n’oldu n’olacak?”

Dedi: “Fani kime baki kalacak?”

Dedim: “Dilber, ÂŞIK SEYİT ölecek.”

Dedi: “Zerre ona Hak’tan iman ha!”

(Aslanoğlu, 1967: 29-30)

Sırrı Yinanç

“Sırma saçlar bugün karma karışık.”

Dedim, dedi: “Aşk yelleri dün esti.”

“Bütün kuşlar birbiriyle barışık.”

Dedim, dedi: “Bahar geldi, kış kesti.”

“Boynuna da inci, mercan takmışsın.”

Dedim, dedi: “Deryalarda yüzerim.”

“Ellerine kınaları yakmışsın.”

Dedim, dedi: “Sevdalandım gezerim.”

“Ak göğsünün düğmeleri açılmış.”

Dedim, dedi: “Hoyrat eller uğradı.”

“Fidan boya libaslar da biçilmiş.”

Dedim, dedi: “Köye tacir uğradı.”

“Keklik gibi niçin böyle gezersin?”

Dedim, dedi: “Yar yolunu gözlerim.”

“Gariban SİRRI’yı dille üzersin.”

Dedim, dedi: “Ben sinemde saklarım.”

(DK Arşivi)

Suzanî

Seyyah olup Şu âlemi gezerken,
Seher yeli ırgaladı dalları.
Ben eski derdime derman ararken,
Dolandı boynuma pamuk elleri.

Dedim: “Hayal midir bilmem düş müdür?”

Dedim: “Hilal midir bilmem kaş mıdır?”

Dedim: “İnci midir yoksa diş midir?”

Bülbül gibi açtı şirin dilleri.

Dedim: “Güzel ifşâ eyle beyanı.”

Dedi: “Nedir gamın, eyle ayarı.”

Dedim: “Al yanaktan eyle ihsanı.”

Dedi: “Dolaşırın zülfüm telleri.

Dedim: “Gadan alım yıkma kaşını.”

Dedi: “Akıtmışım gözden yaşımı.”

Dedim: “Kerem gibi bütün dişimi.”

Dedi ki: “Söyleme Aslı hâlleri.”

Dedim: “Güzel, gonca gülün dereyim.”

Dedi: “Nasıl yad ellere vereyim?”

Dedim: “Bir canım var kurban edeyim.”

Dedi: “Dolaş da gel gurbet elleri.”

Dedim: “Güzel, gel merhamet et bana.”

Dedi ki: “Kimseden görmedim vefa.”

Dedim ki: “SUZANÎ kurbandır sana.”

Dedi: “İncidirsın ince belleri.”

(Özmen, 1998: 642; Bozkurt, 1999: 37)

Sümmanî (Narmanlı)

Ay ile gün dil-i cenge girdiler
Güneş **der** ki ben veririm ziyayı
On iki tevellüdün gösteririm
Hep ferah eylerim ayı dünyayı

Ay **der** ki gel canım düşme inada
Cümlemize kadir Hazreti Hüda
Çırağımsın benim geldin abada
Beyhude kendine verme revayı

Güneş **der** ki adab erkanın tanı
Ne güne çırağı ettin sen beni
Gel bakalım şahit ispatın hani
Beyhude kendine veririm peyayı

Ay **der** ki evel Hakk'ın emri geldi
Cebrail kanadıyla alınımı sildi
Yirmi dokuz cüzü nurumdan aldı
Görmez misin yüzümdeki karayı

Gün **der** sendedir çırağın duzağı
Boynundan kesilemez turbanın bağı
Her bir şer işlerin sensin yatağı
Zulumat tufanı eyler semayı

Ay **der** ki ne şehrin suçu bendedir
Üçlerin, beşlerin nuru bendedir
Beş vakit namazın üçü bendedir
Zahitler haşr ile okur imlayı

Gün **der** ki alamet hep sende olur
Sofular aldanır zikrinden kalır
Abdestli kullar cenabete kalır
Nice bed edersin sen bu rüsvayı

Ay **der** ki âdet midir ar mıdır
Ayıp mıdır töhmet midir car mıdır
Mevla'nın emridir ayet ar mıdır
Koştururum her murada leylayı

Gün **der** ki şan şöhret bendedir
Adab haya namus gayret bendedir
Kul başına konan devlet bendedir
Yetiştiririm ben yoksulu bayı

Ay **der** ki bendedir gaflet yarıları
Dünyaya tapdırmam tamahkarları
Muhtana veririm cihandarları
Gark ederim şimdi yanan şeydayı

Güneş **der** ki ben kılında işaret
Gün be gün kemale gelir nebatat
Her bir çiçeğe veririm nezaket
Elişiyle gark ederim sahrayı

Ay **der** ki eşref-i mukam bendedir
On bir ayda şehri siyam bendedir
Leyla-yı Kadr aziz bayram bendedir
Hakk'a talp olan verir salayı

Güneş **der** ki nas beyninde asa mı
Zer dağıtıp sevindirim yetimi
Yetmiş iki millet eyler methimi
Lahuri şal kuşatırım hüsnayı

Ay **der** ki alışdır amma irşadın
Aşır günü zuhur eder berbadın
İnsanı aldatmak senin muradın
Tıkarsan her birine bir zibayı

Güneş **der** ki çok uzatma kelamı
Bende çalınmıştır âlemin kâmı
Okurum yalnız harf-i elif lâmı
Hükmederim üzerine fermanı

Ay **der** ki olubdur bu cevri cefa
Bende doğdu fahr-i âlem Mustafa
Adabın elindeyken verdin yoka
Hazeran kurarım ceng-i kavgayı

Gün **der** ki her yanım yay ile oktur
Kargım mızrağım süngüm sancağım çoktur
Dünyayı dolansan hayrın hiç yoktur
Başın getiririm türlü belayı

Ay **der** ki bu kadar durma ileri
Beş bin yüz ordu dildiz hep askeri
Damardan gösteririm neşteri
Kanın bulandırır yedi deryayı

Gün **der** ki dağlarım burca düzülür
Askerin hardadır tutmaz ezilir
Sonranın yetmeleri hep büzülür
Sana gösteririm lâyı illâyı

Ay **der** ki imdadıma yeter Allah
Usta çırağına etmez eyvallah
Ölünceye kadar çalarım billah
Ben sana vermişim mermer sarayı

Güneş **der** ki es-seyyidü'l-ahkâm
Ne sensiz ne de bensiz olur seh şam
Sana baş ewmezdim hasıl-ı kelam
Ben uca kapıya kıldım şekvayı

Ay **der** ki deveden büyük filden erdir
Bizi halk eyleyen Gani Settar'dır
Aşımız kardeşdir nur beraberdir
İnanmazsan yokla daim künyeyi

Gün **der** ki bilmedim gel barışalım
Ay **der** ki efendim helalaşalım
Gün **der** ki hal hatır sor konuşalım
Ay **der** ki görüştük hamd ü senayı

Gün **der** ki zamneyle saralsın solsun
Ay **der** ki adular mevladan bulsun
Gün **der** ki bayramın mübarek olsun
Ay **der** ki Hak senden olsun rızayı

Hamdullah sana hey Gani Sübhan
Aynan gün barıştılar bî-güman
Didarın arzular celâli SÜMMAN
İster bu derdine senden devayı

(Erkal, 1998: 336)

Sümmanî (Narman)

Nefis ile ruhu kılayım destan
Bunların cengini verem ayana
Her guşu verirse ahbab-ı ayan
Biri namerd olur biri merdane

Nefis **der** benimle düşme savaşa
Sen benimle asla çıkamazsın başa
Ben seni çalarım çok baştan başa
Hükmile bölenir du çeşmin kana

Ruh **der** havaya eyleme cengi
Terk edersin bir gün topu tufengi
Cehdeyle bulasın bu baki rengi
Gel aldanma rengi değiş gülşana

Nefis **der** gel bana verme zahmeti
Sevmesem seninle bu muhabbeti
Her dem arzu edem bir kehlân atı
Giyinem kuşanam çıkam meydana

Ruh **der** ki olmuşsun merduda tabi
Bekleme bu değil selamet babı
Âdem ahrette vere cevabı
Yüzü ak yürüye ulu divana

Nefis **der** bilmez miyim yol erkânı
Akıdan çeşminden al kızıl kanı
Bir kılıçta kıram ta yüz bin canı
Aferin desinler ben tek aslana

Ruh **der** düştün kendi kendin kastına
İğva topumuzu aldın destine
İstersen koy dağı dağın üstüne
Çi fayda faydasız fayda ne sana

Nefis **der** yoluna mahubdur cihan
Aldanır bu yolda çok ahmak insan
Haramı yemeyince olmam şaduman
İster kelek etsin ister ziyana

Ruh **der** ki söyledim sözüm yüceldi
Çok kâmiller kemal aldı pac aldı
Geldi geçti senin sinen kocaldı
Şimdi tövbekar ol gel gir erkana

Nefis **der** her göze guşumuz konmaz
Ahvalimiz her bir cenge boyanmaz
Kendim kocaldımsa gönül kocalmaz
Her dem itsem dönem taze civana

Ruh **der** ki reyvane gör sana noldu
İşyanın çoğaldı defterin doldu
Devroldu devranın gün ikmal oldu
Azrail pençesi değecek sana

Nefis **der** bilmezsin sen bu halimi
Severim âlemde leb-i balımı
Yine huba dönderirem yolumu
Yine çevirirem taze hubana

Ruh **der** ki cehdeyle gel bu kemali
Kemal sahibinden hisseyle halı
Nic'oldu dünyada Karun'un malı
Dağıldı her biri gitti bir yana

Nefis **der** seninle eylemem ülfet
Çünkü kabul değil almak nasihat
Hak ömrüme versin tükenmez devlet
Çalışam ukbaya dönem canana

Ruh **der** ki ben erkana gelmişem
Nefis der ki ben ziyana gelmişem
Azrail der tatlı cana gelmişem
Hakan ne cevabın var hey beyana

Nefis **der** gezmişem ben pek biçare
Aldandım ol dem naçar ağyara
Şimdi elim boş ben yüzü kara
Nice galip cevap verem Yezdan'a

Nefis **der** ağlamam ben zarı zarı
Gayrette severim devleti varı
Mevlam bana versin bir mahbup yârı
Sarılam kucuşam düşem bir yana

Ruh **der** ki bu dünya fanidir fani
Yeni mi tanıdın yolu erkanı
Bu kadar yaşadın sevabın hani
Tuttuğun defterin çıkar ayana

Ruh **der** ki bu zevkte vefa olur mu
Vefadar adamdan cefa olur mu
Cismi olsa yardan sefa olur mu
Cehdeyle giresin huri gılmana

Nefis **der** dünyada çok buldum lezzet
Ancak ki yoluna kalmadım rayet
El aman isterim bir zaman ruhsat
Verirse çalışsam emr-i Rahman'a

Azrail **der** ben bu bahse giremem
El uzatıp gonca gülün deremem
Emir uludandır rahmet veremem
Değil ki bir saat bir dakika sana

Nefis **der** sana rayet eylemem
Bozar ittifakın ülfet eylemem
Dakka için sana mihnet eylemem
Gidecek ten et de kat şu kervana

Azrail **der** şimdi belin bükerem
Neddin hılal eder ömrün sökerem
Pençe salar ciğerlerin çekerem
Fizahın dayanır ta asumana

Nefis **der** gelir buradan gidersin
Çok adamı böyle yolcu edersin
Öldürürsün dahi bana ne dersin
Dahi ne sitemin var kuru tene

Azrail **der** şimdi hiç olur şanın
İlikten damardan süzülür kanın
Öyle zahmet ilen alıram canın
Ahir gönderirem rah-ı nirana

Nefis **der** bu cevaba etti el aman
Senden medet olsan Hazreti Yazdan
Titreşti vücudum çıkmaktadır kan
Saldı beni şimdi derde hicrana

Nefis **der** aldandım özü özüne
Daim yürür idim kendi sözüme
Akli olan ayak basmaz izime
Ahir pişmanlık verirmiş insana

Nefis **der** can tatlı mala benzemez
Mahbuba güzele hâla benzemez
Şekere şerbete mala benzemez
Çekenler acısın vermez ayana

SÜMMANÎ destanın vasfın eyledin
Akli idrak eden derim dinlesin
Mevlam nefsinizi ıslah eylesin
Ahirete yoldaş etsin imana
(Erkal, 1998: 325)

Sürurî (Silleli)

Bugün ben sevgili yârimi gördüm.

Dedi: “Âşık bana uğurlar olsun.”

Dedim: “Sana candan meylimi verdim.”

Dedi: “Tek sen gibi bana yar olsun.”

Dedim: “Yaktı beni yanağın alı.

Kiraz dudakların akıyor balı.

Yetişmiş turfanda ayva misali.

Göğsün cennet memen meyve nar olsun.”

Mah cemalin gören geçer canından,

Bir kaftan kestirdim mihnet hanından,

Gönül umar yarin armağanından,

Dedi: “Bu can sana bergüzar olsun.”

SÜRURÎ'yim Hakk'a şükürler kıldım,

Münasip kendime yaranım buldum,

Belki dünya değer bir canan aldım,

Dilerim verenler berhudar olsun.

(Özsoy, 2005: 296)

Şahinî (Hülya Yıldırım)

Dedim: “Nazlı yarım gördüm düşümü.”

Dedi: “Söyle yoksa gönül kışımı.”

Dedim ki: “Söktüler olan dişimi.”

Dedi: “Ayrılığın acı hışımı.”

Dedim ki: “Yollarım yokuşa vurdu.”

Dedi ki: “Sevdiğim kim engel kurdu?”

Dedim ki: “Önüme kaderim durdu.”

Dedi ki: “Sevdiğim bende de vardı.”

Dedim: “Koca dünya bana dar oldu.”

Dedi: “Sende ateş bende har oldu.”

Dedim ki: “Sevdiğim yâda yar oldu.”

Dedi: “Bundan böyle ölüm kâr oldu.”

Dedim ki: “Verdiğin saçı saklarım.”

Dedi: “Şimdi çoktur saçta aklarım.”

Dedim: “Yerin bilsem ayda yoklarım.”

Dedi: “Gasp edildi bütün haklarım.”

Dedim: “ŞAHİNÎ’yim belki ölürüm.”

Dedi ki: “O zaman sensiz kalırım.”

Dedim: “Gider iken seni alırım.”

Dedi ki: “Sevdiğim durmaz gelirim.”

(Yıldırım, 2005: 59)

Şazî

Vardım ki sevdiğim uykudan kalkmış,
Ağ ellere elvan kınalar yakmış,
Taramış zülfünü gerdana dökmüş,
Dedim: “Gelir misin?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Elindeki?” **dedi** ki: “Sazım.”
Dedim: “Kolundaki?” **dedi** ki: “Bazım.”
Dedim: “Gelin misin?” **dedi** ki: “Kızım.”
Dedim: “Gelir misin?” **söyledi:** “Yok yok.”

Dedim: “Konya nedir?” **dedi** ki: “İlim.”
Dedim: “Kumru nedir?” **dedi** ki: “Dilim.”
Dedim: “Bey oğlu nen?” **dedi** ki: “Kulum.”
Dedim: “Gelir misin?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Dedim: “Kalem nedir?” **dedi** ki: “Kaşım.”
Dedim: “İnci nedir?” **dedi** ki: “Dişim.”
Dedim: “Bey oğlu nen?” **dedi:** “Kardaşım.”
Dedim: “Gelir misin?” **söyledi:** “Yok yok.”

ŞAZÎ’ m de söylüyor sorun ağrisin,
Ömründe sevemez işin ağrisin,
Dedim: “Sözünü söyle doğrusun.”
Dedim: “Gelir misin?” **dedi** ki: “Yok yok.”
(Çapraz, 2005: 190)

Şemsi Yastıman

Vaktimiz geçiyor, yaş ilerliyor,
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?
“Kimisi bekârlık sultanlık.” diyor,
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Ben kendi gönlüme hayli danıştım,
Çok kızlarla senli-benli konuştum,
Talip oldum çok dil döktüm tanıştım,
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Bir İstanbul kızı **dedi**: “Gelirim.”
Dedim: “Beş yüz kayme aylık gelirim.”
Dedi: “Bu boyama yetmez, ölürüm.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Tatar kızı ise bakmadı kolay,
Dedim ki: “Sen gob arusun apakay.”
Dedi: “Mene lazım an bir akay.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Bir de Kürt kızına saydı şans beni,
Dedim: “Nove tü çi, kırmancı zani?”
Dedi: “Beş altı bin koyunun hani?”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Çerkez kızının da sevdim huyunu,
Dedim: “Pşşe ve sesey vugunu?”
Dedi: “Üç-beş beygir çal getir onu.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Bir de göçmen kızı gördüm genç yaşlı
Dedim: “Çupe ti mene duşo bidvaşli?”
Dedi: “Anlaşmam, dilin dolaşlı.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Arnavut kızına sordum durumu
Dedim: “Çup a beneş famile per mu?”
Dedi: “Beş-on bahçe pırasa var mı?”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Bir Arap kızına anlattım halî
Dedim: “Ya bint tı sirî muhibbe ilî?”
Dedi: “Beş yüz deve verirsen beli.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Acem kızına da **dedim** ki: “Özüm
Yahşi görüp seni pek benim gözüm.”
Dedi: “Mezhebimiz başkadır bizim.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Çingene kızına baktırdım fala,
Dedim: “Meslektaşız gel bana n’ola?”
“Abe” **dedi:** “Çeri başı pek belâ!”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Laz kızına vardım **dedim:** “Has misun?
Alacağım seni gönlün raz misun?”
Dedi: “Ben lâzım ya, sen de Laz misun?”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Ermeni kızına baktım ki pek has,
Dedim: “İse agcık inczi gın gıllas?”
Dedi: “Papazlardan bulamam halâs.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi

Bir Rum dilberine **dedim:** “Kısmetse
Koriçaki eşi me pandirevese?”
Dedi: “Haftada bir takım elbise.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Musevi kızına **dedim** “Saniyen
İja tu me pudes kerer biyen?”
Dedi ki: “Delirmiş bu lafı diyen.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Fransız kızına baktım ki güzel,
Dedim: “Kele votru nom ey matmazel.”
“Türkiş, no parl.” **dedi,** okudu gazel,
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Bir Alman kızına **dedim:** “Çok sayın
Meedıl kanst du mayne libling zayn?”
Dedi: “Yetiremen, sen bana tayın.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

İngiliz kızına ettik dünürlük,
Dedim: “Görl, kud yu bi kam may darling?”
Dedi: “Senin ilen edemem dirlik.”
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?

Bu ŞEMSİ YASTIMAN bilmem neylesin?
Daha kime mürâcaat eylesin
Dinleyenler Allah için söylesin
Acep evlensek mi, evlenmesek mi?
(Ülgen, 1995: 103-105)

Şemşir

Dedim: “Gözel bu sallanış nedendir?”

Dedi: “Ümmanların sonasıdır bu.”

Dedim: “Ağ ellalin elvan henalı.”

Dedi: “Öz hüsnümün henasıdır bu.”

Dedim: “Men derdimi o şirin dile.”

Dedi: “Ne cismine düşdü zelzele.”

Dedim: “Gel bu bağda verek el-ele.”

Dedi: “Bir kocalık binasıdır bu.”

Dedim: “Atma mene müjgân ohunu.”

Dedi: “Koynum verir enber kohunu.”

Dedim: “Âşık harda alsın yuhunu.”

Dedi: “Sevgilimin sinesidir bu.”

Dedim: “Canan bir insanda olsa var.”

Dedi: “Yohsul olan ondan pay umar.”

Dedim: “Sedrin üste gördüm iki nar.”

Dedi: “Sevenlerin memesidir bu.”

Dedim: “ŞEMŞİR’i sen etdin hestehal.”

Dedi: “Cünunlukda olur bu heyal.”

Dedim: “Dodağının busesidir bal.”

Dedi: “Sen merzin davasıdır bu.”

(Hekimov, 2004: 50-51)

Şemşir

Güzel senin görcek tabım* taketim,
Men **dedim**: “Kalmadı.”, o **dedi**: “Kaldı.”
Yene kec* bahışın yazık canımı,
Sen **dedin**: “Almadı.”, men **dedim**: “Aldı.”

Men **dedim**: “Kelbimde var bir tehlike.”
Sen **dedin**: “Temenna edersin belke.”
Nedir yanağında görünen leke?
Men **dedim**: “Busedi.”, sen **dedin**: “Haldı.”

Men **dedim**: “Kim düşür herdem yadına.”
Sen **dedin**: “Heyranam söz üstüdüna,”
Senin hicrin meni eşkin oduna,
Sen **dedin**: “Salmadı.”, men **dedim**: “Saldı.”

Men **dedim**: “Derdinden menem üzülen,”
Sen **dedin**: “Sineme sözdür düzülen.”
Leblerinde ketre ketre* düzülen,
Men **dedim**: “Zülaldı.”, sen **dedin**: “Baldı.”

Men **dedim**: “Bilene deyek bu halı.”
Sen **dedin**: “Küyleme* eli mahalı.”
Bu Aşık ŞEMŞİR’in saçı sakkalı,
Men **dedim**: “Karadı.”, sen **dedin**: “Çaldı.*”
(“TDTEA,” 1993: 108)

Şenlik

Kış ile nevbahar düştüler bahse;
Bahar **dedi**: “Nebahatım var benim.”
Kış **dedi** ki: “Zehim zehir kâniyem.
El içinde adaletim var benim.”

Bahar **der** ki: “Men özüm yetirirem,
Zevk ü ziyet nur-ı rahmet getirrem,
Süsen sümbül mor menevşe bitirrem,
Elvan elvan nebadetim var benim.”

Kış **dedi**: “Mihrime bulunmaz çare,
Hükmetsem cihanı yakaram nara,
Nice aslanları salmışam tora,
Cebrim çohtu yüz min zehmim var benim.”

Bahar **dedi**: “Men gıymetsiz bahayam,
Sabalan* yaylağı elevgâhıyam,
Cilveli kızların seyrangâhıyam
Can almağa nezaketim var benim.”

Kış **dedi** ki: “Menem fitne hayini,
Donduraram derelerin suyunu,
Çoh gurmuşam Ebu Sinan oyunu,
Efsun almaz tarikatim var benim.”

Bahar **dedi**: Mennen düşme mihnete,
Cihanı bezerem zevk ü ziyete,
Mevlâ'meni şebye gılmış Cennete,
Emr-i Hak'tan hamiyetim var benim.”

Kış **dedi** ki: “Şiddetinden eserem.”
Sarp gayalar evgâhını keserem,
Zulumat zindandan beter eserem,
Hişmı yeksan melâmetim var benim.”

Bahar **der** ki: “Buldum izzet şanıımı,
İsterem ki derem han elvanını,
Dağlar cubar cubar* giyer donunu,
Serv-i seher meşaggatim var benim.”

Kış **dedi**: “Hoş halle yollanılmazam,
Şita derler mana üç ay gülmezem,
İlaç imdat aman derman bilmezem,
Müşkil işe müracaatım var benim.”

Bahar **der** ki: seyrangâhta yaylaram,
Garip gullar dağ başında anlaram,
Nan u nimet nafakalar paylaram,
Rahm-ı hayat sahavetim var benim.”

Kış **dedi** ki: “İsmim azap ohunur,
Mazaratım kaftan kafa dohunur,
Uçan kuşlar gazabımdan sahnır,
Dağdan ağır azametim var benim.”

Bahar **der** ki: “İsmim izzet şanıdır,
Bin bir türlü çiçek elvan donumdur,
Yemen ile Bağdat ili benimdir,
O diyarda hoş müddetim var benim.”

Kış **der**: “Gazaplıyam garşı durana,
Neçe evler eylemişem verane
Çoh gitmerem sevhile arana,
Dağlarınan adâvetim var benim.”

Bahar **dedi**: “Coşa gelir aharam,
Rahmet yağar kad binanı yiharam,
Beşyüz min söylesen hahlı çiharam,
Şükür olsun merhametim var benim.”

Kış **dedi**: “Sen mennen bularsan hata,
Gati düzen verdim hoş saltanata,
Hükmü taaccübten dur geldi mata,
Ruz u mahşer kıyametim var benim.”

Bahar **der** ki: “Menem keramet kânı,
Şurut ganun mizan düstur mekânı,
Tut sözümü dinle edep erkânı,
Sana bir kaç nasihatım var benim.”

Kış **dedi**: “ Ak sedirde yataram,
Ne söz dinler ne iltimas tutaram,
Hükmüm ejder Şahmaran’dan beterem,
Afsun almaz hasiyatım var benim.”

Bahar **der** ki: “El çek bu hayalinden,
Âlem lerze gider fitne felinden,
Min evvel il âhir senin elinden,
Emr-i Hakk’a şikâyetim var benim.”

Kış **dedi**: “ Bu taksir bu işe göre,
Yarın günahkârım men üzü gara,
Nice pünhan edim Hakk’a aşkâra,
O divanda hacaletim var benim.”

Bahar **dedi**: “mende var ab-ı zülal,
Sözlerin tüşünüf ayağın denk al,
İçimizi beyan eyler Zü’l-Celâl,
Emr-i Hakk’a itikatım var benim.”

Bahar **dedi**: “Düşme fitneye fele,
Doğruya penahtır Cenab-ı Hüda,
Şükür olsun seni getirdim yola,
Hakk’a yarar itikatım var benim.”

Kış **dedi** ki: “Men isyanam hem asi,
Bozuldu, gönlümün növrak hanesi,
Başa çıhmaz yolsuz işi binası,
Her ne desen ganaatım var benim.”

Bahar **dedi**: “Daha gurmıyah niza,
Cümle ahvalatı arz ettim size,
ŞENLİĞ’em sığındım ism-i azize,
Af edici mağfiretim var benim.”

(Aslan, 1975: 133-135)

Şenlik

Dedim: “Dilber naz eyleme.”

Dedi: “Cilve sataram men.”

Dedim: “Gaşın teherlenif.”

Dedi: “Müjgan ataram men.”

Dedim: “Ay gız edalısan.”

Dedi: “Oğlan ne delisen?”

Dedim: “Bülbül sedalısan.”

Dedi: “Seher öterem men.”

Dedim: “Güneş yüzün bedir.”

Dedi: “Hoş yaradıf gadir.”

Dedim: “Senin peşen nedir?”

Dedi: “Maha gataram men.”

Dedim: “Şahsın şemsi nurda.”

Dedi: “Galhmamışam habda.”

Dedim: “Sevda var mı sende?”

Dedi: “Senden beterem men.”

Dedim: “ŞENLİK sana yardı.”

Dedi: “Befadarım vardı.”

Dedim: “Şahsın şemsi nurdu.”

Dedi: “Kevkeb tutaram men.”

(Aslan, 1975: 158)

Şeref Taşlıova

Dedim: “Kerem gibi yaktın ataşa.”
“Yan.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”
Dedim: “Arzularım çıkmadı başa.”
“Son.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”

Dedim: “Keşiş kızı, Aslı mısın sen?”
Dedi: “Kerem gibi yaşlı mısın sen?”
Dedim: “Turna gibi sesli misin sen?”
“Ben.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”

Dedim: “Bu sevdadan çürüdü etim.”
Dedi: “Benim yoktur, tadım lezzetim.”
Dedim: “Gözlerini görmek niyetim.”
“Dön.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”

Dedim: “Bu ayrılık gider mahşere.”
Dedi: “Görmek mümkün olmaz bir kere.”
Dedim: “Buna var mı bir çare?”
“Can.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”

Dedim: “Sevenlerin bu mudur sonu?”
Dedi: “Muradını alanlar hani?”
Dedim: “Ayrılığın şafak zamanı.”
“Tan.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”

Dedim: “Âşıkların intizârı bir.”
Dedi: “Adın ŞEREF gördün yarı bir.”
Dedim: “Hâtıranın yadigârı bir.”
“Gün.” **dedi,** “Bir daha görebilmezsin.”

(Gülpınar, 1987: 30; Erciyes, 1988: 22)

-245-

Aşık Şivga (Luka Beridze)

Zalım felek men bu derdi çok çektim,
Dedim: “Öter misen?” **dedi** ki: “Yok yok.”
İki apaşinen hoşdaflık ettim,
Dedim: “Yeter misen?” **dedi** ki: “Yok yok.”

Cennet libasının birin biç mene,
Gam eylerem gam kervanı köç mene,
Kırk kapıdan birisini aç mene,
Dedim: “Açar mısın?” **dedi** ki: “Yok yok.”

ŞİVAYÎ der: “Derdim çıktı ayana.
Âlem duydu kaldım men yana yana.
Gel geç günahımdan bağışla mana.”
Dedim: “Keçer misen?” **dedi** ki: “Yok yok.”
(Hacılar, 2007: 78-79)

Şükrü

Seherinen selâm verdim şuh yâra,

Dedi: “Buyur kadem bas, gel yanıma.”

Dedim: “Dilber, seyredelim bir müddet.”

Dedi: “Nazar eylemen tek hanıma.”

Dedim: “Dilber, aşk oduna yanaram.”

Dedi: “Söyle suretinde kanaram.”

Dedim: “Dilber, haddim deyil sınaram.”

Dedi: “Olar canın katsan canıma.”

Dedim: “Dilber, sensin hubların hanı.”

Dedi ki: “Alaram âşığın canı.”

Dedim: “Men ŞÜKRÜ’yem güzel sen tanı.”

Dedi ki: “Kulunum düşmez şanıma.”

(Makas, 1987: 258)

Talibî Coşkun

Dedim: “Tatlı nedir?” **dedi:** “Dilimdir.”
Dedim: “İnce nedir?” **dedi:** “Belimdir.”
Dedim: “Gonca nedir?” **dedi:** “Gülümdür.”
Dedim: “Dersem ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

Dedim: “Kaşın kara.” **dedi:** “Sürmeden.”
Dedim: “Dudakların?” **dedi:** “Hurmadan.”
Dedim: “O saçların?” **dedi:** “Sırmadan.”
Dedim: “Örsem ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

Dedim: “Yıldız nedir?” **dedi:** “Gözlerim.”
Dedim: “Şirin nedir?” **dedi:** “Sözlerim.”
Dedim: “Yanak nedir?” **dedi:** “Yüzlerim.”
Dedim: “Sorsam ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

Dedim: “Kız nerdesin?” **dedi:** “Kör müsün?”
Dedim: “Seveceğim.” **dedi:** “Yar mısın?”
Dedim: “Elim durmaz.” **dedi:** “Yor musun?”
Dedim: “Yorsam ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

Dedim: “Vebalimi al.” **dedi:** “Boynuma.”
Dedim: “Bedduam var.” **dedi:** “Kaynıma.”
Dedim: “Beni gizle.” **dedi:** “Koynuma.”
Dedim: “Girsem ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

Dedim: “Yayla nedir?” **dedi:** “Köyümdür.”
Dedim: “Suna nedir?” **dedi:** “Boyumdur.”
Dedim: “Cilve nedir?” **dedi:** “Huyumdur.”
Dedim: “Görsem ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

Dedim: “TALİB COŞKUN?” **dedi:** “Bellisin.”
Dedim: “Söz bilmiyom.” **dedi:** “Dillisin.”
Dedim: “Kulaç nedir?” **dedi:** “Kollusun.”
Dedim: “Sarsam ne var?” **dedi:** “Olur mu?”

(Coşkun, 1946: 6-7)

Talibî Coşkun

Güzeller oturmuş suyun başına,
Kimi şapkasını eğmiş kaşına,
Hepisi de birbirinin peşine,
Bunları seyretmek ne hoş oluyor.

Dedim: “Kızlar ben de çimsem olmaz mı?
Sizlere derdimi yansam olmaz mı?
O gül memelerden emsem olmaz mı?”
Dedi kızlar: “Bakın bu ne söylüyor?”

“Affedin bayanlar bana darılman,
Hoş görün sözümü bana kırılman,
Bu gün efkârlıyım bana darılman,
Deli gönlüm sular gibi çağlıyor.”

Bunu **dedim** benden bir söz umdular.
Hepisi de gözlerini yumdular,
Piliç gibi kızlar suya tumdular,
Kimi dalgıç gibi hemen dalıyor.

İy’ce baktım kafaları görüktü,
Ak gövdeler bir araya birikti,
Bu yaykanma 3-4 saat sürüktü,
Kimi çıkmış gövdesini siliyor.

Gizlendim, bir dalın altına yattım,
Doya doya bir güzele seyrettim,
Dedim: “Şimdi burda avımı tuttum.”
Baktım yavaş yavaş beri geliyor.

Karşı vardım, “Bayan gel beri!” **dedim.**
“Sensin güzellerin dilberi.” **dedim.**
“Gökte yıldızların ülkeri.” **dedim.**
“Seni gören yiğit sevdalanıyor.”

Elimi uzattım, tuttum elini,
Koluma doladım, ince belini,
Hemen sordum, hatırını halini,
O da benim gibi efkârlanıyor.

“İsmi bağıyla seni tanıyım,
Ölenece ben aşkına yanayım,
Bir su ver elinden içip kanayım.”
Dedi: “Göğsümden iç pınar akıyor.”

“İy’ce belle” **dedi:** “Adım Hatice.”
Sana burda cevap vermem netice.
Kendi uzun boylu kaşları ince.
Dili tatlı bülbül gibi şakıyor.

“Bayanlar içinde kıyak gezersin,
Öldürürsün beni candan üzersin,
Bizim Keklik Emine’ye benzersin.”
Bana doğru azgın azgın bakıyor.

“Emine’yi sevdin ezel mi idi?
Gül mü idi yoksa gazel mi idi?
Doğru söyle benden güzel mi idi?
Nasıl bir kız idi kime benziyor?”

“Sana benzer idi cilvesi nazı,
Sana benzer idi hem kaşı gözü,
Sana benzer idi kırmızı yüzü,
Senin gibi gözlerini süzüyor.”

“Seni gördüm, Keklik Emine sandım,
Bunun için senin aşkına yandım,
Emine zannettim sana uzandım,
Onun her endamı sana benziyor.”

“Keklik Emine’nin yolları irak,
Şimdi o dalgayı burada bırak,
Yine içerime düşürdün merak,
Kim bilir, Emine nerde geziyor?”

“Beni ağlatırsın avundurmazsın,
Divane gönlümü sevindirmezsın,
Bir yarın var diye övündürmezsın,
Bu sevdalar, beni böyle üzüyor.”

Bu sözü duyunca, pek geldi yakın,
Aman bizi kimse görmesin sakın,
Bir gören olmasın, etrafa bakın,
Uçan kuşlar, bizden hile seziyor.

“Ben yalan söylemem sözüm söz.” **dedi**,
“Biraz sabırlı ol git de gez.” **dedi**,
“İster isen defterine yaz.” **dedi**,
Karşıdaki mert adama benziyor.

Dedim: “Gideceğim beni savuştur.”

Dedi: “Allah, bizi tekrar kavuştur.”

Dedim: “Bu dünyanın en sonu boştur.”

Ağladı, yaş gözlerinden akıyor.

(Coşkun, 1939: 20-22)

Talip Kılıç

Dedim: “Dilber, bir tek seni severim.”

Dedi: “Sevdiğin çok yatan söyleme.”

Dedim: “Murat almak için everim.*”

Dedi: “Olmaz, boşa gönlün eğleme.”

Dedim: “Seni görsem, ben bu dünyada.”

Dedi: “Salih kullar görür ukbada.”

Dedim: “Mümkün değil midir dünyada?”

Dedi: “Masivaya gönül bağlama.”

Dedim: “Aşkın ile yanar yüreğim.”

Dedi ki: “Ben günahkârdan ırağım.”

Dedim: “Her gün artar gamım merağım.”

Dedi: “Sabret ciğerini dağlama.”

Dedim: “Seni arar kalpte bulurum.”

Dedi ki: “Ben arayamı bilirim.”

Dedim ki: “Yolunda kurban olurum.”

Dedi: “İhsanım çok özü sağlama.”

Dedim ki: “Bu canı yaratan sensin.”

Dedi ki: “Arayı ıradan sensin.”

Dedim ki: “Yokları var eden sensin.”

Dedi: “Sermayesiz akıp çağlama.”

Dedim: “Böyle neye beni üzersin?”

Dedi: “Varlık aleminde gezersin.”

Dedim: “Kâinatı yapar bozarsın.”

Dedi: “Kir pas ile kalbin yağlama.”

Dedim: “Aç perdeyi.” **dedi:** “Olamaz.”

Dedim: “Canım arar.” **dedi:** “Bulamaz.”

Dedim: “TALİP ağlar gayrı gülemez.”

Dedi: “Rahmetim çok fazla ağlama.”

(Pürlü, 1990: 69-70)

Talip Kılıç

Dedim: “Yare ne güzelsin?”

Dedi: “Şeker dilim vardır.”

Dedim: “Sen ezel-ebedsin.”

Dedi: “Kudret elim vardır.”

Dedim: “Herkesten ulusun.”

Dedi: “Söz dinle delisin.”

Dedim: “Gönlümün gülüsün.”

Dedi: “Solmaz gülüm vardır.”

Dedim: “Her şeye kadirsin.”

Dedi: “Elbet sen ne dersin?”

Dedim: “Yoktan var edersin.”

Dedi: “Sonra ölüm vardır.”

Dedim: “İşitip görürsün.”

Dedi: “Zikret ne durursun?”

Dedim: “Sen rızık verirsin.”

Dedi: “Bitmez malım vardır.”

Dedim: “Seni çok severim.”

Dedi: “Seveni överim.”

Dedim: “Var mı bir değerim?”

Dedi: “Edna kulum vardır.”

Dedim: “Ben sana âşığıım.”

Dedi: “Âşığa maşuğum.”

Dedim: “Aydınlat ışığıım.”

Dedi: “Kur’an ilim vardır.”

Dedim: “TALİP aciz kuldur.”

Dedi: “Kötü fikri kaldır.”

Dedim: “Doğru yolu bildir.”

Dedi: “İslâm yolum vardır.”

(DK Arşivi)

Talip Kılıç

Dedim: “Mevlâ’ m affet beni.”

Dedi: “Gel tut sözüm benim.”

Dedim: “Sen verdin bu canı.”

Dedi: “Yaptı özüm benim.”

Dedim: “Afiyet ver ona.”

Dedi: “O gelecek bana.”

Dedim: “Kurban olsun sana.”

Dedi: “Çoktur nazım benim.”

Dedim: “Ona yok mu rahat?”

Dedi: “Cennet istirahat.”

Dedim: “Dünyada var sıhhat.”

Dedi: “Çok tut azım benim.”

Dedim: “Yarsın yardan atma.”

Dedi: “Seher vakti yatma.”

Dedim: “Beni mahrum etme.”

Dedi: “Yazdım yazım benim.”

Dedim: “TALİB’ i sen koru.”

Dedi: “Yola doğru yürü.”

Dedim: “Yol var bir, çok sürü.”

Dedi: “Kur’an izim benim.”

(DK Arşivi)

Tokatlı Nuri

Size bir nev icat destan söyleyim,
Dinleyin, bu hali bizim ehibba!
Başıma geleni tarif edeyim,
Görün, ne hal geldi garip başıma.

Nasibim dağılıp gurbet gezdiğim,
Bahtın kemliğinden yürek ezdiğim,
Seyahatta çoktur, candan bezdiğim,
Halimden şikâyet olmasın Hakk'a.

Tuna yalısını gezdim bir zaman,
Rusçuk, Yerköy Kalas, Yaş ile Buğdan,
Sırbıye, Belgrad, Vidin de iskân,
Eğlendim o şehri kıldım temaşa.

Güzel şehir pesent ettim Vidin'e,
Er odur, gurbette ahbap edine,
Bir dost geldi, "Düşünürsün" dedi "Ne?"
Kalk gidelim senin ile Yalı'ya.

Yalı boyu kale burcun dolaştık,
Laf ile bilinmez, hayli yol aştık,
Vara vara bir mahalle ulaştık,
Girip bir kahveye eyledik mola.

Anladık, nerede biz ol mahâli,
Sorduk sual ettik, öğrendik hali,
Kime arz ettimse, ben bu ahvali,
Dedi: "Çoktur gitsen herhangi yana."

Ol mahalden çıktım, ben geze geze,
Etrafıma baktım göz süze süze,
İndim bir sokaktan, çıktım bir düze,
Dört yanıma baktım, kimse yok tenha.

Bir Ulah karısı giderdi, gördüm,
Kaldırdım tabanı, ardınca sürdüm,
Namus perdesini bir yana dürdüm,
Dedim: "Bir muhabbet eylesek n'ola?"

Dedi: “Gir içeri, var ise meram.”
Dedim: “Gündüz olmaz, gelirim akşam.”
Gündüzden iyidir geceki ahkâm,
Kimseye söz verme.” **dedim** evvelâ.

Yirmi otuz kuruş verdim pey diye,
Tembih ettim temiz fistan giy diye,
İşmar ettim göbeğime dey diye,
Dokundum ki göbek misal-i ayva.

Bûs edip ayvanın tadına tattık,
Ayva bitti incire de el attık,
Elma turunç şeftaliye sulandık,
Damağımdan gitmez lezzeti hâlâ

Dedim: “Dilber, saat kaçta geleyim?”
Dedi: “Vaktin sen bilirsin a beyim.”
Dedim: “Usulünü öğret bileyim.”
Dedi: “Saat birde.” **dedim:** “Elveda”

Saat bire geldi biz aldık yolu,
Gidip gözeterek sağ ile solu,
Bir çevre yemişle bir binlik dolu,
Kapının önüne vardık bi-perva

Kapıyı çalmaya kalmadı hacet,
Açıldı içeri girdik selâmet,
Naz u reftar ile ol serv-i kamet,
“Safa geldin.” **dedi**, kıldı temenna.

Kolumuza girdi yukarı çıktık,
Keyfe gelip fesi sağ yana yıktık,
Gerdanın okşayıp memesin sıktık,
O demde sarıldık, bizler kol kolu.

Dedim: “Dilber, evin güzel yücedir,
Amma komşularla halin nicedir?”
Dedi: “Korkma âşık vakit gecedir,
Hatırına bir şey gelmesin asla.”

Dedim: “Birkaç kadeh gelsin, çakalım.”
Dedi: “Vakit, kandilleri yakalım.”
Dedim: “Çabuk o bir işe bakalım.”
Dedi: “Sen bilirsin ey çeşm-i şehlâ.”

Birkaç yuttuk, dudak meze verildi,
Usul usul bizim ölü dirildi,
Yorgan minder döşek çarşaf serildi,
Dedi: “Beyim geldi vuslata sıra.”

Kendi eli ile soydu yatırdı,
Meram cünbüş, bir safa-yı hatırdı,
İş bitmeden kulağıma patırdı,
Geline şaşkırdım kalktım ayağa.

Pencereden baktım, var iki adem,
Ardından on tane bastılar kadem,
Onları görünce bozuldu midem,
Dedim: “Vay basıldık, düştük tuzağa.”

Karı **dedi:** “Baskın değil korkma sen,
Sus, otur, onları def ederim ben.”
Pencereye vardı ol simin beden,
Dedi: “Şimdi haber veririm kola.”

Dedi: “Kimse bilmez bu benim fendim,
Ben seni sevmiştim, ey dil pesendim!
Sen otur şurada seyret efendim,
Bu eğlence yeter bir zaman sana.”

Meğer ol fahişe kör, yüzü kara,
Utanmaz arlanmaz, yüzü maskara,
On iki milletten birer zampara,
Hepsine söz vermiş, saat altıya.

Arap’la Arnavut, Acem’le Tatar,
Ermeni’le Urum, Ulah’la Bulgar,
Şehri ile Türk, Kürt, Yehud, Çingenler,
Birer birer hep düştüler ricaya.

Evvel Arap gelir **der:** “Leş ya ulek,
Taal iftah latka bint, şuvey melek,
Uhrik uhrik beyti innehu la’nek,
Elfi kosunmak binti şermuta.”

Arnavut gelir **der:** “Hey mori memi!
Kesirim kelleni s... anneni,
Al bu gece yüz kuruş siftemi
Ha mori yok, dedame kodesa.”

Acem gelir **der** ki: “Cilve saçupsan,
Gelene geçene kapı açupsan,
Hey köpoğlu kızı benden kaçupsan,
Soham senin atan kaburgasına.”

Ermeni gelir **der**: “Parrigün hatun,
Zo inç guzes kızı bıdı arnem satun
Senin gerdanına takayım altun
Yes kızı şat gısirem toğ erta şat pişman gılla.”

Bulgar gelir **der** ki: “O meno menuş,
Bu gün senin ile olalım serhuş,
Al beni içeri çok bende guruş,
Damı variyo vino mayka modayba.”

Ulah gelir **der** ki: “Nuş deterçeşti,
Biyni abi ferni biyni bedeşti,
Mamaliko vino anpor tepeşti,
Motla buda kalo potos mameta.”

Türk gelir **der** ki: “Göğsün döğersin,
İmüğün s...tiğim kendin öğersin,
Ben bilirim sen tatlıyı seversin,
Aç kapıyı sana basayım halva.”

Kürt de gelir **der** ki: “Mani saçmazam,
Olur olmaz laflar ile kaçmazam,
Çadırdan geçerim senden geçmezem,
Ya herru ya merru Allah çe mana.”

Şehri gelir **der** ki: “Ey huri enver!
Ey cemali güneş, hüsnü münever!
Uzak yerden geldim nazenin dilber,
Mahzun etme beni, ey kadd-i bâlâ!”

Yahudi gelir **der**: “Getirdim çerez,
Hiç doğru söylemez, hıyanet teres,
Ratan suyu mazal başı kekerez,
Veneko tor penti aveniza porta.”

Çingen gelir **der** ki: “Dana getirdim,
Üç kömüş beş öküz hana getirdim,
Bir de eşek çaldım, sana getirdim,
Bende mangiz gırla gör ki hataka.”

Herkes lisanınca halin arzette,
Gayrı zampanın gerisi bitti,
Her biri bırakıp işine gitti,
Biz kaldık orada bir zaman hâlâ.

“Ben de gidem.” **dedim**, eyledi niyaz,
Dedi: “Gitme NURİ, vakit var biraz.”
Bendesine etti hayli işve naz,
Muhabbet yüzünden ol melek sima.
(Onay, 1933: 207-213)

Tokmakçı Baba (Erzurumlu)

Dedim: “Gardaş yanakların ıslanmış.”

Dedi: “Çok ağladım sel yarasıdır.”

Dedim: “Sanki belin yana yaslanmış.”

Dedi: “Çok çalıştım bel yarasıdır.”

Dedim: “İşin var mı, yevmiyen kaçtır?”

Dedi: “Sekiz çocuk altısı açtır.”

Dedim: “Kar mı yağdı, bu nasıl saçtır?”

Dedi: “Tez ağardı tel yarasıdır.”

Dedim: “Oğul, uşak, işleri var mı?”

Dedi: “Hepsi sübyan, güçleri var mı?”

Dedim: “Ya avradın dişleri var mı?”

Dedi: “Hep döküldü, kul yarasıdır.”

Dedim: “Bari evde işler dengede.”

Dedi: “Emir ferman hepsi yengede.”

Dedim: “Var mı ağrı sızı teyzede?”

Dedi: “İflah olmaz, dul yarasıdır.”

Dedim: “ Ya gelinin ya da torunun?”

Dedi: “Soyu batsın, böyle sorunun.”

Dedim: “Sayısı kaç, söyle torunun.”

Dedi: “O da bana döl yarasıdır.”

Dedim: “Zam-mam sana tesir eder mi?”

Dedi: “Hökümatın cevri biter mi?”

Dedim: “Peki bu kadarı yeter mi?”

Dedi: “Bırak girsin, kol yarasıdır.”

Dedim: “Çare var mı, böyle bir hale?”

Dedi ki: “İşimiz Hakk’a havale.”

Dedim: “Verir felek binlerce belâ.”

Dedi: “Amma çoğu kul yarasıdır.”

Dedim: “Vali, müdürü var devletin.”

Dedi: “Yanımdadır, onlar kuvvetin.”

Dedim: “Terazisi ya adaletin!”

Dedi: “Onunki de pul yarasıdır.”

Dedim: “Zalimlerin yüzüne tükür.”
Dedi ki: “Tükürsem derler ki şükür.”
Dedim: “Et şikayet, salla bir küfür.”
Dedi: “Çektiğimiz dil yarasıdır.”

Dedim: “Dön arkanı, vuram TOKMAK’ı.”
Dedi: “Tütün içek ver de çakmağı.”
Dedim: “İsterler mi elin sıkmağı?”
Dedi: “Dostun eli gül yarasıdır.”
(DK Arşivi)

Türabî

Dedim: “Yolcu eğlen hele.”

Dedi: “Oğul vaktim doldu.

Dedim: “Öz mekanın söyle.”

Dedi: “Ecel kapım çaldı.”

Dedim: “Ne gördün dünyada?”

Dedi: “Durdum gide gide.”

Dedim: “Erdin mi murada?”

Dedi: “O sır gizli kaldı.”

Dedim: “Şık TÜRABÎ’ye.”

Dedi: “Ben sana ne diyem?”

Dedim: “Sana can hediyem.”

Dedi: “Eyvah hemen öldü.”

(Alptekin, 2002: 67)

Türabî

Dedim: “Dilber, senin aslın nereli?”

“Konya tarafından Bor.” **dedi** bana.

Dedim: “Aşkın ile sinem bereli.”

“Dermanı bulunmaz çor.” **dedi** bana.

Dedim: “Zülfün eyle boynuma zincir.”

Dedi: “Var yıkıl git, hey ihtiyar pir!”

Dedim: “Tabir edip ol sen muabbir.”

“Bir rüya görmüşüm yor.” **dedi** bana.

Dedim: “Ruhun ahmer, yoksa al mıdır?”

Dedi: “Serv-i kaddim hub nihâl midir?”

Dedim: “Şirin lebin, söyle, bal mıdır?”

“Şirin değil, biraz şor.” **dedi** bana.

Dedim: “Bir busecik in’am edip ver.”

Dedi, hışma gelip: “Bu herif ne der?”

Dedim: “Hem yanımda pürdür sim ü zer.”

“Derviş, fakir, sefil, hor!” **dedi** bana.

Dedim: “Kemendimdir gîsû u telin.”

Dedi: “TÜRABÎ, çek sen benden elin.”

Dedim: “Seyr eyleyim gerdanın halin.”

“İşte gözün görmez, kör.” **dedi** bana.”

(Ergun, 1955: 65; Noyan, 2001: 512))

Vahit Çetin

Dedim: “Gülüm aç kapıyı.”

Dedi: “Hayır, bugün olmaz.”

Dedim: “Gezdim kaç kapıyı.”

Dedi: “Hayır şu gün olmaz.”

Dedim: “Gülüm, çok özledim.”

Dedi: “Ben de yol gözledim.”

Dedim: “Seni hep izledim.”

Dedi: “Hayır, o gün olmaz.”

Dedim: “Mevsim boran olur.”

Dedi: “Bizi gören olur.”

Dedim: “Seni saran olur.”

Dedi: “Hergün düğün olmaz.”

Dedim: “Gülüm ölüyorum.”

Dedi: “Bunu biliyorum.”

Dedim: “Aman diliyorum.”

Dedi: “Her an öğün olmaz.”

Dedim: “Cama çık da görem.”

Dedi: “Kınar, beni yörem.”

Dedim: “Nasıl selâm verem?”

Dedi: “Her kız Nevin olmaz.”

Dedim: “Bayram olsun da gel.”

Dedi: “Silen dolsun da gel.

Beşe çeyrek kalsın da gel”

Dedi: “Başka çağın olmaz.”

Dedim: ÇETİN “Güle güle,

Âşık oldun bile bile,

Bitti ömrün yele yele.”

Dedi: “Her ip düğüm olmaz.”

(DK Arşivi)

Vahit Çetin

Dedim trafiğe: “Canavar mısın?”

Dedi: “Canavarım bundan sana ne?”

Dedim: “Barışalım, haydi var mısın?”

Dedi: “Git işine, bundan sana ne?”

Dedim: “Kurbanların milyonu aştı.”

Dedi: “Ulan, buna kim neden şaştı.”

Dedim: “Bu al kanlar meydana taşı.”

Dedi: “Git işine, kandan sana ne?”

Dedim: “Ettiklerin sığmaz yasaya.”

Dedi: “Sıkı ise, otur masaya.”

Dedim: “Dilekçemi verdim İsa’ya.”

Dedi: “Git işine, ondan sana ne?”

Dedim: “Barışalım böyle olmuyor.”

Dedi: “Ya hu! Benim hükmüm kalmıyor.”

Dedim: “Genç insanlar murat almıyor.”

Dedi: “Git işine, candan sana ne?”

Dedim: “Şu kolların ne kadar uzun!”

Dedi: “Zevki başka bendeki hazın.”

Dedim: “Senin yok mu tatilin yazın?”

Dedi: “Git işine, dondan sana ne?”

Dedim: “Alkol müdür senin sırdaşın?”

Dedi: “Az mı çekti şoför kardaşın?”

Dedim: “Senin yok mu soyun soydaşın?”

Dedi: “Git işine, Van’dan sana ne?”

Dedim: “Bunca ocak söndü söniyor.”

Dedi: “Devran böyle döndü dönüyor.”

Dedim: “Nice canlar yandı yanıyor.”

Dedi: “Git işine, dünden sana ne?”

Dedim: “Yetim kalsın oğlun uşağın.”

Dedi: “Suçu yok mu, sol kavuşağın?”

Dedim: “Zerresiyiz en son başağın.”

Dedi: “Git işine, undan sana ne?”

Dedim: “Lânet olsun senin işine!”

Dedi: “Sen sahip ol kendi leşine.”

Dedim: “İnsanların düşme peşine.”

Dedi: “ÇETİN kardaş kinden sana ne?”

(DK Arşivi)

Vahit Çetin

Dedim: “Komşu, yardımcı ol.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Sonsuz gidilen yol.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, dinle beni.”

Dedi: “Sevmem kinle seni.”

Dedim: “Olay daha yeni.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, falan ölmüş.”

Dedi: “Aymaz kime gülmüş.”

Dedim: “Fazla demden olmuş.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, kalk gidelim.”

Dedi: “Torunum gür erim.”

Dedim: “Elbet Allah kerim.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, Kuran oku.”

Dedi: “Oğlum, bu ne koku?”

Dedim: “Varken Hakk’ın oku.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, niye kızdın?”

Dedi: “Bana kuyu kazdın.”

Dedim: “Nasıl emel yazdın?”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, sen bu kinle.”

Dedi: “Ahmak beni dinle.”

Dedim: “Barış sen bu cinle.”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Nedir bunun suçu?”

Dedi: “Taşır zulüm haçı.”

Dedim: “Aç mı koydun aç?”

Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, daha neler.”
Dedi: “Bu it boşa meler.”
Dedim: “Belki orda güler.”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, açıl bana.”
Dedi: “Ya hu uyansana.”
Dedim: “Gidek kel sultana.”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, deli mi bu?”
Dedi: “Halkın zalimi bu.”
Dedim: “Köyün âlimi bu.”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, pes mi edek?”
Dedi: “Hayır köye gidek.”
Dedim: “Peki kaz mı güdek?”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, tut salından.”
Dedi: “Tiksindim balından.”
Dedim: “Kurtul vebalinden.”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, işte mezar.”
Dedi: “Komşu, bugün Pazar.”
Dedim: “Allah günah yazar.”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “Komşu, sen çok yaşa.”
Dedi: “Sabret gelek başa.”
Dedim: “Meylin hangi yaşa?”
Dedi: “Benden uzak durun.”

Dedim: “ÇETİN al küreği.”
Dedi: “Komşu, sal küreği.”
Dedim: “Hani can yeleş?”
Dedi: “Benden uzak durun.”

(Çetin, 2000: 54-56)

-259-

Veysel Cehdi Kut

Vardım, kara gözlüm kalkmış ayağa,
Ah edip sevindim, “Sus!” **dedi** bana.
“Mazimi bilmezsin, sanma bayağı.”
Elimden tutarak “Sus!” **dedi** bana.

Dedim: “Şükür artık, gördüm eşimi.”
Dedi ki: “Bırakmam bir daha peşini.”
Dedim: “Senin için sıktım dişimi.”
Dedi ki: “Severim, sus!” **dedi** bana.

Dedim: “Ölmem artık, gördüm ben seni.”
Dedi ki: “Bilmedim evvelden seni.”
Dedim: “Madem neden bıraktın beni?”
Sarılıp boynuma, “Sus!” **dedi** bana.
(DK Arşivi)

Veysel Cehdi Kut

Dedim: "Dilber, seni sevmek ayıp mı?"

Dedi ki: "Aklımda böyle iş yok yok."

Dedim: "Âlem yapar, bana tayyim mi?"

Dedi ki: "Gönlümün pazarı yok yok"

Dedim: "Kurak şu gönüle pazarı."

Dedi ki: "Satılık mataım yok yok."

Dedim: "Senin için ettim nazarı."

Dedi ki: "Elimde yazarım yok yok."

Dedim: "Nur cemalin güle karışmış."

Dedi ki: "Aşkına yananım yok yok."

Dedim: "Devr-i âlem böyle yarışmış."

Dedi ki: "Ona da kelamım yok yok."

Dedim: "Seni seven aşktan doyar mı?"

Dedi ki: "Zannetmem, kaderim yok yok."

Dedim: "Sana hasret kalan onar mı?"

Dedi ki: "Dünyanın vefası yok yok."

Dedim: "Ben olayım sana da bir kul."

Dedi ki: "Senin de talihin yok yok."

Dedim: "Sever misin acep sen de pul?"

Dedi ki: "Dünyalıkla pek aram yok yok."

Dedim: "Bu güzellik?" **dedi:** "Aslımda."

Dedim: "Boyun uzun." **dedi:** "Neslimde."

Dedim: "Sevda var mı?" **dedi:** "Destimde."

Dedim: "Sarsam seni." **dedi ki:** "Yok yok."

Dedim: "Kırpiklerin?" **dedi:** "Ay gibi."

Dedim: "O kaşlar ne?" **dedi:** "Yay gibi."

Dedim: "Boyun uzun." **dedi:** "Toy gibi."

Dedim: "Tek ceran mı?" **dedi ki:** "Yok yok."

Dedim: "Şu gerdan ne?" **dedi:** "Benlidir."

Dedim: "Baban kimdir?" **dedi:** "Yaşı bellidir."

Dedim: "Aslın kimdir?" **dedi:** "Köylüdür."

Dedim: "Ver ağzıma" **dedi ki:** "Yok yok."

Dedim: "Kahr, mihnet?" **dedi:** "Çok yaman."

Dedim: "Sefan nasıl?", "Başımda duman."

Dedim: "Geda VEYSEL?" **dedi:** "Derdine derman."

Dedim: "Derman bana." **dedi ki:** "Yok yok."

(DK Arşivi)

-261-

Verdî

Reşit Paşa **der** ki olsam beraber
Darbıma dayanmaz kale-i Hayber
Maliyetimde var on tabur asker
Her birisi bir kahraman misali

İşkodralı **der** ki gördün mü beni
Koymuşum bu yola can ile teni
Askerin bırakıp kaçınca seni
Olur yahşilerin yaman misali

Reşid Paşa **der** ki olmam mükedder
Hazreti Hızır'dır önümde rehber
Asker-i Mansur da koyuna benzer
Yedilir her biri kurban misali

İşkodralı **der** ki görün n'ettiler
Külliyen askerim cenge gittiler
Tabyalarda kavlı-i karar ettiler
Cenk etmeye merd-i meydan misali

Reşid Paşa **der** ki n'ettiğin bildim
Hazır ol vaktına işte ben geldim
Perlepe'yi ol bir hamlede aldım
Nâra vurdum Şah-ı Merdan misali

İşkodralı **der** ki kesildi serler
Nâra vurur demir yürekli erler
Seçme kefelerim cenge girerler
Her birisi bir pehlivan misali

Reşid Paşa **der** ki gel gör savaşı
Aldım Perlepe'yi çekmem telaşı
Cenk günü mest olur her birin başı
Devr ederler çarh-ı devran misali

İşkodralı **der** ki yolun bağlarım
Derya gibi dalgalanıp çağlarım
Baştan başa Köprülü'nün dağlarım
Tutmuşumdur haramiyen misali

Reşid Paşa **der** ki cenge giridin
Savaş ortasında atın sürüdün
Miralay Sadullah Beyi görüdün
Köpürmüş yularsız aslan misali

İşkodralı **der** ki çıktım savaşa
Başımı kesseler dönmezem asla
Asker sadasıyla ta baştan başa
Dolduram dağları duman misali

Reşid Paşa **der** ki çekmezem keder
Derbend'de cenk ettim dört saat kadar
Hasır gibi döşenmişti kelleler
Kanlar aktı bahr-i umman misali

İşkodralı **der** ki eylemezdim zâr
Derunum yakmazdı hasret ile nâr
İmdadıma geleydi de Silahdâr
Dönmezdim ahdimden aman misali

Reşid Paşa **der** ki ne canlar yandı
Taburlar al kızıl kana boyandı
Nizam'ın ateşin görenler sındı
Gökten kurşun yağar baran misali

İşkodralı **der** ki kaçtım eyleme
Lütf ü inayet et beni darıltma
Ah edip ağlarım eski halime
Gözlerimden akar yaş kan misali

Reşid Paşa **der** ki gördün mü halin
Tutup bağlamıştın İslambol yolun
Başında da olan askerin külün
Savurdum göklere harman misali

İşkodralı **der** ki işlerin çoktur
Şefkatin galiptir lütfün artuktur
Bilirim elinden kurtuluş yoktur
Delîğe de girsem yılan misali

Reşid Paşa **der** ki gör neler ettim
Azlık çeri ile Derbend'e gittim
Kırklar yardım etti bozdum dağıttım
Galip geldim sahib-kıran misali

İşkodralı **der** ki eridi yağım
Kaçarken koşmadan şişti dalağım
Şaşırdım bilmedim solumla sağım
Başına vurulmuş hayvan misali

Reşid Paşa **der** ki girdin mihnete
Etrafı eknafı koydun siklete
Hıyanetlik ettin din ü devlete
Azgınlıklar edip tuğyan misali

VERDÎ medh eyle sahib-i devleti
Günden güne artsın şanı rif'atı
Serâpâ âlemi tutsun şöhreti
Medhine yazılan destan misali
(Öztelli, 1976: 218)

Yadî

Bilmem bu mecalis gülistan mıdır?

Dediler: “Çok âşık divanesidir.”

Dedim: “Nev açılmış gülistan mıdır?”

Dediler: “Bağ-ı İrem nişanesidir.”

Dedim: “Giderler mi gelen âşıklar?”

Dediler: “Eğleşir vasla lâyıklar.”

Dedim: “Nedir bunca bağı yanıklar?”

Dediler: “Şu şem’in pervanesidir.”

Dedim: “YADÎ oldu aklım serseri.”

Dediler: “Halinden bilir ol peri.”

Dedim: “Doğru söylen, kimin dilberi?”

Dediler: “Sizlerin cananesidir.”

(Onay, 1930: 352)

Âşık Yahya (Nevşehirli)

Dedim: “Dilber halin nice?”

Dedi: “Bana ne sorarsın?”

Dedim: “Dilber ne darıldın?”

Dedi: “Sâfi zararsın sen.”

Dedim: “Dilber ne bu eda?”

Dedi: “Bana be hey zade!”

Dedim: “Bana dilber bade...”

Dedi: “Camı kırarsın sen.”

Dedim: “Dilber ne bu tasa?”

Dedi: “Koydun beni yasa.”

“Ak gerdandan ver bir buse.”

Dedi: “Vermem azarsın sen.”

Yirmi yılda olur kâni,

Oldu mu bu işin yâni

Dedim: “Dilber para gani.”

Dedi: “Bana yararsın sen.”

Dedim: “YAHYA ki ben şaşım.

Güzellerden falan geçtim.

Bu diyardan bu gün kaçtım.

Bir gün olur ararsın sen.”*

(Baki, 1946: 8)

-264-

Yetimî

Dedim: “At sırtından aşk urbasını.”

Dedi: “Yadigardır, çula değişmem.”

Dedim: “Ben alayım daha hasını.”

Dedi: “Bakir kızı dula değişmem.”

Dedim: “Başa gelse bela kazara.”

Dedi: “Mavi boncuk çare nazara.”

Dedim: “Kötü isem çıkar pazara.”

Dedi: “Şen şahımsın, kula değişmem.”

Dedim: “YETİMÎ’yle nasıldır aran?”

Dedi: “O, bu derdi başıma saran.”

Dedim: “Satar mısın olmasa paran?”

Dedi: “Mücevheri pula değişmem.”

(<http://www.ozanlar.eu/yetimi/siir.htm>)

Âşık Yunus

Sordum sarı çiçeğe: “Benzin neden sarıdır?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Âhım dağlar eridür.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Sizde ölüm var mıdır?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Ölümsüz yir var mıdır?”

Yine **sordum** çiçeğe: “Kışın nerde olursuz?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Kışın türab oluruz.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Tamuya girer misiz?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Oy münkirler yiridür.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Uçmağa girer misiz?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Uçmak adem şehridür.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Gül sizin nenüz olur?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Gül Muhammed teridür.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Ademi bilir misiz?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Âdem binde biridür.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Kırkları bilir misiz?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Kırklar Allah yârıdır.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Rengi kandan alırsız?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Ay ile gün nurıdır.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Boynun neden eğridür?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Kalbüm Hakk’a doğrudur.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Atan anan var mıdır?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Bu ne acep sorudur?”

Yine **sordum** çiçeğe: “Sen Kâ’be’yi gördün mi?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Kâ’be Allah evidür.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Bahçene girsem n’ola?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Kokla beni geri dur.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Sen sırat’ı gördün mi?”

Çiçek eydür: “İy derviş! Cümlenün ol yolıdır.”

Yine **sordum** çiçeğe: “Gözün niçün yaşlıdır?”
Çiçek **eydür**: “İy derviş! Bağırıcığum başlıdır.”

Yine **sordum** çiçeğe: “ Yunus’u bilir misin?”
Çiçek **eydür**: “İy derviş! Yunus kırklar yâridür.”
(Timurtaş, 1972: 172-173)

Yüzbaşıoğlu

Hayalime geldi ilham perisi,
Doldurdu badeyi, “İç.” **dedi** bana.
Türlü libas giymiş, cennet hurisi,
“Benim için serden geç.” **dedi** bana.

Kolumu boynuna atmak istedim,
Sütker dudağından öpmek istedim,
Elma yanağından tatmak istedim,
“Hiç sabrın yok mudur, piç!” **dedi** bana.

Dedim: “Kıskanırım seyre çıkarsan,
Benim ile gezip ele bakarsan.”

Dedi: “Ben böyleyim, kahrım çekersen,
Sen gönlüne göre seç.” **dedi** bana.

“Kırmızı gül olam.” **dedim** “Eline.”

“İbrişim olayım.” **dedim** “Beline.”

“YÜZBAŞ’OĞLU kurban.” **dedim** “Yoluna.”

“Öyleyse kolların aç.” **dedi** bana.

(Yıldırım, 1999: 75)

-267-

Zabit

Dedim: “Ey nazenin gaşların yaydı.”

Dedi: “Gövs-i güzeh kamanıdı bu.”

Dedim: “Dost camalın te’n eder aya.”

Dedi: “Gözelliğin nişanıdı bu.”

Dedim: “Dilber, men sevmişem ha seni.”

Dedi: “Nesib etse, Yaradan Geni.”

Dedim: “Sine üste algilen meni.”

Dedi: “Merd iyidler meydanıdı bu.”

Dedim: “Salalınışın min cana deyer.”

Dedi: “Bekle huri gılmana deyer.”

Dedim: “Goynun içi rizvana deyer.”

Dedi: “Aşığların mekanıdı bu.”

Dedim: “Zülfün mat eyledi sünbülü.”

Dedi: “Sen ne bildin ağılsız deli?”

Dedim: “Açılıbdı camalın gülü.”

Dedi: “Fesl-i bahar zamanıdı bu.”

Dedim: “Sen ne ZABİT’e etgilen vefa.”

Dedi: “Men aşige vermenem cefa.”

Dedim: “Lebin emen bulur mu sefa?”

Dedi: “Hestelerin dermanıdı bu.”

(Sakaoğlu-Alptekin-Şimşek, 1985: 139)

Zebunî

Bağnaz gericiyle sohbet olur mu?
Dar bir acısı var: “Değişmem.” **diyor.**
Köhne fikir bir alıcı bulur mu?
“Taklitçi fikirle konuşmam.” **diyor.**

Dedim: “Böyle olmaz, düşün bir emmi.”
Dedi: “Kabul etmem, üzme sen seni.”
Dedim: “Aç gözünü, gör şu evreni.”
“Teknik bilimle barışmam.” **diyor.**

Dedim: “Gitme böyle, sen ayrı gayrı.”
Dedi: “İnancımın banadır hayrı,
Eşekler uyandı, uyan sen gayrı.”
“Senin dediğinle yarışmam.” **diyor.**

ZEBUNÎ **dedim** ki: “Burada huri.”
Dedi: “Orda pek çok hem ince belli.”
Dedim: “İnkâr etme bunca tekniği.”
“Onlar gavur işi karışmam.” **diyor.**
(Bozdağ, 1995: 255)

Zebunî

Cahil bir dinciye rast geldim bugün,
Arapça selâmına merhaba kattım.

Dedim: “Nasıl düzen, dirlik, ahvalin?”

Dedi: “Perişanım, bugün aç yattım.”

Bizde odacıydı bu Osman Şeker,
Umre yapacakmış, yine şükreder,

Dedim ki: “Hacc’a gitmek kaç dolar?”

Dedi: “Çocukların evini sattım.”

Dedim: “Emekliyi ne ettin, konuş.”

Dedi: “Hacc’a gittim, kalmadı kuruş.”

Dedim: “Huri cennette mi varımış?”

Dedi ki: “Rüyamda gılmanla yattım.”

Dedim: “Okula ver, yurdumuz harap.”

Dedi: “Hacc’a gitmek kat kat çok sevap.”

Dedim: “Bu parayla çocuk okutmak?”

Dedi: “Arapça değil kaldırıp attım.”

Dedim ki: “Osman’ım hiç uyanmadın.”

Dedi: “ZEBUN niye sakal koymadın?”

“Kılda, Hacc’da ne var, ben anlamadım,
Yeter artık.” **dedim** sakaldan tuttum.

(Özgür Ozan, 2000: 15)

Zehrî (Silleli)

Dedim: “Dilber, uğra bizim haneye.”

Dedi: “Bugün olmaz, kaç neme lazım.”

Dedim: “Cevr eyleme ben divaneye.”

Dedi: “Benden gelmez, kaç neme lazım.”

Dedim: “Kemha libas giymişsin yine.”

Dedi: “Beyaz gerdan bu gümüş sine.”

Dedim: “Bir buse ver, edi bu sene.”

Dedi: “Kıymet bilmez, kaç neme lazım.”

Dedim: “Bu ZEHRÎ’ye etme oyunu.”

Dedi: “Sen bilmezsin dilber huyunu.”

Dedim: “Atma bana mihnet yayını.”

Dedi: “Korkma delmez, kaç neme lazım.”

(Köprülü, 1940: 523-524)

Zeynelabidin Makas

Dedim: “Dilber ne geşengsen.”

Dedi: “Sene kim deyipdi?”

Dedim: “Bir bah gaşlarına.”

Dedi: “Gözüme uyupdu.”

Dedim: “Derdin meni aldı.”

Dedi: “Bu dertten kim öldü?”

Dedim: “Bağrım şan şan oldu.”

Dedi: “Sel gelip oyupdu.”

Dedim: “Sinende goşa nar.”

Dedi: “Ondan sene ne var?”

Dedim: “Olsana mene yar.”

Dedi: “Bele söz ayıpdı.”

Dedim: “Gederem elinden.”

Dedi: “Gurtulam dilinden.”

Dedim: “Bir gül ver telinden.”

Dedi: “Yoh anam sayıpdı.”

Dedim: “Beterin mestansan.”

Dedi: “Sineme yaslansan.”

Dedim: “Dillerde dastansan.”

Dedi: “ZEYNEL’im yayıpdı.”

(Makas, 1995: 139)

Ziya Doğan

Al yeşil giyinmiş donlar içinde,
Bir güzel kız geldi, “Zalim.” **diyordu.**
Nasırlar içinde elleri yara,
“Bu halin ne?” **dedim,** “Zulm.” **diyordu.**

Zalimlik miras mı kaldı oğula?
ağlar selimizle ezen boğula,
Yoksunu kayıran insan sağ ola,
“Bu halin ne?” **dedim,** “Kulum” **diyordu.**

Kamburlaşmış fidan belleri kırık,
Başımızda oban elinde sıruk,
Önümüzde orba aslında mırık,
“Bu halin ne?” **dedim,** “lm.” **diyordu.**

ZİYA **der:** “Kader çare değil sözde,
Eşitlikler yoktur harcama bizde,
Her gün bin tokat var tekmeler dizde.”
“Göz yaşı ne?” **dedim,** “Selim.” **diyordu.**
(Doğan, 1997: 76)

Zülâlî

Dedim: “Ey kız bir ok vurdun bu cana.”

Dedi: “Âşık benden aman diliyor.”

Dedim: “Layık mısın vezire, hana?”

Dedi: “Vezir değil, sultan diliyor.”

Dedim: “Hemen üç bin tümen yetmeli.”

Dedi: “Sarraf beş bine de satmalı.”

Dedim: “Şevkin ay, güneşi tutmalı.”

Dedi ki: Şulemi asmân diliyor.”

Dedim: “Sırmaların bezenmek için.”

Dedi: “Değil âşık, uzanmak için.”

Dedim: “Kimler ile gezinmek için?”

Dedi: “Bilmem hangi gılman diliyor.”

Dedim: “ZÜLÂLÎ’yi koyman zarıncı.”

Dedi: “Benim, Anadol’da birinci.”

Dedim: “Sende vardır nar u turuncu.”

Dedi: “Bahçeye gel bağban diliyor.”

(Nasrattınoğlu, 1987: 115; Zeyrek, 1988: 158-159; Gözükızılı,
2000: 244-245)

Zülaî

Dedim: “Güzel, memen cana kast eder.”

Dedi: “Eylemiştir kâr memelerim.”

Dedim: “Şavkın ayı günü mest eder.”

Dedi: “Asumanda kar memelerim.”

Dedim: “Satar isen eyleyek Pazar.”

Dedi: “Nurdan halk eylemiş lemyezel.”

Dedim: “Hep mi böyle şimşeğe benzer?”

Dedi: “Ondan almış nâr memelerim.”

Dedim: “Goncalanmış, olmuşsun bir gül.”

Dedi: “Çift eyledir, serv ile sünbül.”

Dedim: “Zağ eylemiş, neylesin bülbül.”

Dedi: “Gül açanda bar memelerim.”

Dedim: “ZÜLALÎ’yi eyledin bî-huş.”

Dedi: “Hubluğumdan yanmakta baykuş.”

Dedim: “Aklımızı eyledin sarhoş.”

Dedi: “Bin belâdır şer memelerim.”

(Gözükızılı, 2000: 246)

Zülfikar Divanî

“Güzel seni seviyorum.” **deyince**,
“Divan, yatak, bir de ev.” **dedi** bana.
Âşıklığın hırkasını giyince,
“Ruhum senin, gel de sev.” **dedi** bana.

Elim sazda saçlarına eremem,
Gözlerini kirpiğinden göremem,
Bir canımdan gayrısını veremem,
“Âşık yine sözün tav.” **dedi** bana.

DİVANÎ der: “Serde seni bulursan,
Varlığınla bende benim olursan,
Aşk oyunu başlamalı kalırsan.”
“Gelenleri hemen sav.” **dedi** bana.
(Makal, 1978: 191-192)

-276-

Dedim: “Gir çalhalan aşkın behrinde.”
“Beledsen, gabagca özün üz.” **dedi.**
Güldüm, **dedim:** “Gel benimle üzleşme.”
“Sen mene vermisen özün üz.” **dedi.**

Dedim: “Menle görüşmeyi çoh dile.”
Dedi: “Meylin teze güle çohd’ile*.”
Dedim: “Çoh danışan düşür çoh dile.”
“Goydunuz gaydanı özünüz.” **dedi.**

Hüsnü ile lal eyleyip o, lalam,
Dedi: “Desen çemenzarda o lalam.”
Dedim: “Belke bir şamama ol alam.”
“Ahtar tap elinle özün üz.” **dedi.**
(Makas, 2000 :136)

Divanü Lügati't-Türk'ten

Aydım angar sevük   **Dedim:** “Sevgilim,
Bizni tapa nelük   *Bize nasıl geldin?*
Keçtiñ yazığ kerik   *Ovaları nasıl geçtin?*
Kırlar ediz bedük   *Tepeler yüksek, büyük.”*

Aydı seniñ udu   **Dedi:** “Senin için,
Emgek telim ıdu   *Çok zahmetler çektim.*
Yumşar katıg udu   *Katı dağlar yumşadı,*
Könlüm saña yügrük   *Gönlüm sana yügrük.”*
(Atalay, 1985: 110)

Anonim (Tekerleme)

Bir adam geliyordu.

Sordum: “Nereden geliyon?”

Dedi: “Ağ kavak kalesinden geliyorum.”

“Niçin böyle sallanıyon?”

Dedi: “Açlık belâsından.”

Dedim: “Niçin bacakların sığılı?”

Dedi: “Deryalar geçtim.”

Dedim: “Derin miydi?”

Dedi: “Kenarına bastım geçtim.”

Dedim: “Üstün başın ne unlu?”

Dedi: “Değirmenden geliyorum.”

Dedim: “İyi üğütüyor muydu?”

Dedi: “On iki saatlik yerden şakşakını işittim.”

Dedim: “Ağzın burnun ne bulaşıktır?”

Dedi: “Bıldırcın yedim.”

Dedim: “Yağlı mıydı?”

Dedi: “Havada uçarken gördüm.”

(Caferoğlu, 1994: 10)

-279-

Anonim (Tekerleme)

Dedim: “Dilber!”

Dedi: “Lepbik!”

Dedim: “Buk buk!” [muck muck]

Dedi: “Cık cık!”

(Dilçin, 1983: 80)

-280-

Anonim (Bilmece)

Dedim : “Dilber!”

Dedi : “Lebbey.”

Dedim: “S ps..”

Dedi : “Ts ts.”

Dedim : “Nice?”

Dedi : “Gece.”

(Cevap: Güveyi)

(Sakaoğlu, 1983: 104)

Anonim (Bilmece)

Biri **dedi:** “Vay belim!”, biri **dedi:** “Vay başım!”, **dedi:** “Dünya benim!”.

(Cevap: Çivi-tahta-kiremit)

(Başgöz ve Tietze, 1999: 696)

-281-

Kara Gözli Ay Balam

Kara gözli ay balam. O **dedi**: “Yoh yoh yoh!”
Mene gelsin ay gadan*. O **dedi**: “Yoh yoh yoh!”

Dedim: “İnsaf ele.”

Dedi: “Güle güle.
Senden yar olmaz mene.
Düz dolan düz otur* ay kişi,
Yaş özün diyesen yetmiş,
Ağzında yohdur bir dişi,
Bir utan* gızına aşık olar mı adam?”

Sene gurban ay HACİ. O **dedi**: “Yoh yoh yoh!”
Haci yar möhtaci. O **dedi**: “Yoh yoh yoh!”

Dedim: “Ay kız dayan*.”

Dedi: “Olsun heyân*,
Senden yar olmaz mene.
Düz dolan düz otur ay kişi,
Yaş otuz diyesen yetmiş,
Ağzında yohdur bir dişi,
Heç ona aşık olar mı adam?”

(TRT Repertuarı, Sıra No: 1493)

---

* gada: başa gelecek belâ.

* düz otur: kendini bil.

* utan: arlan.

* dayan: dur.

* heyân: utanç.

Dedim: “Gız Yaşın Nedir

Dedim: “Gız yaşın nedi?” **dedi:** “Başımdı.”
Dedim: “Gız gelem nedi?” **dedi:** “Gaşımdı.”
Dedim: “Gız on dört nedi?” **dedi:** “Yaşımdı.”
Dedim: “Gız sümbül nedi?” **dedi:** “Şaşımdı.”
Dedim: “Gız sar boynuma.” **dedi:**
“Olmaz olmaz.
Mehebbet olsa olar.
Ah nece olmaz olmaz.
Yar nece olmaz olmaz.”

Dedim: “Gız ala nedi?” **dedi:** “Gözümdü.”
Dedim: “Gız lala nedi?” **dedi:** “Özümde.”
Dedim: “Gız gonce nedi?” **dedi:** “Lebimdi.”
Dedim: “Gız şeker nedi?” **dedi:** “Sözümde.”
Dedim: “Gız çare nedi?” **dedi:**
“Olmaz olmaz.
Mehebbet olsa olar.
Ah nece olmaz olmaz.
Yar nece olmaz olmaz.”

Dedim: “Gız uzah nedi?” **dedi:** “Yolumdu.”
Dedim: “Gız Aze nedi?” **dedi:** “Adımdı.”
Dedim: “Gız baycan nedi?” **dedi:** “Canımdı.”
Dedim: “Gız gulaç nedi?” **dedi:** “Golumdu.”
Dedim: “Gız sar boynuma. **dedi:**
“Olmaz olmaz.
Mehebbet olsa olar.
Ah nece olmaz olmaz.
Yar nece olmaz olmaz.”

(TRT Repertuarı, Sıra No: 995)

-283-

Diyarbakırlı Celal Güzelses'ten

Dedim: "Adil Efendim"

Dedim: "Adil efendim, gel kıyma bana."

Dedi: "İnsaf ettim, geldim imana."

Dedim: "Bir busecik, kerem et bana."

Dedi: "Kamaştırır, gözlerin yavaş."

Dedim: "Adulara niçin uyarısın?"

Dedi: "Bu haberi, kimden duyarsın?"

Zalım didelerim kana boyarsın."

Dedi: "Âşık olan döker kanlı yaş."

Dedim: Bir Buse Ver

Dedim: “Bir buse ver, bir buse ver, hanım amandır,

Dedi: “Vermerem” **dedi:** “Vermerem vermerem

Vermerem, vermerem halim yamandır.”

Dedi: “Vermerem, vermerem, meğer talandır.”

Dedim: “Gel yanıma, gel yanıma, gadan canıma,

Dedim: “Gel yanıma, gel yanıma, gadan canıma,

Dedi: “Gelmerem” **dedi:** “Gelmerem, gelmerem

Gelmerem, gelmerem meğer zamandır.”

Dedi: “Gelmerem, gelmerem, halim yamandır.”

(Özaydın, 1976: 62)

Men İnanmadım

Dediler: “Ehdini tanır o dilber.”

Dedim: “Yalan olar mı? İnanmadım.”

Dediler: “Gış gelir, gayıt* bu yoldan.”
Esdı gül, yağdı gar, men inanmadım.

Dediler: “Gel unut o gül yanağı.”

Dedim: “Sinem üsde çekme sen dağı.

Dediler: “Toyudu, bu ahşam çağı.”
Ötdü saz, dindi tar, men inanmadım.

O günden gelbimi teklik sıhsa da,
Özge bir gözeli salmaram yada*,
Mütessir sen oldun, yarım dünyada,
Dediler: “Özgedi”, men inanmadım.
(Özaydın, 1976: 72)

---

* gayıt: savuş, git.

* yada salmak: hatırlamak

Nişan Gönder

Bugün yarı çoh gözledim,
Geç gelmişdi ne gizledi.
“Gel gol gola gerek.” **dedim.**
“Nişan gönder sora.” **dedi.**

Dedim: “Rahm eyle, dözmürem* men.”
Dedi: “Dözer eşge düşer.”
Dedim: “Tutum ellerinden.”
“Nişan gönder sora.” **dedi.**

Dedim: “Seven geç mi geler?”
Dedi: “Gorhdum, anam biler.”
Dedim: “Gelbim ne vaht güler?”
“Nişan gönder sora.” **dedi.**

Dedim: “Çekme sineme dağ.”
Dedi: “Onda tez nişan tah.”
Dedim: Size gelim ne vaht?
“Nişan gönder sora.” **dedi.**
(Özaydın, 1976: 86)

---

* dözmek: tahammül etmek, rıza göstermek.

Dedim Ne Garadır Telin.

Dedim: “Ne garadır telin?”

“Yoh yoh, ona deyme.” **dedi.**

Dedim: “Gonag gelim size.”

“Gapımızı döyme.” **dedi.**

“Döyme.” **dedi.** “Döyme.” **dedi.**

“Gapımızı döyme.” **dedi.**

Dedim: “Nedir, bu işve naz?”

Dedi: “Yeri şi’rini yaz.”

Dedim: “Ay gız bele olmaz.”

“Üreyime deyme.” **dedi.**

“Deyme.” **dedi.** “Deyme.” **dedi.**

“Üreyime deyme.” **dedi.**

Dedim: “Sızıldar yaram.”

Dedi: “Senle yohdur aram.”

Dedim: “Ahı, sanatkâram.”

“Çoh özünü öyle.” **dedi.**

“Öyme.” **dedi.** “Öyme.” **dedi.**

“Çoh özünü öyme.” **dedi.**

(Özaydın, 1976: 110)

-288-

Lütfi

Bir güzel şuha **dedim** ki: “Gözün sürmelidir.”

Dedi: “Billahi seni Hind’e kadar sürmelidir.”

Dedim: “Ateşlere yandım, ciğerim oldu kebab.”

Dedi: “Âşık olanın üstüne at sürmelidir.”

Dedim: “Ey mehlika, al bu gece bezme beni.”

Dedi: “Beyhude yorulma, kapılar sürmelidir.”

Dedim: “Ol hal-i siyahlar, ne belalıdır başa.”

Dedi: “Her tanesi üç yüz sene çift sürmelidir.”

Dedim: “Ebrulerin yayına kurban olayım.”

Dedi: “Bak LÜTFİ kırayım canına sürmelidir.”

(Folkloru Doğru, 1971: 30)

Nizamî Gencevî

Hosrov sordu: “Söyle hardansan cavan?”
Ferhad cevap verdi: “Dost diyarından.”

...

Dedi: “O diyarda hansı sanat var?”

Dedi: “Gamı alıp canı satırlar.”

...

Dedi: “Can satmagda ne fayda vardır?”

Dedi: “Galpdendir mi çekdiyın bu gam?”

Dedi: “Galp nedir ki candan âşigem.”

Dedi: “Azizdir mi aşgı Şirin’in?”

...

Dedi: “Ay tek onu gece görürsen?”

Dedi: “Yuhum gelse yatıram mı men?”

...

Dedi: “Galbin onu unudar haçan?”

Dedi: “Torpaglarda yatdığın zaman.”

...

Dedi: “Bir başgası ona verse dil?”

Dedi: “Daş da olsa demir yeyer bil.”*

(Hacıyeva vd, 1995: 43)

---

* “Hosrov ve Şirin” adlı manzumeden alınmıştır.

-290-

Nesimî

Dedim: “Zülfün kemendi perçem oldu.”

Dedim: “Canım anañün dirhem oldu.”

Dedim: “Kuyun itiyim ey kamer-ruh.”

Dedi: “Bu dahi ya'ni Adem oldu.”

(Ayan, 1990: 432)

-291-

Kadı Burhaneddin

Didüm ki: “Lebün?” **didi**: “Ne şîrîn söyler!”

Didüm ki: “Bilün?” **didi**: “Ne narin söyler!”

Didüm ki: “Cânum cümle fidâdur saçuna.”

Didi ki: “Bu miskîn hele varın söyler.”

(Ergin, 1980: 520)

-292-

Şeyhî

Dedim: “Bu can mıdır ya beden?” **dedi:** “İk'side.”

Dedim ki: “Gül müdür ya semen?” **dedi:** “İk'side.”

Dedim: “Boyun nihâl-i sanevber midir yâhûd
Bâğ-ı iremde serv-i çemen?” **dedi:** “İk'side.”

Dedim: “Saçın sevâdı vü zülfün girihleri
Anber midir ya müşk-i Hoten?” **dedi:** “İk'side.”

Dedim: “Lebin ki âb-ı hayât hâcil kılar
Mercan mı ya akîk-i Yemen?” **dedi:** “İk'side.”

Dedim: “Sadeft midir sol ağız yahu dişlerin
Dürrî midir ya dürr-i Aden?” **dedi:** “İk'side.”

Dedim: “Erişse bir gece ŞEYHÎ Visaline
Şükrâne can gerek mi ya ten?” **dedi:** “İk'side.”
(Cengiz, 1983: 183)

Şeyhî

Dedim: “Visaline ermek?” **dedi:** “Hayâl-i muhal.”

Dedim: “Cemâlini görmek?” **dedi:** “Mübarek fal.”

Dedim: “Yüzümü yüzüne?” **dedi** ki: “Sürme yürü.”

Dedim: “Tozunu gözüme?” **dedi** ki: “Sürmedir al.”

Dedim: “Yeterdi kemâlin?” **dedi:** “Aya naksî.”

Dedim: “Ererdi cemâlin?” **dedi:** “Güneşe zeval.”

Dedim ki: “ŞEYHÎ’yi aşkın?” **dedi** ki: “Öldüriser.”

Dedim: “Harîmî gözüne?” **dedi** ki: “Kanı halâl.”

(İsen ve Kurnaz, 1990: 200)

Mihri Hatun

Didi: “Dilber, hüsnümün hayranı ol.” **didüm:** “Be-ser!”

Didi: “Her dem aşkumun giryanı ol.” **didüm:** “Be-ser!”

Didi: “Hüsnüm gülistanının hezârân derd ile,
Ruz u şeb bülbül gibi nalânı ol.” **didüm:** “Be-ser!”

Didi: “Kabe kâyumun itsen tavafın sıdk ile,
Îd-i vaslîmun heman kurbanı ol.” **didüm:** “Be-ser!”

Didi: “Yüz sür asitanumda durup leyl ü nehar,
Sen de hîdmet-kârîmun der-bânı ol.” **didüm:** “Be-ser!”

Didi: “Ey MÎHRÎ, sana canan gerekse can vir.
İmdi gel aşkum yolında fani ol.” **didüm:** “Be-ser!”
(Aslan, 2007: 234)

Fuzulî Divanından

*“Dün saye saldı başıma bir serv-i ser bülend
Kim kadd-i dil-rüba idi reftarı dil pesent”*

beyitiyle başlayan müseddesin her bendinde görülen dedim-dedili beyitler:

“Sordum meğer bu dürc-i dehendir?” **didim, dedi:**
“Yok yok devâ-yı derd-i nihândurur senin.”

...
“Ol pîç-i tâbi çok ne resendir?” **didim, dedi:**
“Devr-i ruhumda rişte-i canındurur senin.”

...
“Gül bergine batan ne dikendir?” **didim, dedi:**
“Müjgân-ı çeşm-i eşk-feşânındurur senin.”

...
“Nesine reng-i lâle nedendir?” **didim, dedi:**
“Gamzem hadengi dökdüğü kanındurur senin.”

...
“Veh bu ne turfa serv-i çemendir?” **didim, dedi:**
“Manzûr-ı dîde-i nigerânındurur senin.”

...
“Akreb meh-i münîre vatandın?” **didim, dedi:**
“Vehm eyle kim hatarlı kıranındurur senin.”

...
“Bunlar nedir ne dürr-i Aden'dir?” **didim, dedi:**
“Epssem Fuzuli eşk-i revanındurur senin.”

(Cengiz, 1983: 329-331)

Ercüment Ekrem Talu

“Kız yaz geldi, bak.” **dedim;**
“Evet çok sıcak.” **dedi.**

“Kalk da gezelim.” **dedim;**
“Hayır, otursak” **dedi.**

“Burada ne var?” **dedim;**
“Sarı yapıncak.” **dedi.**

“Nerelisin sen?” **dedim;**
“Yurdum çok uzak.” **dedi.**

“O kiraz nedir?” **dedim;**
Gülerek: “Dudak.” **dedi.**

“Göğsünde ne var?” **dedim;**
“Açılmış zambak.” **dedi.**

“Getir koklayım.” **dedim;**
“Yok olmaz, yasak.” **dedi.**

“Bir öpücük ver.” **dedim;**
“Bu ne iştiyak” **dedi.**

“Seni sevdim pek.” **dedim;**
“İnanmam, tuzak.” **dedi.**

“Zorla öperim.” **dedim;**
“Hele öp de bak.” **dedi.**

“Bağrır mısın?” **dedim;**
“Hem ciyak ciyak.” **dedi.**

“Pek şaştım buna.” **dedim;**
“Ne var şaşacak.” **dedi.**

“Zulmün reva mı?” **dedim;**
“Zulüm değil, hak.” **dedi.**

Bu kadar naz ve işve,
Ta canıma tak **dedi.**

Tutup çektim kolundan,
“İlişme, bırak.” **dedi.**

Silkinip kurtulunca,
Güldü, “Avanak.” **dedi.**

Tepemizde bir karga,
Alay etti, “Gak!” **dedi.**

(Yücebaş, 1957: 114-115)

-297-

Ercüment Ekrem Talu

“Hava bak, açık.” **dedim;**

“Evet hem ılık.” **dedi.**

“Güzelim, yürü.” **dedim;**

“Ben istemem çık.” **dedi.**

“Niçin gelmezsin?” **dedim;**

“Yol kalabalık.” **dedi.**

“Sana ne bundan.” **dedim;**

“Saçım karışık.” **dedi.**

“Süsünden bıktım.” **dedim;**

Omuz silkti, “Hık!” **dedi.**

“Buna kızarım.” **dedim;**

Güldü, “Hay kaçık!” **dedi.**

“Fazla şımardın.” **dedim;**

“Ben mi şımarık?” **dedi.**

“Uzun etme gel.” **dedim;**

“Bu inadin gık.” **dedi.**

Kolundan tutup çektim;

“Bırak sırnaşık.” **dedi.**

Hiddetinden tepindim,

“Aman ne hoş, şık.” **dedi.**

Bir iskemle devirdim;

“El değmişken yık.” **dedi.**

“Şimdi döverim.” **dedim;**

“Çok oldun artık.” **dedi.**

Vurup çıktı kapıyı,

Yüreciğim “Tık!” **dedi.**

Seğirtip arkasından,

Ayağına kapandım.

Kafesteki papağan,

Bana “Kılıbık.” **dedi.**

(Yücebaş, 1957: 115-116)

-298-

Ercüment Ekrem Talu

“Hava açık yaz.” **dedim;**

“Gezinsek biraz.” **dedi.**

“Gezinelim kalk.” **dedim;**

“Üşürüm ayaz.” **dedi.**

“Ah ne güzelsin.” **dedim;**

“İnanmam, piyaz.” **dedi.**

“Seni çok sevdim.” **dedim;**

“Haydi, düzenbaz.” **dedi.**

“Bana kaçsana.” **dedim;**

“Evlüyüm, olmaz.” **dedi.**

“Kocanı terk et.” **dedim;**

“Yakışık almaz.” **dedi.**

“Nasıl adamdır?” **dedim,**

“Kıskanç bir yobaz.” **dedi.**

Yanağına dokundum,

“Seni yaramaz.” **dedi.**

“Bu dudaklar ne?” **dedim;**

“Kızarmış kiraz.” **dedi.**

“Getir öpeyim.” **dedim;**

“Veremem cevaz.” **dedi.**

“Nazlanma günah.” **dedim;**

“Neden olsun naz.” **dedi.**

“Sonra yazaram.” **dedim;**

Dudak büktü, “Yaz.” **dedi.**

“Kalbim inliyor.” **dedim;**

“Oh ne güzel, saz.” **dedi.**

Yalvardıkça ben ona,

Alay etti, “Kaz.” **dedi.**

Birden kaçtı yanımdan,

Yüreğimde “Caz.” **dedi.**

(Yücebaş, 1957: 116-117)

-299-

Recep alkaner

Ayşe'yi tutup kolundan,
Dedim: "Güzelsin valla!"

Kaçıp kurtuldu elimden,
Dedi: "Git olma belâ."

Dedim: "Ayşe, sevdim seni."
Dedi: "Bak konuşur hâlâ."

Dedim: "Gel üzme beni."
Dedi: "Kahrol ukelâ."

Dedim: "Aşkın öldürüyor."
Dedi: "Aman ne alâ!"

Dedim: "N'olur biraz sevsen?"
Dedi: "Gadam al ilâ*."

(alkaner, 2000: 6)

---

* ilâ: ilahi.

-300-

Necmettin Kara

Dedim: “Güzel kınalı ceylan.”

Dedi: “Söyle gözüme hayran.”

Dedim: “Güzel kınalı kuzum.”

Dedi: “Söyle her iki gözüm.”

Dedim: “Leyâ’m, Şirin’im, Arzu’m.”

Dedi: “Söyle gönül niyazım.”

Dedim: “Gözün kömür rengidir.”

Dedi: “Her genç onun dengidir.”

Dedim: “Hüsün lalı söyletir.”

Dedi: “Aşkım bu bühtan nedir?”

Dedim: “Güzel meni bir sevsen.”

Dedi: “KARA ne diyorsun sen?”

(Altınköprü, 2002: 9)

-301-

Raşit Akçura

Iztırabını **sordum**, “Bu da sorulmaz.” **dedi**.
“Bu uzun yolda giden yorulmaz.” **dedi**.

Dedim ki: “Rengin neden böyle sapsarı olmuş?”
“Sarılar benim ama bozulup solmaz.” **dedi**.

Dedim ki: “Gel seninle hep beraber gezelim.”
“Ne şımarık çocuksun, seni sıkılmaz.” **dedi**.

Darıldığım anladı, koluma girdi benim,
“Gönüller isteyince, hiç durulmaz.” **dedi**.

“Zorla tutup kolundan, alıp gideyim.” **dedim**.
“Babama söyleyim de seni yaramaz.” **dedi**.

Yalvardım ağlayarak, gözyaşımı silerken,
“Yapmacıktan ağladın, ah seni kurnaz.” **dedi**.

“Bu ettiğin ne?” diye sataştım sevgiliye,
“Yaptıklarım istekle değil, bunlar naz.” **dedi**.

“Nazlanma gel güzelim, koklayım seni.” **dedim**.
“Bu kadar hasretliğe, koklasan da az.” **dedi**.

Uzandım cesaretle, saçlarını okşadım.
“Hatırana bu tatlı dakikayı yaz.” **dedi**.

“Ölür müyüm sevdiğim ben sana doysam?” **dedim**.
“Hicran dolu kadehler buna dozulmaz.” **dedi**.

“Gel seninle beraber kaçalım burdan.” **dedim**.
“Belki her şey olur ya, işte bu olmaz.” **dedi**.

(Hİ Arşivi)

-302-

Faruk Nafiz Çamlıbel

Dedi ki: “Kaldı gönlüm ebedî hüznle,
Yaşamaktan kastı ne, bu körün yeryüzünde?”

Dedim: “Ne aşka erme ne gönül verme kaydı,
Daha berbad olurdu, seni görmüş olaydı!”

...

Dedi: “Gönlüm karardı bu sürünen yığından,
Görünüyor bir başka yeri yırtığından!”

Dedim: “Ko, sürtedursun kendi elemeleriyle,
Bu kadar giyinilir ancak alın teriyle.”

...

Dedi: “Yandım bu işe, daha pek çok yanarım,
İnsan, ölüm dururken, yaşar mı böyle yarım?”

Dedim ki: “Ona değil, kendi hayatına yan,
Ey göğsünün altında kalbi yokken yaşayan!”
(Çamlıbel, 1974: 82-83)

-303-

Nejat San

Gülümsedim,
Gülümsedi.
“Âşık oldu.” **dediler.**
Sevdim,
Sevildim.
“Dünyayı unuttu.” **dediler.**
Kavga ettim,
Kavga etti.
“Deli oldu.” **dediler.**
“Boşanalım.” **dedim.**
“Boşanalım.” **dedi.**
“Çocuğu olmadı ayrıldı.” **dediler.**
(Hİ Arşivi)

-304-

İsmail Gümüş

“Şarkıyı sever misin?” **dedim.**

“Bestesi ağır olursa.” **dedi.**

“Zengini sever misin?” **dedim.**

“Ölüsü günahıtan kokmazsa.” **dedi.**

(Gümüş, 1969: 54)

-305-

İsmail Gümüş

“Kadehte ne buldun?” **dedim.**

Dedi: “Kaderi.”

Dedim: “İçmesen ne olursun?”

Dedi: “Serseri.”

Dedim: “Yarının zindan olur.”

Dedi: “Bugünkü beteri.”

(Gümüş, 1969: 6)

-306-

Osman Türkay

Dedim: “Söylediğin tan ülkesi mi bu?
Ufuklar aydınlık, yeryüzü umut, gökler çocuksu,
Nece konuşur kıyılarda geceleyin yıldızlara su?”

Dedi: “Bunlar gerçek ülkeler, gerçek insanlar,
Görürsen güneş ışığı sokaklardan gelişlerini,
Ayakları göğeren toprak, elleri henüz ilkbahar.”

...

Dedim: “Bunlar olmalı çeliği eriten eller,
Kimisi toprağı çatlatıp yükselen kaya,
Kimisi aydan fırlama bir yüz,
Hele bir bak dudakları bile nasıl güler.”

Dedi: “Evrimsel bir yanılgı. Oysaki onlar kan, kemik, deri,
Deviniyorlar özdeksel akışı içinde tarihin bilmeden geldikleri yeri,
Çünkü aktıkları şu ırmaktır bilinçsizliklere.”

.....

(Varlık, 15 Haziran: 696)

KAYNAKLAR

- AÇIKGÖZ, Halil. (1987). *Âşık Deryâmî Hayatı ve Şiirleri*. İstanbul.
- AKTAŞ, A. İhsan. (1999). *Mahzuni Şerif: Anadolu'yu Kucaklayan Ozan*. Ankara.
- ALKAN, Naim. (1963). *Türk Halk Edebiyatı*. Ankara.
- ALPTEKİN, Ali Berat. (2002). *Begim-Âşık Temel Tûrabî*. Bursa: Mir Ofset.
- ALPTEKİN, Ali Berat ve Saim Sakaoğlu. (2006). *Türk Saz Şiiri Antolojisi (14-21. Yüzyıllar)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Altınköprü*. (Haziran 2002). İstanbul, S. 1.
- ALTUN, Işıl. (2007). *Âşık Mevlüt İhsanî'nin Aşk Konulu Hikâyeleri Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Motif Vakfı Yayınları.
- ARAZ, Rifat. (2004). *Sonsuzluğa Adanan Ömür*. Ankara.
- ARI, Bülent. (1998). *Adana'da Geçmişten Bugüne Âşıklık Geleneği*. Adana, (Basılmamış Doktora Tezi).
- ARIK, Mustafa Arif. (1959). *Güzeller Treni*. Ankara.
- ARTUN, Erman. (2005). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*. İstanbul: Kitabevi.
- ASLAN, Ensar. (1975). *Çıldırılı Âşık Şenlik / Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Ankara.
- ASLAN, (Âşık) Haydar. (1992). *İnsan Hayranıyım*. Adana.
- ASLAN, Mehmet. (2007). *Mihri Hatun Divânı*. Amasya: Amasya Valiliği.
- ASLANOĞLU, İbrahim. (1967). *Âşık Seyit Türk*. Sivas.
- (1984). *Pir Sultan Abdallar*. İstanbul.
- (2006). *Sivas Meşhurları*, C. II, Ankara.
- Âşık Halil Karabulut. (1988). *Damlada Derya Gizlidir*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Âşık Hüdaî. (1977). *Yaralar Beni*. İstanbul: Barış Matbaası.
- (1998). *Bütün Evren Semah Döner*. Ankara.

- Âşık İhsanî. (1967). *Yazacağım*. İstanbul: Son Telgraf Matbaası.
- Âşık Karamahmet. (Baskı yılı yok). *Şiirleri*. Adana.
- Âşık Nurşah. (1998). *Sazıyla Sözüyle Müziğiyle ve Ödülleriyle Âşık Nurşah*. Eskişehir.
- AŞKUN, Vehbi Cem. (1937). *Merzifon Şairleri*. Merzifon.
- ATALAY, Besim. (çev.) (1985). *Divanü Lügati't-Türk Tercümesi*. C I-II. Ankara: TDK Yayınları.
- ATAR, Ali. (2006). *Âşık Kahyaoğlu Hayatı ve Şiirleri*. Adana: AdımOkan Matbaacılık.
- ATILGAN, Halil. (1998). *Âşık Dertli Kâzım Hayatı-Şiirleri III*. Ankara.
- (1999). *Kadirlili Abdulvahap Kocaman Hayatı-Sanatı-Şiirleri*. Ankara.
- (Baskı yılı yok). *Âşık Ferrahi Hayatı, Şiirleri, Türküleri*. Adana: Ç.Ü. Güzel Sanatlar Bölümü Yayınları.
- ATLAY, Doğan. (1997). *İçelli Halk Ozanları*. Mersin.
- AYAN, Hüseyin. (haz.) (1990). *Nesîmî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- AYRAL, Alparslan. (1995). *Âşık Gafilî*. Sivas.
- BAKİ, Cemal. (1946). *Nevşehirli Halk Şairi Âşık Yahya'nın Şiirleri*. İstanbul.
- (1958). *Nevşehirli Halk Şairi Âşık Yahya'nın Şiirleri*. İstanbul: M. Sıralar Matbaası.
- BALLIKTAŞ Ali -Mazlumî. (1997). *Vuranlar da Belli Vurduranlar da*. Ankara.
- BAŞGÖZ, İlhan. (1968). *İzahlı Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul.
- BAŞGÖZ, İlhan ve Andreas Tietze. (1999). *Türk Halkının Bilmeceleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- BATİSLAM, H. Dilek. (2000). "Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Ortak Bir Söyleyiş Biçimi: Mürâca'a-Dedim-Dedi", *Folklor/Edebiyat*, S.22, Ankara, ss. 201-211.
- BEKTAŞ, Erzurumlu Âşık Garip. (1993). *Gezdim*. İstanbul.

- Beyânî. (1990). *Beyân Ettiklerim*. Ankara.
- BİLGEGİL, M. Kaya. (1942). *XVIII inci Asır Saz Şairlerinden Kusurî*. İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili. (1982). *Folklor ve Edebiyat*, C. I. İstanbul.
- BOYRAZ, Şeref. (1996). “Anadolu ve Azerbaycan Sahaları Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 3, Sivas, ss. 180-190.
- BOZDAĞ, Ali Fazıl (Ozan Zebunî). (1995). *Gönül Bahçesinden Gülleri*. Ankara.
- BOZKURT, Fuat. (1999). *Ozanlar Ocağı*. Antalya.
- BOZKURT, Mustafa. (2002). *Âşık Dertli Polat*, Niğde. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- BURAN, Ahmet. (2006). *Nimri Dede Hayatı ve Şiirleri*. Elazığ.
- Büyük Halk Şâiri Bayburtlu Hicrânî*. (1968). İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet. (1994). *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar*. Ankara.
- CAMPBELL, Joseph. (1995). *İlkel Mitoloji: Tanrının Maskeleri*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- CENGİZ, Halil Erdoğan. (1983). *Divan Şiiri Antolojisi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- COŞKUN, Talibî. (1939). *İlaveli Ankara Destanı*.
- (1946). *Seher Yeli Gibi*. Sivas.
- ÇALKANER, H. Recep. (2000). *Aslan Gayserilim*. Kayseri.
- ÇAMLİBEL, Faruk Nafiz. (1974). *Han Duvarları*. İstanbul.
- ÇAPAN, İbrahim. (Mayıs 1992). “Karslı Yaşayan Âşıklarımızdan Âşık Murat Yıldız”, *Erciyes*, C. XV, S. 173.
- ÇAPRAZ, Erhan. (2005). *Fahri Bilge Defterlerindeki Kayseri ve Yöresi Halk Şairleri (İnceleme-Metin)*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÇELEBİ, Abdullah. (1991). *Amasyalı Fedayî Baba Divanı*. İstanbul.
- ÇETİN, Ozan Vahit. (2000). *Sözüm Meclisten Dışarı*. Ankara.

ÇINAR, Ayten. (2008). *Gözyaşından Kızılırmak Beslenir*. Ankara: Gündüz Kiabevi Yayınları.

ÇİFTÇİ, Hülya. (1995). *Eskişehir ve Çevresinde Yetişen Halk Şâirlerimiz*. İzmir, (Yayınlanmamış Lisans Tezi).

ÇİFTLİKÇİ, Ramazan. (2000). *Arapgirli Halk Şâiri Fehmi Gür*, C. I-II, Malatya.

ÇOBANOĞLU, Özkul. (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*. Ankara. Akçağ.

DALGIÇ, Halil İbrahim. (1999). *Âşık Sefil Kadimî*. Sivas, (Basılmamış Lisans Tezi).

DİKMEN, Fikret. (2002). *Yüreğim Bir Anadolu*. Haz. Timur Yılmaz. Niğde: İskender Ofset.

----- (2007). *Güneşi Harman Yaptım*. Niğde: Tekten Matbaa.

DİLÇİN, Cem. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.

----- (1986). "Divan Şiirinde Gazel", *Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), S. 415- 416- 417, Ankara. ss. 78-247.

DİZDAROĞLU, Hikmet. (1949). *Yusufelili Ali Huzurî Coşkun- Hayatı Şahsiyeti Şiirleri*. Ankara.

----- (1969). *Halk Şiirinde Türler*. Ankara.

DEVELLİOĞLU, Ferit. (2000). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.

DK Arşivi.

DOĞAN, Ziya. (1997). *Dünyaya Baktığım Pencere- Yaşamı ve Şiirleri*. Ankara.

DURBİLMEZ, Bayram. (2000). *Âşık Meydânî, Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler*. Kayseri.

----- (2007). *Ozan Gürbüz Değer: Hayatı, Sanatı, Şiirlerinden Örnekler*. Ankara.

DÜZGÜN, Dilâver. (1997a). *Âşık Yaşar Reyhani Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler*. Erzurum.

----- (1997b). *Âşık Mustafa Ruhani, Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler*. Erzurum.

EA Arşivi

EKMEKÇİ, Mansur. (2006). *Yaşayan Çukurovalı Âşıklar ve Geleneğe Tabi Halk Şairleri Antolojisi*. Adana: TC Adana Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.

ELÇİ, Mukaddes. (1997). *Kadirli Yöresi Halk Şairleri*, Sivas. (Basılmamış Lisans Tezi).

ELÇİN, Şükrü. (1984). *Gevherî Divânı*. Ankara.

----- (1987). *Âşık Ömer*. Ankara.

Erciyes. (Mayıs 1988). Yıl:11, S.125.

ERGİN, Muharrem. (1980). *Kadı Burhaneddin Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

ERGUN, Sadettin Nüzhet. (1936). *Türk Şairleri*. C. 1-2, İstanbul.

----- (1938). *Halk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul.

----- (1955). *Bektaşî Şâirleri ve Nefesleri*. C. II, İstanbul.

ERGÜZEL, Nazan. (1999). *Âşık Özbahar Hayatı ve Şiirleri*. Adana. (Basılmamış Lisans Tezi).

ERKAL, Abdulkadir. (1998). *Narmanlı Âşık Sümmâni: Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Erdem Yayınları.

ERTEKİN, Ali. (2001). *Yaşamak Güzel Ama*. Ankara.

Folklor Doğru. (1971). Aralık, 1971, S. 19.

GÖKALP, Mehmet (1952). "Yusufelili Pervanî", *Türk Folklor Araştırmaları*. Aralık, 1952, III (41).

GÖLPINARLI, Abdülbaki (1972). *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*. İstanbul.

GÖZÜKIZIL, Ömer. (2000). *Âşık Zülalî'den Âşık Zülalî'ye*. Ankara.

Gülhanî. (Gürünlü Âşık Sefil). (1973). *Perişan Hallerim*. Ankara.

Gülhanî. (Gürünlü Âşık). (1984). *Birlik Olunca*. Ankara.

Gülpınar. (1987). Eylül 1987, S. 137.

- GÜMÜŞ, İsmail. (1969). *Minicik* (Resimli Şiirler). Trabzon.
- GÜNAY, Umay. (1986). *Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Ankara: AKM Yayını.
- GÜNEY, Eflatun Cem. (1980). *Halk Şiir Antolojisi*. İstanbul.
- HACILAR, Valeh. (2007). *Türk Dilli Gürcü, Yunan ve Aysoru Aşık Şairleri*. Bakı.
- HACIYEVA, Maarife vd. (1995). *Azerbaycan Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları.
- HALICI, Feyzi. (1992). *Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste*. Ankara.
- Halk Ozanları ile Mamak (Şiir Antolojisi)*. (1997). Ankara: Mamak Belediye Başkanlığı Eğitim, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları.
- HAŞKOOP. (1992). *Halk Âşıkları Antolojisi*. Ankara.
- HAZERFEN, Ahmet. (1999). *Dobruca ve Deliorman'da Alevi-Bektaşî Tekkeleri, I. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Sempozyumu Bildirileri*. Ankara.
- HEKİMOV, Mürsel. (2004). *Hakk Aşağı Dede Şemşir*. Bakı.
- HİNÇER, İhsan. (Eylül 1950). *Türk Folklor Araştırmaları*, C. I, S. 14.
- (Mayıs 1961). *Halk Şiirinde 27 Mayıs ve Öncesi, Türk Folklor Araştırmaları*, C. VI, S. 142.
- Hİ Arşivi
- İLAYDIN, Hikmet. (1964). *Türk Edebiyatında Nazım*. İstanbul.
- İSEN, Mustafa ve Cemal Kurnaz. (haz.) (1990). *Şeyhî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İSLAMOĞLU, Mahmut. (1994). *Kıbrıs Türk Kültür ve Sanatı, Araştırma-İnceleme Yazıları-Tebliğler*. Lefkoşa.
- İVGİN, Hayrettin (1981). *Kul Ahmet Atatürk'ün İzindeyiz*. Ankara.
- (1982). "Halk Şiirinde Dedim-Dedi", *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi*, C II. Ankara: Kültür ve Turizm bakanlığı Yayınları.
- KAFKASYALI, Ali. (1998). *Âşık Murat Çobanoğlu: Hayatı Sanatı Eserleri*. Ankara: 72 Yayıncılık.

- KALKAN, Emir. (1991). *XX. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi*. Ankara.
- KARAALİOĞLU, Seyit Kemal. (1980). *Resimli-Motifli Türk Edebiyatı Tarihi*, C. I, İstanbul.
- KARABURÇ, Mehmet. (1995). *Adana/Osmaniye’de Âşıklık Geleneği*. Adana, (Basılmamış Lisans Tezi).
- Karacadağ*. (1939). Diyarbakır Halkevi Dergisi, C. II, 29 Birinciteşrin (Ekim) 1939, S. 21.
- KARADAĞ, Metin (1996). *Erzurumlu Emrah Yaşamı Sanatı Şiirleri*. Ankara.
- KARADENİZ, Bekir. (1999). *Uzayda Bir Işık*. İstanbul.
- KARAKOÇ, Abdurrahim. (1992). *Kan Yazısı*. Ankara: Ocak Yayınları.
- KARAMAN, Fikri. (2000). *Ozan Ömer*. İstanbul.
- KARASÜLEYMANOĞLU, Şahver (KAYA). (Yaz 2001). “Şavşatlı Halk Ozanı Gülpaşa Dursun”, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S. 18.
- KARAŞEMİS, Ali Kasım. (1966). *Mutasavvıf Şair Şeyh Ahmet Rindî, Son İkrâm-Şiirler*. İstanbul.
- KASAPOĞLU, Hülya ÇENGEL. (2000). *Abdürrahim Ötkür’ün Şiirleri II*. İstanbul.
- KAYA, Doğan. (1999). *Âşık Ruhsatî*, Sivas.
- (2003). *Âşık Edebiyatına Giriş*. Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları.
- (2007). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ.
- KAYAOĞLU, Tacettin ve Mahmut Kırtan. (2006). *Bayburtlu Hicranî*. İstanbul: Fide Yayınları.
- KILIÇ, Hüseyin. (Baskı yılı yok). *Saz Söz Yaşlı Göz*. İstanbul.
- KOCATÜRK, Vasfi Mahir. (1968). *Tekke Şiiri Antolojisi*. Ankara.
- KÖLEOĞLU, Süleyman. (1997). *Âşık Nizamettin Kayacan’ın Âşıklığı ve Şiirleri*. Adana, (Basılmamış Lisans Tezi).
- KÖPRÜLÜ, Fuat. (1940). *Türk Saz Şairleri*, Cilt III, İstanbul.

- KÖPRÜLÜ, M. Fuat. (1989). *Edebiyat Araştırmaları I*. Ankara.
- (2003). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara.
- Kul Ahmet. (1978). *Dünyanın Sesi*. Ankara.
- Kul Mehmet. (1998). *Turnalar*. Sivas.
- KUTLU, Şemsettin. (1979). *Şair Dertli*, C. I-II, İstanbul.
- MAKAL, Tahir Kutsi. (1978). *Türk Halk Şiiri (Antoloji)*. İstanbul.
- MAKAS, Zeynelabidin. (1987). *Türkçe Yazan Ermeni Aşıkları ve Bizden Aldıkları Halk Şiiri Nev'ilerinden Numuneler, III.Uluslararası Türk Halk Edebiyatı Semineri*. Eskişehir.
- (1995). *Telli Sazın Hevesiyle*. Amasya: Bilfem Ofset.
- (2000). *Çağdaş Azerbaycan Âşık Şiir Biçimleri*. İstanbul.
- MANYA, İlkin. (Baskı yılı yok). *Halk Şiirinde Ana Sesi*. (Basıldığı yer yok.)
- (1983). *Halk Şiirinde Ana Sesi: Kadın Ozanlar Antolojisi*. İstanbul: İnanç Yayınları.
- MEMİŞOĞLU, Fikret. (1966). *Harput Ahengi*. İstanbul.
- Molla Cüme. (1995). *Eserleri*. Bakı.
- MUTLUAY, Rauf. (1972). *Türk Halk Şiiri Antolojisi*. İstanbul.
- NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver. (1987). *Posoflu Âşık Zülâli*. Ankara.
- (1988). *Adanalı Halk Ozanları, I. Mersin Millî Kültür ve Eğitim Sempozyumu Bildirileri*. Ankara.
- (2006). *Afyonkarahisarlı Halk Ozanları*. Ankara: Halk Kültürü Araştırmaları Kurumu Yayınları.
- NOYAN, Bedri. (2001). *Bütün Yönleriyle Bektaşîlik ve Alevîlik*. IV. Cilt. İstanbul: Ardıç Yayınları.
- OBRUK, Cahit. (1983). *Kırşehirli Âşık Said*. Ankara.
- OĞUZ, M. Öcal. (2001). *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*. Ankara.
- [ONAY], Ahmet Talat. (1928). *Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'î*. İstanbul, 1928.
- (1930). *Çankırı Şairleri*. Çankırı.

- (1933). *Âşık Tokatlı Nuri*. Çankırı.
- ONAY, Ahmet Talat. (1996). *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*. Hazırlayan: Cemal Kurnaz. Ankara.
- ONG, Walter J. (2003). *Sözlü ve Yazılı Kültür: Sözüün Teknolojileşmesi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- ORHAN, Yedigâr Aydın. (1999). *Âşık Daimî Hayatı ve Eserleri*. İstanbul.
- Ozan Arif. "Ak mı kara mı?" adlı kaset.
- Ozan Arif. (1987). *Bir Devrin Destanı*.
- Ozan Naçarî. (1995). *Anadolu Kültürü ve Ozanlarımız*. Ankara.
- Ozanlar Birliği Kültür Derneği Şiir Antolojisi*. (2006). Ankara.
- Ozanlar Vakfı Şiir Antolojisi*. (2002). Ankara.
- (<http://www.ozanlar.eu/yetimi/siir.htm>)
- ÖMEROV, İsmayıl -Müşfik ÇOBANLI. (1997). *Borçalı Aşığları*. Bakı.
- ÖNER, Mehmet. (1998). *Âşık Dursun Yeşiloğlu Hayatı ve Şiirleri*. Adana, (Basılmamış Lisans Tezi)
- ÖZAYDIN, Erol. (1976). *Azeri Türküler*, C. I.
- ÖZBEK, Mehmet. (1981). *Folklor ve Türkülerimiz*. İstanbul.
- ÖZCAN, Öner. (2006). *Duran Tamer'in Hayatı ve Şiirleri*. Ankara: Yıldırım Yayınları.
- ÖZDEMİR, Ahmet (Ekim 1997). *Türk Halk Şiirinde Dedim Dediler, Yesevî*, Yıl.4, S. 46.
- ÖZGÜL, Necdet. (Baskı yılı yok). *Eğin Türkülerinde Yaşayan Adam: Mustafa Özgül*. Ankara: Kemaliye Kültür ve Kalkındırma Derneği Kültür Yayınları:1.
- Özgür Ozan*. (Eylül 2000). S .4, Ankara.
- ÖZHAN, Mevlüt vd. (1992). *Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi*. Ankara.
- ÖZMEN, İsmail. (1998). *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, C. 5, Ankara.
- ÖZSOY, Bekir Sami. (2005). *Başlangıcından Günümüze Örnekleriyle Türk Şiiri*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ÖZSOY, Bekir Sami ve Halil İbrahim Ataman. (1993). *Posoflu Âşık Sabit Müdamî*. Kayseri.

ÖZTELLİ, Cahit. (1955). *Türk Klâsikleri, Halk Şiiri XIV-XVII. Yüzyıllar*. İstanbul.

----- (1969). *Kul Nesimî*. Ankara.

----- (1976). *Uyan Padişahım*. İstanbul: Milliyet Yayınları.

PEABODY, Berkley. (1975). *The Winged Word: A Study in the Technique of Ancient Greek Oral Composition as Seen Principally through Hesiod's Works and Days*. New York: State University of New York Press.

POLATOĞLU, Yusuf. (1988). *Gönlümü Dinlerken*. İstanbul.

POYRAZOĞLU, Ahmet. (2001). *Ercişli Âşık Emrah-Değişleri*. İstanbul.

PÜRLÜ, Kadir. (1990). *Âşık Talip Kılıç Hayatı ve Şiirleri*. Sivas.

RAYMAN, Hayettin. (1998). *Ardanuçlu Âşık Efkârî*. Erzincan.

SAĞLAM, Feyyaz. (Temmuz 2001). *Batı Trakya (Yunanistan) Türkleri Edebiyatında "Gümülcineli Mazlum Hüseyin" Fenomani, Türksoy*, S. 4.

SAKAOĞLU, Saim. (1983). "Bilmecelerimizde Konuşma", *Şükrü Elçin Armağanı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, ss. 97-108.

----- (1987). *Ercişli Emrah*. Ankara.

----- (1991). "Halk Edebiyatında Kafiye Meselesi", *IV. UTHE ve Yunus Emre Semineri*. Eskişehir.

SAKAOĞLU Saim, Ali Berat Alptekin ve Esmâ Şimşek. (1985-1986). *Azerbaycan Aşıkları ve El Şairleri*, C. I-II, İstanbul.

SALCI, Vahit Lütfi. (1940a). "Kızılbaş Şairleri VIII", *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:10, İkinciteşrin.

----- (1940b). "Kızılbaş Şairleri IX", *Halk Bilgisi Haberleri*, Yıl:10, S. 111, İkincikanun.

SANCAK, Hasan. (2000). *Küpe*. Samsun.

SARAÇOĞLU, Ali. (1999). *Ercişli Emrah*. Ankara.

SAVAŞ, Yasin. (1969). *Gül*. Basıldığı yer yok.

- SEVENGİL, Refik Ahmet. (1965). *Yüzyıllar Boyunca Halk Şâirleri*. İstanbul.
- (1967). *Çağımızın Halk Şâirleri*. İstanbul: Atlas Kitabevi.
- SEVER, Mustafa. (2003). *Türk Halk Şiiri*. Ankara: Kurmay Yayınevi.
- SEZGİN, Fatma. (1998). *Günümüzde Şanlıurfa Kısas Köyü Âşıklık Geleneği ve Kısaslı Âşıklar*. Adana, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- SÜVARİ, Ç. Ceyhun. (2007). "Yellice Köyü Halk Edebiyatı Ürünlerinin Sosyal Antropolojik Bir Değerlendirilmesi", *Folklor / Edebiyat*, 2007/4, S. 52, Ankara, s. 192.
- ŞEN, Kemâl Ahmet. (1999). *Erciyas Çocuğu*. Kayseri.
- Tanrıdağ (Türkçü, İlmi, Edebî) Dergi*, I (8), 6. 1942, s. 9.
- Tercüman, 1001 Temel Eser, *Eşrefoğlu Divanı*. İstanbul.
- TİMURTAŞ, Faruk K. (1972). *Yunus Emre Divanı*. İstanbul.
- TRT Repertuarı.
- TUNCALI, Ali İhsan. (1967). *Emlek Alevi Şairleri*. İzmit.
- Türk Ansiklopedisi*, C. I.
- Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi / Azerbaycan Türk Edebiyatı*. (1993). C. 3, Ankara.
- Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi / Türkmenistan Türk Edebiyatı*. (1998). C. 10, Ankara.
- UĞUR, Sait. (1948). *İçel Folkloru*, C. III, Ankara.
- URAZ, Murat. (1977). *Halk Hikâyelerinde ve Şiirlerinde Kızlar, Türk Folklor Araştırmaları*, Ekim 1977, C. XVII, S. 339.
- ÜLGEN, Erol. (1995). *Şemsi Yastıman Hayatı ve Eserleri*. İstanbul.
- Varlık Dergisi*. (15 Haziran). İstanbul.
- YAMAN, Talat Mümtaz (1935). *Kastamonulu Âşık Kemalî Hayatı ve Eserleri*. Kastamonu.
- YARDIMCI, Mehmet. (2002). *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri*. Ankara.
- YENER, Cemil. (1973), *Türk Halk Edebiyatı Antolojisi*. İstanbul.

YILMAZ, Süleyman. (Baskı yılı yok). *Bahçe: Şiirler*. II. Kitap. (Baskı yeri yok).

YILDIRIM, Ali. (1999). *Saraç Köyü Ozanları, I. Emlek Yöresi ve Çevresi Halk Ozanları Sempozyumu Bildirileri*. Ankara.

YILDIRIM, Hülya. (Ozan Şahinî). (2005). *Ben Bir Dava Yolcusuyum*. Ankara: Melike Ofset.

YÜCEBAŞ, Hilmi. (1957). *Bütün Cepheleriyle Ercüment Ekrem*. İstanbul.

ZEYREK, Yunus. (1988). *Posoflu Âşık Zülâli*. İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Tâhâ Tuna Kaya 1982 yılında Aksaray'ın Ortaköy ilçesinde dünyaya gelmiş; ilk ve ortaöğrenimi Sivas'ta gördükten sonra Boğaziçi Üniversitesi – Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde 5 yarıyıl, aynı üniversitenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ise 8 yarıyıl öğrenim görerek 2006 yılında lisansını tamamlamıştır. Aynı yıl Kocaeli Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü – Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının Türk Halkbilimi programında yüksek lisansa başlamıştır. Halen bu öğrenimini ve araştırma görevlisi olarak 2007 yılında başladığı Cumhuriyet Üniversitesi – Türkçe Eğitimi Bölümündeki görevini sürdürmektedir.